

T.C.
İSTANBUL 29 MAYIS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

BERLİN DEVLET KÜTÜPHANESİ MS. OR. OCT. 46
NUMARADA KAYITLI ŞİİR MECMUASI: İNCELEME-
TRANSKRİPSİYONLU METİN

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Beyzanur BEKMEZ

Danışman:
Prof. Dr. Arzu ATİK

İSTANBUL
2023

T.C.
İSTANBUL 29 MAYIS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

**BERLİN DEVLET KÜTÜPHANESİ MS. OR. OCT. 46
NUMARADA KAYITLI ŞİİR MECMUASI: İNCELEME-
TRANSKRİPSİYONLU METİN**

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Beyzanur BEKMEZ

**Danışman:
Prof. Dr. Arzu ATİK**

**İSTANBUL
2023**

TEZ ONAY SAYFASI

T.C.

İSTANBUL 29 MAYIS ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nda 200120YL04 numaralı Beyzanur BEKMEZ'in hazırladığı “Berlin Devlet Kütüphanesi MS. OR. OCT. 46 Numarada Kayıtlı Şiir Mecmuası: İnceleme- Transkripsiyonlu Metin” konulu yüksek lisans tezi ile ilgili tez savunma sınavı, 29/08/2023 Salı günü 11:00 – 12:30 saatleri arasında yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin başarılı olduğuna oy birliği ile karar verilmiştir.

Prof. Dr. Arzu ATİK
İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi
(Tez Danışmanı ve Sınav Komisyonu Başkanı)

Doç. Dr. Rabia Şenay ŞİŞMAN
İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Gülşah TAŞKIN
Boğaziçi Üniversitesi

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Beyzanur BEKMEZ
29.08.2023

ÖZ

Bu çalışmada Berlin Devlet Kütüphanesi Ms. or. oct. 46 numarada kayıtlı şiir mecmuasının transkripsiyonlu metni oluşturulmuş ve mecmua genel hatlarıyla incelenmiştir. Mecmuada derleyeni ve derleme tarihi hakkında herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Bununla beraber içerisinde bulunan şairler göz önünde bulundurulduğunda 16. yüzyılda derlendiği tahmin edilmektedir. 120 varaktan ibaret olan mecmuada toplam 77 şair ve mükerrerler hariç olmak üzere toplam 413 şiir bulunmaktadır. Çoğunlukla gazel nazım şeklinin bulunduğu mecmuada; kaside, kıt'a, müseddes, müfred ve terci-bend nazım şekillerine de yer verilmiştir.

Çalışmanın giriş bölümünde mecmualar hakkında genel bilgi verilmiştir. Birinci bölüm, çalışmamıza konu olan mecmuanın tavsifine, mecmuada yer alan şairlerin tablolaştırılarak dökümünün yapılmasına ve şair biyografilerine ayrılmıştır.

İkinci bölümde ise mecmuanın transkripsiyonlu metni oluşturulurken izlenen yol, mecmuanın imla özellikleri ve metnin transkripsiyon harfleri kullanılarak latin alfabesine aktarımına yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler:

Mecmua, şiir, transkripsiyon, şiir mecmuası.

ABSTRACT

In this study, the transcriptional text of the poetry miscellany registered with no. Ms. or. oct. 46 in Berlin State Library was created and investigations were made on the miscellany. In the miscellany there is no information about the compiler and the date of the compilation. It is estimated that the miscellany was compiled in the 16th century by considering the poets in it. The miscellany consists of 120 folios. There are 77 poets and 413 poems in it except repeating poems. Mostly gazel form was used in it besides kaside, kıt'a, müseddes müfred and terci-bend.

In the introduction part, general information about miscellany is given. In the first part of the study the description of the miscellany, which is the subject of our thesis, is given along with the table of the poets and the biography of it. The second part consists, the methodology followed by creating the text with transcription alphabet, spelling features and the translation of the miscellany into the Latin alphabet using transcription letters.

Key Words:

Miscellany, poem, transcription, miscellany of poetry

ÖNSÖZ

Mecmuaların, Klasik Türk edebiyatının eser zenginliği içinde hem nicelik hem de nitelik bakımından oldukça önemli bir yeri vardır. Henüz kapağı açılmamış sayısız mecmua bir bakıma henüz tam anlamıyla teşekkül etmemiş bir edebiyat tarihi demektir. Şiir mecmuaları, Klasik Türk edebiyatının bilinen çehresini hem değiştirecek hem de zenginleştirecek ölçüde farklı şairleri ve onların şiirlerini ihtiva etmektedir. Bilhassa çeşitli sebeplerden ötürü bir divan tertip edemediği için tarihin tozlu sayfaları arasına sıkışmış fakat yaşadığı dönem itibarıyla oldukça başarılı bulunan onlarca şairimiz vardır. Bununla beraber divan şiirinin önde gelen şairlerine ait olup divanlarında bulunmayan bazı şiirleri mecmualar sayesinde gün ışığına çıkabilmektedir. Mecmualar, isim-eser karışıklığını önlemek adına da başvurulacak kaynaklar arasındadır. Bugüne kadar yapılan araştırmalar genellikle divan, mesnevi ve tezkire gibi türler üzerinde yoğunlaşmıştır. Mecmuaların okunmasında karşılaşılan zorluklar yahut tertibindeki bazı güçlüklerin araştırmacıları diğer türlere yönelttiği düşünülebilir. Son yıllarda mecmua çalışmaları artmış ve mecmualar önemli araştıma konularından birisi haline gelmiştir. Kültür tarihimizin karanlıkta kalmış noktalarını aydınlatmak ve Klasik Türk edebiyatının zengin şiir dünyasını daha yakından incelemek maksadıyla bu çalışmada da bir şiir mecmuası incelenmiştir.

Berlin Devlet Kütüphanesi “Ms. or. oct. 46” numarada kayıtlı cönk şeklindeki mecmua 120 varaktan ibarettir. Müstensihî/mürettibi, istinsah tarihi belli değildir. İhtiva ettiği şairlerin daha ziyade 16. yüzyılda yaşamış olmaları dolayısıyla mecmuanın da 16. yüzyılda tertip edildiği tahmin edilmektedir. Mecmua; ağırlıklı olarak gazel nazım şekliyle birlikte, kaside, kıt’a, müseddes, müfred ve terci-bend gibi farklı nazım şekillerini de ihtiva etmektedir. Mecmuada Klasik Türk edebiyatının önde gelen şairleri Ahmed Paşa, Bâkî, Zâtî’ye ait şiirler olduğu gibi tanınırlığı az ya da neredeyse hiç bilinmeyen Kerîmî, Mûyî, Şem’î, Za’fî gibi şairlere de ait şiirler bulunmaktadır. Mecmuanın düzenli ve okunaklı olmasının yanında seçilen şiirlerin de nazire zincirlerine dâhil olan ya da meclislerde okunan ve beğenilen şiirlerden seçilmiş olması dikkate değer hususlardandır. Öyle ki nazire olan bazı şiirler bir nazire zinciri şeklinde verilmiştir. Divan şairlerinin divanlarında ya da tezkire ve nazire mecmualarında

bulunmayan bazı şiirlerin mevcudiyeti de mecmuayı özel kılan bir diğer faktördür. Bu nedenle mecmuanın özellikle nazire araştırmaları bağlamında sahaya önemli katkılar sunabileceği düşünülmektedir.

Çalışmanın giriş bölümünde mecmua teriminin tanımı, tasnifi ve edebiyat araştırmalarındaki yerinden bahsedilmiştir. Birinci bölümde, çalışmamıza konu olan mecmuanın nüsha tavsifi, mecmuada yer alan şairlerin ve şiirlerinin, nazım şekillerinin ve mecmuada kullanılan vezinlerin tablolar halinde dökümü ve şair biyografileri verilmiştir.

İkinci bölümde ise mecmuanın transkripsiyonlu metni oluşturulurken izlenen yol, mecmuanın imla özellikleri ve metnin transkripsiyon harfleri kullanılarak Latin alfabesine aktarımına yer verilmiştir.

Bu tezin hazırlanma sürecinde ilgi ve desteğini esirgemeyen sayın hocam Prof. Dr. Arzu ATİK'e sabrı ve hoşgörüsü için yürekten teşekkür ederim. Çalıştığım mecmuayı temin eden ve tarafımıza tevdi ederek çalışmamıza imkân sağlayan Doç. Dr. Güler DOĞAN AVERBEK'e de teşekkürü bir borç bilirim. İstişare ve fikir teatisinde bulunduğum çalışma sürecinde yardım ve desteğini esirgemeyen kıymetli arkadaşım Gizem DORUK'a teşekkür ederim. Ayrıca küçük dostlarım ve yol arkadaşlarım saydığım kıymetli öğrencilerime, her motivasyon kaybı yaşadığımda beni teselliye hazır bulunan kıymetli kardeşlerim Gözde, Rûmeysa ve Abdulsamet'e, duasını her daim ardımda hissettiğim anneciğime hususen teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI.....	ii
BEYAN.....	iii
ÖZ.....	iv
ABSTRACT.....	v
ÖNSÖZ.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	viii
KISALTMALAR.....	ix
TABLO LİSTESİ.....	x
TRANSKRİPSİYON ALFABESİ.....	xi
GİRİŞ.....	1
1. Mecmuanın Tanımı	1
2. Mecmuaların Sınıflandırılması.....	2
3. Klasik Türk Edebiyatında Mecmuaların Yeri ve Önemi	3
1. BÖLÜM	5
BERLİN DEVLET KÜTÜPHANESİ MS. OR. OCT. 46 NUMARALI ŞİİR	
MECMUASININ İNCELENMESİ.....	5
1.1. Nüsha Tavsifi	5
1.2. Mecmuada Yer Alan Nazım Şekilleri	9
1.3. Mecmuada Yer Alan Vezinler.....	9
1.4. Mecmuada Yer Alan Şairler ve Şiirler	10
1.5. Mecmuada Yer Alan Şairlerin Kısa Biyografileri	14
1.6. Mecmuanın İçerik Özellikleri	43
2. BÖLÜM	46
METİN.....	46
2.1. Metin Tesisinde Takip Edilen Yol	46
2.2. Mecmuanın İmla Özellikleri	48
TRANSKRİPSİYONLU METİN	51
3. BÖLÜM	258
SONUÇ.....	258
KAYNAKLAR	260
ÖZGEÇMİŞ	268

KISALTMALAR

AEMNZ	Ali Emiri Manzum
a.g.m.	Adı Geçen Eser
bkz.	Bakınız
c.	Cilt
CN.	Cem'ü'n-Nezâ'ir
D.	Divan
DİA	Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
G.	Gazel
GŞ.	Gülşen-i Şu'âra
Haz.	Hazırlayan
HB.	Heşt Bihişt
KT.	Kınalızade Tezkiresi
LT.	Latifi Tezkiresi
M.	Mecmua
MKL	Makale
MN.	Metâli'ü'n-Nezâ'ir
MN.	Mecma'ü'n-Nezâ'ir
MSD.	Müseddes
MSD.	Müseddes
MST.	Musammat
ö.	Ölüm
örn.	Örnek
PBM.	Pervane Bey Mecmuası
s.	Sayfa
SYH.	Evliya Çelebi Seyahatnamesi
TRC.	Terci-bend
TŞ.	Türk Şairleri

TABLO LİSTESİ

Tablo 1. Mecmuada Yer Alan Nazım Şekilleri.....	9
Tablo 2. Mecmuada Yer Alan Vezinler.....	9
Tablo 3. Şairler, Şiir Numaraları ve Nazım Şekilleri.....	10
Tablo 4. Kimliği Kesin Olarak Tespit Edilemeyen Şairler ve Mevcut Kaynaklarda Bulunamayan Şiirleri.....	14

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

أ	A, a, E, e, '
آ	Ā, ā, a
ب	B, b
پ	P, p
ت	T, t
ث	Ṭ, ṣ
ج	C, c
چ	Ç, ç
ح	H, h
خ	Ḥ, ḥ
د	D, d
ذ	Ẓ, ẓ
ر	R, r
ز	Z, z
ژ	J, j
س	S, s
ش	Ş, ş
ص	Ṣ, ṣ
ض	Ḍ, ḍ, Ẓ, ẓ
ط	Ṭ, ṭ
ظ	Ẓ, ẓ
ع	'
غ	Ġ, ġ
ف	F, f
ق	Q, q
ك	K, k, G, g, ñ
ل	L, l
م	M, m
ن	N, n
و	V, v, o, ö, u, ü, ū
ه	h, a, e
ی	Y, y, ı, i, ī

GİRİŞ

1. Mecmuanın Tanımı

Mecmua, Arapça cem‘ kökünden türemiş bir kelimedir. Sözlükte “toplanmış, derlenmiş şeylerin bütünü”¹ “düzenli bir şekilde toplanıp biriktirilmiş, bir araya getirilmiş şeylerin tamamı, koleksiyon”² anlamlarına gelmektedir. Mecmualar, içerisinde farklı şair ya da yazarların çeşitli tür ya da biçimdeki yazılarının bir araya getirildiği derleme kitaplardır. Mecmuada bulunan yazıların ele aldıkları konuya göre mecmualar farklı isimlerle ifade edilebilmektedir. Mecmûatü’l-ehâdis, mecmûa-i fetâvâ, mecmûa-i ed‘iye, mecmûatü’r-resâil, mecmûa-i eş‘âr, mecmûa-i tevârîh, mecmûa-i fevâid gibi mecmualar bunlara örnektir.³

Mecmualar başlangıçta faydalı birtakım bilgilerin verildiği bazı tarih kayıtlarının tutulduğu, ayet, hadis gibi ihtiyaca binanen toplanmış notların bulunduğu cönk tarzında bir not defteri olarak ortaya çıkmıştır. Zamanla gelişip düzenli bir tertip ve şekle kavuşarak türlerine göre bazı farklılıklar gösteren bir kitap veya telif çeşidi özelliği kazanmıştır.⁴ Mecmuaların ortaya çıkışında ve gelişmesinde şüphesiz İslam’ın ortaya çıkışının ve yayılmasının büyük ölçüde etkisi olmuştur. Hz. Peygamber’in hadis yazımına izin vermesi ile beraber sahabeden bazı kimseler bu hadisleri defterler şeklinde yazarak bir araya toplamışlardır. Bu şekilde sahife, cüz ve nihayetinde kitap adıyla anılan bazı derlemeler oluşmuştur.

Mecmuaların türlerine göre bazı tertip ve şekillere kavuşarak Araplar, Farslar ve Türkler arasında rağbet bulup farklı bir gelişim göstermesi ve çeşitli ilim dallarında müstakil bir telif türü özelliği kazanması ilk örneklerin ortaya çıkışından birkaç asır sonra gerçekleşmiştir.⁵ Osmanlı ve İran sahasında oldukça rağbet gören mecmuanın, XVI. yüzyıldan itibaren sayı ve çeşitlerinin oldukça arttığını söylemek mümkündür. Bu mecmualardan bazısının özel bir amaç için derlendiği; kağıdının renginin, kalitesinin, yazı ve süslemelerinin dikkat çektiği görülürken bir kısmının ise düzensiz, âdeta karalama defteri gibi olduğu görülmektedir. Osmanlı ilim, kültür ve edebiyatında önemli bir telif türü haline gelmiş olan mecmualar genel özellikleri ve muhtevaları dikkate

¹ Yaşar Çağbayır, Ötüken Osmanlı Türkçesi Sözlüğü, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2017, s.1019.

² Kubbealtı Lugati, <http://lugatim.com/s/MECMUA> (erişim 24.08.2023)

³ Mustafa İsmet Uzun, “Mecmua”, DİA, XXVIII, 266.

⁴ Mustafa İsmet Uzun, a.g.m., s.265.

⁵ Mustafa İsmet Uzun, a.g.m., s.265.

alınarak “mecmuatü’l-eş‘ar, mecmua-i ed‘iye, mecmuatü’l-münşeat” vb. isimlerle adlandırılmıştır.

Mecmualar Arapça, Farsça, Türkçe olarak tek bir dilde kaleme alındıkları gibi derleyeninin eğitim durumuna, tercihinin ya da derlenen metinlerin diline göre bu dillerin ikisinin veya üçünün birlikte kullanıldığı metinler halinde de yazılmıştır. Genellikle ilmî ve dinî konularda derlenmiş mecmuaların mensur ve Arapça, edebiyat ve sanat konularındaki mecmuaların ise manzum; Farsça, Türkçe ya da iki dilde tertip edilen mecmualar olduğu görülmektedir.

2. Mecmuaların Sınıflandırılması

Mecmualar konu ve şekil bakımından farklılık arz eden eserlerdir. Bu sebeple işledikleri konu, biçim ve muhtevasının türüne göre bir tasnife tâbi tutulmuşlardır. Pek çok tasnif denemesi yapılmıştır. Bunlardan Agâh Sırrı Leved’in tasnifi şu şekildedir:

- a) Nazire mecmuaları,
- b) Meraklılarca toplanmış, birer antoloji niteliğinde seçme şiirler mecmuaları,
- c) Türlü konulardaki risalelerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmualar,
- d) Aynı konudaki eserlerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmualar,
- e) Tanınmış kişilerce hazırlanmış, birçok yararlı bilgileri, fıkraları ve özel mektupları kapsayan mecmualar.⁶

Şiir mecmualarındaki konu ve şekiller çeşitli olduğu için bu mecmuaları kendi içinde sınıflandırmak mümkündür:

1. Şiirlerin şekil özelliklerine göre oluşturulan şiir mecmuaları

- a) Gazel mecmuaları (Mecmua-i gazeliyyat)
- b) Kaside mecmuaları (Mecmua-i kasaid)
- c) Müstezad mecmuaları
- d) Matla mecmuaları (Mecmua-i metali‘)
- e) Beyit mecmuaları (Mecmua-i ebyat)
- f) Mısra mecmuaları (Mecmua-i mesari‘)
- g) Farklı nazım şekilleriyle yazılmış şiirlerden oluşan mecmualar

⁶ Agah Sırrı Leved, *Türk Edebiyatı Tarihi: Giriş*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1998, s. 166-167.

2. Şiirlerin konularına göre oluşturulan (tematik) şiir mecmuaları

- a) Tarih mecmuaları
- b) Naat mecmuaları
- c) Muamma mecmuaları
- d) Lügaz mecmuaları
- e) Medhiye mecmuaları
- f) Şehrengiz mecmuaları
- g) Farklı konularda yazılmış şiirlerden oluşan mecmualar

3. Nazire mecmuaları

4. Şairlerin aidiyeti/mensubiyeti esasına göre hazırlanan mecmualara

a) Aynı zümreye (tasavvufi oluşum, meslek grubu vb.) mensup şairlerin şiirlerini toplayan mecmualar

b) Aynı coğrafyada ya da aynı şehirde yetişmiş veya aynı milliyete mensup şairlerin şiirlerini toplayan mecmualar

5. Bir mensubiyet ilişkisi gözetmeksizin belirli şairlerin divanlarını/şiirlerini bir araya getirmeyi amaçlayan mecmualar.⁷

3. Klasik Türk Edebiyatında Mecmuaların Yeri ve Önemi

Mecmualar, başta derlendikleri dönem ve mahalın edebi zevkini yansıtan, var oldukları toplumun ilmi ve edebi temayüllerine ışık tutan oldukça yüksek önemi haiz eserlerdir. Derlendikleri tarih ve mahalde toplumun türlü ihtiyacına cevap veren eserlerken tarihe mal olduktan sonra da tarihin karanlık odalarına ışık tutan, dikkatle incelenmesi gereken tarihi kaynaklara dönüşmüşler. Türk edebiyatı içerisindeki müstesna yeri de içerisinde birçok farklı şairi barındırmasından ileri gelmektedir. Bilhassa eserlerine ulaşamadığı için edebiyat tarihinin dışında kalmış şairleri ve eserlerini barındıran mecmualar doğrudan doğruya edebiyat tarihinin konusu olabilmektedir. Hem bu şairlerin tespiti hem de bazı şairlerin divanlarının mükemmel şekli oluşturulurken mecmualara başvurulmaktadır. Bunun yanı sıra mecmualarda alışılmışın dışında farklı his ve hayallerin işlendiği birçok şiir yer almaktadır. Bu durumun Klasik edebiyatın

⁷ Mehmet Gürbüz, *Şiir Mecmuaları Üzerine Bir Tasnif Denemesi*, *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*, Haz. Hatice Aynur ve diğer., İstanbul: Turkuaz, 2012, s. 97-112.

mevcut ifade ve anlam zenginliğini önemli ölçüde etkileyeceği ön görülmektedir. Bazı mecmualarda nazire olan şiirlerin ard arda sıralanması ise nazire çalışmalarında ve şairlerin üsluplarının tespitinde kolaylık sağlamaktadır.⁸

⁸ Yaşar Aydemir, *Metin Neşrinde Mecmuaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler*, Turkish Studies/Türkoloji Araştırmaları (Summer 2007): 123.

1. BÖLÜM

BERLİN DEVLET KÜTÜPHANESİ MS. OR. OCT. 46 NUMARALI ŞİİR MECMUASININ İNCELENMESİ

1.1. Nüsha Tavsifi

Çalışmamıza konu olan şiir mecmuası Berlin Devlet Kütüphanesi Ms. or. oct. 46 numarada kayıtlıdır. Mecmua I+120 varaktır. 10 satır, 2 sütundan oluşmaktadır. Ta'lik hatla, kırmızı cetveli, siyah mürekkeple yazılmış nüshada başlıklar genelde kırmızı mürekkepledir. Yer yer başlıklarda beyaz mürekkep de kullanılmıştır. Yapraklar genellikle krem rengi, yer yer mavi ve turuncudur. Bazı yapraklara ebru kâğıt yapıştırılmıştır. Bazı yapraklar tamir görmüştür. Yer yer yaprak kenarlarında mürekkep izi ve su lekeleri vardır. 3^b ve 13^b dışında 1^b'den 16^b'ye kadar olan 14 varak reddadelidir. Sonrasında reddade yoktur. Kahverengi meşin cilt. Mürettip, müstensih bilgisi ve istinsah tarihi yok. Nüshada birçok farklı mühürler var. Bazı yapraklarda muhtemelen mühür olan kısımlar kesilmiştir ya da bir kâğıt parçasıyla kapatılmıştır.

Mecmua dış görünüşü itibariyle cönk formatındadır. Yazısı okunaklı ve şiirlerin yazımı düzenli bir mecmua görünümündedir. Mecmuanın başında bir vikaye yaprağı mevcuttur. Vikaye yaprağının a yüzünde (I^a'da) beş beyitlik bir ilahi vardır. Bu ilahinin hemen altında kütüphane mührü ve kütüphane kaydı olduğu tahmin edilen Almanca bir paragraflık bir yazı bulunmaktadır. I^b'de de beş beyitlik bir ilahi vardır. Her iki ilahi de mecmuadakinin farklı bir hatladır ve bazı kelimelerin imlasında yanlışlıklar vardır. 1^a'da ise “kıt'a” başlığıyla üç beyitlik silik, okunamayan bir şiir mevcuttur. Sayfanın sağ alt köşesine ise “Bu cümlesi yüz yigirmi üç varaktır şöyle ma'lûm olına” notu düşülmüştür. Sayfanın sonunda ise silik üç adet mühür izi vardır. Mecmua 1^b'de “Kaşîde-i Bâkî” ile başlar.

Vikayede bulunan ilahiler şöyledir:

Ia İlâhî

1. Dostlar yanalım yakılalım yâr ele girmez
'İşk odı gibi 'âşık'a bir nâr ele girmez
2. Manşûr olayın aşılâyın dost işigine

Dost dārı gibi ‘āşıkā bir dār ele girmez

3. Bīmār-ı ğam-ı ‘ışka devā istemez ‘āşık
‘İşkdur yine dermān aña tīmār ele girmez
4. Dil derdini şerh itmege bulunmadı bir yār
Bağrumda biten baş gibi ğam-ḥār ele girmez
5. Bī-çāre dervīş derdine dermān ister-iseñ
‘Āşık kalbine derd gibi mi‘mār ele girmez

İb İlāhī

1. Ğayrıyı gönülden sür luṭf it meded Allāhum
Makşūduma sen idegör luṭf it meded Allāhum
2. Envār-ı şerī‘atden etvār-ı tarīkatden
Esrār-ı ḥaḳīkatden luṭf it meded Allāhum
3. Her şām [u] seher zārem ḳalmadı daḥı çārem
Ayruḳ kime yalvaram luṭf it meded Allāhum
4. Her yaña ‘ākıl şaldum āḥir kapuña geldüm
Ğāyetle zebün oldum luṭf it meded Allāhum
5. ‘İşkuñla içim töldür çok ağlamışam güldür
Ben düşmüşem sen ḳaldır luṭf it meded Allāhum

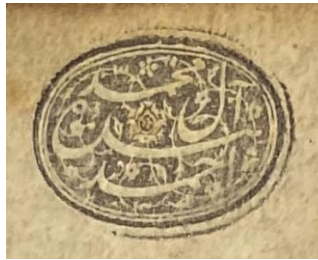
İki sütun halinde tertip edilen mecmuanın her bir sütununda çapraz şekilde yazılmış onar satır bulunmaktadır. Mecmuada kaside, gazel, terci-bend, müseddes, müfred, kıt‘a nazım şekilleri bulunur. Ağırlıklı olarak gazellerden oluşan mecmuada her gazelin ilk beş beyti alınmıştır. Çalışmada kaynaklarda ulaşılan beş beyitten fazla olan gazellerin eksik olan beyitleri aparatta belirtilmiştir. Terci-bend ya da müseddes gibi daha uzun nazım şekillerinde iki sütunluk, onar satırlık format değişmemiş şiirin kalan kısmı bir sonraki sayfada herhangi bir başlık eklenmeden devam ettirilmiştir. Çalışmada bu musammatlar bentler şeklinde yazılmıştır. Şiirler kırmızı ve siyah renkteki cetvelle çevrelenmiş sütunlar da yine cetvel ile birbirinden ayrılmıştır ancak mecmuanın orta kısımlarına denk denk gelen bazı sayfalarda sütunları ayıran bu cetvel yoktur. Yalnızca 110^a da hat değişmiştir. Mecmuadaki şiirlerin dili 395 ve 396 numaralı Farsça gazeller dışında Türkçedir.

Mecmuada muhtemelen sonradan hem Arap hem Hint rakamlarıyla varak numarası verilmiştir. 29^a'dan sonra ebrulu bir kâğıt gelir ve sonrasında Hint rakamları 90'dan devam ederken Arap rakamları 30 olur. Bu farklılık arada kopuk varaklar olabileceğini akla getirir. Mecmuada derkenarlar genellikle boştur. Sadece 110^a'da ikinci sütundaki gazelin altı ve yedinci beyitleri de eklenmek istendiği için bu beyitler derkenara yazılmıştır. Eserde çok sayıda mühür vardır. Bu mühürlerin bir kısmı okunamayacak kadar silik bir kısmı ise okunabilir vaziyettedir. Eserde muhtelif sayfaların başında birden üçe kadar bazen de bir sayfanın derkenarında çok sayıda mühür bulunmaktadır. Mühürler kendi içerisinde farklılık göstermektedir. Bazı sayfaların başında ise muhtemelen mevcut mührü kapatmak için bir kâğıt parçasıyla mührün bulunduğu kısmın kapatılmaya çalışıldığı yahut bu kısmın kesildiği görülür. Farklı mühürlerin bulunması, mührün kapatılması veya kesilmesi mecmuanın el değiştirdiğini gösterir. Bu mühürlerden okunabilenler şu şekildedir:

- ❖ Yine birçok sayfanın başında bulunan ve ilk olarak 1^b'de yer verilen bir diğer mühürde: “Melikü'l-mülk el-fakîr Aḥmed bin Sinān” ibaresi mevcuttur.

- ❖ Mecmuanın birçok yerinde bulunan ve ilk olarak 13^b'de geçen bir diğer mühürde ise “Āl-i Muḥammed bende-i Aḥmed” ibaresi bulunmaktadır.

- ❖ Mecmuanın birçok yerinde bulunan ve ilk olarak 23^b'de karşılaştığımız bir mühürde “Rācī-i mazhar-ı luṭf-ı İlāhī Muṣṭafā” ibaresi mevcuttur.

Mühürler her ne kadar mecmuanın kimlerin temellükünde olabileceği hususunda bilgi verse de mecmuada temellük kaydı ve mürettip/müstensih hakkında herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Mecmuadaki Çağatay Türkçesine ait bazı imla özelliklerinden dolayı mürettibin/müstensihin Doğu sahasından olabileceği düşünülmektedir. Mecmuanın istinsah tarihi de yoktur. Bununla beraber mecmuada yer verilen şairlerin büyük çoğunluğunun 16. yüzyılda yaşamış olduğu tespit edilmiştir. Mecmuada, “Bākī sellemallāhu” ya da “Emrī nevverahu merkadehu” gibi söz konusu şairin hayatta olduğuna ya da vefat etmiş olduğuna dair ipucu mahiyetinde bilgiler veren bazı başlıklar bulunmaktadır. Bu bilgiler ışığında mecmuanın muhtemelen 16. yüzyılın sonunda tertip edildiği söylenebilir.

Mecmua; zamana bağlı bir yıpranma, sayfa kenarında dağılmış mürekkep izleri, kenarlarındaki küçük kopmalar ve kağıt parçası yapıştırmak suretiyle derkenarlarda yapılan tamiratlar dışında iyi durumdadır. Mecmuanın genelinde kağıt rengi kremken yer yer mavi sayfalar da mevcuttur. Mecmuanın orta ve son sayfalarında ise üzerinde bazı notların, okunması güç bazı şiir parçalarının olduğu ya da üzerinde herhangi bir yazı bulunmayan ebrulu sayfalara rastlanmaktadır. Bu şekilde 7 ebrulu sayfa mevcuttur. Bunlar: 29^a, 34^b, 41^a, 46^b, 70^b, 104^a, 109^b şeklindedir. 72^b'de ise soluk mavi bir sayfa üzerinde acemi bir hatla yazılmış okunamayan beyitlerin ve bazı notların olduğu bir sayfa bulunmaktadır. Mecmua 119^b'deki 415 numaralı gazelle son bulmaktadır. Son sayfada Ulvî'nin gazelinin üstünde Berlin Devlet Kütüphanesine ait bir mühür vardır. İç kapakta ise mecmuaya bitişik küçük bir kağıt parçası üzerinde “120 BER. I 1975” şeklinde kütüphane kaydı mevcuttur. Yine iç kapaktaki meşin cilt üzerinde yatay

şekilde ve bütün kapağı kaplayacak bir şekilde yazılmış “tevekkeltü alallāh” hattı mevcuttur.

Mecmuanın başı: Rūḥ-baḥş oldu Mesīḥā-şifat enfās-ı bahār
Açdılar dīdelerin ḥ^vāb-ı ‘ademden ezhār

Mecmuanın sonu: Ḥamdü lillāh kime incinse dir olmuş hele yār
Seni ‘Ālī gibi rūsvā-yı cihān eyleyeyin

1.2. Mecmuada Yer Alan Nazım Şekilleri

Mecmuada gazellerin sayı bakımından çoğunlukta olduğu toplam 6 farklı nazım şekli vardır. Toplamda 413 şiirin 402’si gazel nazım şekliyle yazılmıştır. 6 mükerrer gazel, şiir sayısına ve sıralamaya dâhil edilmemiştir.

Tablo 1. Mecmuada Yer Alan Nazım Şekilleri

Nazım Şekli	Şiir sayısı
Gazel	402
Müseddes	4
Terci-bend	2
Müfred/ferd	2
Kaside	1
Kıt’a	2

1.3. Mecmuada Yer Alan Vezinler

Mecmuada kullanılan vezinler ve bu vezinlerin kullanım sıklığı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 2. Mecmuada Kullanılan Vezinler

Kullanılan Vezinler	Sayı
fā’ilātün/fā’ilātün/fā’ilātün/fā’ilün	118
fe’ilātün/fe’ilātün/fe’ilātün/fe’ilün	77
mefā’ilün/mefā’ilün/mefā’ilün/mefā’ilün	77
mef’ülü/fā’ilātü/mefā’ilü/fā’ilün	38

Tablo-2 devam

fe‘ilātün/mefā‘ilün/fe‘ilün	25
mefā‘ilün/mefā‘ilün/fe‘ülün	25
mefā‘ilün/fe‘ilātün/mefā‘ilün/fe‘ilün	5
mef‘ülü/mefā‘ilü/mefā‘ilü/fe‘ülün	21
fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilün	6
mef‘ülü/fā‘ilātün/mef‘ülü/fā‘ilātün	6
fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün	4
müstef‘ilātün/müstef‘ilātün	3
mef‘ülü/mefā‘ilün/mef‘ülü/mefā‘ilün	2
müfte‘ilün/mefā‘ilün/müfte‘ilün/mefā‘ilün	2
fe‘ülün/fe‘ülün/fe‘ülün/fe‘ülün	2
fe‘ülün/fe‘ülün/fe‘ül	1
Toplam	412

Tabloya göre mecmuada yer alan bir müfredin dışında kalan bütün şiirlerin vezinleri bulunmuş ve kullanım sıklığı tespit edilmiştir.

1.4. Mecmuada Yer Alan Şairler ve Şiirler

Mecmuada toplam 77 şairin şiiri bulunmaktadır. Mecmuada divanı bulunan birçok şairin divanlarında olmayan farklı şiirleri yer almaktadır. Bununla beraber bir nazire zincirine dâhil olan çok sayıda gazel olduğu da tespit edilmiştir. Nazire olan şiirler genellikle mecmuada birbiri ardınca verilmiştir. Mecmuada yer alan şairler, bu şairlere ait şiir sayısı, şiirlerin nazım şekilleri ve bu şiirlere metinde verilen şiir numarası aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 3. Şairler, Şiir Numaraları ve Nazım Şekilleri

No	Şair	Şiir sayısı ve Nazım Şekli	Şiir Numarası
1	Ahmed Beg (Dukagin-zâde)	2 Gazel	192
2	Ahmed Beg	1 Gazel	408

Tablo-3 devam

3	Ahmed Paşa	5 Gazel	187,190,191,199,201
4	Ahmed Paşa (Melami Şeyhi Sarban Ahmed)	1 Gazel	211
5	Âlî	2 Gazel	389, 413
6	Amrî	1 Gazel	115
7	Ankâ	2 Gazel	108, 156
8	Askerî	1 Müseddes	390
9	Bâkî	1 Kaside-68 Gazel	4-56, 58-69, 165, 176, 189
10	Behiştî	3 Gazel	127, 145, 166
11	Belâyî	2 Gazel	193, 195
12	Beyânî	1 Gazel	155
13	Ca'fer	1 Gazel	141
14	Câmî	1 Gazel	208
15	Celâl Beg	2 Gazel	106, 133
16	Cînânî	1 Gazel	398
17	Emirî	1 Gazel	157
18	Emrî	45 Gazel	135, 136, 148, 152, 175, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 311-342
19	Fakîrî	2 Gazel	403, 406
20	Fehmî	2 Gazel	146, 150
21	Ferruhî	1 Gazel	409
22	Fevrî	2 Gazel	149, 220
23	Figânî	3 Gazel	209, 259, 260
24	[Fuzûlî]	1 Kıt'a	57
25	Gubârî	1 Gazel	109
26	Hâlî	1 Gazel	151
27	Hâverî	1 Gazel	206
28	Hayâlî	41 Gazel	96, 101, 128, 168, 173, 179, 180, 181, 202, 278-309
29	Hayretî	5 Gazel	97, 98, 99, 257, 258

Tablo-3 devam

30	Handî (?)	1 Gazel	132
31	Huzûrî	1 Müseddes	389
32	Hüsrev	2 Gazel	158, 177
33	İşkî	1 Gazel	114
34	İshak	2 Gazel	129, 194
35	İsmet	1 Gazel (Farsça)	396
36	İşretî	2 Gazel	196, 256
37	Kalender	1 Müseddes	393
38	Kâmî	1 Gazel	205
39	Kânî	1 Gazel	186
40	Kerimî	2 Gazel	95, 185
41	Latifî	1 Gazel	144
42	Livâyî	1 Gazel	142
43	Mâlik	1 Gazel (Farsça)	395
44	Mihri	1 Gazel	104
45	Misâlî	1 Gazel	130
46	Muhibbî	4 Gazel	105, 188, 198, 240
47	Mûyî	1 Gazel	182
48	Nev'î	9 Gazel	3, 154, 183, 241,242, 243, 244, 261
49	Rahmî	22 Gazel	343-364
50	Refikî	1 Gazel	197
51	Remzî	1 Gazel	167
52	Re'yî	1 Gazel	162
53	Sâdık	10 Gazel	164, 210, 212-219
54	Sadrî	1 Gazel	163
55	Sâfî	1 Gazel	407
56	Sânî	1 Gazel	402
57	Selmân	1 Gazel	161
58	Sultan Murâd	1 Gazel	102
59	Sultan Selim	1 Gazel	110
60	Sun'î	1 Müseddes	392

Tablo-3 devam

61	Suzî	1 Gazel	137
62	Şâhî	1 Gazel	103
63	Şanî	1 Gazel	143
64	Şem'î	1 Gazel	94
65	Şemsî Paşa	3 Gazel	100, 112, 147
66	Şevkî	2 Gazel	138, 139
67	Tâli'î	1 Gazel	248
68	Ubeydî	23 Gazel	178, 207, 365-384, 410
69	Ulvî	41 Gazel	111, 116-126, 131, 140, 153, 170-172, 204, 222-239, 399, 401, 411-412
70	Ümidî	2 Gazel	174, 181
71	Vahîdî	1 Gazel	255
72	Vusûlî	1 Gazel	400
73	Yahyâ	5 Gazel 1 Terci-bend	122, 134, 387, 390, 396, 404
74	Za'fî	1 Terci-bend	385
75	Zâtî	46 Gazel	70-93, 200, 203, 221, 245, 246, 247, 262-277
76	Zihnî	2 Gazel	113, 184
77	Ziyâî	2 Gazel	159, 169
78		Ferd	2
79		Kıt'a	391
80		Müfred	394
81		[Gazel]	160

Tablo 4. Kimliği Kesin Olarak Tespit Edilemeyen Şairler ve Mevcut Kaynaklarda Bulunamayan Şiirleri

Ahmed Beg	408
Belâyî	193, 195
Beyânî	155
Cînanî	398

Tablo 4-devam

Emirî	157
Fakîrî	403, 406
Figânî	209
Hâlî	151
Handî (?)	132
Hüsrev	158, 177
İsmet	396
Kalender	393
Kâmî	205
Kânî	186
Kerimî	95,185
Livâyî	142
Mâlik	395
Misâlî	130
Mûyî	182
Refikî	197
Sâdık	164, 210, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219
Sultan Murâd	102
Şanî	143
Şem'î	94
Şevkî	138, 139
Zihnî	113, 184

Tablo 3'te mecmuada yer alan şairler ve şiir sayıları Tablo 4'te ise kimliği kesin olarak tespit edilemeyen şairler ve mecmuada yer almasına rağmen mevcut tezkire ve mecmualarda bulunamayan şiirlerin numaraları verilmiştir. Buna göre Tablo 3'te dört şiirin şairi tespit edilememiştir. Tablo 4'te ise 26 şairin kimliği tam olarak belirlenememiştir.

1.5. Mecmuada Yer Alan Şairlerin Kısa Biyografileri

Ahmed Beg (Dukagin-zâde-X./XVI. yüzyıl): Mecmuada “Ahmed Beg” adına kayıtlı iki gazel bulunmaktadır. Bunlardan 192 numaralı gazelin Dukagin-zâde Ahmed Bey'e ait olduğu tespit edilirken 408 numaralı gazel Dukagin-zâde Ahmed Bey'in divanında

bulunamamıştır. Bu nedenle gazelin farklı bir şaire ait olabileceği düşünülmüştür. Söz konusu gazele kaynaklarda tesadüf edilmemiştir. Kınalızade Hasan Çelebi'nin *Tezkiresi*'nde Dukagin-zâde Ahmed Bey'den başka "Ahmed Beg" adında bir şairin daha kısa biyografisi bulunmaktadır. Nişancı Mehmed Bey'in oğlu olduğu, âşıkane ve sade şiirler yazdığı bilgisi verilmiştir.

Dukagin-zâde Ahmed Bey, 16. yüzyılda yaşamış divan şairlerimizdendir. Dukagin-zâde Ahmed Bey, Arnavutluk'un nüfuzlu ailelerinden, İşkodra Beyliği Dukası Jean'ın soyundan gelmektedir. Bu nedenle Dukagin-zâde olarak anılmıştır. Dukagin-zâde Ahmed Bey'in dedesi Ahmed Paşa, Arnavutluk'un fethinden sonra Müslüman olmuş ve Osmanlı'da önce tımarlı sipahi sonra da Yavuz Sultan Selim'im sadrazamı olmuştur. II. Bayezid'in torunlarından Mihrimah Sultan'la evlenmiştir. Oğlu Mehmed Paşa ise II. Bayezid'in kızı Gevher-i Mülûk Sultan ile evlenmiş ve böylelikle bir sultan-zâde olan Dukagin-zâde Ahmed Bey dünyaya gelmiştir. Dukagin-zâde ailesinin bu yaşam öyküsüne dönemin önemli tezkire kaynaklarından Gelibolulu Ali'nin *Künhü'l Ahbar*'ında da geniş yer ayrılmıştır. Ahmed Bey'in ve aile efradının nerede ve kaç yılında doğdukları tam olarak bilinmemektedir. Ahmed Bey hem anne hem de baba tarafından soylu bir aileden geldiği için iyi bir eğitim aldığı düşünülebilir. Dukagin-zâde Ahmed Bey bir dönem sancak beyliği yapmış fakat sonradan her şeyi bırakarak inzivaya çekilip, tasavvufa yönelmiştir.⁹

Dönemin önde gelen sâir tezkirelerinde de şaire dair bilgi mevcuttur fakat bu bilgiler karışık ve tutarsızdır. Özellikle hemen her kaynakta Ahmed Bey, büyükbabası Ahmed Paşa ve Ahmed Sârbân birbirine karıştırılır.¹⁰ Dukagin-zâde Ahmed Bey, şiirlerinde Ahmed ve Ahmedî mahlaslarını kullanmıştır. Bilinen tek eseri Dîvân'ıdır. Sade bir dille kaleme aldığı şiirlerinde tasavvufî bakış açısı yoğunluktadır. Ahmed Bey, sarayla yakın ilişkisine rağmen şiirlerinde din ve tasavvuf büyüklerine yer vermiştir. Mesnevi tarzında yazdığı şiirlerinde sosyal hayata da yer vermiştir. Şairin vefat ettiği tarih kesin olarak bilinmemektedir. Bununla beraber Kanunî Sultan Süleyman döneminde İstanbul'da vefat ettiği kaynaklarda geçmektedir.

⁹ Şeyma Benli, "Dukagin-Zâde, Ahmed Bey", Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/dukakinzade-ahmed-bey> (erişim 22.08.2023)

¹⁰ Nejat Sefercioğlu, "Dukakinzâde Ahmed Bey", DİA, IX, 549-550.

Ahmed Paşa: (ö.902/1496-97): Ahmed Paşa 15. yüzyılın en önemli şairlerindendir. Döneminde “sultânü’ş-şuarâ” unvanını almış, şiirleri geniş coğrafyalara yayılmıştır. Ahmed Paşa’nın kesin olmamakla beraber Edirne’de doğduğu bilinmektedir. Bununla beraber yaşamını Bursa’da sürdürdüğü ve burada vefat ettiği için Bursalı Ahmed Paşa olarak tanınmıştır. Ahmed Paşa, II. Murad’ın kazaskerlerinden Veliyyüddin Efendi’nin oğludur. İyi bir eğitim almış olmalı ki tahsilini tamamladıktan sonra Bursa Muradiye Medresesi’nde vazife yapmıştır. Ahmed Paşa’nın hayatına bakıldığında Fatif Sultan Mehmed’in şairin hayatında oldukça önemli bir yer teşkil ettiği görülecektir. Nitekim Ahmed Paşa, Fatih Sultan Mehmed’e musâhiplik ve hocalık yapmıştır. Bununla beraber şiirlerinde Fatih Sultan Mehmed’i methetmiş ve padişahın iltifatına mazhar olmuştur. Başarılı bir devlet adamı olması ve padişaha yakınlığı sebebiyle çevresi tarafından iftiraya uğratıldığı bilinmektedir. Bu mesele şairin Fatih Sultan Mehmet’e ithafen yazdığı “kerem” redifli kasidesiyle meşhur olmuş, şair bu kaside sayesinde çarptırıldığı hapis cezasından kurtulmuştur. Ne var ki bu olay saraydan uzaklaştırılmasına sebep olmuştur.

Yaşamının geri kalan kısmını Bursa’da idame ettiren Ahmed Paşa, Bursa’da vefat etmiş ve cenazesi Muradiye Medresesi yakınında yaptırdığı türbeye defnedilmiştir.¹¹ Şairin Fatih Sultan Mehmet’e yazdığı “kerem” kasidesi ile birlikte “benefşe” ve “âb” redifli kasideleri de oldukça meşhurdur.

Ahmed Paşa (Melami Şeyhi Sarban Ahmed): Ahmedî, Ahmed, Kaygusuz, Sârbân veya Şeyh Ahmed Sârbân adlarıyla bilinen Sârban Ahmed, Hayrabolu’da doğmuştur. Hayatı hakkında bilinenler Nev’îzâde Atâî’nin *Zeyl-i Şakâyık* adlı eserinde verdiği bilgilere dayanmaktadır. Atâî, Sarban Ahmed’in Kanûnî Sultan Süleyman’ın 940 (1533-34) yılında çıktığı Irakeyn Seferi’nde sârbân (deveci) olarak padişahın hizmetinde bulunduğunu ifade etmiştir. Bu sefer esnasında ordu Karaman’da iken Sarban Ahmed, Bayramî meşâyihinden Pîr Ali Aksarâyî’ye intisab etmiş sonrasında Hayrabolu’ya dönüp irşad faaliyetini sürdürmüştür. Cezbe sahibi bir kişi olarak tanınan Sarban Ahmed meşrebi dolayısıyla zındıklıkla suçlanmıştır. Atâî, Sarban Ahmed’in yüksek

¹¹ Günay Kut, “Ahmed Paşa, Bursalı”, DİA, II, 111-112.

mânevî mertebelere ulaşmış, keramet sahibi velîlerden sayıldığını da belirtmiştir. Sarban Ahmed'in 952 (1545) yılında Hayrabolu'da vefat ettiği bilinmektedir.

Şairin divanı olduğu ve Dukagin-zade Ahmed Bey ile aynı kişi olup olmadığı yönündeki görüşler farklılık arz etmektedir. Abdülbaki Gölpınarlı'nın verdiği bilgilere göre, Ahmed Sârbân'a ait divan nüshalarının üzerinde "Dîvân-ı Ahmed Sârbânî" (İÜ Ktp., TY, nr. 802), "Dîvân-ı Ahmed Sârbân Dukakinzâde" (İÜ Ktp., Hâlis Efendi, nr. 7169 [yeni nr. TY, nr. 2830/1]), başka bir nüshada ise "Dîvân-ı Ahmedî" (Millet Ktp., Ali Emîrî Efendi, Manzum, nr. 15)¹² şeklinde başlıkların olması bu karışıklığa temel teşkil etmektedir. Sarban Ahmed ile Dukagin-zade Ahmed Bey'in aynı kişiler olabileceği düşünülse de Ahmed Sarban'nın şiirlerindeki tasavvufi duyuş ve düşünüşün baskın bir şekilde işlenmiş olması mensup olduğu tarikat büyüklerinden bahseden şiirlerinin bulunması Sarban Ahmed ile Dukagin-zade'nin ayrı kişiler olduğu kanaatini kuvvetlendirmiştir. Kütüphanelerde Ahmed Sârbân veya Dukakinzâde Ahmed Bey adına kayıtlı divan nüshaları üzerine Hüseyin Süzer tarafından bir doktora tezi hazırlanmıştır.¹³ Bu çalışmaya göre de Sarban Ahmed ile Dukagin-zâde Ahmed Bey ayrı kişilerdir. Ayfer Kayabaşı tarafından Üsküdar Hacı Selim Ağa Kütüphanesi'nde bulunan iki divan nüshası üzerine bu konuda (nr. 74, 82) bir yüksek lisans tezi hazırlanmıştır.

Âlî (ö. 1008/1600): 1541 yılında Gelibolu'da doğmuştur.¹⁴ Gelibolulu Mustafa Âlî olarak tanınmaktadır. Âlî, devlet adamı kimliğinin yanında tarihçi, şair, nâsir ve hattat olarak da bilinen bir Osmanlı münevveridir. Bürokraside bazı görevler üstlenen Âlî, eserlerinde dönemin şartlarından dolayı bulunduğu mevkiden şikâyetle bulunmaktadır. Çeşitli vilayetlere tayinle gitmiş ve bu sayede hem geniş bir kültüre sahip olmuş hem de edebi ve ilmi çalışmalarını devam ettirmiştir. Şairin dördü Türkçe biri Farsça olmak üzere beş divanı dışında, tarih, siyaset, ahlak gibi alanlarda altmışa yakın eseri bulunmaktadır. Osmanlı tarih yazıcılığında oldukça önemli bir yeri bulunan *Künhü'l-ahbâr* isimli eserini umumi bir tarih olarak kaleme almıştır. 1591-1598 yılları arasında

¹² Nihat Azamat, "Sârbân Ahmed", DİA, XXXVI, 132-133.

¹³ Nihat Azamat, "Sârbân Ahmed", DİA, XXXVI, 132-133

¹⁴ Ömer Faruk Akün, "Âlî Mustafa Efendi", DİA, II, 416-421.

yazdığı bu eseri 4 bölüm olarak tasarlamış ve dördüncü bölümünde döneminin bilgin ve şairlerinden, devlet adamlarından da bahsetmektedir.

Amrî (ö. 930/1523-24 [?]): Asıl adı Amr'dır. II. Mehmed ve II. Bayezid dönemlerinde müderrislik, kazaskerlik ve şeyhülislamlik görevlerinde bulunmuş olan Abdülkerim Efendi'nin azatlı kölesi ve evlatlığıdır. Bizzat kendisinden ilim tahsil etmiştir. Serfiçe'de ve Edirne'de kadılık görevlerinde bulunmuştur. Amrî, tezkirelerde nüktedan, şakacı, konuşkan, saygın ve sakin tabiatlı biri olarak tanımlanır.¹⁵ Tek eseri *Divanı*'dır. *Divanı*'nda 143 gazeli bulunmaktadır ve bu gazellerin birçoğu kısa vezinle, az kullanılan redif ve kafiyelerle yazılmıştır. Şiirleri akıcı, anlaşılması kolay az sözle çok şey anlatmak maksadıyla yazılmış şiirlerdir. *Divanı*'nda gazeller dışında kaside, musammat, kıt'a, müfred ve bazıları Çağatayca yazılmış rübailer de vardır. Amrî'nin, Vize kadılığına tayin edildiği ve çok geçmeden 930 (1523-24) sıralarında vefat ettiği kaynaklarda zikredilmektedir.¹⁶

Ankâ (d. ?? - ö. 1023-25/1614-16): Asıl adı Hüseyin'dir ve Acem Hüseyin Molla olarak tanınmaktadır. Şîrazlıdır. Kaynaklarda doğum tarihi ile ilgili bir kayıt yoktur. Hasan Çelebi, tezkiresinde Ankâ'nın seyahat niyeti ile 978/1570 yılında İstanbul'a geldiğini belirtir. 1205/ 1616'da Mısır'da vefat ettiği bilinmektedir. Kaynaklarda divanı olup olmadığına dair herhangi bir kayıt yoktur. Beyanî ve Hasan Çelebi Ankâ'nın Acem şairlerini hatırlatan şiirlerinin olduğunu belirtmişlerdir. Hasan Çelebi, Ankâ'nın şiirdeki kabiliyetin "Türkî şi'rinde edâsı Rûmiyâne vü üstâdânedür." şeklinde ifade etmiştir. Sadettin Nüzhet Ergun, Ankâ'nın şiirlerinin âşıkâne olup bazılarının da tasavvufî olduğunu ifade etmektedir.¹⁷ Şairin çeşitli mecmualarda şiirleri olduğu bilinmektedir. Çalışmamızdaki gazelleri ise Süleymaniye Kütüphanesi Esad Efendi Koleksiyonu 3424 numarada kayıtlı "Mecmû'a-i Kasâ'id" adlı şiir mecmuasında yer almaktadır.

Kaynaklarda "Ankâ" mahlasını kullanan bir diğer şair de asıl adı Emir Süleyman Efendi olan Şamlı Ankâ'dır. Tezkirelerde bu iki Ankâ için örnek gösterilen şiirler de bir

¹⁵ Vildan Serdaroglu Coşkun, "Amrî, Abdülkerim Efendi", Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/amri-abdulkerim-efendi> (erişim 22.08.2023)

¹⁶ Mehmed Çavuşoğlu, "Amrî", DİA, III, 96-97.

¹⁷ Bilal Güzel, "Ankâ, Hüseyin (Acem Hüseyin Molla)", Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/anka-huseyin-acem-huseyin-molla> (erişim 22.08.2023)

karışıklık söz konusudur. (bkz. *Tuhfe-i Nailî, Fatin Tezkiresi, Beyanî Tezkiresi*) Bu nedenle Ankâ hakkında yapılan çalışmalarda bu husus da göz önünde bulundurulmalıdır.

Bâkî (1008/1600): Asıl adı Mahmud Abdülbâkî'dir. 933'te (1526-27) İstanbul'da doğmuştur. Babası Fatih Camii müezzinlerindendir. Müderrislik, kadılık ve kazaskerlik vazifelerinde bulunan Bâkî, döneminde “sultanü’ş-şuara” olarak anılmıştır. Kanunî Sultan Süleyman'ın maddi manevi iltifatına ve desteğine mazhar olmuş oldukça itibarlı bir hayat sürmüştür. Her ne kadar erişmek istediği şeyhülislamlık makamına bir türlü gelememiş olsa da dört padişah görmüş ve her birinin döneminde de çeşitli vesilelerle el üstünde tutulmuştur. Şiirdeki aruz hatalarını en aza indirmiş ve Türkçe'yi mükemmel denebilecek bir kuvvette aruza uydurmuştur. Şöhreti geniş coğrafyalara yayılmıştır. Şiirlerinde tasaavufî ızdıraptan ziyade hayatın neşe ve zevklerini işlemiştir. Şiirini, coşkun ilhamlar yerine ince hayaller ve çeşitli söz sanatları ile zenginleştirme yoluna gitmiştir. Gazel şairi olarak nitelenen Bâkî'nin şiirlerine çok sayıda nazire yazılmış ve onun şiirleri kendinden sonra gelen şairlerin dil ve söyleyiş tarzını önemli ölçüde etkilemiştir.¹⁸

Behiştî (ö. 979/1571): Asıl adı Ramazan'dır. Vize'lidir. Kaynaklar onu, Behiştî mahlasını kullanan bir diğer şair Süleyman Beyoğlu Sinan Behiştî ile karıştırılmaması için “Vizeli Behiştî”, “Behiştî-i Sânî”, “Vâiz Behiştî”, “Behiştî Ramazan bin Abdulmuhsin” gibi adlarla anmıştır. Behiştî ilim tahsili için İstanbul'a gelmiş medrese eğitimi gördükten sonra devrinin meşhur mutasavvıfî Merkez Efendi'ye intisâb etmiş seyr u sülûkını tamamlayıp hilafet almıştır. Çorlu'ya yerleşen Behiştî burada imamlık ve vaizlik yapmış ve evinin etrafına yaptırdığı odalarda talebe yetiştirmiştir. Behiştî 979/1571-72'de Çorlu'da vefat etmiş ve evinin bulunduğu kendi zaviyesine defnedilmiştir.

Tespit edilene göre on iki eseri olan Behiştî, hem ilmi hem de edebi eserler ortaya koymuştur. Divanının tenkitli metni Yaşar Aydemir tarafından iki divan nüshası, taranan 1500 kadar mecmuadan 121'i, tezkireler ve *Cemşâh u Alemşâh Mesnevisi*'nde

¹⁸ Mehmet Çavuşoğlu, “Bâkî”, DİA, IV, 537-540.

yer alan gazeller karşılaştırılarak oluşturulmuştur. Behiştî, şiirlerinde oldukça sade bir dil kullanmış, mahallî unsurlara yer vermiş, atasözü ve deyimlere yoğun olarak başvurmuş, halk söyleyişlerini ustalıkla şiire taşımıştır. Tasavvufî yöneliminden gelen rint-meşrep kişiliği şiirlerine de yansımıştır. Döneminin önde gelen şairlerini okumuş ve bunlardan etkilenmiştir. Gazâlî, Halîlî, Ulvî, Ahdî, Refî Leng, Su‘ûdî gibi şâirleri de etkilemiştir.¹⁹

Belâyî: Mecmuada şaire ait iki gazel bulunmaktadır. Tezkirelerde Belâyî’nin yer yer adı geçse de hayatı hakkında herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Nazire mecmuaları taranırken *Pervane Bey Mecmuası*’nda üç şiiri tespit edilmiştir. Bununla beraber 16. yüzyılın ortalarında yazılmış olan ve tezkire niteliği taşıyan bir şiir mecmuasında “Yenihisarlı Belâyî fermâyed” (Mecmû’a-i Eş’âr vr. 10a) ibaresiyle şaire ait bir gazel bulunmaktadır.²⁰ Mecmuada vefat eden ya da daha önce yaşamış olan şairler hakkında “merhum, mağfur, selefden, sabıkda” şeklinde bilgiler verilmiş ancak Belâyî hakkında böyle bir nitelemde bulunulmamıştır. Mecmuanın yazıldığı dönem de dikkate alındığında Yenihisarlı olan şairin 16. yüzyılın ortalarında hayatta olduğu söylenebilir. Taranan kaynaklarda mecmuadaki iki gazele tesadüf edilmemiştir.

Beyânî: Mecmuada Beyânî adına kayıtlı bir gazel bulunmaktadır. Tezkirelerde öne çıkan üç Beyânî vardır. 17. yüzyılda yaşamış asıl adı Ahmed olan Beyânî, Beyânî Karahisarî ve *Beyânî Tezkiresi* ile bilinen, asıl adı Mustafa olup “Carullâhzâde” lakabıyla tanınan Beyânî. İlk iki Beyânî’nin divanları mevcuttur fakat çalışmamızdaki gazel bu divanlarda yoktur. Tezkire sahibi Beyânî’nin 16. yüzyılda yaşamış olması ve bir divanı olmamasına rağmen şiirle yakından ilgilenmiş olması mecmuadaki gazelin kendisine ait olabileceği kanaatini uyandırmaktadır. Beyânî’nin tasavvufa yöneldikten sonra tasavvufî şiirler yazdığı bilinmektedir.²¹ Söz konusu şiirin ilk iki beytine Evliya

¹⁹ Yaşar Aydemir, “Behiştî, Ramazan b. Abdülmuhsin”, Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/behisti-ramazan-abdulmuhsin> (erişim 22.08.2023)

²⁰ Yunus Kaplan, “Belâyî”, Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/belayi> (erişim 22.08.2023)

²¹ Aysun Sungurhan, “Beyânî, Mustafâ”, Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/beyani-mustafa> (erişim 22.08.2023)

Çelebi'nin *Seyahatnamesi*'nde yer verilmişse de şairi hakkında kesin bir bilgi verilmemiştir.²²

Ca'fer Çelebi (ö. 921/1515): asıl adı da Ca'fer'dir. 856 Şa'bân (Ağustos 1452)'nda Amasya'da doğmuştur. Babası II. Bâyezîd'in defterdarlarından "Tâcî Bey" adıyla anılan şair ve hattat Hâcî Bey-zâde Tâceddîn İbrâhîm Paşa olması hasebiyle "Tâcî-zâde Ca'fer Çelebi" şeklinde tanınmıştır. Ca'fer Çelebi önce Amasya'nın önde gelen âlimlerinden dersler almış daha sonra da eğitimini tamamlamak üzere Bursa'da bulunmuştur. İlk olarak Simav'da bir medreseye, sonra Simav kadılığına ve daha sonra da Edirne Bâyezîd İmâreti mütevelliliğine atanmıştır. Ca'fer Çelebi'nin devlet kademesinde aldığı en önemli vazifenin nişancılık olduğu söylenebilir. 1497'de Dîvân-ı Hümâyûn'a nişancı tayin edilmiş fakat 1511'deki Yeniçeri ayaklanması dolayısıyla azledilmiştir. Kaynaklarda Ca'fer Çelebi'nin bu ayaklanmada canını zor kurtardığı anlatılmaktadır. Ca'fer Çelebi inşadaki kabiliyeti dolayısıyla II. Bâyezîd ve Yavuz Sultân Selîm'in takdirini kazanmıştır. Yavuz Sultân Selîm hem onu yeniden nişancılık görevine getirmiş hem de kazaskerliğe atamıştır ancak Yavuz Sultân Selîm devrinde yeniçerileri isyana teşvik ettiği gerekçesiyle 8 Recep 921/18 Ağustos 1515'de idam edilmek suretiyle öldürülmüştür.²³

Ca'fer Çelebi divan sahibidir ve divanında en çok Ahmed Paşa'ya nazire yazdığı görülür. Doğal olarak şiirlerinin üslûp bakımından Ahmed Paşa'nın şiirlerine benzediği söylenebilir. Sade bir anlatı tarzının yaygın olduğu bu dönemde Ca'fer Çelebi süslü nesri başlatan önemli bir nâsir olarak karşımıza çıkmaktadır.²⁴ Atasözleri ve deyimleri sık kullanmış kelime oyunlarına ve edebi sanatlara önem vermiştir. Divanından başka çeşitli konuların işlendiği beş eseri daha mevcuttur.

Câmî: Mecmuada Câmî'ye ait bir gazel bulunmaktadır. Yapılan araştırmalar neticesinde şairin, 16. yüzyılda yaşamış, hayatı hakkında fazla bilgi sahibi olmadığımız Manisalı Câmî olabileceği kanaati oluşmuştur. Şairin bir mecmuada bulunan şiirleri

²² Evliya Çelebi, *Günümüz Türkçesiyle Evliya Çelebi Seyahatnâmesi: İstanbul* haz. Seyit Ali Kahraman-Yücel Dağlı. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2008), s.654

²³ Mehmet Fatih Köksal, "Ca'fer, Tâcî-zâde Ca'fer Çelebi", Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/cafer-tacizade-cafer-celebi> (erişim 23.98.2023)

²⁴ İsmail E. Erünsal, "Tâcîzâde Ca'fer Çelebi", DİA, XXXIX, 353-356.

derlenmiş²⁵ olup bu şiirler arasında çalışmamızdaki gazele mana bakımından benzer ve aynı redifli bir tahmisin olduğu tespit edilmiştir. “Tahmîs-i Câmî’î Gazel-i Hâverî” başlığıyla verilen tahmisin Hâverî’ye ait olan son iki beyti çalışmamızdaki gazelle benzerlikler arz etmektedir. Bununla beraber Hâverî’nin şiirleri arasında da bu gazel yer almamaktadır. Câmî’nin, Hâverî’nin mecmuadaki gazelle aynı redifli gazeline tahmis yazdığı göz önünde bulundurulacak olursa gazelin mecmuada kayıtlı olduğu şekliyle Câmî’ye ait olabileceği düşünülebilir. Lâtîfî Tezkiresi’ne göre Câmî, Kanunî Sultan Süleyman dönemi şairlerindendir ve hat sanatında oldukça kabiliyet sahibidir. Şairin mecmua ve diğer kaynaklardan derlenen şiirleri dışında *Vâmık u Azrâ (Muhabbet-nâme)* ve *Manisa Şehrengizi* adlı iki eseri daha vardır.²⁶

Celâl Bey (ö. 982[?]/157[?]): Asıl adı Hüseyin’dir. Manastır’da doğmuştur. Kanunî döneminde İstanbul’a gelerek Defterdar İskender Çelebi’nin himayesine girmiştir. Hama sancağı beyi Cafer Bey ile tanıştı ve Şehzade Selim’e yazdığı mektupları kaleme aldı. Şehzade Selim’in dikkatini çeken ifade düzgünlüğü sayesinde şehzade Selim’e musâhip oldu. Hükümdarlığı döneminde de aralarındaki ilişki devam etmiştir. Sonraki yıllarda saraydaki nüfuzunu bazı koruyamamış Hurufilikle suçlanması üzerine saraydan ayrılarak ve memleketi Manastır’a dönmüş ve burada vefat etmiştir. Eserleri *Divan*, *Sa’d ü Saîd*, *Manzum Şerh-i Avâmil*, *Kavâid-i Arûz*, *Hüsni-i Yûsuf* şeklindedir. “Celâl” ve “Celâlî” mahlasını kullanan Celâl’in kaynaklarda iyi bir şair olduğu belirtilmiştir. Rahat bir söyleyiş tarzını benimsemiş, klasik tarzdaki şiirler ve tasavvufi şiirler kaleme almıştır. Kınalızade Hasan Çelebi Tezkiresi’nde klasik tarzdaki şiirlerini beğenirken, tasavvufî tarzda yazdığı şiirleri kuru bulmaktadır.²⁷

Cinânî: Mecmuada şaire ait bir gazel bulunmaktadır. Tezkirelerde, Bursalı Cînanî ve Cinânî-i Semendirevî adlı iki Cînanî’den bahsedilmektedir. Bursalı Cînanî, 16. Yüzyılın önde gelen şairlerindendir. Cinânî-i Semendirevî hakkında ise kaynaklarda yeterli bilgi bulunmamaktadır. Bursalı Cînanî’nin mevcut divanında mecmuadaki gazel yer

²⁵ Yunus Kaplan, “Geçmişten Günümüze Manisa-Şehzade II. Mehmed Tarihi-Kültürü-Ekonomisi”, cilt II. s. 1261, Manisa Celal Bayar Üniversitesi yayınları, 2018.

²⁶ Yunus Kaplan, “Câmî’î”, Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/camii> (erişim 23.08.2023)

²⁷ İsmail Hakkı Aksoyak, “Celâlî /Celâlî, Manastırlı”, Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/celal-celali-manastirli> (erişim 23.08.2023)

almamaktadır. Cinânî-i Semendirevî'nin ise *Metâli'ü'n-nezâir*'de üç matla beyti bulunmaktadır. Söz konusu gazel bunlar arasında da yer almamaktadır. *Metâli'ü'n-nezâir*'in en geç 17. yüzyıl şairlerinin şiirlerini ihtiva etmesi göz önünde bulundurulduğunda, Cinânî'nin de bu dönemde hayatta olduğu veya bu dönemden önce yaşadığı kabul edilebilir.²⁸ Çalışmamızdaki gazelle mana bakımından benzer ve aynı redife sahip Beyanî'ye ait bir gazeli olduğu tespit edilmiştir. Gazelin Bursalı Cinânî'nin divanında yer almayışı Cinânî-i Semendirevî'ye ait olabileceği ihtimalini kuvvetlendirmektedir.

Emirî: Araştırmalarımız neticesinde dört farklı Emirî tespit edilmiştir. *Meşâirü's-Şuara*'da²⁹; Nakibü'l-eşraf Seyyid Mahmut bin Ubeydullah Emirî, Hâşimî, Ahur Emîri-zâde Emir Mehmed Hâşim olarak tanınan Emirî'nin kısa biyografileri yer almaktadır. Çağatay Sahası şairi Yusuf Emirî ve Bolulu Emirî de Emirî mahlasını kullanan diğer şairlerdir. Yusuf Emirî ve Bolulu Emirî'nin divanlarında çalışmamızdaki gazel yer almamaktadır. *Meşâirü's-Şuara*'da yer alan diğer iki şaire de ait olduğu yönünde herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Emrî (ö. 983/1575): Asıl adı Emrullah'tır. Kaynaklar Edirneli olduğu yönünde ittifak etmektedir. Emrî inziva hayatını tercih ettiği için memuriyette yükselememiş kanaatkâr bir hayat sürmüştür. Herhangi bir devlet büyüğünün methi için şiir yazmamıştır. Muamma ve tarih düşürmede oldukça mahirdir. Gazellerini de muamma gibi kelime oyunlarına rağbet ederek yazdığı için şiirlerinde kapalı bir üslûbun olduğu ifade edilmektedir. Günümüze ulaşan eserleri divanı ve muammalarıdır.³⁰

Fakîrî (ö. 932/1526): Mecmuada Fakîrî'ye ait iki gazel bulunmaktadır. Hakkında tezkirelerde birbirinin tekrarı olan bazı bilgiler mevcuttur. *Latîfî Tezkiresi*'ne³¹ göre maddi olarak fakir ama gönül zenginliğine sahip bir kimse idi. Latîfî, Rumelili

²⁸ Zahide Efe, "Cinânî, Cinânî-i Semendirevî", Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, <https://teis.yesevi.edu.tr/%20madde-detay/cinani-semendirevi> (erişim 23.08.2023)

²⁹ Âşık Çelebi, *Meşâ'irü's-Şu'arâ* Haz. Filiz Kılıç. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, s. 160-162. <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/59036.asik-celebi-mesairus-suarapdf.pdf?0> (erişim 23.08.2023)

³⁰ Yekta Saraç, "Emri, Emrullâh", Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/emri-emrullah> (erişim 23.08.2023)

³¹ Latîfî, *Tezkiretü's-Şu'arâ ve Tabsiratü'n-Nuzamâ*, s. 420 <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/60327.latifi-tezkiretus-suara-ve-tabsiratun-nuzamapdf.pdf?0> (erişim 23.08.2023)

olduğunu ifade etmiştir. Latîfî şairin Budin'in yeni fethedildiği sırada Rumeli'nde "bazen imamlık, bazen hatiplik, bazen remmallık, bazen tabiplik" yaptığını belirtmektedir. Vefat ettiği tarihle ilgili olarak ise "Sultan Selîm devrinde fevt oldu" kaydını düşmüştür. Diğer tezkirelerde Fakîrî ile ilgili olarak verilen bilgiler Latîfî'nin verdiği bilgilerden farklılık göstermektedir. Nitekim Latîfî'nin şairin vefatı ile ilgili verdiği bilgi de hakkındaki diğer bilgilerle çelişmektedir. *Sicill-i Osmânî*'ye göre şair Kanunî dönemi ortalarında vefat etmiştir.³² Bu sebeple iki ayrı Fakîrî'nin olabileceği ya da vefat tarihi ile ilgili düşürülen kayıta bir yazım yanlışının olabileceği düşünülmektedir. Çalışmamızdaki gazeller mevcut kaynaklarda bulunamamıştır. *Pervane Bey Mecmuası*'nda ve *Metâli'ü'n-nezâir*'de aynı redifle ve benzer üslûpla yazılmış nazireler vardır.

Fehmî (Fehmî-i Canbaz): Fehmî'nin mecmuada iki gazeline yer verilmiştir. Tezkirelerde Fehmî mahlasıyla kaydedilmiş farklı şairler mevcuttur. Edirneli Nazmî'nin *Mecma'u'n-nezâ'i*'rinde üç Fehmî'nin adı geçmektedir. Fehmî-i Karamanî, Fehmî-i Saruhanî, Fehmî-i Canbaz. Araştırmalarımız neticesinde mecmuadaki 146. numaralı gazelin Fehmî-i Canbaz'a ait olduğu görülmüştür. Bu gazelin ilk iki beyti *Heşt Bihişt*³³'te Fehmî-i Canbaz adına kayıtlı olarak verilmiştir. Bununla beraber gazelin tamamına ulaşılammıştır. Mecmuada Fehmî adına kayıtlı 150 numaralı gazelin ise Fehmî-i Canbaz'a mı yoksa başka bir Fehmî'ye mi ait olduğu tespit edilememiştir. *Zübdetü'l-eşâr*³⁴'da Fehmî-i Boluvî ve Fehmî-i Bursevî adlarında iki ayrı Fehmî'den daha bahsedilmektedir.

Ferruhî (ö. 944/1537): Mecmuada Ferruhî adına kayıtlı bir gazel bulunmaktadır. Gazel Edirneli Nazmî'nin *Mecmau'n-nezâir*³⁵'irinde mevcuttur. Araştırmalarımız neticesinde Ferruhî mahlasına sahip üç şair tespit edilmiştir. Bunlardan biri Manisa Akhisarlı diğeri

³² Mehmet Fatih Köksal, "Fakîrî", Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/fakiri> (erişim 23.08.2023)

³³ Sehi Beg, *Heşt Bihişt*, haz. Halûk İpekten, Günay Kut, Mustafa İsen vd.(Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2017) s. 132 <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/56165,hest-bihistpdf.pdf?0> (erişim 23.08.2023)

³⁴ Bekir Kayabaşı, "Kaf-zade Faizi'nin Zübdetü'l-eşâr'ı" (Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi, 1997), s. 453.

³⁵ Edirneli Nazmî, *Mecmau'n-nezâir*, haz. M. Fatih Köksal, (Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2017) s. 1243 <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/56057,mecmaun-nezair-edirneli-nazmi-pdf.pdf?0> (erişim 23.08.2023)

Kastamonulu, bir diğeri de Bursalı'dır. *Mecmau'n-nezâir*'in derlendiği tarih göz önünde bulundurulduğunda çalışmamızda yer alan Ferruhî'nin Akhisarlı Ferruhî ya da Latîfî ve Hasan Çelebi'nin tezkirelerinde bahsettikleri "Kastamonulu Ferrûhî Çelebi" olabileceği düşünülmektedir. Kastamonulu Ferrûhî Çelebi'nin matla ve hezleri olduğundan bahsedilmiştir.

Akhisarlı Ferruhî ise kaynaklarda hakkında bilgi bulunan tanınır bir şairdir. Mevlevidir ve zaviye sahibidir. Sultan Süleyman Manisa'da şehzade iken ona kasideler sunmuştur. Ferruhî'nin, "Kâfir olsun mey içüp âlemde dilber sevmeyen / Hey müselmanlar bu yolda ihtiyâr olmaz bana" beytini okuması üzerine halkın şairi kadıya şikâyet ettiği mevzu oldukça meşhurdur. Şairin Zâtî, Revânî ve Tâlî'î ile dostluğu vardır. Latîfî'ye göre; sade şiirleri vardır ve halk arasında şöret bulmasa da yeni manalar üretme konusunda fena değildir. Sehî Bey'e göre ise fal ilmini ve şiir fennini iyi bilirdi. Şiirleri herkes tarafından bilinir ve okunurdu. Nazire yazmayı severdi.³⁶ *Mecmau'n-nezâir*'de on naziresine yer verilmiştir. Bu bilgiler ışığında bakıldığında mecmuadaki Ferruhî'nin Akhisarlı Ferruhî olduğu kuvvetle muhtemeldir.

Fevrî: Mecmuada Fevrî'ye ait iki gazel bulunmaktadır. Gazellerden birinin *Cem'ü'n-nezâir*³⁷ isimli şiir mecmuasında da Fevrî adına kayıtlı olduğu tespit edilmiştir. Diğer gazel bulunamamıştır. *Tuhfe-i Nâilî*'de yer alan Fevrî mahlaslı şairler şunlardır: Ahmed Fevrî Efendi, Daraçlıdır. Zilkade 978/1570'de vefat etmiştir. Divanında çalışmamızdaki gazeller bulunmamaktadır. Diğer bir Fevrî ise Mahmûd Fevrî Efendi'dir. Edirneli olup müderrislik ve Dîvân-ı Hümâyûn kâtipliği yapmıştır. 1084/1673'te vefat etmiştir. Vefat ettikleri tarihlere bakıldığında gazellerin her iki Fevrî'ye de ait olma ihtimali vardır. Gazellerin her ikisinin de Ahmed Fevrî divanında olmaması Mahmûd Fevrî Efendi'ye ait olma ihtimalini kuvvetlendirmektedir.

Figânî (ö. 938/1531-32): Mecmuada Figânî adına kayıtlı üç gazel bulunmaktadır. Bunlardan 259, 260 numaralı gazeller Trabzonlu Figânî divanında yer alırken 209 numaralı gazel divanda ve taranan tezkire ve mecmualarda bulunamamıştır. Bu gazel

³⁶ Kadri Hüsnü Yılmaz, "Ferrûhî, Ferrûh Çelebi", Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ferruhi-ferruh-celebi> (erişim 23.08.2023)

³⁷ Hümeysra Çakmakçı, "Süleymaniye Kütüphanesi Ali Nihad Tarlan Koleksiyonu 68 Numarada Kayıtlı Cem'ü'n-Nezâir isimli şiir mecmuası (1b-47b)" (Yüksek Lisans Tezi, 29 Mayıs Üniversitesi, 2019)

zemini Ahmet Paşa'ya ait olan bir nazire zincirine dâhildir ancak nazire mecmualarında da yoktur. Tezkirelerde Figânî-i Kadim adlı bir şairin de biyografisi mevcuttur ancak bu gazelin kendisine ait olduğuna dair herhangi bir kayıt bulunmamaktadır.

Trabzonlu Figânî'nin asıl adı Ramazan'dır. Doğum tarihi ile ilgili kesin bir bilgi yoktur. Kâtiplik yapmış ve tıp tahsili görmüştür. Kâtipliği sırasında şiir yazmaya yönelmiş ilk şiirlerini Hüseynî mahlasıyla yazmıştır. Zaman zaman geçim sıkıntısı yaşayan Figânî rind meşrep birisidir ve geçimini devlet büyüklerine yazdığı kasidelerle sağlamaktadır. Figânî, Kanûnî'nin şehzadeleri Mustafa, Mehmed ve Selim'in sünnet düğününe yazdığı Sûriyye Kasidesi'yle şöhretini artırmıştır. Mohaç galibi İbrahim Paşa'nın Budin'den getirttiği heykelleri İstanbul'da diktirmesi üzerine yazdığı ifade edilen “Bu cihana iki İbrahim geldi, biri putları kırdı, biri dikti” anlamındaki beyti katline sebep olmuştur. Bu beytin Figânî'ye ait olup olmadığı kesin değildir. Henüz otuz yaşına varmamışken vefat etmiştir. Sekiz kaside, 107 gazel ve iki tahmisten oluşan küçük bir Türkçe Divan'ı vardır. Kasideleri oldukça tesirli bulunmuştur. Şiirde kabiliyeti olduğu konusunda kaynaklar ittifak etmektedir.³⁸

Fuzûlî (ö.963/1556): Doğum tarihi ve yeri ihtilaflıdır. Bağdat ya da Kerbela'da doğmuş olabileceği yönünde görüşler ileri sürülmüştür. Irak bölgesi Türkmenleri'ndendir. Küçük yaştan itibaren iyi bir eğitim almıştır. Arapça ve Farsça'yı her iki dilde eser verecek ölçüde iyi bilmektedir. Kanûnî'nin Bağdat'ı fethi ile beraber Osmanlı'nın devlet büyüklerine ve Kanûnî'ye kasideler sunmuştur. Ayrıca Bağdat seferine katılan şairlerden Hayâlî Bey ve Taşlıcalı Yahyâ Bey'le de tanıştığı ve onlarla dostane münasebetler kurduğu kaynaklarda belirtilmektedir.³⁹ Fuzûlî, şiirdeki güçlü ifade biçimi, aşk ve ıstırap temalı şiirleri yüksek bir lirizm ile söylemesi bakımından çok beğenilmiş ve divan şiirinin önde gelen temsilcileri arasında yer almıştır. Türkçe, Arapça ve Farsça olmak üzere üç dilde divanı bulunan şairin, divanları dışında da birçok önemli eseri bulunmaktadır.

³⁸ Mehmet Fatih Köksal, “Figânî”, Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/figani> (erişim 23.08.2023)

³⁹ Abdülkadir Karahan, “Fuzûlî”, DİA, XIII, 240-246.

Gubârî (ö. 974/1566): Doğduğu yer hakkındaki bilgiler tutarsızdır ancak şairin Kâ'be-nâme adlı eserinde belirttiğine göre Akşehirli'dir. Asıl adı Abdurrahman'dır. İstanbul'a gelerek dönemin meşhur müderrislerinden dersler almıştır. Ayrıca hattat Şeyh Hamdullah-zâde Mustafa Dede'den dersler almış gubar yazı türünde gösterdiği kabiliyetten ötürü Gubârî mahlasını almıştır. Medreselerde müderrislik yapmış ve 941/1534 yılında Kanunî Sultan Süleyman'ın Irak Seferi'ne ordu kâtibi olarak katılmıştır. Tasavvufa olan meyli dolayısıyla resmi görevinden ayrılarak Şeyh Abdullatif Efendi'ye intisap edip Şeyh Vefâ Tekkesi'nde seyr ü sülûkunu tamamlamıştır. Gubârî, bir müddet Akşehir'de Sultan Abdullah Zaviyesi'nde Nakşî şeyhliği yaptıktan sonra, şeyhi Abdullatif Efendi'nin işareti üzerine 944/1537'de hacca gitmiştir. İlk eseri olan Kâ'be-nâme'yi burada kaleme almıştır. Şehzade Bayezid'in hizmetine giren şair zamanla yükselmiş ve Şehzade'nin büyük oğlu Orhan Çelebi'ye hoca tayin edilmiştir. Kanunî'nin emri üzerine Şâh-nâme adlı eserini yazmıştır. Şairin diğer eserleri şu şekildedir: *Şebistân-ı Hayâl*, *Yûsuf u Züleyhâ*, *Mesâhat-nâme*, *Menâsik-ı Hac*. Ayrıca kaynaklar iki divanının olduğunu söylemektedir ancak bu divanlar şimdilik bulunamamıştır.⁴⁰ Tezkireciler Gubârî'nin usta bir şair olduğu yönünde görüş beyan etmişlerdir. Nazire mecmualarında da şiirlerine rastlanmaktadır. Çalışmamızda Gubârî'ye ait "üstine" redifli bir gazel bulunmaktadır. Söz konusu gazel *Pervâne Bey Mecmuası*'nda "Gubârî-i Karamanî'nin" zemin gazeli olarak alınmıştır.⁴¹ Doğum yeri ihtilaflı olan şair muhtemeldir ki yukarıda biyografisini verdiğimiz Akşehirli Gubârî'dir. Bundan başka şairden *Meşâ'irü's-Şu'arâ*'da da bahsedilip yine bu gazeli örnek olarak verilmiştir.⁴² Burada da bu gazele birçok nazire yazıldığı ifade edilmiştir.

Hâlî: Mecmuada Hâlî'ye ait bir gazel bulunmaktadır. Gazel başka kaynaklarda tespit edilememiştir. *Gülşen-i Şu'arâ*'da Bağdatlı Hâlî, Hâlî-i Acem ve Hâlî adlarıyla üç kişiden bahsedilmektedir. Haklarında fazla bilgi bulunmamakla beraber bu şairlerden kuloğlu bir sipahi olan Bosnalı Hâlî Bey'in, birçok defa Anadolu ve Acem topraklarına

⁴⁰ Yunus Kaplan, "Gubârî, Abdurrahman Efendi", Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/gubari-abdurrahman-efendi> (erişim 23.08.2023)

⁴¹ Pervâne b. Abdullah, *Pervâne Bey Mecmuası*, Haz. Kamil Ali Gıynaş. (Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2017) s.2354 <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55832,pervane-bey-mecmuasi-pdf.pdf?0> (erişim 23.08.2023)

⁴² Âşık Çelebi, *Meşâ'irü's-Şu'arâ* Haz. Filiz Kılıç. (Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2017) <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/59036,asik-celebi-mesairus-suarapdf.pdf?0>

giderek padişah hizmetinde bulunduğu bilinmektedir. Çeşitli alanlarda bilgi sahibi olmasının yanında tasavvufta da bir hayli mertebe kaydettiği ifade edilmiştir.⁴³

Hâverî (ö. 972/1564-65): Mecmuada Hâverî adına kayıtlı bir şiir bulunmaktadır. Söz konusu gazel hem şairin divançesinde hem de *Gülşen-i Şu‘arâ*’da⁴⁴ mevcuttur. Hâverî Manastırlıdır. Asıl adı Açuk Kadioğlu Ali Çelebi’dir. Müderrislik ve kadılık görevlerinde bulunmuştur.⁴⁵ Ahdî onun kişiliğinden ve şiirdeki kabiliyetinden övgüyle bahsetmektedir. Şiirlerinin rindane ve aşıkâne tarzda olduğunu belirtir.

Hayâlî (ö.964/1556-57): Asıl adı Mehmed, lakabı Bekâr Memî’dir. Vardar Yenicesi’nde doğmuştur. Kalenderî şeyhi Baba Ali Mest-i Acemî ve müritlerine katılarak İstanbul’a gelmiştir. Bu sayede İstanbul Kadısı Sarı Gürz Nûreddin’nin dikkatini çekmiş ve himaye edilerek şehir muhtesibi Uzun Ali’ye emanet edilmiştir. Zamanla edebiyat çevrelerinde şiirdeki kabiliyeti ile tanınmaya başlamış ve şöhreti giderek artmıştır. Sadrazam İbrâhim Paşa’nın teveccühünü kazanmış ve çok geçmeden Kanûnî’nin musâhipleri arasında yer almıştır. Şairin bu ikbali onu bazı kıskançlıkların da hedefi haline getirmiştir. Bu sebeple yaşamının son dönemleride İstanbul’dan uzaklaşmak istemiştir. Edirne’de vefat etmiştir.

Kaynaklar şairin devlet büyüklerinden gördüğü takdirden övgüyle bahsetmektedir. Ayrıca devrinin bütün tezkire yazarları Hayâlî’nin büyük bir şair olduğu görüşünde birleşir ve onu “diyâr-ı Rûm’un sultânü’ş-şuarâsı, meşhur, mâruf Hayâlî Bey” diye anarlar.⁴⁶ Yaşadığı dönemde Zâtî, İshak Çelebi, Hayretî, Yahyâ Bey gibi büyük şairleri gölgede bırakacak kuvvette tasavvufî his ve heyecanı barındıran şiirler kaleme almıştır. Hayâlî’nin tek eseri divanıdır.

Hayretî (ö. 941/1534): Asıl adı Mehmedtir. Vardar Yenicesi’nde doğmuştur. Mevlevî şeyhi Yusuf-ı Sîneçâk’ın kardeşidir. Şeyh İbrâhim Gülşenî’ye intisap etmiş ve Rumeli

⁴³ Yunus Kaplan, “Hâlî, Hâlî Bey”, Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/hali-hali-bey> (erişim 23.08.2023)

⁴⁴ Bağdatlı Ahdî, *Gülşen-i Şu‘arâ*, Haz. Süleyman Solmaz. (Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2018), s. 145.

⁴⁵ Tuncay Bülbül, “Hâverî, “Açuk Kadioğlu Ali Çelebi”, Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/haveri-acuk-kadioglu-ali-celebi> (erişim 23.08.2023)

⁴⁶ Cemal Kurnaz, “Hayâlî Bey”, DİA, XVII, 5-7.

abdalları arasına karışarak Bektaşîliği benimsemiştir. Sehî Bey ve Âşık Çelebi'nin belirttiklerine göre Hayretî, Rumeli akıncı ocaklarında bir sipahi olarak ömür sürmüştür.⁴⁷ Bir ara İstanbul'da da bulunmuş ve İbrahim Paşaya bir bahâriyye sunmuştur. Tekrar Vardar Yenicesine dönen şair ömrünü akıncı ocaklarına hizmetle ve edebiyatla meşgul olarak geçirmiştir.

Hayretî, sade ve samimi üslubu rindane edası ve mahalli unsurlara yer verişiyile öne çıkan bir şairdir. Âşıkane ve halkın zevkine uygun gazelleri vardır. Mürettep ve hacimli bir divanı vardır. Belgrad Şehrengizi ve Yenice Şehrengizi de önemli eserlerindendir.

Handî (?): Mecmuada şaire ait bir gazel bulunmaktadır. Şiir ve şair kaynaklarda bulunamamıştır. Bu nedenle de adının tam olarak ne olduğu konusunda da bir açıklık getirilememiştir. Nitekim müstensih şairin baş harfini “h” ile yazmıştır ancak mecmuanın tertip edildiği dönemde yaşamış “Handî” adlı bir şairin varlığı tespit edilememiştir. 16. yüzyılda yaşamış yine tezkire ve diğer kaynaklarda bulunmayan Hindî adlı bir şair vardır. Şairin *Sergüzeşt-nâme*’ ve *Kıyas-ı Enbiyâ* adlı eserlerinden edinilen bilgiye göre farklı şiirleri de mevcuttur. Bir ihtimal müstensihin yazım hatası yapmış olduğu varsayılırsa mecmuadaki gazelin Hindî’ye ait olabileceği düşünülebilir.

Huzûrî: Mecmuada şaire ait bir müseddes bulunmaktadır. Söz konusu müseddes “Mecmû’a-i Gazeliyyât” isimli bir mecmuada tesadüf edilmiştir.⁴⁸ Huzûrî, 16. yüzyıl şairlerindendir. Doğumu ve vefat ettiği tarih bilinmemektedir. Hayatı hakkındaki kısıtlı bilgiler Latîfî ve Kınalızade Hasan Çelebi'nin tezkirelerine dayanmaktadır. Gelibolu'da doğmuştur. Hem Latîfî hem de Hasan Çelebi şairin, Yavuz Sultan Selâm'ın padişahlığının son dönemlerinde vefat ettiğini bildirirler. Latîfî şairin sufî taifesinden olduğunu ve fakr u fenâ yolunu tutmuş olduğunu belirtir. Huzûrî-i Mevlevî olarak da anılmıştır. Bilinen tek eseri *Esrâr-nâme*'dir. Feriduddin Attar'dan tercüme ettiğini söylediği eserde Mevlâna, Hâfız, Şeyhî gibi büyük şair ve mutasavvıflardan etkilendiği

⁴⁷ Mustafa Tatçı, “Hayretî”, DİA, XVII, 61-62.

⁴⁸ Ahmet Bellibaş, “Milli Kütüphane 06 HK. 319 No’lu Şiir Mecmuası”, (YL Tezi, Adıyaman Üniversitesi, 2014), s.98

görülmektedir.⁴⁹ Tezkirelerde örnek verilen şiirleri de tasavvufî bir duyuşla kaleme alınmıştır.

Hüsrev: Şairin mecmuada iki gazeli bulunmaktadır. Gazeller taranan kaynaklarda bulunamamıştır. Bununla beraber Kınalızade Hasan Çelebi'nin tezkiresine Hüsrev adlı iki şairin biyografisine yer verilmiştir.

Mecmuadaki gazellerin üslup özellikleri bir nebze dikkate alınacak olursa söz konusu şairin “deli” ya da “dîvâne Hüsrev” lakaplarıyla anılan Hüsrev olma ihtimali yüksektir. Şairin asıl adı Mehmed olup İstanbullu'dur. İnziva hayatına düşkün olup Sarhoş Bâlî Efendi'ye intisap etmiştir. Daha sonra Bektaşî tarikatına girmiş ve sonrasında da Haydarî ve Kalenderî dervişleri arasına katılmıştır. Tezkire yazarı Riyâzî'ye göre kendini aşk cezbesine kaptırdığı için akli melekeleri zayıflamış ve bu nedenle deli Hüsrev diye anılmıştır. Kafzâde Fâizî şairin Divan'ını gördüğünü, tezkiresine aldığı örnek beyitleri de oradan seçtiğini belirtir. Keşfü'z-Zünûn'da da şairin Dîvân'ı olduğu kayıtlıdır. Ancak söz konusu eser bugün henüz ele geçmemiştir. Kaynaklarda sayısız şiiri ve pek çok gazeli olduğu ve bunlar arasında övgüye lââyık sözleri bulunduğu kayıtlıdır. Hâle uygun doğaçlama şiir söyleme yeteneğine sahiptir.⁵⁰

İşkî (ö. 984/1576/77): Asıl adı İlyas'tır. Üsküdarlı İşkî/Aşkî lakabıyla tanınmıştır. Babası gibi kendisi de bir yeniçeridir. Şiire olan ilgisi dolayısıyla kâtipliğe yönelmiştir. Kanunî, beğendiği bir şiiri dolayısıyla kendisine bir yalı alabilecek miktarda ulufe vermiştir. Âşık Çelebi şairin bu yalıdaki debdebeli hayatını ve adeta bir şiir meclisi olduğunu ifade eder. Şairin bir divanı, *Muhtar-nâme* ve *Menâzilü's-sâlikîn* adlı iki de mesnevisi vardır.⁵¹

İshak (ö. 944/1538): İshak Çelebi olarak tanınan şair, Osmanlı'nın Rumeli'deki en önemli bilim ve kültür merkezlerinden olan Üsküp'te doğmuştur. Üsküp'te başladığı eğitimini İstanbul'da tamamlamış ve önemli medreselerde müderrislik yapmıştır.

⁴⁹ Ayşe Çelebioğlu, “Huzûrî, Gelibolulu”, Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/huzuri-gelibolulu> (erişim 24.08.2023)

⁵⁰ İncinur Atık Gürbüz, “Husrev”, Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/husrev> (erişim 24.08.2023)

⁵¹ Mehmet Fatih Köksal, “Aşkî”, Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/aski-mdbir> (erişim 26.08.2023)

Rumeli şairlerine has rindane tavır onun şiirlerinde oldukça belirgindir. Âşık ve sevgili konulu şiirleri eğlence meclislerinde okunmuştur. *Divanı ve Selim-name*'si vardır.⁵²

İşretî: Mecmuada üç şiiri vardır. Bunlardan ikisi tezkire kaynaklarından tespit edilmiş bir diğeri bulunamamıştır. Asıl adı Mustafa'dır. Yenihisar'da doğmuştur. Şehzade Bayezid'e yakınlığı ile bilinir. Şehzadenin vefatından sonra bazı suçlamalar nedeniyle kadılıktan azledilmiş, Kanunî'nin "üstindedür" redifli gazelini tanzir edip padişaha sunduktan sonra affedilmiştir. Mürettep divanı bulunmayan İşretî'nin çeşitli mecmua ve cönklerde şiirleri vardır. Aşk, şarap, sevgili ve dünyanın faniliği konulu âşıkâne ve rindâne şiirleri başarılı bulunmuştur.⁵³

Kalender: Mecmuda şaire ait bir müseddes bulunmaktadır. 16. yüzyılda yaşamış olan Kadı Kalender olabileceği düşünölmekle beraber söz konusu müseddese kaynaklarda tesadüf edilmemiştir. Aynı redifli benzer şiirlerin varlığı söz konusudur.

Kâmî: Mecmuada bir gazeli bulunmaktadır. Ancak tezkirlerde ve diğör kaynaklarda bu gazele tesadüf edilmemiştir. Âşık Çelebi'nin tezkiresine aldığı Kâmî isimli iki şair vardır. Biri Edirneli olup İbrahim Gülşeni'nin oğludur. Divanı vardır. Gazel bu divanda bulunmamaktadır. Bir diğeri Seyyid Kâmî Mehmed Efendi'dir. Divanı olup olmadığı bilinmemektedir. Tezkirelerde örnek şiirleri bulunmasıyla beraber söz konusu gazel bunlar arasında bulunmamaktadır.

Kânî: Mecmuada şaire ait bir gazel bulunmaktadır. Gazel bir nazire zincirine dâhil olmakla beraber tezkirelerde ve nazire mecmualarında bulunmamaktadır. Tezkirelerde 16. yüzyılda yaşamış Kastamonulu Kânî adında bir şairin kısa biyografisine yer verilmiştir. Başka bir Kânî'den söz edilmediğı için çalışmamızdaki söz konusu gazelin Kastamonulu Kânî'ye ait olma ihtimali yüksektir. Tezkireler şairin ulema sınıfından olduğunu hamisi olmadığı için şiirlerinin tanınmadığını ifade etmektedir.

⁵² Tuba Durmuş, "İshak Çelebi", Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ishak-celebi> (erişim 26.08.2023)

⁵³ Suat Donuk, "İşretî", Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/isreti> (erişim 26.08.2023)

Kerimî: Mecmuada şaire ait iki gazel bulunmaktadır. Bu gazellerle aynı redife sahip nazireler olmasına rağmen söz Kerimî'nin bu gazelleri nazire mecmualarında bulunmamaktadır. Latîfi Tezkiresi'nde Bursalı Kerimî adında bir şairin biyografisine yer verilmiştir. Dervişane ve fakr u fena sahibi bir kimse olduğu ifade edilmiştir. O dönemde başka bir Kerimî'den bahsedilmediği için söz konusu gazellerin de Bursalı Kerimî'ye ait olduğu düşünülebilir.

Latîfi (ö. 990/1582): Meşhur tezkire yazarı Latîfi'dir. Asıl adı Abdüllatif'tir. 896/1491 yılında Kastamonu'da doğmuştur. İyi bir eğitim almış uzun süre kâtiplik yapmıştır. Yaşadığı devirde verdiği eserlerle ve özellikle inşadaki kabiliyetiyle tanınsa da yeterli ilgi ve alakayı görmemiştir. Latifi, bir divan oluşturacak kadar şiir kaleme aldığı halde şairliği ile değil, nesir yazarlığı ile tanınmıştır. Kendi ifadesine göre herkesin şiir söylediği devirde inşaya yöneldiğini, bu vadede bir "tarz-ı has" vücuda getirmiştir.⁵⁴

Livâyî: Mecmuada Livâyî'ye ait bir gazel bulunmaktadır. Nazire mecmualarında aynı redifle yazılmış şiirler bulunsada bu gazele tesadüf edilmemiştir. Tezkirelerde 16. Yüzyılda yaşamış tek bir Livâyî'nin adı geçmektedir. Asıl adı Hızır olup bir yeniçeri olan Livâyî'nin divanı ve bir de içerisinde kendi nazireleri de bulunan bir mecmuası vardır. Çalışmamızdaki gazel bu eserlerde de mevcut değildir. Bu nedenle şair kesin olarak tespit edilememiştir.

Mihrî (ö. 920/1514-15): Asıl adı ve mahlası Mihrî'dir. Amasyalı'dır. Osmanlı döneminden divanı günümüze ulaşan ilk kadın şairdir. Şehzade Bayezid'in ve Şehzade Ahmed'in şiir meclislerinde bulunmuş ve kendilerine kasideler sunmuştur. İyi bir eğitim almıştır. Şiirlerinde klasik geleneği takip etmekle beraber kadın ruhuna has hissiyatları da işlemiştir. *Divanı* ve *Tazarru'-nâme* adlı bir mesnevisi vardır.⁵⁵

Misâlî: Mecmuada bir gazeli bulunmaktadır ancak bu gazele taranan kaynaklarda tesadüf edilmemiştir. Tezkirelerde iki Misâlî'den bahsedilmektedir. Biri lakabı Gül

⁵⁴ Rıdvan Canım, "Latifi", Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/latifi> (erişim 26.08.2023)

⁵⁵ Mehmet Arslan, "Mihrî", Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/mihri-hatun> (erişim 26.08.2023)

Baba olan Misâlî'dir ve divanı vardır. Diğer Misâlî Hasan Çelebi'dir 16. yüzyılda yaşamıştır. Edirneli'dir. Şiirleri döneminde oldukça beğenilmiştir. Muamma yazmada ün salmıştır.

Muhibbî (ö. 974/1566): Onuncu Osmanlı padişahı Kanunî Sultan Süleyman Muhibbî mahlasını kullanmıştır. Uzun yıllar sefere çıkmış olmasına rağmen hacimli bir divan tertip etmiş ve şiirleri oldukça beğenilmiştir. Hayâlî ve Bâkî gibi büyük şairlerle yakınlık kurmuş ve şiirlerinden etkilenmiştir. Üslubu sade, ifadesi açık ve şiirleri mana bakımından zengindir.⁵⁶

Mûyî: Hakkında bilgi bulunmayan şairlerdendir. *Pervane Bey Mecmuası*'nda bir naziresi vardır.

Nev'î (ö. 1007/1599): Asıl adı Yahyâ'dır. İlk eğitimini tasavvuf konusunda bilgin bir zat olan babası Pir Ali'den almıştır. Dönemin önemli medreslerinde tahsilini tamamlamış ve müderris olmuştur. Kaynakların verdiği bilgiye göre Nev'î, rind edalı, derviş-meşreb, tasavvufa, zühd ve takvâya meyilli bir kişidir.⁵⁷ Şiirlerinde sade ve akıcı bir dil kullanmış, tasavvufun mana zenginliğinden faydalanmıştır. Günümüze ulaşan eserleri *Türkçe Divan*, *Tercüme-i Hadîs-i Erbaîn*, *Hasb-i Hâl* adlı mesnevîsidir.

Rahmî (ö. 975/1567/68): Asıl adı Pîr Muhammed/Mehmed olan şair, Bursalı Rahmî, Rahmî Çelebi olarak anılmaktadır. Bursa'da doğmuş, eğitimi için İstanbul'a gelmiştir. Hâmisi İskender Çelebi'nin vesilesiyle Kanunî'yle tanışmış kendisine kaside sunmuş, şiir meclislerinde bulunmuştur. Döneminde şiirleri oldukça başarılı bulunmuş ve övülmüştür. Şair şiirde anlamın önemini vurgulamış ve daha ziyade aşk temasını işlemiştir. Divanıyla beraber üç eseri daha vardır.⁵⁸

⁵⁶ Gülay Durmaz, "Muhibbî", Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/muhibbi> (erişim 26.08.2023)

⁵⁷ Mustafa Nejat Sefercioğlu, "Nev'î, Yahyâ", Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nevi-yahya> (erişim 26.08.2023)

⁵⁸ Mustafa Erdoğan, "Rahmî", Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/rahmi-bursali-pir-mehmed> (erişim 26.08.2023)

Refikî: Mecmuada şaire ait bir gazel bulunmaktadır. Şairin Amasyalı olup divan kâtipliği yapan 16. yüzyıl şairi Refikî olabileceği düşünülmekle beraber nazire mecmualarında ve diğer kaynaklar da çalışmamızdaki gazeline rastlanmamıştır. *Pervane Bey Mecmuası*'nda söz konusu gazelle redif ve mana birliği olan bir nazire zinciri mevcuttur. Refikî'nin gazeli bunlar arasında bulunmamaktadır ancak *Pervane Bey Mecmuası*'nda başka şiirlerine yer verilmiştir.

Remzî (ö. 954/1547/48): Asıl adı Mustafa'dır ve Bursalı'dır. Kadılık ve müderrislik yapmıştır. İlim sahibi bir şairdir. Nazmî'nin *Mecma'u'n-Nezâ'ir*'inde ve *Pervâne Bey Mecmuası* 'nda çok sayıda naziresi bulunmaktadır. *Dîvân*'ı vardır.⁵⁹

Re'yî: Mecmuada şaire ait bir gazel yer almaktadır. Gazelin *Metâliü'n-nezâir*'de matlası mevcuttur. Diğer eserlerde bulunamamıştır. Şairin Derzi-zâde Ulvî'nin kardeşi olan Re'yî olma ihtimali yüksektir ancak *Meşâ'irü's-şu'arâ*'da Germiyanlı olan bir Re'yî'den de bahsedilmektedir.

Sâdık: Tezkire kaynaklarında Sâdık isminde çok sayıda şair vardır. Belgradlı Sâdık, Sâdık Ahmed bin Yusuf ve Edirneli Sâdık bunlardandır. Mecmuada Sâdık'a ait on gazel vardır ancak kaynaklarda bu gazeller tespit edilememiştir. Gazeller nazire olmasına karşılık nazire mecmualarında da bulunmamaktadır.

Sadrî: Mecmuada Sadrî'ye ait bir gazel bulunmaktadır. Gazelin matla beyti *Metâliü'n-nezâir*'de mevcuttur. Bununla beraber *Metâliü'n-nezâir*'de Sadrî-i İştîbi ve Sadrî el-Kadî mahlaslı iki şair daha vardır.

Sâfi: Kıraat âlimi Cezerî'nin torunu ve Fâtih Sultân Mehmed dönemi nişancılarından Cezerî-zâde Şemseddîn Mehmed Bey'in oğlu olduğu, bu sebeple Cezerî Kâsım Paşa nisbesiyle anıldığı belirtilir. Şeyh Mehmed Cezerî'nin veya bu ailenin kölesi olma ihtimali de söz konusudur. Şehzâde Bâyezîd'in defterdarlığına tayin edilmiş ve daha sonra ve Rumeli Beylerbeyliği defterdarlığında bulunmuştur. II. Bâyezîd'in tahta çıkışıyla nişancı olmuş ve sonra vezir olmuşsa da kısa sürede azledildiği bilinmektedir.

⁵⁹ Mehmet Fatih Köksal, "Remzî", Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/remzi-mdbir> (erişim 26.08.2023)

Hayır sahibi bir kişi olduğu bilinen Cezerî Kâsım Paşa'nın yaptırdığı mescid, mektep, medrese gibi birçok hayratı vardır. Sehî, Kâsım Paşa'nın Dîvân'ının meşhur olduğunu söylemektedir. Ona göre Sâfî mahlasını kullanan Cezerî Kasım Paşa Anadolu'nun muteber şairlerindendir. Latîfî ise şairin şiirlerinde atasözlerini sıkça kullandığına değinmiştir.⁶⁰

Sânî (ö. 995/1586-87): Mecmuada şaire ait bir gazel bulunmaktadır. Söz konusu gazel *Gülşen-i şuara*'da şairin biyografisinin devamında örnek olarak verilmiştir. Sânî'nin asıl adı Mehmet olup Can Memi lakabıyla tanınmıştır. İstanbullu'dur ve sipahidir. Zamanının dikkat çeken şairlerindendir. Ahdî şiirleri beğenildiği için pek çok şairin onları tanzir ettiğini ve kendisinin de birçok şairin şiirine nazire yazdığını ifade etmiştir.⁶¹ Âşıkâne ve rindâne şiirleri vardır. Hiciv ve hezde başarılıdır. Kaynaklar divanı olduğundan söz ederler. Nakkaş Sâ'î hakkında *Çehre-nâme*'si vardır. 16. yüzyıl sonlarında tertip edilen bir nazire mecmuasında Sânî'nin 73 şiiri bulunmaktadır.⁶² (bkz. Atik Gürbüz 2011)

Selmân: Mecmuada şaire ait bir gazel bulunmaktadır. Gazel bir nazire zincirine dâhil olup *Metâli 'ü'n-nezâir*'de matlası vardır.⁶³ *Metâli 'ü'n-nezâir*'de Selmân-ı Bosnevî, Selmân-ı Savecî ve Selmân-ı Vardarî adında üç ayrı Selmân daha bulunmaktadır. Gazelin matlasının altında Selmân yazmaktadır. Bir başka yerde de parantezde Aydınlı olduğu belirtilmiştir. Buna göre gazel Selmân-ı Aydınî'ye aittir. Şairin hakkında tezkirelerde kısa bilgi vardır. Müderrislik ve kadılık yapmıştır. Fâ'izî, Selmân'ın mürettep Dîvân sahibi olduğunu bildirirse de bu Dîvân elde değildir. Ancak birçok şiir mecmuasında şaire ait çeşitli şiirler bulunmaktadır.⁶⁴

⁶⁰ İsmail E. Erünsal, "Sâfî Cezerî Kâsım Paşa", Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/safi-cezeri-kasim-pasa> (erişim 27.08.2023)

⁶¹ Bağdatlı Ahdî, *Gülşen-i Şu'arâ*, haz. Süleyman Solmaz (Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2018), s. 126-127.

⁶² İncinur Atik Gürbüz, "Sânî, Cân Memi", Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sani-can-memi> (erişim 27.08.2023)

⁶³ Abuzer Kalyon, "Metâli 'ü'n-nezâ'ir" (Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, 2011) s. 1274.

⁶⁴ Yunus Kaplan, "Selmân", Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/selman> (erişim 27.08.2023)

Sultan Murâd: Mecmuada Sultan Murâd adına kayıtlı bir gazel bulunmaktadır. Taranan kaynaklarda gazele ulaşılamamıştır. Bu gazelin şair sultanlardan olan Sultan III. Murâd'a ait olabileceği düşünülmektedir. Nitekim III. Murâd'ın hacimli bir divanı vardır. Ancak bu gazele söz konusu divanda tesadüf edilmemiştir. Gazelin II. Murâd'a ait olma ihmali de araştırılmış fakat Sultan II. Murâd'ın kaynaklarda bulunan az sayıdaki şiirlerinden başka bir eserine ve bu gazele tesadüf edilmemiştir.

Sultan Selim (ö. 926/1520): Mecmuada Sultan Selim adına kayıtlı bir gazel bulunmaktadır. Yavuz Sultan Selim Osmanlı Devleti'nin sekizinci padişahıdır. Babası II. Bâyezîd'in sancak beyi olarak bulunduğu Amasya'da doğmuştur. Sekiz yıl beş aylık hükümdarlık süresince pek çok başarılar kazanmış, Osmanlı Devleti'nin sınırlarını genişletmiştir. İlim ve sanata kıymet vermiş, âlimlerle ve sanarkarlarla sık sık bir araya gelmiştir. Farsça bir divanı olması yanında çeşitli cönk ve mecmualarda Türkçe şiirleri mevcuttur. Latîfî ise belâgat ve fesâhat sahibi ârif bir padişah olduğunu söylemiştir.⁶⁵

Sun'î: Mecmuada şaire ait bir müseddes vardır. İlk beş mısrası Ahdî-i Bağdâdî'nin derlediği bir şiir mecmuasında yer almaktadır. (bkz. Akpınar İsa, Yaşar Önder 2021) Bu mecmuada Sun'î mahlaslı şaire ait dokuz şiir kaydedilmiştir. Bunlardan sekizi gazel biri müseddestir. Gazeller Gelibolulu Sun'î Divanı'nda vardır ancak müseddes bulunmamaktadır. Makaledeki tespiti göre bu müseddes Ahdî'nin tezkiresinde yer verdiği Sâni mahlaslı şaire ait olabilir.⁶⁶

Sûzî (931/ 1524): Mecmuada şaire ait bir gazel bulunmaktadır. Latîfî, Sehî ve Beyânî gibi tezkilere yazarları tezkirelerinde Sûzî'ye yer vermişlerdir. Söz konusu gazelin de bazı beyitleri örnek olarak alınmıştır. Gazelin tamamı Kınalızade Tezkiresi'nde tespit edilmiştir.⁶⁷

⁶⁵ Ahmet Tanyıldız, "Selimî, Yavuz Sultân Selim", Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/selimi-yavuz-sultan-selim-sultan> (erişim 27.08.2023)

⁶⁶ İsa Akpınar, Önder Yaşar, "Ahdî-i Bağdâdî'nin Derlediği Şiir Mecmuası," *Hikmet-Akademik Edebiyat Dergisi* (2021) s. 155, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1620514> (erişim 27.08.2023)

⁶⁷ Kınalızâde Hasan Çelebi, *Tezkîretü's-Şu'arâ*, haz. Aysun Sungurhan, (Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı 2017), s. 452 <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55834,kinalizade-hasan-celebi.pdf?0> (erişim 27.08.2023)

Tezkirelerdeki bilgilere göre Sûzî Osmanlı devletinin Balkanlardaki önemli kültür merkezlerinden biri olan Prizren'de doğmuştur. Sûzî, ilköğrenimini doğum yeri Prizren'de yapmış fakat tahsilini yarım bırakıp Nakşi-bendî tarikatine girmiştir. Nakşibendî Sûzî diye tanınır. Rumeli şehirlerine seyahatler gerçekleştirmiş ve Mihaloğlu Ali Bey'in yanında uzun zaman kalmış ve onun seferlerini kaleme almıştır. Memleketi Prizren'de bir cami ve medrese inşa ettirmiş ömrünün sonuna kadar burada imamlık ve müderrislik yapmıştır. Sûzî'nin divan tertip ettiği bilinmemektedir. Gazavât-nâme-i Mihaloğlu Ali Beğ adlı 1795 beyitlik bir mesnevisi vardır.⁶⁸

Şâhî (ö. 970/1562): Kanunî Sultan Süleyman'ın şehzadelerinden Şehzade Bâyezid'dir. Tarihte kardeşi Şehzade Selim ile girdiği taht mücadelesi ile bilinir. Taht mücadelesini kaybetmiş ve katli gerçekleştirilmiştir. Kaynaklarda karakter olarak iyi ve faziletli bir kişi olarak anılmıştır. İlme ve sanata oldukça önem vermektedir. İyi bir eğitim almış ve divan tertip edecek kadar şiir kaleme almıştır. Divanı ve Farsça bir divançesi vardır.⁶⁹

Şanî: Mecmuada şaire ait bir gazel bulunmaktadır. Kaynaklarda bu gazel tespit edilememiştir. *Meşâ'irü's-şu'arâ*'da iki, Kınalızade Tezkiresi'nde ise ikiden fazla Şanî mahlaslı şair vardır. Örnek verilen şiirler arasında da bu gazele tesadüf edilmemiştir. Tanıklı tarama sözlüğünden aynı redifli Mânî ve Meylî'ye ait benzer şiirlerin olduğu tespit edilmiştir.

Şem'î: Mecmuada şaire ait bir gazel bulunmaktadır. Kaynaklarda Prizrenli Şem'î ve Konyalı Âşık Şem'î adında iki Şem'î'den bahsedilmektedir ancak her ikisinin de divanında söz konusu gazel bulunmamaktadır. Bestelenmiş bir gazel olmakla beraber sözlerine yer verilen musiki icralarında da güstesinin anonim olduğu belirtilmiştir.

Şemsî Paşa (ö. 988/1580): Mecmuada şaire ait üç gazel bulunmaktadır. Bu gazellerden ikisi vezir olan Şemsî Paşa'nın divanında bulunurken 112 numaralı gazel bu divanda bulunmamaktadır.

⁶⁸ Mustafa İsen, "Sûzî", Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/suzi-mdbir> (erişim 27.08.2023)

⁶⁹ Filiz Kılıç, "Şâhî, Şehzâde Bayezid", Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sahi-sehzade-bayezid> (erişim 27.08.2023)

Şemsî Paşa, Bolulu'dur. Asıl adı Ahmed'tir. İsfendiyoğlu Kızıl Ahmed Bey'in torunu ve Mirza Mehmed Paşa'nın oğludur. Enderunda yetişmiş ve ilk aldığı görev müteferrikalıktır. Mahir bir avcı olan Şemsî Paşa, bu sayede Kanunî'nin yakın çevresine dâhil olmuştur. Anadolu ve Rumeli Beylerbeyi olarak görev yapmıştır. Kânûnî Sultân Süleymân'ın Sigetvar seferine katılan Şemsî Ahmed Paşa kalenin fethinde önemli bir rol oynamıştır. Vezaret payesiyle II. Selim'e musahip olmuş ve III. Murâd döneminde de bu görevini sürdürmüştür. Şiirde mahirdir. Türkçe bir divanı ve diğer önemli bazı eserleri bulunmaktadır.⁷⁰

Şevkî: Mecmuada şaire ait iki gazel bulunmaktadır. Bu gazellerden 139 numaralı gazel *Edirneli Şevkî Divanı*'nda bulunurken 138 numaralı gazel bulunmamaktadır. Ömer Şevkî adlı şairin divanında da bu gazel yoktur. Tezkirelerde ve nazire mecmualarında da bulunamamıştır ancak söz konusu gazel bir nazire zincirine dâhildir. *Metâliü'n-nezâir*'de aynı redifli matlalar yer almaktadır.

Edirneli Şevkî diye tanınan şairin asıl adı Yusuf'tur. Edirne'de doğmuş ve Edirneli bir kadın tarafından yetiştirilip okutulmuştur. Devşirme olduğu tahmin edilmektedir. Şehzade Mahmud'a divan kâtipliği yapmıştır. Necatî gibi bazı Edirneli şairlerle tanışma fırsatı bulmuştur. Kaynaklarda iyi bir hattat olduğu kaydedilmiştir. Şevkî'nin *Türkçe Divân*'ı ve *Tevârîh-i Âl-i Osman*'ı bugüne ulaşan eserlerindendir.⁷¹

Tâli'î (ö. 925/1519): Mecmuada Tâli'î'ye ait olduğu tespit edilen bir gazel bulunmaktadır. Gazel Zâtî adına kaydedilmiştir ancak yapılan araştırmalar neticesinde Zâtî divanında söz konusu gazelle ilk iki beyti aynı olan bir gazel tespit edilmiştir. Diğer beyitlerde ki farklılık nedeniyle gazelin başka bir şaire ait olabileceği düşünülmüştür. Netice de gazelin Tâli'î'ye ait olduğu tespit edilmiştir.

Tâli'î'nin asıl adı Mehmed ya da Mahmûd'dur. Manisalı'dır. Fâtih Sultan Mehmed'in hizmetine girerek hazine kâtipliğine getirilmiştir. II. Bâyezîd'in oğlu Şehzade Mahmûd Saruhan'da iken Necatî Bey'le maiyetine katılmış ve defterdarı

⁷⁰ Şerife Ördök, "İsfendiyar-zâde Şemsî Ahmed Paşa", Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/semsi-isfendiyarzade-semsi-ahmed> (erişim 27.08.2023)

⁷¹ Mehmet Fatih Köksal, "Şevkî, Yûsuf", Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sevki-yusuf> (erişim 27.08.2023)

olmuştur. Yavuz Sultân Selîm tarafından yeniçeri kâtipliğine atanmıştır.⁷² Şairin *Farsça Divan*'ı ve yakın zamana kadar kayıp olan fakat kısa süre önce tespit edilerek neşri yapılan *Türkçe Divan*'ı mevcuttur.

Ubeydî (ö. 981/1573): Asıl adı Abdurrahman'dır. Edirne'de doğmuştur. Ubeydî, küçük yaşlardan itibaren iyi bir eğitim almıştır. Farsçayı iyi derecede öğrenmiş, musıkî ve muama ilimleriyle yakından ilgilenmiştir. Kaynakalar onu derviş meşrep halim selim biri diye tanıtır. Emrî'den muamma ile ilgili dersler aldığı bilinmektedir. Ubeydî'nin şiirleri, içten ve sade bir dille yazılmış olup ince ve güzel hayaller, nükte ve mazmunlarla örülüdür. Musıkî yönü öne çıkan gazelleri ise âşıkane ve rindâne mahiyettedir. Bu sebeple şiirleri, devrinde halk arasında yaygın bir şekilde beğenilerek okunup söylenmiştir. Şairin bilinen tek eseri *Divanı*'dır.⁷³

Ulvî (ö. 993/1585): Asıl adı Mehmed'dir, Derzi-zâde/Terzi-zâde lakabıyla tanınır. İyi bir eğitim almıştır. Şehzâde Selim'in musahiplerinden Celal Bey ve Turak Çelebi vasıtasıyla Şehzâde'ye takdim edilmiş ve içinde bulunduğu ilmi ve edebi⁷⁴ çevreyi iyi değerlendirerek kısa zamanda gözde şairlerden olmuştur. Hayatının sonlarına doğru derbeder bir hayat yaşamaya başlamış ve bu durum ilmi ve edebi çevreden uzaklaşmasına sebep olmuştur. Tezkirelerde şiirlerinden övgüyle bahsedilmiştir. *Divanı* ve çeşitli mecmualarda şiirleri mevcuttur.

Ümidî (ö. 979/1571): Asıl adı Ahmed'tir. İstanbul'da doğmuştur. Bostan Efendi'nin yanında başladığı öğrenimini Kadızâde'den mülazım olarak tamamlamıştır. Dönemin kaynakları Ümidî'nin, pek çok hastalığa müptela naif ve zayıf bünyeli biri olduğunu ifade etmiştir. Şair Bâkî'nin şiirlerine çok sayıda nazire yazmış ve üslup olarak da

⁷² Mehmet Fatih Köksal, Sedat Kardaş, "Tâli'î", Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/talii> (erişim 27.08.2023)

⁷³ İsmet Şanlı, "Ubeydî, Abdurrahman Çelebi", Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ubeydi-abdurrahman-celebi> (erişim 27.08.2023)

⁷⁴ Esma Şahin, "Ulvî, Derzî-zâde Mehmed Ulvî Çelebi", Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ulvi-terzizade-mehmed-ulvi-celebi> (erişim 27.08.2023)

Bâkî'nin üslubunu benimsemiştir. Bu sebeple kendi edasını yitirdiği yönünde eleştiriye uğramıştır. Bilinen tek eseri *Divanı*'dır.⁷⁵

Vahîdî: Mecmuada Vahîdî'ye ait bir gazel bulunmaktadır. Gazelin *Pervane Bey Mecmuası*'nda olduğu tespit edilmiştir. Kaynaklarda birden fazla Vahîdî mahlaslı şair bulunmaktadır. Buna nazaran Vahîdî Çelebi olarak tanınan şairin Kanunî Dönemi şairlerinden olması ve aynı zamanda Hayâlî'nin de çağdaşı olduğu bilgisi şairin Vahîdî Çelebi olabileceğini akla getirmektedir.

Vusûlî (ö. 1000/1591): Asıl adı Mehmed'tir. Üsküplüdür. Küçük Bâlî Paşa'nın oğludur. Kaynaklarda cesur, cengâver ve kerim bir zat olduğu dile getirilmektedir. Tezkire sahipleri arasında yalnızca Beyânî ve Hasan Çelebî, Vusûlî'nin şiirleri hakkında görüş beyan etmişlerdir. Şiirinin latif ve makbul, kendisinin de belagat ikliminin söz sultanı olduğunu belirtmişlerdir. Bilinen tek eseri *Divanı*'dır.⁷⁶

Yahyâ (ö. 990/1582): Arnavut asıllı olup Dukagin ailesine mensuptur. Mensup olduğu aileden dolayı Dukaginzâde, geldiği yerden hareketle ise Taşlıcalı diye anılmıştır. Devşirmedir. Yahyâ, öğrenme isteği ve yeteneği ile Yeniçeri kâtibi Şehâbeddin Bey'in dikkatini çekmiş, bu zâtın kendisini çırak edinmesiyle edebiyat ve ilim çevresini tanımaya başlamıştır. Yavuz Sultan Selim'in Çaldıran ve Mısır seferlerine katılan Yahyâ Bey, Kanunî'ye 2. Irakeyn seferi vesilesiyle kaside sunmuştur. Kanunî'nin Hayâlî'ye gösterdiği iltifattan ötürü onu kendisine rakip görmüştür. Rüstem Paşa'ya da kaside sunmuş ve iltifatına mazhar olmuştur. Yahyâ'nın, Şehzâde Mustafa'nın katli üzerine yazdığı mersiyesi ünlüdür. Bu mersiyede şehzâdenin katli ile ilgili olarak Rüstem Paşa'yı itham etmiştir. Bu durumda paşanın azline sebep olmuş ve neticede paşayla ilişkileri bozulmuştur. Gerek Kanunî'den, gerekse diğer devlet büyüklerinden umduğu ilgiyi göremeyişinin de yol açtığı üzüntü ve kırıngılık içinde Rumeli serhaddine giderek akıncı ocağına katılan Yahyâ Bey, bir daha İstanbul'a dönmemiş, son kasîdesini

⁷⁵ Yunus Kaplan, "Ümîdî, Ahmed", Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/umidi-ahmet> (erişim 27.08.2023)

⁷⁶ Vusûlî, *Divan*. Haz. Hakan Taş. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, e-kitap <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/10660,vusuli-divanipdf.pdf?0> (erişim 25.08.2023)

Zigetvar seferi sırasında Kanunî'ye sunmuştur. Tezkire yazarları onun kasidelerini ve mesnevilerini övmüşlerdir. Divanı ve Hamsesi önemli eserlerindendir.⁷⁷

Za'fî (974-978/1566-1570): Mecmuada Za'fî adına kayıtlı bir terci-bend bulunmaktadır. Şairin Millet Kütüphanesi Ali Emirî Efendi Manzum Eserler 254'te kayıtlı bir *Divanı* vardır. Terci-bend de divanda bulunmaktadır. Divanda tespit edilene göre şairin asıl adı Ali'dir. Ali Emirî Efendi'nin belirttiğine göre Şeyh İbrahim Gülşenî'nin oğludur ancak şairin divanı ile ilgili yapılan incelemede şairin hayatı ve ailesi detaylı olarak incelenmiş ve hem adı ile ilgili hem de ailesi ile ilgili bir yanlışlığın olduğu belirtilmiştir. Buna göre şair İbrâhîm-i Gülşenî'nin kurduğu Gülşenîyye tarikatına mensup olsa da İbrâhîm-i Gülşenî'nin oğlu olmadığı sonucuna varılmıştır. Za'fî'nin bazı mecmualarda "Molla Za'fî, Mevlana Za'fî" şeklinde anılmış olması ilim ehli mutassavvıf birisi olduğu kanaatini oluşturmıştır. Dânişmendlik mesleğini icra etmiş ancak seyr u sülûk yolunu seçtiği için mesleğini bırakmıştır. Za'fî seyahata düşkündür ve onun bu yönünden bahseden tek tezkire yazarı Ahdî'dir. Mutasavvıf bir şair olarak değerlendirilen şair sadece tasavvufi konuları işlemekle kalmamış farklı tarz ve üslûplarda şiirler de kaleme almıştır. Za'fî-i Gülşenî olarak bilinen şair adına kayıtlı olan eserler; Türkçe Divan, Farsça Divançe, Hurûfilikle ilgili isimsiz bir risale ve *Risâle-i Tâciyye*. Za'fî-i Gülşenî'ye ait olup olmadığı kesin olarak bilinmeyen fakat Za'fî mahlası ile kayıtlı bazı eserler de mevcuttur.⁷⁸

Zâtî (ö. 954/1547): Balıkesirli'dir. Asıl adının ne olduğu konusunda ihtilaf vardır. Schî ve Latîfî'ye göre asıl adı Bahşî, Kınalızâde'ye göre İvaz, Âlî Mustafa Efendi'ye göre Satı, Zâtî veya Satılmış'tır.⁷⁹ Âşık Çelebi'ye göre asıl adı İvaz'dır ve bu ismin ebcedteki karşılığı şairin doğum tarihine (d. 876/1471) tekabül etmektedir. Şairin aile hakkında fazla bilgi yoktur. Babasının çizmecilik yaptığı bu sebeple bir müddet kendisinin de bu işle meşgul olduğu bilinmektedir. Kendisinde doğuştan gelen bir şiir kabiliyeti olan şair iyi bir eğitim almamış ve kulaklarının ağır işitmesi dolayısıyla şiir meclislerinden

⁷⁷ Bayram Ali Kaya, "Yahyâ Bey, Taşlıcalı, Dukagin-zâde", Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/yahya-bey-dukaginzade> (erişim 25.008.2023)

⁷⁸ Abdurrahman Adak, "Za'fî-i Gülşenî Hayatı, Eserleri, Edebî Şahsiyeti ve Dîvânının İncelenmesi", (Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, 2006), s.16-96.

⁷⁹ Vildan S. Coşkun, "Zâtî", DİA, XLIV, 150-151.

yeterince faydalanamamıştır. Bununla beraber şiir yazmaktan ve zatına has bu kabiliyeti değerlendirmekten geri durmamış, şiirle hem hal olarak kendini bu hususta yetiştirmiştir. Münecimzade'den remilcilik öğrenmiş olan şair geçimini sağlamak üzere bir dükkân açmış ve bu arada mesleğini yaparken şiirle olan bağıını da sürdürmüştür. Öyle ki Zâtî'nin remilcilik için açtığı bu dükkân şairlerin uğrak yeri haline gelmiştir. Bu durumdan istifade eden şair hem yeni yetişen şairlere yol göstermiş hem de kendi şiirlerini geliştirip zenginleştirmiştir. Zâtî hakkında hem olumlu hem de olumsuz bir takım değerlendirmelerde bulunulmuştur. Sanat kaygısı ve mevki arzusu taşımadan şiir yazdığı için çok sayıda şiir yazmış bu sebeple de zaman zaman tekrara düşmüştür. Şiirlerinde oldukça sade bir dil kullanan şair atasözü, deyim ve kalıplaşmış ifadelerle sıkça yer verdiği için imale ve zihaf gibi vezin kusurlarına düşmüştür. Gazellerinde gündelik hayatın ve mevcut sosyal çevrenin izleri görülür. Kasideleri daha ağır bir dille yazılmış devlet büyüklerine sunduğu kasideler oldukça beğenilmiştir. En önemli eseri olan divanı dışında dört eseri daha vardır.⁸⁰

Zihnî: Mecmuada şaire ait iki gazel bulunmaktadır. Kaynaklarda Zihnî mahlasını kullanan birden fazla şaire rastlanmaktadır. Bunlardan divanları olan Keşanlı Zihnî, Erzurumlu Zihnî ve Bayburtlu Zihnî divanları taranmış fakat söz konusu gazellere ulaşamamıştır. Bağdatlı Zihnî ve Balî Çelebi diye bilinen İstanbullu Zihnî de kaynaklarda öne çıkan diğer Zihnî mahlaslı şairlerdir ancak söz konusu gazellerin hangi Zihnî'ye ait olduğu kesin olarak tespit edilememiştir.

Ziyâ'î (ö. 992/1584): Mostar'da doğmuştur. Asıl adı Hasan'dır. 16. yüzyılda yaşamış olan Mostarlı Hasan Ziyâî, Boşnakların divan sahibi en eski klasik şairidir. Balkanlarda, özellikle de Bosna'da büyük bir şöhrete sahiptir. Hayatını yokluk ve sıkıntılarla geçiren Ziyâ'î, şiirlerinde fakirliğinden ve hünerinin kıymetinin bilinmediğinden şikâyet etmiştir. Hayatının bir döneminde fakirlikten kurtulabilmek için gurbete çıkan şair, burada da ailesinin geçimini sağlayamayınca memleketi Mostar'a geri dönmüştür. Bir zaman sonra, kendisi de divan sahibi bir şair olan Vusûlî Mehmed Beg'in himayesine girerek maddî sıkıntılarından kurtulmuştur. Ziyâ'î, 991/1583 yılında vaizlik yapmaya

⁸⁰ Orhan Kurtoğlu, "Zâtî, İvaz", Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/zati-ivaz> (erişim 25.08.2023)

başlamış, bir yıl sonra (992/1584) Mostar’da veba hastalığından vefat etmiştir. Mürettep bir divanı vardır. Şiirlerinde Rumeli şarilerine has rindlik, Kalenderîlik, Hristiyan kültürü, Rumeli’ye has yer adları, atasözleri ve deyimler, halkı yaşayış biçimini yansıtan ifadelerle rastlanmaktadır. Yalın ve anlaşılır bir dil kullanmıştır.⁸¹

1.6. Mecmuanın İçerik Özellikleri

Çalışmamızda incelenen mecmuanın bazı hususiyetleri göz önünde bulundurulduğunda tertibinde belirli bir yöntemin takip edildiği ifade edilebilir. Nitekim kaside nazım biçimiyle başlayan mecmuanın devamında çoğunlukla gazel, az sayıda da olsa müfred, kıt’a, müseddes ve terci-bend gibi nazım biçimlerine de yer verilmiş ve adeta bir divan tertibini anımsatır şekilde tertip edilmeye çalışıldığı söylenebilir. Nüsha tavsifinde belirtildiği gibi mecmuada yer yer kesilmiş varaklar da vardır. Dolayısıyla mecmuada farklı nazım biçimlerinin de olması ihtimal dâhilindedir. Mecmuanın başından itibaren 69 numaralı gazele kadar çoğunlukla Bâkî’nin şiirlerine yer verilmiş ve 69. gazele kadar şiirler hurûf-ı hecâya göre sıralanmıştır. 70. gazelle birlikte Zâtî’nin şiirlerine geçilmiş ve yine “elif” harfinden başlayarak harf sırası takip edilmiştir. Mecmuanın geneline bakıldığında müstensihinin özellikle aynı şairden almış olduğu şiirlerde harf sırasına dikkat ettiği ancak farklı şairlerin ard arda geldiği kısımlarda harf sırasının ihmal edildiği görülmüştür. Harf sırasına göre alınan şiirlerin, şairlerin divanlarındaki sıralaması da arada atlanan bazı şiirler dışında birbirini takip etmektedir. Buna dayanarak denilebilir ki mürettep divanları elinde bulunan şairlerin divanlarından faydalanarak harf sırasını takiben beğendiği şiirleri mecmuaya dâhil etmiştir. Nazire olan şiirler dışında kalan şiirlerde ise bazen harf sırasına dikkat edildiği bazen ise ihmal edildiği görülmüştür. Bu durum mürettibin nazire mecmualarından ya da eline geçen diğer kaynaklardan da yararlanarak mecmuayı oluşturduğu izlenimini vermektedir.

Mürettep; Bâkî, Nev’î, Zâtî, Hayalî gibi 16. yüzyılın önde gelen şairlerine yer verirken Kerimî, Şem’î, Anka, Fakîrî, Kalender, Kâmî, Misâlî gibi kaynaklarda adı daha az geçen şairlere de yer vermiştir. Nazire olan şiirleri genellikle ard arda sıralamış ve tanınırlığı az olan bu şairlerin nazire olan şiirlerini de nazire zincirine dâhil etmiştir. Mürettibin bu tutumu mecmuanın tertip edildiği tarih için normal olarak karşılanabilir.

⁸¹ Ziyâ’î, *Mostarlı Hasan Ziyâ’î Divânı*, haz. Müberra Gürgendereli (Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2017) s. 1-3.

Nitekim her ne kadar günümüzde belirli şairlerin eserleri şöhret bulmuş olsa da yaşadıkları devirde daha geniş edebiyat çevrelerinin bulunduğu yadsınamaz bir gerçektir. Özellikle tezkire ve mecmualar Klasik Türk Edebiyatı'nın bu zenginliğini ortaya çıkarmaktadır. Dolayısıyla yaşadığı dönemde edebiyat çevrelerince tanınan belki de onlarca şairin şiirleri bugün ancak mecmualar yoluyla edebiyatın konusu olabilmektedir. Çalışmamıza konu olan mecmua günümüzde neredeyse hiç bilinmeyen şairleri nazire zincirlerine dâhil ederek hem nazire çalışmalarına hem de edebiyat tarihi araştırmalarına imkân sağlamaktadır. Bu nazire zincirlerine metin içinden örnek verecek olursak; 146 numaralı Fehmî'nin "eyleñüz" redifli gazelini Şemsî Paşa ve Emrî'nin nazireleri takip etmektedir. 160 numaralı şairi belirlenemeyen "ğamını" redifli gazelin devamında ise Selman, Re'yî, Sadrî, Sadık ve Bakî'nin nazireleri bulunmaktadır. 206 numaralı "-lerle" redifli Haverî'nin gazelini de Ubeydî ve Camî'nin nazireleri takip etmektedir. Görüldüğü gibi mecmuada özellikle nazireler söz konusu olduğunda farklı şairler ard arda sıralanmaktadır. Bunun yanı sıra mecmuaya alınan şiirlerin birçoğu meşhur nazire zincirlerine dâhil olan şiirlerdir. Bu durum günümüzde bir divanı bulunmayan ya da tezkirelerde haklarında yeterli veri bulunmayan bazı şairlerin şiirlerini tespit etmek açısından oldukça önemlidir. Bu nazirelerin bir kısmının matla beyitlerine *Metâli'ü'n-nezâir*'de rastlanırken bir kısmı da nazire mecmualarında bulunamamıştır. Örneğin Fakîrî'nin mecmuada iki gazeli bulunmaktadır ancak gazellere diğer kaynaklarda tesadüf edilmemiştir. Bununla beraber *Pervâne Bey Mecmuası*'nda her iki gazelle de redif ve mana birliği olan nazireler yer almaktadır. Bu mana ve redif birliği göz önüne alındığında şairin 406 numaralı "-ân" redifli gazelinin *Pervâne Bey Mecmuası*'ndaki zemini Nizami Çelebi'ye⁸² ait olan ve birçok farklı şairin de nazire yazmış olduğu nazire zincirine dâhil olma ihtimali oldukça yüksektir. Bu duruma bir diğer örnek de Şevkî'ye ait 138 numaralı "el benüm ü etek senüñ" redifli gazeldir. Söz konusu gazel mevcut kaynaklarda bulunamazken *Metâli'ü'n-nezâir*'de "el benüm dâmen senüñ" redifli mana bakımından da yakın nazirelerin matlaları yer almaktadır.⁸³ Bu örnekler çoğaltılabilir ve çeşitlendirilebilir. Yukarıda bahsettiğimiz gibi bazı gazellerin de sadece matla beytine ulaşılabilmiştir. Re'yî, Sadrî ve Selman'ın gazelleri

⁸² Pervâne b. Abdullah, *Pervâne Bey Mecmuası*, Haz. Kamil Ali Gıynaş. (Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2017) s.1957 <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55832,pervane-bey-mecmuasi-pdf.pdf?0> (erişim 23.08.2023)

⁸³ Abuzer Kalyon, "Metâli'ü'n-nezâ'ir" (Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, 2011) s. 305

bu duruma örnek gösterilebilir. Görüldüğü gibi mecmua hem nazireler hem de farklı şairlerin duyulmamış şiirlerinin tespiti hususunda oldukça zengin bir içeriğe sahiptir. Bunun yanı sıra mecmuada divan sahibi şairler adına kayıtlı bir kısım şiir bu şairlerin divanlarında yer almamakta bazıları da başka bir şairin divanında yer almaktadır. Örneğin Figânî'nin üç gazelinden 259, 260 numaralı gazeller Trabzonlu Figânî divanında yer alırken 209 numaralı gazel divanda ve taranan tezkire ve mecmualarda bulunamamıştır.

Mecmuada; Şemsî Paşa, Şevkî, Ulvî, Zâtî gibi divan sahibi şairlerin de divanlarında bulunamayan şiirleri mevcuttur. Bu durum göz önünde bulundurulduğunda divanlarda yer almayan şiirlerin aynı mahlasa sahip başka bir şaire ait olma ihtimali doğmaktadır. Bununla beraber şairlerin divanlarına alınmamış, mecmualarda kayıtlı olan şiirlerinin olabileceği de ihtimal dâhilindedir. Bazı şiirler tespit edilirken söz konusu şiirin müstesihin kaydettiği şaire değil farklı bir şaire ait olduğu görülmüştür. Bu durum hem metin içinde belirtilmiş hem de 2. bölümde "Metin Tesisinde Takip Edilen Yol" başlığı altında örnekleriyle beraber verilmiştir. Mecmuada divanlarda ve diğer kaynaklarda bulunamayan ya da farklı bir şaire ait olduğu tespit edilen şiirlerin bulunması mecmuayı bir yandan özel kılarken bir yandan da mecmua çalışmalarının belirli bir dikkatle yapılması gerektiğini göstermektedir. Nitekim yanlış kaydedilen bir bilginin başka yerlerde de tekrar edilmesi hem geçmişte hem de günümüzde olması muhtemel bir durumdur. Bu nedenle mecmuaların belirli bir dikkatle incelenmesi içeriğindeki mevcut zenginliğin ortaya çıkarılmasında önemli rol oynamaktadır. Çalışmamıza konu olan mecmuanın da yapılabilecek muhtemel çalışmalara katkı sunması hedeflenerek içeriğine dair bazı çıkarımlarda bulunulmuştur.

2. BÖLÜM METİN

2.1. Metin Tesisinde Takip Edilen Yol

- ❖ Metnin yazımında transkripsiyon (çeviriyazı) alfabesi kullanılmıştır.
- ❖ Şiirler 1, 2, 3... şeklinde numaralandırılmıştır.
- ❖ Vezinler, şiir numarasının altına yazılmıştır.
- ❖ Farklı bir kaynakla karşılaştırılan şiirlerin aparatında sırasıyla mecmuadaki şiir numarası, divandaki nazım şeklinin kısaltması karşılaştırılan kaynaktaki şiir numarası verilmiştir. (Örn:18/G. 40 D.) Numarası bulunmayan şiirler için ise kaynaktaki sayfa numarası verilmiştir.
- ❖ Mecmuada yer alan şiirler yayımlanmış divanlar, tezkire ve mecmualar, yüksek lisans ve doktora tezleri, makaleler, yazmalar ve diğer bilimsel çalışmalarla karşılaştırılarak tez metni verilmiştir. Transkripsiyon harfleri kullanılmayan kaynaklardaki şiirler de apartta birlik sağlanması açısından tarafımızca transkripsiyonlu olarak yazılmıştır.
- ❖ Beyitteki ilk mısra “a” ve ikinci mısra “b” mısrası olarak kabul edilip aparattaki farklar buna göre verilmiştir. Aynı mısrada birden çok varyant varsa bu ibareler birbirlerinden virgül ile, farklı mısra veya beyitlerde yer alan varyantlar ise noktalı virgül ile ayrılmıştır. (örn: 3a sîne: sînemüñ D, berü: - D; 5a eyledüm: eylesem M.)
- ❖ Diğer bir kaynakla karşılaştırılan şiirlerin aparatında metne esas alınan varyant ilk sırada gösterilmiştir. (Örn: 4a cevher: gevher D; 5b cevrin: derdin: M.)
- ❖ Mecmuada yazımı unutulmuş/atlanmış vezin ve anlam açısından tamir edilebildiyse keleme “[]” işaretiyle gösterilmiştir. Herhangi bir ekleme yapılmadan bırakılan yerlerde ise “[...]” şeklinde gösterilmiştir.
- ❖ Okunuşunda şüphe edilen kelimeler (?) işareti ile belirtilmiştir.
- ❖ Sayfanın nerede başladığını göstermek amacıyla o sayfa başına denk gelen başlığın ya da beytin yanında “[]” işaretiyle sayfa numarası yazılmıştır.
- ❖ Metinde geçen özel isimlerin ilk harflerini büyük yazılmış, özel isimlere gelen ekler kesme işareti ile ayrılmamıştır. (Bākīyi, ‘Ulvīnūñ...)

- ❖ Mecmuada vezin ve anlam gereği metinde bulunması gereken atıf vavları bazen yazılmamış ve bunlar metinde “[]” işareti ile verilmiştir Karşılaştırılan bir diğer kaynakta varsa mevcutsa aparatta mecmuada olmadığı notlanmıştır.
- ❖ Metin oluşturulurken karşılaştırılan şiir diğer kaynaktan farklılık gösterdiği takdirde anlam veya vezin açısından uygun olan yazım tercih edilmiş ve farklılıklar aparatta belirtilmiştir.
- ❖ Metinde yer alan ayetler Arapça olarak yazılmış, dipnotta ayet numaraları verilmiştir.
- ❖ Veciz söz hükmündeki Arapça veya Farsça ibareler Latin harfleriyle italik olarak yazılmış ve dipnotta Türkçe karşılığı verilmiştir.
- ❖ Şairin mahlası beyitte koyu harflerle yazılmıştır. (**Bākī, Zātī...**)
- ❖ Karşılaştırılan kaynaktakiyle tamamen farklı olan beyitler aparatta verilmiştir.
- ❖ Karşılaştırılan kaynaktakine göre eksik olan beyit sayısı aparatta belirtilmiştir.
- ❖ Karşılaştırılan kaynaktakinden farklı olan beyit sıralaması aparatta belirtilmiştir.
- ❖ Mecmuada eksik ya da yanlış yazılmış kelime, harf vs. hataları doğru kullanım şekli göz önünde bulundurularak düzeltilmiş ve bu düzeltmeler metin içinde gösterilmemiştir. Söz konusu yanlışlıklar mecmuanın imla özellikleri yazılırken örnekleriyle beraber belirtilmiştir.
- ❖ Başlığı olmayan şiirlerin mahlas beyti dikkate alınarak eklenmiştir. Şairi bir önceki şiirle aynı olanlara “[Velehu]” farklı olan ve şairi tespit edilebilenlere ise “[]” işareti ile şairin mahlası eklenmiştir.
- ❖ Mecmuadaki şiir sayısı tespit edilirken bazı gazellerin iki kez yazıldığı görülmüştür. Metin içinde bu gazellerin bulunduğu sayfaya mütekerrir notu düşülerek tekrar eden gazel metne dâhil edilmemiştir. 62^b, 115^a, 115^b 118^a sayfalarında bulunan mükerrer gazeller ilk geçtikleri yerde tespit edilerek iki kez yazılmış oldukları belirtilmiştir.
- ❖ Araştırmalar esnasında mecmuaya alınan bazı şiirlerin, mahlas beytinde ya da başlığında mahlasına yer verilen şaire ait olmadığı tespit edilmiştir. Bu şekildeki şiirlerin başlığında ve mahlas beytinde ait olduğu düşünülen şairin mahlasına “[]” işaretiyle yer verilmiştir. Mecmuadaki söz konusu yanlışlık da dipnotta belirtilmiştir. Bu duruma 67^b’de bulunan 248 numaralı gazel ve 110^a’daki 389 numaralı gazel örnek verilebilir. 248 numaralı gazelin mahlas beytinde Zātî’nin adı geçerken gazelin aslında Tali’î’ye ait olduğu anlaşılmıştır. 389 numaralı gazelin

mahlas beytinde ise Bâkî'nin mahlasına yer verilmiş olup gazelin aslında Gelibolulu Mustafa Âlî'ye ait olduğu tespit edilmiştir.

- ❖ Mecmuada müstensihinin dikkatsizliği sonucunda ortaya çıktığı düşünülen bazı karışıklıklar mevcuttur. Bazı şiirlerde farklı beyitlerdeki mısraların birbirlerinin yerine yazılmış olduğu ve bu durumun da anlam açısından uygun olmadığı tespit edilmiştir. Böyle hataların olduğu şiirlerde söz konusu beyit, doğru olduğu düşünülen tarzda ya da varsa yayımlanmış bir eserde geçtiği şekliyle metne eklenmiştir. Örneğin, 14^b de 44 numaralı gazeldeki 2b ve 3b numaralı beyitler divana göre birbirinin yerine yazılmıştır. Bu durumda anlamın doğruluğu da gözetilerek divandaki kullanım tercih edilmiş ve aparatta yapılan değişikliğe göre nüsha farkı verilmiştir.
- ❖ Bir diğer yanlışlık da bir şaire ait aynı redifli farklı şiirlerin muhtelif beyitlerini alarak tek bir şiir oluşturulmasıdır. 68^b de bulunan 249 numaralı gazel bu şekildedir. Araştırmalar esnasında söz konusu gazelin beyitlerinin Emrî'nin aynı redifli farklı gazellerinden alınmış olduğu fark edilmiştir. Bu durumun farklı sebepleri olabileceği gibi dikkatsizlik ya da hatanın tekrarı gibi sebepleri de olabilir. Bu nedenle şiir metin içinde olduğu gibi bırakılmış ve bu durum dipnotta açıklanmıştır.

2.2. Mecmuanın İmla Özellikleri

Mecmuanın geneline bakıldığında müstensihinin belirli bir imlayı takip etmiş olduğu söylenebilir. Zira mecmua boyunca yapılan harf hataları, kelimenin eksik yazılması, hemzenin yanlış yerde kullanımı ya da hiç kullanılmaması, izafet kesresinin “ye” ile akuzatif gibi yazılmış olması gibi belirgin yanlışlıklar tekrar etmektedir. Bunun yanı sıra müstensihinin bazı kelimeleri Çağatay Türkçesi dil özelliklerine göre yazmış olması müstensihinin Doğu Sahasına vakıf birisi olabileceği kanaatini uyandırmaktadır.

Örn: 97^b 360 numaralı gazelde “idüpdür” kelimesi “p” ile yazılmıştır.

Örn: Çağatay Türkçesinde “sad” harfi yoktur ve “s” sesi “sin” harfiyle sağlanır. Müstensih de metinde “şunma” kelimesinin yazımı örnek verilebilir. Bununla beraber ilgi hali ekinin “ng” sesleriyle sağlandığı durumlar da mevcuttur.

Müstensihinin, diğer müstensihlerin de çoğunlukla karıştırdığı ‘h - ħ’ ve ‘s - ş’ harflerini yanlış yazdığı kelimeler düzeltilerek verilmiş ve notlanmamıştır.

Müstensihinin mecmuadaki diğer imla tasarrufları/hataları şu şekildedir:

- ❖ Akuzatif genellikle hemze ile yazılmıştır. Örn: 21^b, 72 numaralı gazeldeki “kubbeyi” kelimesindeki akuzatif hemze ile sağlanmıştır. Bu şekildeki kelimeler doğru şekilleriyle yazılmış ve akuzatifi sağlayan “y” sesi köşeli parantezde verilmemiştir.
- ❖ Akuzatifin hem “y” hem de hemze ile gösterildiği tespit edilmiş ve akuzatif [y] şeklinde belirtilmiştir. Örn: 33^a, 117 numaralı gazelde “Ulvi[y]i” kelimesi buna örnek gösterilebilir.
- ❖ İzafet kesresi olarak yazılması gereken “i” harfi bazı durumlarda akuzatif olarak yazılmıştır. Örn: 42^b, 153 numaralı gazeldeki “nihāl-i ser-bülendüñdür” ya da 81^b de 296 numaralı gazeldeki “cān-ı ḥaḳīrüm” tamlamalarındaki izafet kesrelerinin akuzatif olarak yazılmış olması bu duruma örnektir.
- ❖ Akuzatifin, hemzenin ve kef harfinin keşidesinin yazılmadığı yahut unutulduğu durumlar mevcuttur. Hemze ya da keşidenin olmadığı durumlarda kelime anlama uygun olarak tamamlanmış ve metin içinde bu değişiklik gösterilmemiştir.
Örn: 43^a da 152 numaralı gazeldeki “bigi” kelimesinde kef harfinin keşidesi unutulmuştur.
Örn: 76^b de 277 numaralı gazelde “ḥüsni mir’ātime” yazarken akuzatif yazılmamıştır.
Örn: 79^b de 288 numaralı gazelde “te’ḥīrlər” yazılırken hemze yazılmamıştır.
- ❖ Kelimelerin ve harflerin eksik ya da yanlış yazıldığı durumlar söz konusudur. Bu durumda kelime anlama uygun olarak tamamlanmış ve metin içinde gösterilmemiştir.
Örn: Kelimelerin eksik yazıldığı durumlara da çok sayıda örnek verilebilir. 25^a da 86 numaralı gazelde “[r]evānum”, 89^b de 328 numaralı gazelde “o[r]tasında”, 95^b de 351 numaralı gazelde “ḥaṣr[e] dek” kelimelerinde köşeli parantezde belirtilen harfler ve bunun gibi daha birçok kelimedede bazı harf ve heceler yazılmamıştır.
Örn: Kelimelerin yanlış yazıldığı durumlara ise “vird, ḥāṣ” gibi kelimelere eklenmemesi gereken ünlülerin eklenerek yazım hatası yapıldığı örnek olarak gösterilebilir.

- ❖ Anlamı bozacak şekilde hece, kelime eklenmesi ya da anlam ve vezin için gerekli olan bir kelimenin bulunmadığı durumlar mevcuttur.

Örn: 19^b de 63 numaralı gazelde “Cānā şafağda şanma tūlū‘ (ey) itdi māh-ı nev” yazılırken parantez içindeki anlam ve vezin açısından uyumsuz olan kısım müstensih tarafından eklenmiştir ve metne dâhil edilmemiştir.

- ❖ İmla özelliklerinden bahsederken değinilmesi gereken bir diğer konu da “şah” yazılarak beyit içinde yanlış yazılan bir kelimenin sonradan düzeltilmesidir.

Örn: 105^a’da 385 numaralı terci-bendin 3. beytinde geçen “duymaz” kelimesinin hemen yanına sah işareti konularak “görmez” yazılmıştır. Yine 105^b de aynı şiirin 5. beytinde “dökdüm” yazılıp yanına sah işaretiyle “deldüm” yazılmıştır. Bu örnekler çoğaltılabilir.

TRANSKRİPSİYONLU METİN

[1b]

1. Kaşide-i Bâkî

fe‘ilâtün/fe‘ilâtün/fe‘ilâtün/fe‘ilün

1. Rûh-bahş oldu Mesîhâ-şıfat enfâs-ı bahâr
Açdılar dîdelerin h‘âb-ı ‘ademden ezhâr
2. Tâze cân buldı cihân irdi nebâtâta hayât
Ellerinde harekât eyleseler serv ü çenâr
3. Döşedi yine çemen naţ‘-ı zümür-rüd-fâmın
Sîm-i hām olmuş iken ferş-i harîm-i gülzâr
4. Yine ferrâş-ı şabâ şahın-ı ribât-ı çemene
Geldi bir kâfile kondurdu yüki cümle bahâr
5. Leşker-i ebr çemen mülkine akın şaldı
Turma yağmada yine niteki yâğî Tâtâr
6. Başına bir nice per takınur altun tellü
Hayl-i ezhâra meger zanbağ olupdur serdâr
7. Dikdi leşkergeh-i ezhâra şanavber tuğın
Haymeler kurdı yine şahın-ı çemende eşcâr
8. Döşedi mihr-i felek yolları dîbâlar ile
İtdi teşrîf çemen mülkini sultân-ı bahâr
9. Şubh-dem velvele-i nevbet-i şâhî mi degül
Şavt-ı murgân-ı hoş-elhân u şadâ-yı kühsâr
10. Çemen etfâlinüñ uyhuların uçurdu yine
Şubh-dem gulgule-i fâhte gül-bâng-i hezâr
11. Dâye-i ebr yine goncalaruñ şeb-nemden
Başına akçe dizer niteki etfâl-i şıgâr
12. Mevsim-i rezm degüldür dem-i bezm irdi diyü

[2a]

1/K. 18 D.

6a başına: farkına D; 17a muşanna‘: muraşşa‘ D; 30b eshâr: ebhâr M; 37a hâki: taş D; 50b ide: ider D; 52a deşt: dest D; 53b ‘âşık-ı şeydâ: bülbül-i zâr D.

Sūsenüñ hañçerini tutdı ser-ā-pā jengār

13. Semenüñ sīne-i sīmīnin açup bād-ı seher
Çözdi gülşende gülün dügmelerin nāhun-ı hār
14. Pīrehen berg-i semen gūy-ı girībān şeb-nem
Gülsitān oldı bugün bir şanem-i lāle-‘izār
15. Zīb ü fer virmek içün rūy-ı ‘arūs-ı çemene
Yāsemen şāne şabā māşıta āb āyinedār
16. Dür ü yāķūt ile bir naħl-i muraşsa‘ şandum
Ergavān üzre dökilmiş kaṭerāt-ı emṭār
17. Şīşe-i çarħda gör bunca muşanna‘ naħli
Nice ārāste kılmış yine şun‘-ı Cebbār
18. Berg-i ezhārı hevā şöyle çıkardı felege
Pür-kevākib görünür günbed-i çarħ-ı devvār
19. Dem-i ‘İsā dirilür būy-ı buħūr-ı Meryem
Açdı zanbaķ yed-i beyzāyı kef-i Mūsāvār
20. Zanbaķuñ goncasıdur bāğa gümüş bāzū-bend
Za‘ferān ile yazılmış aña ḥaṭṭ-ı tūmār
- [2b] 21. Cām-ı zerrīni ṭolu bāde-i gül-reng itmiş
Gül-i ra‘nā seherī kılmag içün def‘-i ḥumār
22. Dehen-i gonca-i ter dürlü leṭā’if söyler
Gülüp açılsa ‘aceb mi gül-i rengīn ruḥsār
23. Güher-i furşatı aldurma şaķın devr-i felek
Sīm ü zerle gözüñi boyamasun nergisvār
24. Cām-ı mey kaṭreleri sübḥa-i mercān olsun
Gelüñüz zerķ u riyādan idelüm istiġfār
25. Lāle şahrāyı bugün kān-ı Bedaḥşān itdi
Jāle gülzāra nişār eyledi dürr-i şehvār
26. Dāmenin dürr ü cevāhirle pür itdi gül-i ter
Ki ide ḥāk-i der-i Ḥazret-i Pāşāya nişār

27. Şāhib-i tīg u қalem mālīk-i cām u ḥātem
Āşaf-ı Cem-‘aḫamet dāver-i Cemşīd-veķār
28. Āsumān-pāye ḥümā-sāye ‘Alī Pāşā kim
İremez ṭāķ-ı celāline kemend-i efkār
29. Şāḥ-ı gül neşv ü nemā bulsa nem-i luṭfından
Ola her ḡonca-i ter bülbul-i şīrīn-ḡüftār
30. Āb u ḡil müşḡ ü ḡül-āb ola çemen şāḥnında
Büy-ı ḡulķıyla ḡüzār itse nesīm-i eşḡār
- [3a] 31. Ṭab‘-ı veķķādın eger āteş-i raḡşān ḡörse
Қızara aḡker-i sūzān nitekim dāne-i nār
32. Güneşi keff-i zer-efşānuña beñzer dir-idüm
Almasa māha ‘aṭā eyledüḡin āḡir-i kār
33. Şöyledür keff-i ḡüher-pāşı yemīn itmek olur
Ki ‘aṭāsından irer baḡre ḡinā kāne yesār
34. Manḡar-ı kaşr-ı sa‘ādetden anuñ re‘yi ḡibi
Rüy ḡöstermedi bir şāḡid-i ḡurrem-dīdār
35. Bāḡ-ı cūdında nihāl-i kereminden derilür
Luṭf-ı bī-minnetinüñ mīvelerinden her-bār
36. Manḡar-ı himmetinüñ küngüre-i rif‘atine
İremez şarşar-ı ṭūfān-ı fenā birle ḡubār
37. İşigi ḡāki imiş yüz süreceḡ ḡayf diyü
Ṭaşdan ṭaşa döḡer başını şimdi enhār
38. Serverā cānı mı var devletüñ eyyāmında
Sünbülüñ ṭurrasına el uzada şāḡ-ı çenār
39. Eylemez kimse bugün kimse elinden nāle
Bezm-i ‘işretde meḡer muṭrib elinden evtār
40. Şer‘a uymaz nidelüm nāle vü zār eyler-ise
ḡerçi kāmūna uyar zemzeme-i mūsīķār

[3b]

41. ḡeşt iderken çemen-i medḡ ü şenāñı ḡāṭır

Lāyih oldu dile nā-gāh bu şî'r-i hemvār

42. Gül gibi gülşene kılsañ nola 'arz-ı dīdār
Haylī dökildi saçıldı yoluña faşl-ı bahār
43. Reşk-i dendānuñla hānçere düşdi jāle
Berg-i sūsende gören itdi şanur anı qarār
44. Geçemez çenber-i gīsū-yı girih-girūñden
Gerçi kim za'f ile bir kılca kalupdur dil-i zār
45. Dil-i mecrūha şifā-bağş ruḥ u la'lūñdür
Gül-be-şekkerle bulur kuvveti tab'-ı bīmār
46. Degme bir gevheri kirpüğine şalındurmaz
Görelī la'l-i revān-bağşuñı çeşm-i ḥūn-bār
47. Koma **Bākī** kuluñı cūr'a-şifat ayakda
Dest-gīr ol aña ey dāver-i 'ālī-mikdār
48. Bāğ-ı medḥūñde olur cümleye ġālib tenhā
Bağş için gelse eger bülbül-i hoş-nağme hezār
49. Puḥtedür gayrılar eş'arı velī puḥte piyāz
Ḥām 'anberdür eger ḥām ise de bu eş'ār
50. Ḥām var ise eger micmere-i nazmumda
Dāmen-i luṭfuñ anı setr ide ey faḥr-i kibār
- [4a] 51. Baḥr-i eş'ār yiter urdı sūtūr emvācın
Demidür k'ide du'ā dūrlerini zīb-i kenār
52. Lālelerle bezene niteki deşt ü şahrā
Nitekim güller ile zeyn ola dest ü destār
53. Nitekim lālelere şeb-nem olup üftāde
Güllere 'āşık-ı şeydā geçine bülbül-i zār
54. Gül gibi ḥurrem ü ḥandān ola rüy-ı baḥtuñ
Sāğar-ı 'ıyşuñ ola lāle-şifat cevher-dār

2. Ferd

mef'ülü/mefā'ilü/mefā'ilü/fe'ülün

Mā-şāh-ı bülendim pür-ez-mīve-i tevḥīd
Her reh-güzerī seng zened ‘ār nedārīm

3. Nev‘ī Efendi

mefā‘lün/mefā‘lün/mefā‘lün/mefā‘lün

1. Ne dehrün bendesi ne şāh-ı ‘ālī-şānıyuz cānā
Esīrün olalı mülk-i ğamuñ sultānıyuz cānā
2. Bizi egler ğam-ı ‘ışkuñda bir künc-i ferāġat yok
Bu meydān-ı belānuñ gūy-ı ser-gerdānıyuz cānā
3. Feraḥdan aġlaruz ğamdan güler bir özge ābdāluz
Lebüñle ḥaṭṭunuñ geh mest ü geh ḥayrānıyuz cānā
4. Vuḥūş-i deşt ile gündüz müsāfir kūh u şahrāda
Kilāb-ı kūyunuñ şeb-tā-seḥer miḥmānıyuz cānā
5. Olaldan ḥalka-i zülfüñle **Nev‘ī** bi-ser ü sāmān
Maḥabbet bezminüñ ser-ḥalka-i rindānıyuz cānā

[4b]

4. Bākī Efendi

mefā‘lün/mefā‘lün/mefā‘lün/mefā‘lün

1. Ezelden şāh-ı ‘ışkuñ bende-i fermānıyuz cānā
Maḥabbet mülkinüñ sultān-ı ‘ālī-şānıyuz cānā
2. Seḥāb-ı lutfuñ ābın teşne dillerden dirīġ itme
Bu deştüñ baġrı yanmış lāle-i nu‘mānıyuz cānā
3. Mükedder kılmasun gerd-i küdüret çeşme-i cāmı
Bilürsin āb-rüy-ı milket-i ‘Oşmānıyüz cānā
4. Zamāne bizde gevher sezdügi-çün dil-ḥıraş eyler
Anuñ-çün baġrumuz ḥündür ma‘ārif kānıyuz cānā
5. Cihānı cām-ı nazmum şi‘r-i **Bākī** gibi devr eyler
Bu devrün şimdi biz de Cāmī-i devrānıyuz cānā

3/G. 6 D.

4/G. 13 D.

3. ve 4. beyitlerin sıralaması divandan farklıdır.

4/G. 13 D.

5b devrün: bezmüñ D.

5. Velehu

fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilün

1. Belini kaçmadadur ol şanemün derd ü belā
Yohsa şırın lebi ‘āşıqlara hāzır helvā
2. Ser-i zülfiyle kaçın örter-imiş dirler o mäh
Açmadı kimseler ammā burayı bād-ı şabā
3. Meclis-i meyde leb-i yāra tolaşur dirler
Elüme girmeye mi bir dahı cām-ı şahbā
4. Āteş urmuş yüzi gül hırmenine ol māhuñ
Devr-i sāğarda ruḥı ‘aksini kılmış peydā
5. Lüle-i hāme ile çeşme-i dilden **Bāḳī**
Eyledi kā‘ide-i āb-ı ḥayātı icra

[5a]

6. Bāḳī

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

1. Baña çok cevri itdüğün-çün ey sipihr-i bī-vefā
Āhumuñ dūd-ı kebūdı uydı ulaşdı saña
2. Eşkümüñ gevherlerin dizdüm işigi taşına
Yāra ‘arz idem diyü silmiş rakīb-i bed-likā
3. Gözüme ‘ālem görünmez görmesem ruḥsāruñı
‘Ārızuñ mir’ātidür āyīne-i ‘ālem-nümā
4. Gömgök itdi sille-i āhum sipihrüñ şüretin
Gök yüzine bak inanmazsañ eger ey meh-likā
5. Ruḥlaruñ vaşfinda **Bāḳī** bir ğazel nazm itdi kim
Ehl-i diller didiler adına mir’ātü’ş-şafā

5/G. 9 D.

Divana göre iki beyit eksiktir: 4, 6.

3. ve 4. beyitlerin sıralaması divandan farklıdır.

1b yohsa: yogsa D; şırın lebi ‘āşıqlara: ‘āşıqlara şırın lebi D; 2a kaçın: ḥatın D; mäh: şūḥ D; 2b burayı: orayı D.

6/G. 15 D.

Divana göre bir beyit eksiktir: 5.

5b didiler adına: ḳodılar adını D.

7. Velehu

fe‘ilātün/mefā‘ilün/fe‘ilün

1. ‘Ārızuñ āb-ı nābdur gūyā
Zeķanuñ bir ḥabābdur gūyā
2. Dilde envār-ı mihr-i ruḥsārūn
Ābda mäh-tābdur gūyā
3. Naķş-ı ḥüsn-i ḥaṭuñla şafḥa-i dil
Bir muşavver kitābdur gūyā
4. Bezm-i ğamda dü çeşm-i giryānum
İki şîşe şarābdur gūyā
5. **Bāķiyā** ḥāl-i ‘anberīni anuñ
Nāfe-i müşg-i nābdur gūyā

[5b]

8. Bāķī

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

1. Şöyle olmış cām-ı ‘ışķ-ı yārdan mest ü ḥarāb
Kendüyi dīvārdan dīvāra urur āfītāb
2. Nāfe kıldı zülf-i müşgīnün görüp ser-ber-zemīn
Ayağūñ toprağına miskīnlik itdi müşg-i nāb
3. Tōķınupdur bāde-i gülgūna çeşm-i rüzgār
Sāğar üzre şanma kim peydā olur yer yer ḥabāb
4. Şaḥne-i devrān nola çekse çevürse dem-be-dem
İki kanludur añılmış bāde-i nāb u kebāb
5. **Bāķī**ye senden ferāğat virdi ey gerdün-ı dūn
Südde-i devlet-me’āb-ı pādişāh-ı kām-yāb

9. Velehu

7/G. 14 D.

Divana göre bir beyit eksiktir: 5.

4a giryānum: pür-ḥūnum D.

8/G. 20 D.

Divana göre bir beyit eksiktir: 5.

1a ü: - M; 1b kendüyi: kendüsün D; 1b urur: urmuş D; 3b şanma: şanmañuz D.

fe‘ilātün/mefā‘ilün/fe‘ilün

1. Olsa zülfi o gül-‘izāra niķāb
Olur āşüfte sünbül-i sîr-āb
2. Dūd-ı āhum ruķuñ hevāsıyla
Ebr olur yağdurur cihāna gül-āb
3. Kān-ı mihr ü maḥabbetüñdendür
Gevher-i āfitāb-ı ‘ālem-tāb
4. Oldı deryā-yı eşküme nisbet
Günbed-i çarḥ-ı nîl-reng ḥabāb
5. Ğam-ı devrān-ı dünı çekme yürı
Bāḳiyā ol hemîşe mest ü ḥarāb

[6a]

10. Bāḳı

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

1. Gül yüzüñ vaşfında bülbül kılsa elḥānı dürüst
Bāğda bir goncanuñ ḳalmaz girībānı dürüst
2. Dil-berüñ ‘ahdi bütün ammā vefāsı süst olur
‘Āşıķuñ göñli şikeste ‘ahd ü peymānı dürüst
3. Cevşen-i pülād-ı çarḥı çāk çāk itdi velī
Āh-ı āteş-bārumuñ şemşîr-i bürrānı dürüst
4. Āteş-i süz-ı firāķuñ bir ḥarāret virdi kim
Nüş ider bir demde dil deryā-yı ‘ummānı dürüst
5. **Bāḳiyā** fennüñde tutmaz kimse noķşānuñ senüñ
Ḥamdü lillāh ṭab‘-ı mevzün ‘aḳl mîzānı dürüst

11. Velehu

9/G. 19 D.

Divana göre bir beyit eksiktir: 4.

6b ü: - M.

10/G. 22 D.

Divana göre bir beyit eksiktir: 2.

3a itdi: itdüm D, velî: daḥı D.

11/G. 25 D.

Divana göre iki beyit eksiktir: 4, 5.

mef'ülü/fā'ilātü/mefā'ilü/fā'ilün

1. La'lüñle cām yok yire eyler müdām baḥş
İzhār-ı ḥaḳ degülse ğaraż ḥod ḥarām baḥş
2. Üstād eline girmedi nā-puḥtedür henüz
Nāzük tenüñle eylesün sīm-i ḥām baḥş
3. Gül ğoncasınuñ olmadı mesmū' sözleri
La'lüñle gerçi eyledi mā-lā-kelām baḥş
4. Ḥüsnüñ katında toğmaduĝa döndi her biri
Ḥürşid ü mäh eyler iken şubḥ u şām baḥş
5. **Bāḳī** ferīd-i fenn-i süḥansın nizā'ı ko
İlzām iderler itme şaḳın iltizām baḥş

[6b]

12. Bāḳī

mefā'ilün/mefā'ilün/mefā'ilün/mefā'ilün

1. Ğubār-ı ḥaṭtuñ olmaz çünki ḥayrān olmaĝa bā'is
Nedür la'l-i lebüñ çaḳ böyle ḥandān olmaĝa bā'is
2. Hevā-yı zülfi kılmışdur seni ey ebr āvāre
Gözüñ yaşı budur seyl-i firāvān olmaĝa bā'is
3. Olurken rüz u şeb hem-sāye ol ruḥsār-ı zībāya
Nedür zülf-i dil-āvīzüñ perīşān olmaĝa bā'is
4. Yaḳarlar hep fetīl-i dāĝ olur destār-ile cāme
Budur abdāllar 'ışḳuñda 'uryān olmaĝa bā'is
5. Meger başuñ ser-i kūyında top olmaḳ hevāsıdur
Dem-ā-dem **Bāḳiyā** koluñda çevgān olmaĝa bā'is

13. Velehu

mefā'ilün/mefā'ilün/mefā'ilün/mefā'ilün

1. Gözüm yaşına ol la'l-i leb-i sīr-āb olur bā'is
Dem-ā-dem ḳana ey sākī şarāb-ı nāb olur bā'is

5a süḥansın: süḥandur D.
12/G. 27 D.

2. Semā'a girse nola cām-ı meyden zāhid-i hüşyār
Ki rakş-ı zerreye hürşid-i 'ālem-tāb olur bā'is
3. Şürāhī nālesin artursa nola cām-ı şahbādan
Fiğān-ı 'andelībe çün gül-i sīr-āb olur bā'is
4. Firāk-ı dürr-i dendānuñla cārī gözlerüm yaşı
Bu baħr-i bī-kerāna ol dürr-i nā-yāb olur bā'is
5. Vücūdum hānesin seyle virür **Bākī** gözüm yaşı
Fenā-yı dār-ı bī-bünyāduma bu āb olur bā'is

[7a]

14. Bākī

mefā'ilün/mefā'ilün/mefā'ilün/mefā'ilün

1. Gel ey dil halka-i müşgīn-i zülf-i pür-şikenden geç
Düşersin dām-ı tezvīre gel ol mekr ü fitenden geç
2. Saña cāyı hırām ey naħl-i bālā gülşen-i cāndur
Nesīm-i nev-bahārī gibi gel şahn-ı çemenden geç
3. Neden bu menzil-i hākīde ārām ihtiyār itmek
Senüñ cāndur yerüñ ey tīr-i dil-ber sen bedenden geç
4. Bu bāzār içre düşmez dāne-i eşküm gibi cevher
Gel ey cān riştesi şimden girü dürr-i 'Adenden geç
5. Kemend-i zülfi ey **Bākī** saña çok bend geçmişdür
Velī sen ğamze-i hūn-rīzi cevrin gör geçenden geç

15. Velehu

fe'ilātün/fe'ilātün/fe'ilātün/fe'ilātün

1. Pür olup devr idicek meclis-i mestānı kadeħ
Çarħ olur halka-i rindān meh-i tābānı kadeħ
2. Felek-i 'işrete bir aħter-i ferħunde iken
Yine mirrīħ şıfat tırma doker kanı kadeħ

13/G. 29 D.

14/G. 30 D.

1b gel ol: reh-i D, ü: - M; 4a cevher: gevher D; 5b cevrin: derdin: M.

15/G. 32 D.

1a mestānı: mestān M, tābānı: tābān M.

3. Meclis-i mey ki bedenlerle hışār olmışdur
Şehr-i ‘işretdür anuñ āfet-i devrānı kadeh
4. Devr-i meclis ki şafā cāmi‘inüñ çenberidür
Āb-ı rengīn ile kandīl-i fūrūzānı kadeh
5. Yaraşur halka-i rindāna disem ey **Bākī**
Hātem-i Cemdür anuñ la‘l-i Bedehşāmı kadeh

[7b]

16. Bākī sellemallāhu

mef‘ülü/fā‘ilātü/mefā‘ilü/fā‘ilün

1. İtdi şikār göñlümi bir şūh-ı şeh-levend
Müjgānı tūr ü kaşı kemān tırrası kemend
2. Telhī şarāb ğussa-i devrānı def‘ ider
Şīrīn lebin dehānuma alsam niteki känd
3. Bu cism-i zār u zerd ü nizār ile niçe bir
Yanam firāķuñ āteşine nitekim sipend
4. Her dūna şāh-ı gül gibi meyl itme dostum
Düşmez giyāha hem-ser ola serv-i ser-bülend
5. A‘dā yanuñda hurrem ü handān u şādmān
Bākī ğamuñda zār u dil-efgār u derdmend

17. Velehu

fe‘ülün/fe‘ülün/fe‘ülün/fe‘ülün

1. Ne devrān muvāfıķ ne tāli‘ müsā‘id
Kōlın boynuma şalmaz ol sīm-sā‘id
2. Zāmīrin şikest itme erbāb-ı ‘ışķuñ
Yine saña rāci‘ yine saña ā‘id
3. Yiter kirpügüm kūy-ı ‘ışķuñda cārūb
Üzilsün kesilsün hemān rīş-i zāhid

16/ G. 34 D.

3a zār u zerd: zerd ü zār D; 5b efgār: figār M.

17/G. 42 D.

3a kūy-ı ‘ışķuñda: kūy-ı rāh-ı ‘ışķuñda: M; 4b: re‘y-i bātıl: rayı bātıl M.

4. Ferāġat güzel sevmeden tevbe meyden
Zihī re'y-i bāṭıl zihī fikr-i fāsīd
5. Sözinden ne ġam **Bāḳiyā** müdde'īnūñ
Saña māyıl olınca 'ālemde şāhid

[8a]

18. Bāḳī

fe'īlātün/fe'īlātün/fe'īlātün/fe'īlün

1. Eylesün vaşlını dermān dil-i bīmāra meded
Dostlar uşta ben öldüm baña bir çāre meded
2. Zaḥm-ı sīnemden oḳuñ pārelerin hep alma
Ṭursun Allāhı severseñ hele bir pāre meded
3. İhtirāz eylemedüñ aldılar elden cāmı
Vāḳıf itme şaḳın ol kimseyi esrāra meded
4. Güher-i cāmı yitürdük bizi ġam öldüriyor
Sāḳiyā gel bulıvır kanda ise ara meded
5. Mededüñ kalmadı feryād u fiġān eylemege
Saña kimden ire ey **Bāḳī**-i bī-çāre meded

19. Velehu

mef'ülü/mefā'īlū/mefā'īlū/fe'ülün

1. Feryāduma irmezse nola ol boyı şimşād
Kūyında feleklerden aşar nāle vü feryād
2. Devründe güle niçün olur bende benefşe
Üstine kılıçlar mı tutar süsen-i āzād
3. Bir ġonca benefşe ḳoparup tācına şokmış
Ṭaġlarda külünk atduġı dem başına Ferhād

18/G. 40 D.

Divana göre bir beyit eksiktir: 5.

1a vaşlını: la'lini D; 1b uşta: işte D; 3a eylemedüñ: itmedüñüz D; 3b itme: itmen D, şaḳın: şaḳınuñ D; ol: - D; 5a eylemege: eyleyecek D.

19/G. 35 D.

Divana göre iki beyit eksiktir: 5, 6.

1b aşar: eşer M.

4. Eşkāl-i vefā resmi kabūl itmede kalbūñ
Āyīnedür ammā begüm āyīne-i pūlād
5. Rengīn ider evşāf-ı ruḥuñ ḥāme-i **Bākī**
Ol şūreti virmez şanemā naqşına Bihzād

[8b]

20. Bākī

fe‘ilātün/mefā‘ilün/fe‘ilün

1. Bulmağ isterdi ‘ışk içinde murād
Yār-ı Şīrīn degül midür Ferhād
2. Günbed-i çarḥ u şu‘le-i āhum
Tīg-i elmās u miğfer-i pūlād
3. Şeş-der-i gamda zār kaldı göñül
Olmadı vuşlatuñ kapusı küşād
4. Defter-i fazl u dāniş evrākın
Şarşar-ı āhum eyledi ber-bād
5. **Bākī** hecrūñ gamıyla cān virdi
Dād ey pādīşāh-ı ‘ālem-dād

21. Velehu

mef‘ülü/fā‘ilātü/mefā‘ilü/fā‘ilün

1. Ey dil gerekse vāsıta-i devlet-i ebed
Olmaz o şāhuñ işigi taşu gibi sened
2. Nā-dān elinden alma eger irse destüñe
Şehbāz-ı āşiyāne-i devlet yeden bi-yed
3. Gösterdi gāh zūlfı karasın gehī kaşın
Deryā-yı ḥüsn-i dost ‘ayān itdi cerr ü med
4. Derd-i maḥabbet eylese cismüm ‘aceb mi zerd
İksir-i ‘ışk-ı pākūñle altun olur cesed

20/G. 36 D.

2, 3 ve 4. beyitlerin sıralaması divandakinden farklıdır.

21/G. 43 D.

1a o şāhuñ: nigāruñ D; 3b cezr: cerr M.

5. Āyīne gibi halka mūrāyīlik eylemez
Bākī şafā-yı hātır ile geydi bir nemed

[9a]

22. Bākī

fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilün

1. Leb-i handānuñ-ile kılduñ yād
Eyleduñ mürdeleruñ rūhını şād
2. Beni yād eyleduñ ihyā itduñ
Öldiler gitdiler ammā hussād
3. Tır -i hecrüñle ber-ā-ber kıldı
Nāvek-i ğamze yine zaḥmı ziyād
4. Yüri ey serv-i ser-efrāz yüri
Ḳad-i bālāña yitişmez şimşād
5. **Bākī**ye emr nedür sultānum
Saña ḳul oldu muṭī‘ ü münḳād

23. Velehu

mefā‘lün/fe‘ilātün/mefā‘lün/fe‘ilün

1. Riyāz-ı hüsnde olmış o la‘l-i nāb lezīz
Cinān içinde bilürsin olur şarāb lezīz
2. Dem-i vişālde hoşdur yüzüñ görüp ölmek
Bahār günleri olur seḫerde ḫ^vāb lezīz
3. Cefā-yı yārla mu‘tād olıncadur müşkil
‘Azāb ‘azb olur āḫir gelür ‘iḳāb lezīz
4. Ne deñlü şerbet ile yaraşursa ni‘met hep
Şarāb-ı telḫ-ile olur begüm kebāb lezīz
5. Ğazellerüñde lebi vaşfın eyle ey **Bākī**
Şekerle olsa bilürsin olur hoş-āb lezīz

22/G. 37 D.

Divana göre bir beyit eksiktir: 5.

3a Tır: tīg D; 3b ğamze: ğamzeleruñ D, yine: - D; 4b yitişmez: irişmez D.

23/G 45 D.

1b cinān: cihān D; 3b ‘iḳāb: ‘itāb D; 4a her ni‘met: ni‘met hep D.

[9b]

24. Bākī Efendi Sellemallāhu

meḥ'ülü/fā'ilātü/meḥā'ilü/fā'ilün

1. Dil beste-i kemend-i ser-i zülf-i yārdur
Cān ḥasta-i kirişme-i çeşm-i nigārdur
2. Bir ğamze ile laḥzada biñ ādem öldürür
Ḥūnī gözün ki āhū-yı merdüm-şikārdur
3. Koçmak degül ğaraż seni dīdārdur murād
Deryāyı iştīyāk begüm bī-kenārdur
4. Gird-āb-ı ğamda şarşar-ı āhumla fülk-i dil
Elbette bir kenāra çıkar rūzgārdur
5. **Bākī** sürūd-i bezm-i tarab-ḥāne-i hayāl
Şavt u şarīr-i kilik-i bedāyi'-i nigārdur

25. Velehu

fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün

1. Cūybār-ı vādī-i ğam eşk-i çeşm-i ter yiter
Rūy-ı zerd ol cūybāra berg-i nīlūfer yiter
2. Ağzı la'līn ḥokḳa yāḳūtı müferreh lebleri
Cevheri terkīb isterseñ leb-i dil-ber yiter
3. Ḥ'āce ursun başına destār-ı mermer-şāhīyi
Lāubālī 'āşīḳuñ farkında bir sāġar yiter
4. Pādişāh-ı 'ışḳa besdür gūşe-i külḥan serīr
Pister-i sincāb ise maḳşūd ḥākister yiter
5. **Bākiyā** meyl eylemez ārāyiş-i dünyāya dil
Rūy-ı zerd ü gevher-i eşküm zer ü zīver yiter

[10a]

26. Bākī Efendi

fe'ülün/fe'ülün/fe'ülün/fe'ülün

24/G. 90 D.

4b çıkar: çıkarur M; 5b kilik-i bedāyi'-i nigārdur: ḥāme-i gevher-nişārdur D, u: - M.
25/G. 49 D.

1. Ne dem kim ğamuñ cāna hem-rāz olur
Yaşum āh u nālemle dem-sāz olur
2. Ser-i nīzeñe irgüren başını
Cihān halkı içre ser-efrāz olur
3. Nihāl-i cefā şāhıdur kadd-i yār
Anuñ mīvesi şīve vü nāz olur
4. ‘Ayān itdi bir bir nihān rāzımı
Dilā eşk-i çeşmüm ne ğammāz olur
5. Çoğ olmaz bu tarzā ğazel **Bākiyā**
Güzel söz güherdür güher az olur

27. Velehu

mefā‘ilün/mefā‘ilün/mefā‘ilün/mefā‘ilün

1. Cihānuñ ni‘metünden kendü āb u dānemüz yegdür
İlüñ kâşānesinden gūşe-i vīrānemüz yegdür
2. Ğinā şadrında ki mağrūr u nā-āsūde serverden
Fenā bezmünde h^vāb-ālūd olan mestānemüz yegdür
3. Te‘aqqul vechine ğaflet hicābın çekdi çün zāhid
Bizüm andan tegāfūl gösteren dīvānemüz yegdür
4. Hezārān zahmet ile hāşıl olmuş bir gül-i terden
Leb-ā-leb bāde-i gül-reng olan peymānemüz yegdür
5. Hümā-yı evc-i ‘izzet gibi ğayret-sūzdan ey **Bāki**
Maḥabbet şem‘ine şehper yağan pervānemüz yegdür

[10b]

28. Bāki

mef ‘ülü/fā’ilātü/mefā‘ilü/fā’ilün

1. Biñ mübtelāyı miḥnet ile bir dem öldürür
Dil-ber mülāyim olmayıcağ ādem öldürür

26/ G. 112 D.

3 ve 4. beyitlerin sıralaması divandakinden farklıdır.

27/G. BT. s. 203

2. Genc-i vişāl tālibini ejdehā-şifat
Ol halka halka zülf-i ham-ender-ham öldürür
3. Çeşmüñ şu resme ‘āşıkı ğamzeñle katl ider
Bir nātüvānı tığ ile şan Rüstem öldürür
4. Tursun yirinde ğamze-i hūn-rīz-i cān-sitān
Başdan belālī ‘āşıkı ol perçem öldürür
5. **Bākī** peleng-i kūh-ı ğamuñ pençesindedür
Luţfuñ meded yitişmez ise bir dem öldürür

29. Velehu

mef ‘ülü/fā‘ilātü/mefā‘ilü/fā‘ilün

1. Tır-i ğam-ı nigār-ile ten yara yaradur
Şemşīr-i cevri-yār ile dil pāre pāredür
2. Öykünse haddüñe ne ğam ey āfītāb-ı hūsn
Māh-ı sipihr kemdür o ne yüzi karadur
3. Hālūñ hayālī hātır-ı ağıyarı kıldı cāy
Gūyā karañu gicede tābān-sitāredür
4. Çeşm-i hākāret ile nazar kılmam dostum
‘Uşşāk-ı hasta-hālī de Allāh yaradur
5. **Bākī** derūnum āteşinüñ dūdıdur kebūd
Mihri-i sipihr āhum odından şerāredür

[11a]

30. Bākī

fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilün

1. Ruḥuñ ey ğonca-dehen berg-i gül-i ḥod-rūdur
Dir gören zülf-i siyekāruñ içün şeb-būdur
2. Ruḥlarıñdan ne ‘aceb buse temennā itsem

28/G. 133 D.

1a bir: her D; 3b şan: şan D; 4a hūn-rīz-i cān-sitān: kattāl-i hūn-feşān D; 4b ‘āşıkı: āşıkız M.

29/G. 92 D.

1a nigār: yār D.

30/G. 46 D.

Divana göre bir beyit eksiktir: 4.

4b u: - M; 5a meyl: meyi D.

Ey leb-i gönca 'izāruñ gül-i şeftālūdur

3. Gerçi hāl ü haṭuñ aşūftesi çokdur ammā
Beni dīvāne kılan silsile-i gīsūdur
4. Şol kadar cevri ider oldı bize çarḥ-ı bed-mihr
Şanki bir dil-ber-i meh-rüy u hilāl ebrūdur
5. Nola meyl itseler eş'āruña erbāb-ı şafā
Bāḳiyā şi'r degüldür bu bir aşar şudur

31. Velehu

mef'ülü/fā'ilātü/mefā'ilü/fā'ilün

1. La'lün katında kıymet-i gevher şikest olur
Zülfün yanında revnaḳ-ı 'anber şikest olur
2. Meclisde la'l-i yāre inende ezilmesün
Vallāhi yoḥsa kelle-i şekker şikest olur
3. Seng-i cefā-yı yār ile mi'rāt-ı dil degül
Cām-ı cihān-nümā-yı Sikender şikest olur
4. Başlar yarulsa meclis-i 'ışkuñda ḡam degül
Bezm-i şarābda bir niçe sāḡar şikest olur
5. **Bāḳī** şikenc-i zülf-i ḡamın yazmaḡ istesem
Ṭāḳat getirmez elde kalemler şikest olur

[11b]

32. Bāḳī

mef'ülü/fā'ilātü/mefā'ilü/fā'ilün

1. Kūyuñ gedāsı oldı dil-i mübtelāyı gör
Sevdā-yı mülk ü salṭanat eyler gedāyı gör
2. Var ey Ḥotende ḡali gibi misk olur diyen

31/G. 97 D.

Divana göre iki beyit eksiktir: 5,6.

1a La'lün katında kıymet-i gevher şikest olur: Kaddün katında kâmet-i şimşâd pest olur D; 3a yār: dehr D; 4a yarulsa: yitürse D; 4b bir niçe: nice D.

32/G. 129 D

Divana göre iki beyit eksiktir: 4,6.

1b ü: - M.

Şahrā-yı Çini geşt ü güzār it Haṭāyı gör

3. Ey mübtelā-yı şīve-i bālā-yı yār olan
Sevdā-yı zülfi başuña düşsün belāyı gör
4. Peşmīne giydi egñüne zülfünden aldı al
Göklerde uçdı āḥir efendi hümāyı gör
5. Gögsin gererdi zühdle **Bāḳī** bu ‘arşada
Nā-geh toḳındı tīr-i maḥabbet ḳazāyı gör

33. Velehu

mefā‘ilün/mefā‘ilün/fe‘ülün

1. Ruḥuñ berg-i gül-i sīrāba beñzer
Leb-i la‘lūñ şarāb-ı nāba beñzer
2. İşigüñ Mescid-i Akşāya manend
Yüzüñ Ka‘be ḳaşuñ mihrāba beñzer
3. Ser-i zülf-i siyekāruñ şeb-i tār
‘İzāruñ pertev-i meh-tāba beñzer
4. Fūrüg-ı dāğ-ı ‘ışḳuñ sīnem üzre
Şu‘ā-ı mihr-i ‘ālem-tāba beñzer
5. Cihān efsānedür aldanma **Bāḳī**
Ġam u şādī ḥayāl-i h^vāba beñzer

[12a]

34. Bāḳī

fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilün

1. Şanma iḳlīm-i tene ḥākim olan cānumdur
Sīnede tīr-i ġam-ı ġamze-i cānānumdur
2. H^vāb-ı ġafletde yatur baḥt-ı siyāhum ammā
Giceler ‘ālemi bī-dār iden eḡānumdur

33/G. 116 D.

2. ve 3. beyitlerin sıralaması divandakinden farklıdır.

2b Ka‘be: kıble

34/G. 118 D.

1b cānānumdur: cānumdur M; 3a encüm ü eflāk: encüm-i eflāk D.

3. Görinen encüm ü eflāk degüldür ey meh
Dūd-ı āh-ı şerer-ālūd-ı dil ü cānumdur
4. Ney-şeker vaşf-ı lebün yazduğum işitdi meger
Ki kemer-beste-i kil-k-i şeker-efşānumdur
5. Zāhirā gerçi gedā-şüretim ammā **Bākī**
Maḥzen-i genc-i me‘ānī dil-i vīrānumdur

35. Velehu

mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün

1. Nihāl-i kāmētün ḥaqqā ‘aceb naḥl-i dil-ārādur
Egerçi kaddün ‘alā kākülün ‘alādan ‘alādur
2. Çerāğ-ı ḥüsnünün nūrı fūrūğ-ı şem‘-i kāfūrī
Nigāra ‘anberīn-gīsū nihāl-i sīm-sīmādur
3. Beyāz-ı şafḥa-i ruḥsāruñ üzre zülf-i pūr-çinün
Mişālīñ görmemişdür kimse bir tuğrā-yı garrādur
4. Gedā-yı bī-ser ü pāyı semend-i nāza çignetme
İñende ḥüsne mağrūr olma sulṭānum bu dünyādur
5. Kenār-ı baḥr-i nazma yine dūrler düzdün ey **Bākī**
Sütür-ı defter-i şi‘rün meger emvāc-ı deryādur

[12b]

36. Bākī

meḥ‘ülü/fā‘ilātü/mefā‘īlü/fā‘ilün

1. Dil derdini gamuñla dil-efgār olan bilür
Bīmār ḥālını yine bīmār olan bilür
2. ‘İşkuñ gamıyla sırrını eşk-i revānumuñ
Cüyā-yı yār u ‘āşık-ı dīdār olan bilür
3. Āsīb-i rüzgār-ı gülistān-ı dehrde
Sen serv-i gül-‘izāra hevādār olan bilür

35/G. 52 D.

2b nigāra: nigār-ı D; 5a düzdün: dizmiş D.

36/G. 83 D.

1a efgār: figār M; 2b u: - M; 4b: nigār-ı sitemkār: nigāra hevādar D.

4. Cān acısını ḥasta-i derd-i firāk olup
Dil-dāde-i nigār-ı sitemkār olan bilür
5. Sevdā-yı zülf-i yār ile **Bākī** ne çekdügin
Bend-i kemend-i ‘ışķa giriftār olan bilür

37. Velehu

fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilün

1. Berg-i gülden ruḥı ol lāle-‘izāruñ terdür
Nükte fehm eyle begüm ḥaylīce rengīn yirdür
2. Murg-ı dil nağmeleri şevķına gül ruḥlarınuñ
Ne şafā-baḥş edālar ne güzel yirlerdür
3. ‘Aynına şanma gubārı ala erbāb-ı nazar
Bizi ḥayrān iden esrār-ı leb-i dil-berdür
4. Mīve-i vaşlına bir kāmety tūbā güzelüñ
Zāhidā her kim irişdiyse yitişmiş erdür
5. Cūy-ı ḥüsn-ābı taşup çıkdı o māhuñ biline
Bākīyā şanma miyānında duran ḥançerdür

[13a]

38. Bākī Efendi

mef ‘ülü/fā‘ilātü/mefā‘lū/fā‘ilün

1. Şām-ı firākuñ āḥırı şubḥ-ı vişāldür
Mihr-i münīri pertev-i nūr-ı cemāldür
2. ‘Ār itse tañ mı içmege bezm içre cām-ı Cem
Her kim segān-ı kūyuñ ile hem-sifāldür
3. Bār-ı ğam-ı maḥabbeti yüklenme ey gōñül
Şāyed taḥammül itmeyesin iḥtimāldür
4. Ādāb-ı bezm-i vuşlatı pervāneden görüñ
Bülbül gibi degül durur ol ehl-i ḥāldür

37/ G. 107. D.

5a çıkdı: çıkmış D, mahuñ: servüñ D.

38/ G. 96 D.

2a bezm içre cām-ı Cem: bezm-i Cem içre cām D; 3b şāyed: āḥir D.

39/ G. 87 D.

5. Reşk itme ömr ü devlet-i dünyāya **Bākiyā**
Kim hāb-ı gāflet içre hemān bir hayāldür

39. Velehu

mef'ülü/fā'ilātü/mefā'ilü/fā'ilün

1. Dil derd-i 'ışk-ı yār ile bezm-i belādadur
Çad çeng ü nāle nāy u ciger hūnı bādedür
2. Ten hāk-i rehde dīde zülāl-i vişālde
Cān āteş-i firāğda hātır hevādadur
3. Koçmak naşīb olur mı miyānuñ kemer gibi
Cānā niteki hañçer-i hicrān aradadur
4. Ferzāne-i cihānsın o ruhlarla sen bugün
Şāhān-ı hūsn atūñ öñince piyādedür
5. Men' eyleme yanūñca sürinsün ko sāyevār
Bāki kuluñ da pādīşehūm bir fütādedür

[13b]

40. Bāki Efendi

mef'ülü/fā'ilātü/mefā'ilü/fā'ilün

1. Bir hūsn dağı bağıladı haṭdan 'izār-ı yār
Eṭrāf-ı bāğ hūb olur olsa benefşezār
2. Ebr-i bahār-ı hūsndür ol zülf-i müşg-bār
Yağdı 'izārı bāğına haṭ şanma zīnhār
3. Gülzār-ı hūsnı olmaz idi böyle sebzezār
Akıtmayaydı yaşımı çok çok o gül-'izār
4. Esdürmeyeydi şarşar-ı āhum cefā-yı yār
Mir'āt-ı hūsnı olmaz idi böyle pür-ğubār
5. **Bāki** 'izār-ı yārda haṭ şanma görinen
Zerrātdur ki mihr-i münīri itdi āşikār

41. Velehu

1b nāle nāy: nāle vü nāy M.
40/G. 111 D.

1b haṭdan 'izār-ı yār: haṭt-ı 'izār-ı yār M; 5b münīri: münīr D.

mef'ülü/mefâ'ilü/mefâ'ilü/fe'ülün

1. Cānāne cefā kılsa nola cāna şafādur
Ağyār elemin çekdügümüz yā ne belādur
2. Her tāt olımaz fakr u fenā şāhına ser-tāt
Terk ehlinüñ ey h^v āce biraz başı kıbadur
3. İzüñ tozına sürdi yüzün āyīneveş dil
Maķşūd benüm pādişehüm kesb-i şafādur
4. Sākī mey-i nābı getürüp bezme şafā vir
Çün kār-ı cihān 'ākıbetü'l-emr fenādur
5. Vallāhi ğazel söylemeden çokdan uşanduk
Maķşūd hemān hāsıde bir pāre ezādur

[14a]

42. Bākī

fe'ilātün/mefâ'ilün/fe'ilün

1. Haremüñ ravza-i cināne deger
İşigüñ sakf-ı āsumāne deger
2. Hānçeri sīnemi delerse eger
Şöyle bir hayr ider ki cāna deger
3. Oķlaruñ sehmi sīneye degicek
Ser-i peykānı üstüh^vāne deger
4. La'l-i nāb oldu göz yaşı āhir
Bu haber gūş-ı dil-sitāne deger
5. Elüñ ol zülfe degmek ey **Bākī**
Hāşılı 'ömr-i cāvidāne deger

43. Velehu

41/ G. 106 D.

Divana göre iki beyit eksikdir: 4, 5.

4. 6. ve 7. beyitlerin sıralaması divandakinden farklıdır.

2a şāhına ser-tāt: tātına sultān: M; 4a mey-i nābı: mey-i Bākīyi D, getürüp: getir D.

42/ G 113 D.

Divana göre 2 beyit eksiktir: 4, 5.

1b: sakf-ı: tāk-ı D; 2a hānçeri: hānçerüñ D; 3a: degicek: iricek D; 3b ser-i peykānı: ser-i peykānuñ D.

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

1. İllere mihr ü vefâsı hoş gelür
Bendeye cevır ü cefâsı hoş gelür
2. Bir ‘aceb dārü’ş-şifâdur kûy-i yâr
Hasta varan mübtelâsı hoş gelür
3. Hûr u ğilmân añma kim her ‘âşıka
Kendi yâr-ı bî-vefâsı hoş gelür
4. Almazın kühl-i cilâyı ‘aynuma
Hâk-i pâyuñ tütüyâsı hoş gelür
5. Ğayrı dermân istemez **Bâķī** kuluñ
Zahmına derdün devâsı hoş gelür

[14b]

44. Bâķī

mef‘ülü/fā‘ilātü/mefā‘ilü/fā‘ilün

1. ‘Âlemde zerre deñlü degülken vücûdumuz
Müşkil budur ki zerreden artuķ hasûdumuz
2. Evtâr-ı çeng-i bezm-i şafâdur şanur gören
Künc-i belâda gözden aķan iki rûdumuz
3. Zer-beft câme geydi ser-â-ser şanur gören
İtse ihâta cismümüzi yanar odumuz
4. Tâc-ı zümürrüdî görünür var-ise bugün
Bâlâ-yı serden iller dūd-ı kebûdumuz
5. **Bâķī** metâ‘-ı nazm ile bāzâr-ı dehrde
Cevr-i leyâl ü miḥnet-i eyyām sūdumuz

45. Velehu

43/G. 148 D.

Divana göre bir beyit eksiktir: 5.

2. 3. ve 4. beyitlerin sıralaması divandakinden farklıdır.

44/G. 193 D.

3. ve 4. beyitlerin sıralaması divandakinden farklıdır.

3b: 2b M, 4a bugün: meger D; 4b serde: serden M, illere: iller u M; 5b leyâl: li’âm D.

45/G. 202 D.

müfte‘ilün/mefâ‘îlün/müfte‘ilün/mefâ‘îlün

1. Güş senüñ haberlerüñ almağa olsa çāremüz
Kāş kulağumuz kadar eyleyelerdi pāremüz
2. Çeşm-i sitāre gibi biz alçağa nāzır olmazuz
Himmetümüz bülenddür kıddüñedür nežāremüz
3. Nevbet-i iştihāremüz bām-ı felekde çalınur
Gulgule şaldı ‘āleme velvele-i neķāremüz
4. Dilde hırāş-ı hār-ı ğam dīdede eşk dem-be-dem
‘Arz olunur cenābuña gizlümüz āşikāremüz
5. Dāğ-ı siyāh-ı sīnemüz örtile mevc-i eşkle
Bir gün ola ki **Bāķiyā** görmeye kimse kıaramuz

[15a]

46. Velehu

fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilün

1. Derd ü ğam bezmüne kıaddüm gibi bir çeng olmaz
Nāylar nālelerüm sāzına āheng olmaz
2. Kāngı gündür ki senüñ seng-i ğamuñ zaķmından
Günbed-i çarķ-ı felek başumuza teng olmaz
3. Olıma meşreb-i rindāna muvāfık ol kim
Cāmveş bāde-i gül-reng-ile hem-reng olmaz
4. İçeyin ‘āleme rüsvā olayın nolsa gerek
‘Āşıķam ‘āşıķ-ı bed-nāma ğam-ı neng olmaz
5. Al ile ruķlaruñ alsun dil-i **Bāķiyi** hemān
Aña ey şūķ-ı cihān böyle güzel reng olmaz

47. Velehu

fe‘ilātün/mefâ‘îlün/fe‘ilün

1. Sīneñe ‘ışķla elifler kes

46/G. 204 D.

2a seng: ceng M; 3a ol: şol D; 3b bāde-i gül-reng: bāde-i gülgün D; 4b: ğam-ı neng: ğam u neng M.

47/G. 210 D.

Bilsün ol servi sevdüğüñ herkes

2. Nola dilden fığān u zār itsem
Dili ucından iñlemez mi ceres
3. Hākūmi kūy-ı yāre ırgürdüñ
Durma ey bād-ı şubḥ esen ol es
4. Oda yandı hezāruñ āhundān
Şanma zeyn oldı güller ile kafes
5. ‘İşk yolında baş gide **Bākī**
Başdan gitmeye hevā vü heves

[15b]

48. Bākī

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

1. ‘Ārızuñ firdevs-i a‘lā kāmētūñ Ṭübā-imiş
Būse-i la‘lūñ iñen hoş sükker-i ḥalvā-imiş
2. Ruḥların teşbīh idersem nola cennet bāğına
Eksük olmaz tāze şeftālūsi her dem yaz u kış
3. Teşne diller vādī-i hicrānda sensüz yandılar
Hıızrveş ey la‘li nābum āb-ı ḥayvānum yetiş
4. Kār-ı düşvār olsa kıl ‘azm-i cenāb-ı mey-fürüş
Himmet-i merdān ile āsān olur her müşkil iş
5. Bir güherdür ṭab‘-ı **Bākī** kân-ı imkân içre kim
Āfitāb-ı luṭf-ı sultān-ile buldı perveriş

49. Velehu

mefā‘ilün/mefā‘ilün/mefā‘ilün/mefā‘ilün

1. Göñül dāğ-ı ğamuñla sīnede bir şem‘ uyandurmış
Çerāğ-ı ‘ışka bir ğarrā kıızıl altını yandurmış

3b esen ol es: olup esen es D.
48/G. 217 D.

Divana göre iki beyit eksiktir: 4, 6.

1b iñen: alan D, sükker-i ḥalvā: mīve-i zībā D; 2b şeftālūsi: şeftālūler, her-dem: anda D; 3a: sessiz (?) yatdılar: sensüz yandılar D; 5b buldı: bulmuş D.

2. Göñüller naḳdın almış yār girmiş ḥalka-i zikre
Bir iki derd-mend āvāreyi varmış ṭolandurmış
3. Bulup saḳḳā-yı hicrān teṣne-dil ṣaḥrāda Mecnūnı
Ecel peymānesin ṣunmış ḥayāt ābına ḳandurmış
4. Dimeñ Mecnūna gelmiş‘ākıbet Leylādan istiḡnā
Belā-yı ‘ışḳ o ser-gerdānı cānından uṣandurmış
5. Bugün **Bāḳı**ye ol āfet viṣālin va‘deler ḳılmış
Yalanlar söylemiş miskīnı gerḩekden inandurmış

[16a]

50. Bāḳı

mefā‘ılün/fe‘ilātün/mefā‘ilün/fe‘ilün

1. ‘Avām okur seni teşḥır içün hemīṣe ḥavāṣ
Bu muḥliṣüñ işi dā‘im maḥabbet ü iḥlāṣ
2. Olurdı pūte-i ‘ışḳuñda yanmaḡa rāzı
Bulaydı ṣaṣt-ı ḡamuñdan dil-i figende ḥalāṣ
3. Alındı ‘ışḳuñda dil ḳaldı cān bī-ḥāṣıl
Sipāhı gibi ki tımārını iderler ḥāṣ
4. O dūrri vaṣf iderin ḳarṣu baḥr-i nazmumda
Sözüm güherlerine ser-fürü ider ḡavvāṣ
5. Elüñde ḥātem-i faẓl u belāḡat ey **Bāḳı**
‘Adū-yı kej-nazar inkār iderse gözine baṣ

51. Velehu

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

1. Āsitānuñ ḥākidür Firdevs-i a‘lādan ḡaraẓ
Ḳāmetüñdür ravẓa-i cennetde Ṭübādan ḡaraẓ
2. Mürdeler iḥyā ider enfās-ı miskīnüñ senüñ
Nuṭḳ-ı cān-baḥṣuñdur i‘cāz-ı Mesīḥādan ḡaraẓ

49/G. 29 D.

3. ve 4. beyitlerin sıralaması divandakinden farklıdır.

50/G. 220 D.

3a cān: fıkı-i D.

3. Sīm-i eşküñ yolına h̄arc eylemekden ağlama
Yā nedür ey ‘āşık-ı şūrīde dünyādan ğaraž
4. Ārzū-yı cılve-i naħl-i hırāmuñdur senüñ
Bāğda seyr-i hırām-ı naħl-i bālādan ğaraž
5. **Bāķiyā** dil mülkini dil-ber niçün tārāc ider
Pādişāh olan nedür şehrini yağmadan ğaraž

[16b]

52. Bāķī Efendi

mefā‘lün mefā‘lün mefā‘lün mefā‘lün

1. Nola gelse dil-i mecrūha derd-i dil-rübādan h̄az
İder h̄asta ne deñlü nā-ümīd olsa devādan h̄az
2. Ğam-ı ‘ışkuñ cihān mülkinde buldum şādumān oldum
Kişi ğurbet diyārında idermiş āşinādan h̄az
3. Şafā-yı cām-ı la‘lünden ne h̄ālet kesb ider şūfī
Ki ṭab‘-ı bī-mezāk itmez şarāb-ı dil-küşādan h̄az
4. Beher taķdīr olur mā’il güzeller ‘āşık-ı zāra
Ṭabīb olanlar elbetde iderler mübtelādan h̄az
5. İlāhī ṭab‘-ı **Bāķī**den rüsüm-ı ğayrı maħv eyle
Ki hergiz ḳalmaya ḳalbinde naķş-ı māsivādan h̄az

53. Velehu

mef‘ülü/fā‘ilātü/mefā‘lülü/fā‘ilün

1. Baħş itmesün ‘izāruñ-ile encümende şem‘
Ḳanda çerāğ-ı mäh-ı şeb-efrüz ḳanda şem‘
2. Çün şubḥ olunca bellü olur yüzi ḳarası
Germ olmasun o ḥüsn-ile ey mäh iñende şem‘
3. Bād-ı h̄azān irişmedin ir şahn-ı bāğa kim
Bezm-i bahāra nergis olupdur çemende şem‘

51/G. 221 D.

4a hırāmuñdur: revānuñdur D.

52/G. 223 D.

4a mā’il: māyil M; 5b hergiz: aşlā D.

4. Olsun çerāğı ruḥlaruñuñ rüşen ey şanem
Yağduḳça mihr ü mäh bu deyr-i kühende şem‘
5. **Bākī** ‘aceb mi şī‘r-i dil-efrūzuñ itseler
Erbāb-ı ‘ışḳ cem‘ olıcaḳ encümende şem‘

[17a]

54. Bākī

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

1. Şem‘-i ḥüsnüñdür viren ḥalvet-serāy-ı cāna lem‘
Olımaz ol meclis-i ḥürşīd-i ‘ālem-tāb şem‘
2. Yağdı nār-ı fūrḳate şehd-i lebüñ cān riştesin
Ağıdursam tañ mıdur şem‘-i şeb-ārā gibi dem‘
3. Almağa āvāze-i pāy-i semendüñ gūş-ı cān
Kaldı yollarda nişān-ı na‘l-i esbüñ gibi sem‘
4. Top-ı āhumla ider ḥayl-i sirişküñ ‘ākıbet
Ḳal‘a-i hicrānı ḳal‘ u leşker-i endüḥi ḳam‘
5. Ğam şebinde **Bākīyā** besdür perīşān dillere
Ḥānḳāḥ-ı ‘ışḳ ara dāğum fetīli şem‘-i cem‘

55. Velehu

mef‘ülü/fā‘ilātü/mefā‘ilü/fā‘ilün

1. Ey dürr-i pāk ağzuña nisbet senüñ şadef
Deryā sevāḥilinde yatur pāre-i ḥazef
2. Baḥr-i muḥīt-i eşküme ger dil uzatmasa
Deryā yüzine urmaz-ıdı bād-ı şubḥ kef
3. Ḥāk-i rehüñdeñ irdi meger şubḥ-dem nesīm
Būy-ı ‘abīr ü ‘anber ile tıldı līk bu taraf

53/G. 224 D.

5a: efrūzuñ: firūzuñ M.

54/G. 225 D.

2. ve 3. beyitlerin sıralaması divandakinden farklıdır.

2a nār-ı fūrḳat-i şehd D; 2b tañ mıdur: tañ degül D; 4a ḥayl: seyl M; 5b dāğum fetīli: da ğam fetīl M.

55/G. 228 D.

2a baḥr-i muḥīt-i eşküme: ‘ummān-ı sirişk-i çeşmüme M; 3b ‘abīr ü ‘anber ile: ‘abīrūñle M, bu taraf: yine līk her taraf M; 4b deryā: çeşmüm D; 5a şūfī: şeyḥ M.

4. Eşküm gibi ğamuñla kılup terk-i hānumān
İtdüm yoluñda varumı deryā gibi telef
5. Esrār keşfin itmek-içün şūfī **Bāḳiyā**
Başın muraḳḳa‘ına çeker nitekim keşef

[17b]

56. Bāḳī

fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilün

1. Müje ḫaylin dizer ol nergis-i fettān şaf şaf
Gūyiyā cenge girer nīze-güzārān şaf şaf
2. Seni seyr itmek-içün reh-güzer-i gülşende
İki cānibde durur serv-i ḫırāmān şaf şaf
3. Leşker-i eşk-i firāvān ile ceng itmek-içün
Gönderür mevclerini lücce-i ‘ummān şaf şaf
4. Meclis içre göre tā kimlere hem-zānūsın
Şekl-i sakḳāda gezer dīde-i giryān şaf şaf
5. Vaşf-ı ḳaddūñle ḫırām itse ‘alem gibi ḳalem
Leşker-i satrı çeker defter ü dīvān şaf şaf
6. Gökde efgān iderek şanma geçer ḫayl-i küleḡ
Çekilür kūyuña murgān-ı dil ü cān şaf şaf
7. Ḳadrūñi seng-i muşallāda bil ey **Bāḳī**
Durup el bağlayalar ḳarşuña yārān şaf şaf

57. Ḳıṭ‘a [Fuzūlī]

fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilün

1. Her kimūñ var-ise zātında şerāret küfri
İşlāḫāt-ı ‘ulūm ile müselmān olmaz
2. Ger ḳara taşı kızıl ḳan ile rengīn itsen

56/ G. 229 D.

Divana göre iki beyit eksiktir: 6, 8.

4. 5. ve 6. Beyitlerin sıralaması divandakinden farklıdır.

1a nergis: ğamze D; 1b girer: ṭurur D; 4a meclis: cāmī‘ D; 5b: ü: - M. D; 7a bil: bilüp D.

57/MKT. 8 D.

1b işlāḫāt: işlāḫāt M; 3b sözi: nuṭḳı D.

Tab‘a tağyır virüp la‘l-i Bedeḥşān olmaz

3. Eyleseñ tūṭiye ta‘līm-i edā-yı kelimāt
Sözi insān olur ammā özi insān olmaz

[18a]

58. Ğazel-i Bākī

mefā‘ilün/fe‘ilātün/mefā‘ilün/fe‘ilün

1. Kemāl u faẓl ile ‘ālemde iftiḥārum yok
Melāmet eylese ‘ışkuñ cihānda ‘ārum yok
2. Hezār mertebe ‘ışkuñda ġālibem Kaysa
Nihāyet ey şanem ol deñlü iştihārum yok
3. Huzūr-ı pīre yitişdüm egerçi her fende
Velī güzelleri sevmekde ihtiyārum yok
4. Çemende gonca-i dil neyle gülsün açılun
Yanumda sencileyin şūḥ-ı gül-‘izārum yok
5. ‘Adem diyārına çokdan giderdüm ey **Bākī**
Şarāb-ı ‘ışkla reftāra iktidārum yok

59. Bākī Efendi

fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilün

1. Gül yüzünden olalı cevri-i giriftār-ı firāk
Bülbül-i cānuma kāritse nola ḥār-ı firāk
2. Dīdeden kanlu yaşum aḳsa dem-ā-dem ne ‘aceb
Cigerüm pāreledi ḥançer-i āzār-ı firāk
3. Gitdi mülk-i ‘ademe kāfile-i şabr u sükūn
Çarşu tıtdı yolına meş‘aleler nār-ı firāk
4. Şöyle bī-ḳıymet olur ‘āşık-ı miḥnet-zede kim

58/G. 245 D.

1b cihānda: cihāna D; 4b sencileyin: senileyin M.

59/G. 245 D.

1. beyit divandakinden farklıdır.

1 Gül yüzünden olalı cevri-i giriftār-ı firāk/Bülbül-i cānuma kāritse nola ḥār-ı firak: Sīne mecrūh-ı gam-ı gurbet ü efgār-ı firāk /Dil esīr-i elem-i hecr ü giriftār-ı firāk D; 2b pāreledi: pāreleri M.

‘Ākıbet hıçe şatar h^vāce-i bāzār-ı firāk

5. Teşne-leb iki gözi āb-ı vişālūñ gözedür
Pister-i ğamda yatur **Bākī**-i bīmār-ı firāk

[18b]

60. Bākī

fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilün

1. Şeb-i tārık görinür gözlerümerüz-ı firāk
Dūd-ı āhumla meger doldı ser-ā-ser āfāk
2. Yine bir kaşı hilālūñ sitemi çarḥ gibi
Kaddümi kıldı kemer tākātümi eyledi tāk
3. Tutdı ebrūña yüzün mäh-ı ‘izāruñla göñül
Kıbleye karşı kılur şanki şalāt-ı işrāk
4. Rāst yolu koyuban kej-rev olurlar cānā
Ser-i küyuñ var-iken gitse Hicāza ‘uşşāk
5. **Bākī**nüñ nāle vü āhıyla cihān tıldı bugün
Yine var ise ‘adū eyledi yārine nifāk

61. Velehu

fe‘ilātün/mefā‘ilün/fe‘ilün

1. Umaruz cām-ı la‘lūñi emmek
Çok çekilmişdür ol ümīde emek
2. Kātı eller dili ser-i zülfüñ
Dilek ey şūḥ-ı gül-‘izār dilek
3. Na‘re-i mest-i ‘ışka beñzeyemez
Lāf çatlatmasun iñende tüfek

60/G. 232 D.

4. beyit divandakinden farklıdır.

1a gözlerüme: gözüme D, firak-ı rüz: rüz-ı firāk D; 2a çarḥ: cevri M, kemer: meger M; 3a ebrūña yüzün: ebrūñ yüzini M; 4 Rāst yolu koyuban kej-rev olurlar cānā/Ser-i küyuñ var-iken gitse Hicāza ‘uşşāk: Merd iseñ dehr-i denī mekrine meftün olma/Er odur kim vire bu pīre-zen-i dehre talāk D; 5a āhıyla: zāriyle D.

61/G. 252 D.

2b şūḥ-ı gül-‘izār: şūḥ-ı şivekār D; 3a beñzeyemez: beñzedemez D; 4b hāle mäh-ı sipihre: hāle-i mäh sipihre M.

4. Baḥş ider bir dakīka ḥüsnüñden
Hāle māh-ı sipihre aşdı elek
5. Cūy-ı eşküm yeñilmez ey **Bāḳī**
Çok döner daḥı āsiyāb-ı felek

[19a]

62. Bāḳī Raḥimehullāh

mef'ülü/mefā'īlū/mefā'īlū/fe'ülün

1. Başlar kesilür zülf-i perīşānuñ ucından
Qanlar dökilür ḥançer-i bürrānuñ ucından
2. Peykān-ı belā cānuma işler geçer oldı
Ey kaşı kemān nāvek-i müjgānuñ ucından
3. Dil ḍarbın urur qalbe firākuñda dem-ā-dem
Qan ağlasa zaḥmum nola peykānuñ ucından
4. Yüz sürmek umar pāyüñe üftādelər ammā
Nevbet mi deger kimseye dāmānuñ ucından
5. Murg-ı dil-i **Bāḳī**yi görüñ fāhteāsā
Efḡān ider ol serv-i ḥırāmānuñ ucından

63. Velehu

fe'ilātün/fe'ilātün/fe'ilātün/fe'ilün

1. Ser-i kūyuñ şanemā cennet-i a'lā bilürin
Müntehā kāmētüñi Sidre vü Tūbā bilürin
2. Seni Yūsufıla güzellikde şorarlarsa baña
Yūsufi bilmezem ammā seni a'lā bilürin
3. Zāyıl olmaz heves-i zülf-i siyāhuñ dilden
Ḥāşıl olmayıcağın gerçi bu sevdā bilürin
4. Bilmezin neyleyeyin derd ü ḡam-ı cānāne
Ne müdārāya meded var ne müdāvā bilürin

62/ G. 356 D.

1b ḥançer-i bürrānuñ: ḡamze-i bürrānuñ D; 2b ey kaşı kemān: ey kaşları ya D.

63/G. 363 D.

2b bilmezem: bilmezin D; 'alā: ra'nā D; 3a siyāhuñ: siyāhum D; 4a neyleyeyin: neyleye D, ḡam-ı cānāne baña: ḡam-ı cānānı M; 4b müdāvā: müdārā M.

5. **Bâkiyâ** gülşen-i Firdevsi baña ‘arz itme
Âsitânın ben anuñ menzil ü me’vâ bilürin

[19b]

64. Bâkî

mef‘ülü/fâ‘ilâtü/mefâ‘îlü/fâ‘îlün

1. Cânâ şafakda şanma tülû‘ itdi mäh-ı nev
Yağdı cihânı ‘ışkuñ odı çıkdı bir ‘alev
2. Destâr-ı h^vâce hırka-i şüfî ridâ-yı şeyh
Devr-i lebûnde meykedelerde yatur girev
3. Duttı çemende nâle-i bülbül cihânı lîk
Gülde ne çâre olmasa gûş-ı sühan-şinev
4. Öykündügi-çün işigüñe ey şeh-i cihân
Dağı kılplar tağa eflâke mäh-ı nev
5. **Bâkî** çek imdi cām-ı ğam-ı bezm-i fûrkâtin
Kim didi saña yâr gibi bî-vefâyı sev

65. Velehu

mefâ‘îlün/mefâ‘îlün/fe‘ülün

1. Kıyâm itdi çemende yâra karşı
Çenâr u ‘ar‘ar u şimşâd kamu
2. Görüp zülfüñ ‘izâruñda inandum
Muğarrer batmaz-imiş şuya cādū
3. Degül mi bezm-i vaşl-ı yâr Firdevs
Belâ-yı şöhet-i ağıâr tamu
4. Takılur saña hançer gibi egri
Atılur ok gibi yâbâna toğru
5. Cihân enfâs-ı müşgînüñle tıldı
Saña Hâkdan ‘atâdur **Bâkiyâ** bu

64/G. 400 D.

65/G. 398 D.

Divana göre beş beyit eksiktir: 4, 6, 7, 8, 9.

2a ‘izâruñda: ‘izâruñ üzre D, inandum: bildüm D.

[20a]

66. Bākī

mefā‘īlün/mefā‘īlün/fe‘ülün

1. Kānā‘at kııl göñül pā-būs-ı yāre
Elinden buse alınmaz ne çāre
2. Saña taşvīr-i māhı beñzedince
Ne gözler yaşını dökdi sitāre
3. Miyān-ı baħr-ı istignādan āħir
Gelürsin rūzgār ile kenāra
4. Belādur gel bu sevdādan geç ey dīl
Dolanma ħalka-i zūlf-i nigāra
5. Saña açmaz efendi gerçi **Bākī**
Ġamuñdan gögsin itdi pāre pāre

67. Velehu

mef‘ülü/fā‘ilātü/mefā‘īlū/fā‘ilün

1. Dergāh-ı Ĥakka derd-ile ‘āşık niyāzda
Bātil taşavvur itmede şūfī namāzda
2. ‘Uşşākvār şevk-ile ħuccāc rakş ider
Āheng-i āh u nālelerümden Ĥicāzda
3. ‘Işkuñla Zühre çarĥda gerdün semā‘da
Ĥūrşīd u māh şevk-ile sūz u güdāzda
4. Üftādelər şikeste vü mecrūh u pāy-māl
Ĥübān semend-i nāza binüp türktāzda
5. **Bākī** qarīn-i fūrkatüñ olmağ revā mıdur
Akrān içinde böyle iken imtiyāzda

[20b]

68. Bākī Efendi

66/G. 468 D.

Divana göre iki beyit eksiktir: 4, 6.

2b yaşını: nūrını D; 3a istignādan: istignada M; 3b gelürsin: gelürler D; 4b dolanma: tolaşma

D.

67/G. 446 D.

2b sūfī: zāhid D, u: - M; 4b türktāz: türknāz M.

68/G. 488 D.

fe‘ilātün/mefā‘īlün/fe‘ilün

1. Baña ebrū-yı rüy-ı cānānī
Bülbüle gūşe-i gülistānī
2. Menzil-i māhdur ḥam-ı zülfī
Maṭla‘-ı mihrdür girībānı
3. Sībdür ğabğabı ruḥı nārenc
Leb-i rengīni la‘l-i rummānī
4. Āh kim düşdi nāgehān göñlüm
Göriccek ol çeh-i zeneḥdānı
5. Māyıl ol ‘ıyş u nūşa ey **Bākī**
Bī-vefādur bu ‘ālem-i fānī

69. Velehu

mefā‘īlün/mefā‘īlün/fe‘ülün

1. Sitem ol ḥüsrev-i ḥübāna geldi
Kerem sultān-ı ‘ālī-şāna geldi
2. Kaçup dil tāb-ı ḥurşīd-i sitemden
Penāh-ı sāye-i Yezdāna geldi
3. Kapuñda dād umar ey şāh-ı ‘ādil
Dil-i mecnūnı gör dīvāne geldi
4. Cihānda ‘adl u dād u faẓl u ihsān
Şeh-i ‘ādil Süleymān Ḥāna geldi
5. Diler kim dād ola **Bākī** felekde
Yüz urdı dergeh-i sultāna geldi

[21a]

70. Zātī

Divana göre iki beyit eksiktir:

5b bu: çü D.

69/G. 500 D.

2a hurşīd: şemşīr M; 4a ihsān: dāniş M, u: - M; 5a felekde: felekden D; 5b yüz urdı dergeh-i sultāna: Cenāb-ı Ḥazret-i Sultāna D.

70/G. 48 D.

Divana göre iki beyit eksiktir: 3, 4.

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

1. Ol elif-kaḍ cev̄r ider itmez taḥammül kâf aña
Görmedim anuñ gibi inşâfsuz inşâf aña
2. Yâ ilâhî bende şabr u yârda inşâf yok
Yâ baña şabr u taḥammül vir yaḥod inşâf aña
3. Taḡlarda bir kişi biñ derd-ile âh eylese
Anı Ferhâdî şanup âheng ider eṭrâf aña
4. Qalbümüzde qalmaz ey şûfî küdüretten eşer
Şol kadar virür şafâ şâfî şarâb-ı şâf aña
5. Virmezem **Zâtî** bütün dünyâ tolusu cevhere
Dürr-i ‘ışk-ı yârumı kim olmışam şarrâf aña

71. Velehu

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

1. Bir mehûñ mihrin vireydi bārî Allāhum saña
Gün gibi rûşen olurdu ḥâlüm ey māhum saña
2. Qatı sengin qalbmişsin ṭob-ı āhumdan benüm
Qaya geldi taḡ u taş itmez eşer şāhum saña
3. Raḥm kılmazsın baña ‘arz eylemez mi od gibi
Her gice çekdüklerüm âh-ı seḥergāhum saña
4. İnledürsin döne döne dem-be-dem dolābveş
Yirde qalmaz irer ey gerdün-ı dūn āhum saña
5. Cennete varmağa ey ḥūrî-şıfat bulur ṭarîk
Ṭoḡrı ilterse eger kim **Zâtî** rāhum saña

[21b]

72. Zâtî

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

1. Göñlümüzdeñ ṭoḡmaz-iseñ bu seḥer ay āfītāb
Ṭop-ı āhum bu ṭokuz kat ḳubbeyi eyler ḥarāb

71/G. 70 D.

5b Zātî: Zātî’yi D, iltürse: ilterse D.

2. Şubhveş rüşen olup dil gün toğardı başuma
Ben yaturken hücreme gelseñ seher ay āfitāb
3. Pür-hevādur başumı kes kubbbe-i eflāke at
Ey perī hammāmda tut ki uçurduñ bir habāb
4. Çarh gördi ayağũ altunda hāk olmuş zemīn
Döndi reşkiden didi ثَرَاباً كُنْتُ لَيْتِي يَا⁸⁴
5. Tırma ey **Zātī** günũñ toğdı temāşā kıl yürī
Ol nigāruñ yine ref* olmuş cemālinden niķāb

73. Velehu

fā ‘ilātũn/fā‘ilātũn/fā‘ilātũn/fā‘ilũn

1. Pā-bürehne hāke başmıssın kadem ey āfitāb
Yine gökde istedügin yirde bulmışdur türāb
2. Derd-i ‘ışkā derd ile Ferhād dermān istedi
Merg irişdi tışenũñ aña zebānından cevāb
3. Taşra kaldum ķal‘a-i şādī kapusın yaptı ğam
Gönlümü bir seng-dil yıkdı ķatı hālũm harāb
4. Ol vefāsuz yār içũn bir pāre efgān ideyin
Ey ecel billāhi luţf it eyleme bir dem şitāb
5. Āh-ı **Zātī** ğayretinden şuya boğındı şabā
Bir gümüşden türbe yaptı üstine anuñ habāb

[22a]

74.[Velehu]

fe‘ilātũn/fe‘ilātũn/fe‘ilātũn/fe‘ilũn

1. Ey felek döne döne alma günāhum hāzer it
Yıldırım ķamķılı bir kimsedür āhum hāzer it
2. Şāh-ı ‘ışkām şerer-i āteş-i āhum sipehũm

72/G. 72 D.

Divana göre iki beyit eksiktir: 5,6.

1b kubbeyi: ķal‘ayı D.

⁸⁴ Nebe 78/40

73/G. 73 D.

Divana göre iki beyit eksiktir: 2,6.

4a ol: bu D, yār: ‘ömr D, bir pāre efgān ideyin: derd ile efgān idelũm D.

Yanar oddur benüm ey şāh sipāhum hāzer it

3. Ey gözüm nūrı beni yakma firāk āteşine
‘Ālemi zulmet ider dūd-ı siyāhum hāzer it
4. Hırmen-i māh yanar dāne-i encüm kül olur
Āh itdürme baña ey yüzi māhum hāzer it
5. **Zātī**ya şā‘ıktan hırmen-i şabruñ tutuşur
Çekilürken göge bu ejder-i āhum hāzer it

75. [Velehu]

mef ‘ülü/mefā‘ilü/me‘fāilü/fe‘ülün

1. Çaldum nice gün derdle tabl-ı ğam u miñnet
Al sen de vefā sāzın ele kār be-nevbet
2. Bī-hūş oluban düşmişin uğrayıcak ol yār
Gören beni dimiş ki buña uğramış āfet
3. Def sīne vü ney nāle tolu iki kabağum
Ben mest-i mey-i ‘ışka çıkupdur yine şöbet
4. Bir dürr-i girān-māye firākına mı düşdün
Gözün yaşı tırmaz nedür ey baħr bu hālet
5. Zülfünle lebün **Zātī**yi dīvāne idelden
Zencīre çeküp gözyaşı virür aña şerbet

[22b]

76. [Velehu]

fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilün

1. Zaħmete girme tabībā bize var itme ‘ilāc
Başumuz derd-ile hoşdur aña öğrendi mizāc
2. Hāk-i pāyuñ eline girse eyā şāh-ı cemāl
İdinürdi depesi üstine şūfī anı tāt

74/G. 77 D.

3. ve 4. Beyitlerin sıralaması divandakinden farklıdır.

3b: 4b D.

75/G. 83 D.

76/G. 96 D.

3b: ise: yise D

3. Kānd-i la‘lūñ koyuban kim ki gülāca ide meyl
Ağzı dadını virür kanda ise aña gülāc
4. Şāhum ancak gözi toprak toyrur nergisi gör
Toymadı sürme-i hāk-i rehūñe ol gözi ac
5. Germ olup ol ruḥ-i gülnārla bahş itdügiçün
Zātiyā āteş-ile od gibi tutuşdı sirāc

77. [Velehu]

mefā‘ilün/mefā‘ilün/fe‘ülün

1. Ğulām-ı kāmētūndür serv-i āzād
Gören ḥūrşīdūñi olur feraḥ-şād
2. Felekden yücerekdür burc-ı ḥüsnūñ
Nice irsün saña ey māh feryād
3. Esen ol ey şabā kim bu dimāğa
Getürdūñ bŷ-i zülfin āferīn-bād
4. Cevāb-ı merg geldi tīşesinden
Devā şorduḡda derd-i ‘ışķa Ferhād
5. Virüpdür ḥāne-i ‘aḡlı ḥarāba
Şu kim **Zāti** urupdur ‘ışķa bünyād

[23a]

78. [Velehu]

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

1. Dilden artuḡ ḡuşşanuñ yā Rab mekānı yok mıdur
‘Āşīkuñ ‘ālemde baḡt u kāmranī yok mıdur
2. Dört yanum derd ü ḡahr ü miḡnet ü ḡam aldı āh
Yoksa bir dem dünyede rāḡat zamānı yok mıdur
3. Cānın alup irgürürsin rŷz-ı vaşla ‘ālemi
Yoksa ben dil-ḡastanuñ ‘ālemde cānı yok mıdur

77/G. 123 D.

5a ‘aḡlı: ‘ışķı M.

78/G. 192 D.

Divana göre iki beyit eksiktir: 4,5.

1b ‘āşīkuñ: ‘āşīķa D, u: - M; 2b yoksa: yoḡsa D.

4. Ağır altun deger hāk-i rehūñ hıfz itmege
Çeşmümūñ ‘aynum gümüşden sürmedānı yok mıdur
5. Ğoncaya gel ağzuma öykinme var açıl dimez
Zātīyā ol gül ruḥuñ yoksa dehānı yok mıdur

79. [Velehu]

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

1. Nolduñ inñersin felek hercāyī cānānuñ mı var
Seyr ider her menzili bir māh-ı tābānuñ mı var
2. Beñzüñi ey bostān faşl-ı ḥazān mı itdi zerd
Yoksa başı taşra bir serv-i ḥırāmānuñ mı var
3. Ağlayup feryād idersin her nefes ey ‘andelīb
Ḥār ile hem-sāye olmış verd-i ḥandānuñ mı var
4. Yoluña cānum fedā itsem gerek cānā didüm
Yüzüme biñ ḥışm-ile baqdı didi cānuñ mı var
5. Zülf-i dil-ber gibi ey **Zātī** perīşānsın yine
Cevri bī-ḥad yoksa bir yār-ı perīşānuñ mı var

[23b]

80. [Velehu]

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

1. Dem-be-dem seyl-ābveş eşk-i revānum çağlar
Dögünüp taşlarla ağlar ḥālūme ırmağlar
2. Görünen taşlar başında ebr ü bārān şanmañuz
Tağlar saçın çözüp ben ḥasta içün ağlar
3. Sīne ta‘līm-ḥānesine at berü gel tırüñi
Ey kemān-ebrü senüñçün ṭablalardur dāğlar
4. Cān çıkardı maḥbes-i tenden kemend-i hecrle
Līk zencīr-i ümīd-i vaşl-ı dil-ber bağlar

79/G. 406 D.

2b yoḥsa: yoksa D; 4a fedā: revān D; 5b yoksa: yoḥsa D.

80/G. 163 D.

2a ü: - M; 3a sīne: sīnemūñ D, berü: - D; 5a eyledüm: eylesem M.

5. **Zātiyā** Ferhād için tağlarda feryād eyledüm
İşidüp feryādumı gögsin geçürdi tağlar

81. [Velehu]

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

1. Gözlerine sürme çekmişler o çeşmi alalar
Göz karardurlar ki naqd-i kalbi elden alalar
2. Goncanuñ la‘lîn lebin yir yir sehergeh dişlemiş
Bülbül inler dem-be-dem gökden mi indi jäleler
3. Berk urup güm güm iden şanma havāda berk u ra‘d
Ey melek arar seni göklerde āh u nāleler
4. Bī-edeblik eyleyüp öykündügiçün haddüñe
Kıbkızıl oldu utandı yire geçdi lāleler
5. Şubha karşı goncaya şebnem düşüpdür güyiyā
Leblerinden **Zātiyā** ol gül-ruhuñ tebhāleler

[24a]

82. **Zātī**

mef‘ülü/fā‘ilātün/mef‘ülü/fā‘ilātün

1. Göñlüm şarāb-ı ‘ışkı içer müdām ayılmaz
Aldurdu naqd-i ‘aklı ol kendözini bilmez
2. Derdā ki naqd-i ömri düzd-i zamāne sildi
Ol gözleri harāmī gözüm yaşını silmez
3. Şebdīz-i hatt-ı dil-ber tozup tozup gelelden
Gülgün-ı eşk-i ‘āşık tutup tutup yeñilmez
4. Kim vaşf ider o mähı insān anuñ kemāhī
Māhiyyetin ne bilsün gün yüzine bakılmaz
5. Tīg-i nigār **Zātī** bağrumda yara yara
Biñ yara açmayınca ğamgīn göñül açılmaz

81/G. 419 D.

82/G. 502 D.

5a: bağrumda: sīnemde D.

83. Velehu

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

1. Hattuña dirlerse misk-i nāb beñzer beñzemez
Zülfüne yā sünbül-i sirāb beñzer beñzemez
2. Āfitābı āsumān-ı āsitānuñda bugün
Saña teşbīh itdiler aḥbāb beñzer beñzemez
3. Beñzerem ebrū-yı yāra ben diyü itdi ḥaṭā
Kıbleden dönsün yüzi mihrāb beñzer beñzemez
4. İtdi da‘vā beñzerem ben çihre-i yāra diyü
Nār ocağına şu koydı āb beñzer beñzemez
5. Didi evvel beñzerem āḥir çeküldi **Zātiyā**
Saña nāle kılmada dolāb beñzer beñzemez

[24b]

84. Zātī

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

1. Çün nesīm-i zülf-i yāra hem-dem olduñ bir nefes
Ey şabā sağ u esen olup yüri ‘ālemde es
2. Kārbān-ı derd gelmişdür derūnum şehrine
Şanma cānā inlerem andan gelür bāng-i ceres
3. And içermişsin rakībūñ başına her dem şehā
Gel du‘ā-yı seyf ḥaḳḳıçün kerem kıl anı kes
4. Şūfiyā şāfi yolın şu gibi pāk itmek gerek
Görmege dīdār-ı yāri her kim eylerse heves
5. **Zātiyā** cān vir reh-i ‘ışkıñda yāruñ öl diril
Çün yolında ölene cān virür ol ‘İsī-nefes

85. Velehu

mef ‘ülü/mefā‘ilü/mefā‘ilü/fe‘ülün

83/G. 546 D.

3a dönsün: döndi D.

84/G. 571 D.

1b olup: oldukça D, yüri: sen D; 2b inlerem: inler M; 5a ‘ışkıñda: - a M.

1. Yapılmamış idi dahı bu tāk-ı muḳarnas
Mihrābum idi ol ḥam-ı ebrū-yı muḳavves
2. Bir pādişeh bende-i dīrīne idüm ben
Ḳurılmamış idi dahı bu ḥayme-i atlas
3. Ḳadrini felekden yüce itmişdi o pākūñ
El-Ḳudretullāh Te‘ālā ve Tekaddes
4. Mışruñ dahı adı yoğ-iken oldı ‘azīzüm
Çāh-ı zekānuñ Yūsuf-ı cān u dile maḥbes
5. **Zātiye** Ḥudā virmiş idi ḥil‘at-i ‘ışkı
Olmamış-iken çār libās-ile mülebbes

[25a]

86. Zātī

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

1. Nola aḳsa şu gibi eşk-i revānum çağ çağ
Seyr ider aḡyār-ile serv-i revānum bāḡ bāḡ
2. Ey hümā sen mū-miyānı şayd idelden zāḡlar
Cismümüz ḳurdı ecel murḡına bir ḳıldan duzaḡ
3. Urmaḡa āh oḡların ‘uşşāk o gökde āfitāb
Bu sūtün-ı dūd-ı āha degdi bir zerrīn ḳabaḡ
4. Bir siyeh perçemlü yaluñ yüzlüdür par par yanar
Öykünürse nola ol şem‘-i dil-efrūza çerāḡ
5. Gülüşüp güller bahār anı nice tonatmasun
‘Ārız-ı dildārla **Zātī** mu‘ārız oldı bāḡ

87. Velehu

fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilün

1. Şeb-i hicrān-ı nigāruñ dime kim gündüzi yok
Ey gönül bir ḳara gündür hele aḡı bozı yok
2. Didüm ey dost raḳībūñ baña göster kerem it

85/G. 573 D.

1a yapılmamış; yayılmamış M; 1b ebrū: ebrā D.

86/G. 627 D.

Nāzla ol gözümün nūrı eyitdi gözi yok

3. Yıldırım gibi göge çıkdı bu āhum şereri
‘Āşıkuñ gökde kim eydür ki ‘aceb yılduzu yok
4. Nice teşbīh ideyüm zerreye ey meh dehenün
Adı var mihr ü vefā gibi anuñ gündüzi yok
5. Belini kıl kıla nisbet diyü ey kıl kılan
Zātınün kīli kıya kılcı senünle sözi yok

[25b]

88. Zātī

fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilün

1. Germ olup öyküneli hūsnine sen māvheşün
Kimse bakmaz yüzine zerrece ey meh güneşün
2. Saña mihri nice teşbīh idem ey Zühre-cebīn
Şāh-ile qadrini kim bir bile bir tabla-keşün
3. Ol mehün ey dil ü cān çarha girüp inleyerek
Çarhveş döne döne kūyını kat kat tolaşun
4. Sen riyā-hānesin ey şūfī gönülden yapalı
İçün kim bilür ammā katı ma‘mūr taşun
5. Vaşluña cān dile tek cān virür aña **Zātī**
Ayağı toprağıdur müftün ü kulı beleşün

89. Velehu

mef ‘ülü/fā‘ilātü/mefā‘ilü/fā‘ilün

1. Zaḥm urdı sīneme yine biñ yirde bir melek
Kuṭb-ı murādum üstine devr eyledi felek
2. Bostān-ı kūyı içre anuñ ḥāki olmışam
Yiri degül midür felege dimesem kelek

87/G. 642 D.

2. ve 3. beyitlerin sıralaması divandakinden farklıdır.

2a rakībün: ‘adūyı D; 4a ideyüm: ideyin D.

88/G. 753 D.

89/G. 695 D.

3. Peykānuñ ey nigār derūnumda yaraşur
Zirā ki ehl-i ‘ışķa demürden yürek gerek
4. Öykünmiş ağzuña senüñ ey gonca-leb fuķā‘
Kanını içmeyince añun şovumaz yürek
5. Hālūñ Hālilüm öpdüm uyurken didüm didi
Işlanmaz ağzuñ içre senüñ **Zātī** mercümek

[26a]

90. Zātī

fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilün

1. Didüm ey cān gözinüñ hastasıyam lāğ degül
Ol tabīb-i dil ü cān didi bu da şağ degül
2. Bir kıyāmet koparam āh-ile raḥm itmez-iseñ
Āsumān yarıla yir yir güzelüm tağ degül
3. İşigüñden beni ırmağa ‘adū kaşd ideli
Gözümüñ yaşı benüm şanma ki ırmağ degül
4. Kārbān-ı gamuñ āteş kodı anuñ yiridür
Menzil-i sīnede cānā görünen dāğ degül
5. Gonca-i qalbümi ol ‘arız-ı gül olmayıcağ
Zātīyā gülşen-i cennet açamaz bāğ degül

91. Velehu

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

1. Cür‘a-i cām-ı lebüñ görse diye hūr-ı cemil
Süre-i Kevşer ḥaķı çıķdı gözinden selsebīl
2. Kāra örterse ‘aceb mi ‘aynına āb-ı ḥayāt
Ağlamağdan ḥasret-i la‘lūñle olmışdur ‘alīl
3. Cāmi‘-i ‘ışķuñda bir kandīldür yanar yürek
Şu‘ledür peykān-ı miḥnet aña tūr-i gam fetīl

90/G. 826 D.

4b görünen: görüben M; 5b açamaz: içimüz D.

91/G. 830 D.

1a gözinden: gözümünden M.

4. Bir muşaffā pāk akar şuyıdı bu gönüm benüm
Dil-rübālar meclisinde eyledüm anı sebīl
5. Kible haqqıçün bulurduñ Ka‘be yapmışça sevāb
Cān u dilden **Zāt**ınñ gönlin yapayduñ ey Halīl

[26b]

92. [Velehu]

mefā‘ılün/mefā‘ılün/mefā‘ılün/mefā‘ılün

1. ‘Adū-yı zāg elinden bir tezerv-i şīve-kār aldum
Dağı ben şāhbāz-ı ‘ışk olaldan bir şikār aldum
2. Yine burc-ı bedenden cān sevincümden çıka yazdı
Nigāruñ gönline girdüm demürden bir hişār aldum
3. Şarup pehlūya tīgüñ zaḥmını şöyle şafā sürdüm
Şanasın yanuma bir serv-kāmet gül-‘izār aldum
4. Melāḥat mülkini açdum ser-ā-ser tīg-i āhumla
Bugün ben pādīşāh-ı mülk-i ‘ışkam bir diyār aldum
5. Nuḳūd-ı şabr u dil virdüm metā‘-ı derdine yāruñ
Görenler **Zātiyā** cānlar virür bir yādigār aldum

93. [Velehu]

mefā‘ılün/mefā‘ılün/mefā‘ılün/mefā‘ılün

1. Beni şanmañ ki hūrşīd-i cemāl-i yāra germ oldum
O manzardan tecellī eyleyen dīdāra germ oldum
2. Bugün bāzār-ı hüsni şöyle germ olmış o hūrşīdüñ
Şayılur naqd-i cān biñ biñ ben ol bāzāra germ oldum
3. Egilür görenüñ ağzı olur ser-mest ü dīvāne
Bugün ḥammāmda bir perī-ruḥsāra germ oldum
4. Saña ey zāhid-i efsürde yarın cenneti cümle
Bugün ben bir cemāl ıssı ruḥ-ı gülnāra germ oldum

92/G. 972 D.

2a sevincümden: - M; 4a melāḥat: melāmet D; 3a ü: - M.

93/G. 977 D.

5. Şitā-yı guşsa ey **Zātī** beni efsürde itmişdi
Yetişdi pertev-i hūrşīd-i mey bir pāre germ oldum

[27a]

94. Şem‘ī

fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilün

1. Biñ cefā görsem ey şanem senden
Bu ne sözdür ki uşanam senden
2. Tāli‘ümdür seni vefāsuz iden
Ben anı şanma kim şanem senden
3. Senüñ-içün cihān ‘adū olsa
Havf idem şanma yā şanam senden
4. Dem-i vaşlūñle hoş geçer ağıyār
Derd ü miḥnet çeken benem senden
5. Ruḥlaruñ şevkıyla **Şem‘ī** gibi
Şubḥ-ı vaşluña dek yanam senden

95. Kerīmī

fe‘ilātün/mefā‘ilün/fe‘ilün

1. Ey olan dil-rübālara sultān
İtme ‘uşşāk kullaruñ nālān
2. ‘Āşık olmuş felekde yüzüñe
Gözi yaşı durur anuñ bārān
3. Ārzū-yı vişālūñ-ile şehā
Olmasız dār-ı fānīde miḥmān
4. Zūlm-ile ‘ālemi yakup yıkma
Olduñ-ısa begüm şeh-i ḥübān
5. Zen-i dehre **Kerīmī** olma zebūn
Di er-iseñ gel işte hā meydān

[27b]

96. Ḥayālī

fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilün

1. Dili āşüfte kılan sünbül-i gül-pūşuñdur

Şabrumı gâret iden hâl-i benâgûşuñdur

2. Sen ne gülşen gülisin kim bugün ey lāle-‘izār
‘Ālemüñ bülbul-i gūyāları hāmūşuñdur
3. Ne harābātī imişsin meded ey gamze-i yār
Tende kanum kurudan ikide bir nūşuñdur
4. Sen şeh-i hüsne felek taht u sipāh oldu nücüm
Mihrlē māh kapuñda iki çavuşuñdur
5. Bāde-i ‘ışkuñı ey dost **Hayālī** içeli
Gelmedi başına ‘aklı dahı sarhoşuñdur

97. Hayretī

fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilün

1. Öykünürmiş ruḡ-ı cānāna kamer
Bilmeyüp haddini bir gün lekeler
2. Dem-i vuşlatda olan ağlamasun
Hoş durur faşl-ı bahār olsa sefer
3. Cennete gider-iseñ de bizi қо
Zāhidā saña uyan-ile eger
4. Kalmadı ehl-i kemāle raġbet
Ġālibā maşharalık oldu hūner
5. Bu demi hoş görelüm **Hayretiya**
Bu deme irmedi kaldı niçeler

[28a]

98. Hayretī

mefā‘lün/mefā‘lün/fe‘ülün

1. Meminüñ dil ‘aceb āvāresidür
Ölümlü hastası bī-çāresidür
2. Oñalmasun қо gitsün dilde zaḥmum

96/G. 85 D.

1a dili: dil M; 3b kurudan: komayan D, harābātī: harābāt M.

97/G. 187 D.

98/G. 167 D.

K'anuñ şemsîr-i 'ışkı yarasıdur

3. Cihānda kabẓa-i kavsi murādum
Meminüñ iki kaşı arasıdur
4. Nice sevmeyeyin cān u gönülden
Yürekler vaşlası cān pâresidür
5. Ağarmışdur şakalı **Hayretinüñ**
Tarîķüñ eski yüzi karasıdur

99. Velehu

mefâ'ilün/mefâ'ilün/fe'ülün

1. Dilā dīvāneler 'aşıklaruz biz
Baş açık 'aşık-ı şadıklaruz biz
2. Maḥabbet cür'asın nüş eyleyelden
Bir iki nekbetî fāsıklaruz biz
3. Uruñ bize melāmet taşını kim
Ne kılsalar bize lāyıklaruz biz
4. Yüzümüze sepelden 'ışk eli āb
Gözi açuklar uyanuklaruz biz
5. Bizi ey **Hayretî** yārān içinde
Ne bilsün el nice fāyıklaruz biz

[28b]

100. Şemsî Paşa

fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün

1. Yolına cān virdüğüñ setr eyle cānān duymasun
Şöyle cān vir kim yolında nidüğüñ cān duymasun
2. Gösterüp gam şüretin ağıyarı ḥandān eyleme
Sen perīşān olduğıñ zülf-i perīşān duymasun
3. Yakma zāhirde perüñ pervāne gibi āteşe

99/G. 208 D.

3b kılsalar: kılsalañuz D.

100/G. 289 D.

3a perüñ: - M.

Nār-ı ‘ışķa şöyle yan şem‘-i şebistān duymasun

4. Şöyle akıt gözlerüñ yaşın o serv ayağına
Ėarķa virürse cihānı çeşm-i giryān duymasun
5. Ma‘nī-i eş‘āruñı şakın tırāş eyler senüñ
Şemsiyā Bākī işitsün anı Selmān duymasun

101. Ėayālī

fā‘ilātün/fā‘iātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

1. Yār-ile hem-ħalvet ol cismüñde cānuñ duymasun
Ėālet-i ‘ışķı Ėikāyet kıl zebānuñ duymasun
2. Derdini bir ‘uzvunuñ bir ‘uzva ifşā eyleme
Dökse ķanuñ yire zaħm-ı Ėün-feşānuñ duymasun
3. Sīneye bir nāvek urşa ol kemān-ebrū şakın
Zaħm-ı tīrin görmesün baĖruñda ķanuñ duymasun
4. Kākülüñde niķe yıl dil murĖı kılsun nāleler
‘Ārızuñda turre-i ‘anber-feşānuñ duymasun
5. Ėākde olsun **Ėayālī** sāyenüñ hem-sāyesi
Beyle seyrān eylesün serv-i revānuñ duymasun

[29b]⁸⁵

102. Sulţān Murād

mef‘ülü/mefā‘ilü/mefā‘ilü/fe‘ülün

1. Bostāna girüp nāz-ile cānāne şalıñdı
Olturmek içün serv-i Ėırāmāna şalıñdı
2. Aldandı göñül murĖı yine dāne-i Ėāle
AĞa düşüben zülf-i perīşāna şalıñdı
3. Dīvānelenüp turre-i dildāra şaruldum
Güldi didi cān-bāzdur urĖana şalıñdı
4. Ėurbān olayın kim ki dir ol ķaşı kemāna
Atıldı hemān oķ gibi yābāna şalıñdı

101/G. 469 D.

3a sīneye: ger dile D.

⁸⁵ 29^a’da okunamayan ebrulu sayfa mevcuttur.

5. Oldukça hevâ başda maḥabbetle **Murādī**
Bu keştī-i ten durmadı ‘ummāna şalındı

103. Şahī

fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilün

1. Nideyin zāyi‘ idüp tül-i emelle nefesi
Kalmadı zerre kadar dilde bu dünyā hevesi
2. Kārbān-ı reh-i iqlīm-i ‘adem menzilinüñ
Toķınur oldı katı sem‘üme bāng-i ceresi
3. İzırābı ko gel ey murğ-ı revān şabr eyle
Eskiyüp uşta ḥarāba varıyor ten kafesi
4. Ğāfil olma gözüñ aç dīde-i ḥaķ-bīn olıgör
Ḥor görme ḥas u ḥāşāk-ile mūr u megesi
5. **Şahī-i** bī-dil ü bīmār ü güneḥkāra ne ğam
Sen olursañ eger ey bār-i Ḥudā dest-resi

[30a]

104. Ğazel-i Mihri

fā‘ilātün/fā‘iātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

1. Ḥurrem iden ‘ālemi cānā cemālūñ bağıdır
Dostum ‘uşşāka raḥm itgil ki ḥüsnüñ çağıdır
2. Bülbül aĝlar ḥārdan ben aĝlaram aĝyārdan
Müstedām olsun bizümle ḥaylī derd ortaĝıdır
3. Rīsmān-ı zülfüñe baĝlu durur boynum didüm
Gösterüp çeşmin didi bu kāfirüñ dutsaĝıdır
4. Bezm-i ḥüsnüñe vücūdum şem‘dür pervāne dil
Bu yanan cānum fetīlidür yüregüm yaĝıdır

103/G. 170 D.

2. ve 3. beyitlerin sıralaması divandakinden farklıdır.

2b katı: dilā D; 4b görme: tutma D; 5b bār-i Ḥudā: şāh-ı kerem D.

104/G. 32 D.

Divana göre iki beyit eksiktir: 4, 5.

2a aĝlar: inler D; 3a Rīsmān-ı zülfüñe baĝlu durur: Rīsmān zülfüñle niçün baĝlıdır D; 5b kuluñ: felek D.

5. Dehr elinden bir şafâ cāmını nüş itdürmedüñ
Şunduğuñ her dem kuluñ **Mihriye** biñ taş ağıdur

105. [Muhibbî]

mefâ'îlün/mefâ'îlün/fe'ülün

1. Ne haddüñ gibi bir gül var çemende
Dişüñ mânendi dürr olmaz 'Adende
2. Seni çoçmağa komaz ara yerde
Göreyin oda yansun pîrehen de
3. Dilerin şâneveş şad päre olsun
Ser-i zülfüñ kesen de isteyen de
4. Gözüñ yaşı komadı la'le kıymet
'Aķıküñ adı var ancak Yemende
5. Yiter dünyāda 'uķbāda **[Muhibbî]**
Ķabā vü penbe-i dāgum kefende

[30b]

106. Celāl Beg

mefâ'îlün/mefâ'îlün/fe'ülün

1. Ruħuñ görse gül-āb olur çemende
Dişüñ bağrın deler dürrüñ 'Adende
2. Tenümdür 'aynı fānūs-ı hayālüñ
Döner şem'-i ruħuñla pîrehende
3. İki başdan belā alur eliyle
Ser-i zülfüñ kesen de isteyen de
4. Ne dem kan ağlasam la'l-i lebüñden
'Aķık-i şāfi reng alur Yemende
5. Öürseñ haţţ-ı hüsñünde **Celālî**

105/G. 3167 D.

5a Muhibbî: Ķazel-i Sultān Selīm M; 2a seni: beni M; 2b göreyin oda yansun: göreyim pāralansun D; 3a dilerin: dilerem D; 5a Muhibbî: Selīmî M; 5b Ķabā vü: Ķabā-yı M.

106/G. 549 D.

2b: ruħuñla: ruħuñ D, pîrehende: pîr-i Hinde D; 3b isteyen de: āstinde D; 4b şāfi: şāf D, alur: olur M.

Du‘ā’-i Nūrı hîç yazma kefende

107. Emrî

mefâ‘îlün/mefâ‘îlün/fe‘ûlün

1. Ne kaddûñ mişli serv olur çemende
Dişûñ adın kodı dürrüñ Yemende
2. Raķîbi geñ yaķadan yār idünmiş
Göreyin oda yansun pîrechen de
3. İlāhî şāneveş dili dilünsün
Ser-i zülfüñ kesen de isteyen de
4. Didügiçün leb-i yāra nesiye
‘Aķîķi nice yundılar Yemende
5. Şehîd-i ‘ışķ-ıla cānānum **Emrî**
Baña lâzım degül şarmaķ kefende

[31a]

108. Ğazel-i ‘Anķā

mefâ‘îlün/mefâ‘îlün/mefâ‘îlün/mefâ‘îlün

1. Dime aġyāra luţf itsem nihānî kim duyar anı
Olur rāz-ı nihānî ‘āşıķa ilhām-ı Rabbānî
2. Nice Mecnūn-ı ‘ışķı olmasun dil ol perînüñ kim
Daġıtdı başdan ‘aķlı ser-i zülf-i perîşānı
3. Belā-yı ‘aķl u dîndür āfet-i cān u dil ol şūhuñ
Füsūn-ı la‘l-i ħandānı firîb-i çeşm-i fettānı
4. Dilā bülbül gibi seyr iderüz biz gülşen-i dehri
Bulınca gül gibi bir dil-ber-i pākîze-dāmānı
5. Raķîb-i zāġ neyler gülşen-i kūyuñda ey ġonca
Ĥuşûşā ol yirüñ ‘**Anķā** ola murġ-ı ĥoş-elhānı

109. Ğazel-i Ğubārî

108/G. Yılmaz Top, “Şiirin Ankâ’sı Şirâzî Molla Hüseyin’in Gazelleri,” *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*. 11, (2013), s. 237-272

Makaledeki gazele göre iki beyit eksiktir: 2,5.

2. ve 3. beyitlerin sıralaması makaleden alınan gazelden farklıdır.

109/G. 6496 PBM.

fā‘ilātün/fā‘iātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

1. Naķş olaldan mäh-ı nev bu tāk-ı mīnā üstine
Görmedüm ebrū ben ol ebrū-yı ğarrā üstine
2. Kātib-i kudret kitāb-ı hüsniñ içre kaşuñı
Rā-yı ğarrādur ki yazmış ‘aynı ra‘nā üstine
3. Yā kaşuñ rādur kamer altında ey māhum benüm
Nündur yāhod yazılmış nūr-ı zībā üstine
4. Ol hilāl-ebrūlaruñ üstinde cānā beñleruñ
Ħarf-i şādur fi’l-meşel rā-yı Şüreyyā üstine
5. Ey **Ġubārī** yā kaşını zülfi ilüp çekmesün
Kimse toz kondurmaz dünyāda ol yā üstine

[31b]

110. Sulţān Selīm

fā‘ilātün/fā‘iātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

1. Muşhaf-ı hüsniñ şehā açduķda çün fāl eyledüm
Ķaddümi ğam бүkdüğini devlete dāl eyledüm
2. Çarķa girsem nola mihriyle o māhuñ şubĥ u şām
Ħāk-i cismüm zerreveş yoluñda pā-māl eyledüm
3. Ķahr-ı dehr ile çü gördüm pür-melāl oldu ğoññıl
Bir iki sāğarla sāķī def‘-i işğāl eyledüm
4. Rūyumı zerd idüp işüm nola altun eylesem
Püte-i ‘ışķında yāruñ ħalbümü ħāl eyledüm
5. Şevķ-i hüsniyle ğam-ı ‘ışķını bir bir nazm idüp
Ey **Selīmī** ‘arz-ı ħālī yāra irsāl eyledüm

111. Ġazel-i ‘Ulvī

fā‘ilātün/fā‘iātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

1a olaldan: iden PBM; 3a yā kaşuñ: rā kaşuñ PBM; 4a ol: ş’ol PBM, ebrūlaruñ: ebrūnuñ PBM, üstinde: altunda M, cānā: Şüreyyā PBM; 5a kaşını zülfi ilüp: kaşın zülf eyleyüben M; 5b toz kondurmaz: toz mı kondurur PBM, yā: yār M.
110/G. M. Fatih Köksal, “II. Selīm’in Divançe’sinde Bulunmayan Şiirleri,” *Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Der.* (Aralık,2017) s. 145-173
2a u:- M; 2b cismüm: cismi M; 3a ħahr-ı dehr ile: ħahr u mihriyle M; 5a bir bir: yāruñ M.

1. Nāmemi yāra kebūter birle irsāl eyledüm
Bu sözi şanmañ uçurdum ola īşāl eyledüm
2. Vāqı‘amda rüyuma başdıķda ben hākūñ ķadem
Na‘lçeñ şeklin şehā ben devlete dāl eyledüm
3. La‘lūñe öykündüģiçün bāde-i sürh ābvār
Dest-i sākīde şikār idince çok al eyledüm
4. Atlas-ı çarhuñ bezenmem cāme-i zer-naķşına
Pādişāh-ı ‘ışķ olaldan egnüme şāl eyledüm
5. Güher-i ‘ışķuñ bilinmez kıymeti gördüm bugün
‘Ulviyā gözden bıraķdum anı pā-māl eyledüm

[32a]

112. Ğazel-i Şemsī Paşa

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

1. Hūblar hep ala mayīldür diyü al eyledüm
Ķanlu yaşumla ser-ā-ser cismümi al eyledüm
2. Tır-i müjgānın kaçan gönderse cānum kaçdına
Sīnemüñ şadrında yir gösterdüm iķbāl eyledüm
3. Göñlüm alduñ almaduñ cānum günāhum yok benüm
Şanma kim bu yolda cān virmekde ihmāl eyledüm
4. Sūre-i ⁸⁶وَالشَّمْسُ geldi tāli‘üm mes‘ūddur
Her kaçan kim muşhaf-ı hūsnüñ açup fāl eyledüm
5. Şemsiyā bād-ı şabā-y-ile uçurdum nāmemi
Rāh-ı ğamda dostum aĝyārı pā-māl eyledüm

113. Ğazel-i Zihnī

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

1. La‘lūñe öykündüģiçün bir ‘aceb hāl eyledüm
Şīşe içre bādeyi habs eyleyüp al eyledüm
2. Nāvek-i ser-tīz-i müjgānı irince sīneme
Ķarşu çıķdı cān u dil iclāl u iķbāl eyledüm

⁸⁶ Şems 1/15

3. Kılca cāna va‘de itmişdün meta‘-ı vaşluñı
Hey dirīgā bilmedüm hayfā ki ihmāl eyledüm
4. Muşhaf-ı hüsnüñde ezber okudum ‘ışk āyetin
Ey elif-kaḍ ṭālī‘-i sa‘da seni fāl eyledüm
5. Şāh-ı ‘ālī-şānımız eylerse **Zihnī** iltifāt
Raḥş-ı ṭab‘umla cihāmı cümle pā-māl eyledüm

[32b]

114. ‘İşkī

mefā‘lün/mefā‘lün/mefā‘lün/mefā‘lün

1. Bu dünyā mülkinüñ şanmañ ki dünyāsında hayrānuz
Bu mülküñ seyrine geldük temāşāsında hayrānuz
2. Cihānuñ fāriğuz zāhid bi-küllī ‘ām u ḥāşından
Ne ednā gözlerüz hergiz ne ‘alāsında hayrānuz
3. Ğubār-ı ḥaṭṭ-ı dildārı maḥabbet tekyegāhında
Yetişdürdük leb-i la‘l-i şeker-ḥāsında hayrānuz
4. Belā bezminde esrār-ı ğam-ı la‘lünle kef geçdük
Raḫībün ey şeker-ğüftār ḥelvāsında hayrānuz
5. Geçüp dünyā vü ‘uḫbādan ğama yār olalı **‘İşkī**
İki ‘ālemde ol māhuñ tecellāsında hayrānuz

115. ‘Amrī

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

1. Nev-bahār oldı güzeller ‘azm-i bostān itdiler
Ğam tenürında dil-i ‘uşşākı biryān itdiler
2. Her biri dāmen-keşān gülzāra oldılar revān
Gūyiyā ṭāvūs lar cennetde cev lān itdiler
3. Şaçdılar reyḥān ların gül-berg-i ra‘nā üstine

114/G. 155 D.

4a la‘lünle: zülfünle M.

115/G. 23 D.

3. ve 4. beyitlerin sıralaması divandakinden farklıdır.

2a her biri: bir biri M; 3a ra ‘nā: ḥandān M; 3b şūrīdeves: şeydā gibi D; 5b yārān-ıla seyr: yāriyle seyrān D.

Bülbül-i şūrīdeveş ‘uşşākı hayrān itdiler

4. Gördiler gül yüzliler dāmen-keşīde seyr ider
Goncalar bu şevk-ile çāk-i girībān itdiler
5. ‘Amriyā ben hasta kaldum ğam bucağında dirīĝ
Her kişi yārān-ıla seyr-i gülistān itdiler

[33a]

116. ‘Ulvi

mefā‘ilün/mefā‘ilün/mefā‘ilün/mefā‘ilün

1. Şehā cellād-ı çeşmüñ şan‘atında gerçi kāmildür
Velī ādem helāk itmekde ğamzeñ tīĝ-i kātildür
2. ‘Alāyıkdan hālāş it ey ecel al cānumı zīrā
Temennā-yı vişāl itsem beden arada hāyildür
3. Benüm derd-i derūnumdan baña her dem su‘āl eyler
Benüm çok sevdüğüm hāl ehliidür ma‘kūle kāyildür
4. Ben ol dīvāne-i ‘ışkām belā bahrine ğarķ oldum
Ne bilsün derdümü Mecnūn anuñ seyri sevāhildür
5. Nola ķan ağlayup āh eyleye bezm-i maħabbetde
Şarāb-ı ‘ışķ ile ‘Ulvi ķuluñ her demde ķanzildür

117. Velehu

fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilün

1. Güli şermende iden ‘ārız-ı gülgūnuñdur
Servi hayretde kıyan ķāmet-i mevzūnuñdur
2. ‘Aķlumu ğāret iden turre-i tarrāruñdur
Beni dīvāne kılan çeşm-i pūr-efsūnuñdur
3. Hasta cānum leb-i şīrīnūñe Ferhād oldu
Deli göñlüm resen-i zūlfūñe mecnūnuñdur

116/G. 117 D.

2a ey ecel al cānumı: cānumı al ey ecel D; 4b anuñ: k’anuñ D, seyri: yiri D; 5b ‘ışķ ile:
‘ışķuña M, ķanzildür: kāyildür M.

117/G. 229 D.

1a gülgūnuñdur: kākūlūñdür D.

4. Bağrumı ‘ūd gibi bezm-i belāda yakmak
Ey şeh-i mülk-i cefā zulm-ile kânūnuñdur
5. ‘Ulvīyi zevk-i vişālūñle nola şād itseñ
Çok zamāndur ki senūñ ‘āşık-ı maḥzūnuñdur

[33b]

118. ‘Ulvī

fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilün

1. Niçe her bir saçı Leylāya gönül mecnūnluk
Saña mı kaldı cihān içre gönül meftūnluk
2. Fakr u fākum göricek kaçdı ol āhū benden
Āh kim aldı benüm āfetūmi medyūnluk
3. Hāk budur kim elūme girse benüm atlas-ı çarh
Pārelerdüm anı meh-rūlara tonluk tonluk
4. Serv-i bālā olımaz kāmēt-i dil-cūña mişāl
Sende hatm oldı eyā kadd-i elif mevzūnluk
5. Gülmek olmazsa müyesser nola ‘Ulvī kuluña
‘Āşık-ı hasta-dilūñ işi olur maḥzūnluk

119. Velehu

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

1. Niçe bir gam idelüm mey-ḥāneden mey-ḥāneye
Şākiyā gelsün berü mey-ḥāneden mey-ḥāneye
2. Nār-ı ‘ışka yanmağa ey dil tereddüd eyleme
Bāl ü per yakmağ-ile pervāneden pervāneye
3. Sen sa‘ādet nūrısın hercāyilik düşmez saña
Şalma pertev gün gibi kâşāneden kâşāneye
4. Hātır-ı ‘uşşākdan ḥālī degül ta‘n-ı ḥasūd
Būm-ı nekbetdür konar virāneden vīrāneye
5. ‘Ulvī[y]li koyup beni bend itse zülfeynūñ nola

118/G. 386 D.

1a her bir: bir her D, gönül: dilā D, mecnūnluk: meftūnluk D; 1b gönül: hemān D, meftūnluk: mecnūnluk D; 2a āhū: āfet M.

Urulur zencîrler dîvāneden dîvāneye

[34a]

120. ‘Ulvi

mef‘ülü/fā‘ilātü/mefā‘lû/fā‘ilün

1. Ma‘şûk odur ki hüsn-ile ‘âlem ferîd ola
‘Âşık odur ki derdi ile nâ-bedîd ola
2. Ağyâr-ı dîv seyrine mahremdür ol perî
Lâyık mıdur ki yâri Hüseynüñ Yezîd ola
3. Aşhâb-ı ‘ışk pāk nazardı şu şahşa kim
Ağlamağ-ile çeşm-i siyâhı sefîd ola
4. Gördi zamâne şeyhîni ehl-i riya geçer
Gönlüm diler ki pîr-i muğâna mürîd ola
5. Mensûb iken cenâb-ı celâlet-me’âbuña
‘Ulvi kuluñ revâ mı kapuñdan ba‘îd ola

121. Velehu

mefā‘lün/mefā‘lün/mefā‘lün/mefā‘lün

1. Gurûr itme libâs-ı fahr-ile şâhum cihândur bu
Kâbâ-yı cismîni qor bunda herkes câmekândur bu
2. Meh-i ruhsârûnı cânâ ihâta eyler âhir hat
Güzellik bâkî qalmaz kimseye devr-i zamândur bu
3. Bir adı şanı nâ-peydâ garîb olmak diler gönlüm
Tutalum tâ ki dimişler gam-ı fülân ibni fülândur bu
4. Görüp seng-i mezârum ehl-i diller ey kemân-ebrû
Didiler tîr-i hasret irdügi yire nişândur bu
5. Dimişler nâfe-i müşgîne teşbîh eylemiş hâlûñ
Şakın gerçek şanup ‘Ulviye cevri itme yalandur bu

[35a]⁸⁷

122. Yahyâ

121/G. 615 D.

1b cismîni: cismi M; 3b tâ ki: bana D, fülân ibni fülândur: gam-ı ‘ışk-ı fülândur M; 5a nâfe-i müşgîne: nâfe-i hoş-bûya D.

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

1. Kāşki göñlüñdekin bildürse Allāhum baña
Sen güzeller şāhınuñ göñlince olsam dāyimā
2. Göñlüme gelse hayālün cümle hātırdan gider
Ey perī ezberlesem teşhīrün için bir du‘ā
3. Saña nisbet hüsn ile sulţānlığı dil-berlerün
‘Āşık oynında beg olmak gibidür ey meh-likā
4. Kimse yok benden şikāyet eyleye sulţānuma
Bir bahāne olsa varmağa işigüñden yaña
5. Şakın ey **Yahyā** şakın yāra vefāsuzdur dime
‘Āşık itdügi büyük ihsān degül midür saña

123. ‘Ulvi

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

1. ‘Āşık oldum bildüm ey cān la‘l-i cānān kıymetin
Hasta olmayınca bilmezmiş kişi cān kıymetin
2. Naqd-i cānı bezl ider dildāra ‘āşık nitekim
Yūsuf-ı Mışruñ bilür Ya‘kūb-ı Ken‘ān kıymetin
3. Qadr-i yāķūt-ı leb-i cānānı añlar ehl-i dil
Cevherī-i dehre şor la‘l-i Bedehşān kıymetin
4. Eylemezler hāk-i pāy-i yāra zāhidler nazār
Bilmez a‘mālar begüm kuhl-i Şıfāhān kıymetin
5. Bir güherdür vaşl-ı dil-ber kūyıdur kānı anuñ
‘**Ulvi**-i gevher-şināsa şoruñ ol kān kıymetin

⁸⁷ 34^b’de okunamayan ebrulu sayfa mevcuttur.

122/G. 3 D.

Divana göre iki beyit eksiktir: 5,6.

1a göñlüñdekin: göñüldekin D; 4b olsa: ola D.

123/G. 545 D.

Divana göre iki beyit eksiktir: 3,7.

2, 3 ve 4. beyitlerin sıralaması divandakinden farklıdır.

1a cān: dil D; 3a cānānı: dildārı D; 3b cevherī-i: cevherini D; 4b a‘mālar begüm: a‘mā-çeşm olan D; 5b gevher-şinās: güher-şinās D.

[35b]

124. Ğazel-i ‘Ulvī

mefā‘īlün/mefā‘īlün/mefā‘īlün/mefā‘īlün

1. anı sāyeñ gibi ĥāk olduĝum ey serv yanuñda
Alursa cānum alsun bārī Mevlā āsitānuñda
2. Ser-i kūyuñdan ayırdı felek ben zār u maĥzūnı
Dirīĝā uçmaz oldu bñlbñl-i cān ĝñlsitānuñda
3. Dehān-ı yāra dñşmiş mūra döndi ey şacı sñnbñl
Ĝñññl baĝlandı aldı turre-i ‘anber-feşānuñda
4. Ne bākññ var hñcñm-ı cñnbiş-i Ye’cñc-i a’dādan
Otur sen sedd-i Ġskender gibi şāhum mekānuñda
5. Kemāl ehline raĝbet var-iken devrññde sultānum
Revā mı ‘Ulvīye bunca felāketler zamānuñda

125. Velehu

fe‘ilātñn/fe‘ilātñn/fe‘ilātñn/fe‘ilñn

1. Āşiyān itmiş-idi sīnede ‘ıřķuñ ĝöçdi
Şimdi şehbāz-ı maĥabbet o yuvadan uçdı
2. Yine bir lu‘b-ile ‘uşşākı perīşān itdññ
Bir oyundur buña dirler ĝñzelñm kūy ĝöçdi
3. Ĝörmedñm add-i bñlendññ gibi bir tāze nihāl
Bāĝ-ı ‘ālemde niçe ince miyānlar oçdı
4. Cān-ı şīrñnini cānāneye ılmaĝa fedā
Kñh-ken daĝa ıķarken uçurumdan uçdı
5. Tevbesini bozup azıtdı tarīķin ‘Ulvī
‘ıřķ cāmını içñp cān u cihāndan ĝöçdi

124/G. 630 D.

1b alursa: ölrsem D, alsun: alsa D; 2b: uçmaz oldu bñlbñl-i cān: bñlbñl-i cān uçmaz oldu D;
3b döndi: dönmiş D, sñnbñl: leylī D.

125/G. 803 D.

3. ve 4. beyitlerin sıralaması divandakinden farklıdır.

3a ĝörmedñm: ĝörmedi D; bir: dil D; cān-ı şīrñnini: cān şerbetini D, cānāneye ılmaĝa fedā:
ılmaĝa reh-i ‘ıřķa revān D; 5b ‘ıřķ cāmını içñp cān u cihāndan ĝöçdi: mest-i ‘ıřķ oldu meger
tāc u abādan ĝöçdi D.

[36a]

126. ‘Ulvi

mefā‘lün/mefā‘lün/mefā‘lün/mefā‘lün

1. ‘Adem gülzārına ey ğonca-leb cānānumuz gitdi
Diriĝ ol serv-ğadd sīmīn-beden tīz bitdi tīz yitdi
2. Süzildi şol kara gözler şikār-ı murĝ-ı lāhūta
Cihāna baĝdı ğördi cīfedür ħonmaĝa ‘ār itdi
3. Zamānuñ lu‘betidür saña beglūk virse aldanma
Niçe ‘āşıqları bu lu‘b-ile ol ħāke ser gitdi
4. Müsāfir-ħānedür ‘ālem toludur āh-ı şāmumla
Der ü dīvārına baĝsañ neler geldi neler gitdi
5. Firāk-ı yār-ile yitmez mi a‘dā ħahrı ‘Ulviye
‘Aceb ey çarĥ-ı merdüm-küş o bī-çāre saña nitdi

127. Behiştī

mefā‘lün/mefā‘lün/mefā‘lün/mefā‘lün

1. Ya şabr u yā sefer diyü ne Rüm u ne ‘Acem ħaldı
Tolandum rub‘-ı meskūnı hemān mülk-i ‘adem ħaldı
2. Yoluñda varumı ħarc itdüm esbāb-ı vücūdumda
Göze toĝunmaĝa ħābil temāşā eyle nem ħaldı
3. Cihān şerbetlerinde bulmaĝa dil derdine dermān
Tabībüm tecrībe ħılmađuĝum bir kāse semm ħaldı
4. Yıķıldı dil yitürdi cān özin ‘aql oldı lā-ya‘ķıl
Ayaĝı üzre şeb-i hecrūñde şem‘-i bezm-i ĝam ħaldı
5. **Behiştī** nāme yazmaĝa müsā‘id olmadı ammā
Aĝızdan söyledüm yüzi ħarasıyla ħalem ħaldı

[36b]

128. Ħayālī

126/G. 794 D.

1a ey: bir D; 1b serv ħadd: serv ħadd u D; 2b cīfedür: ħayfādur D; 3a zamāne: zamānuñ D; 3b bu: bir D.

127/G. 542 D.

1a u: - M; 2a vücūdumda: vücūdumdan D; 3a şerbetlerinde: şerbetlerinden D, derdine: tıflına M; 3b bir kāse semm: dünyāda nem M.

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

1. Fakrla faḥr eyleyen dergāh-ı sultān istemez
Dūd-ı āhı sāyesinde ṭāḳ-ı eyvān istemez
2. Her gelen gelsün geçen geçsün şalādur ‘āleme
Pādişāh-ı ‘ışḳ dergāhında derbān istemez
3. Cāme-i zerrīni neyler virmeyen cisme vücūd
Sāyesinde ‘ār iden ḥūrşīd-i raḥşān istemez
4. Şol gedā kim penbe-i dāğın dem-ā-dem tāzeler
Gül kıparmaz şāḥdan geşt-i gülistān istemez
5. Ey **Ḥayālī** bī-tekellūf ḥūn-ı dil nūş eyleyen
Minnet ile Ḥızr elinden āb-ı ḥayvān istemez

129. İshāk

fe‘ilātün/mefā‘ilün/fe‘ilün

1. Göñlüm ol serv-i nāza māyildür
Ḥastasıdur dürüst bir yıldur
2. Gün yüzinde hilāl ebrūsın
Ayda bir kez görürse kıyıldür
3. Gerden-i cāna ‘anberīn zülfi
Şağlu şollu iki ḥamāyildür
4. Kāmeti üzre zülfine irmek
Toğrusı bu ki ḥaylī müşkildür
5. Ayağı üzre durırmaz **İshāk**
Şöyle beñzer ki anı kınzıldür

[37a]

130. Ğazel-i Mişālī

fe‘ilātün/mefā‘ilün/fe‘ilün

128/G. 197 D.

Divana göre 5 beyit eksiktir: 2,3,7,8,9.

2, 3 ve 4. beyitlerin sıralaması divandakinden farklıdır.

2a her gelen: isteyen D; 3b sāyesinde: sāyesinden D; 1a ṭāḳ-ı eyvān: ṭāḳ u eyvān D.

129/G. 52 D.

Divana göre iki beyit eksiktir: 5,6.

2b kez: gün D; 5b beñzer: gördüñ mi D.

1. Güllerüñ üstine düşince şehir
Didi bülbül ki jāleye çi-haber
2. Öpdürüp la‘lini vefālar ider
Cān virür şimdi ‘āşıkā dil-ber
3. Baķa āyīne içre yā kaşuñā
Göre ‘āşıklarūñ dahı ne çeker
4. Leb-i şīrīnūñe şeker dir imiş
Tūṭī bilmez sözini ķanda gider
5. Zaķmuñā merhem urmadısa nigār
Ġam yime ey **Mişālī** ol da biter

131. ‘Ulvi

fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilün

1. Ey gönül ġayrıya meyl eyleme cānān bir olur
Birinūñ ‘ışkı derūnuñda yiter cān bir olur
2. Hüsni Yūsuf görüp alınma ruķı sādelere
Hüsni Yūsuf çoġ olur Yūsuf-ı Ken‘ān bir olur
3. Dāġ-ı mihri yiter ol lāle-ruķuñ sīneñde
Āsumāna nazar it mihr-i dıraşşān bir olur
4. Görmedüm hātem-i la‘lūñ gibi rengīn yāķūt
Mühr yüz biñ bulunur mühr-i Süleymān bir olur
5. ‘Ulviyā şī‘rūñe beñzer kanı bir nazm-ı laṭīf
Çeşmünūñ ġāyeti yok çeşme-i hayvān bir olur

[37b]

132. Hāndī

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

1. Hālūme kan aġlayan zaķmum durur ancak benüm
Acıma kimse benümçün dostlar illā tenüm

131/G. 116 D.

2a alınma: aldanma D; 4a hātem-i la‘lūñ: gonca-i la‘lün D.

2. Od bıraǵdı nāgehān cāna ‘adū-yı bed-fi‘āl
Hāşıl olmadın dilā yandı dutışdı hırmenüm
3. Hānçer-i bürrānla çāk oldı cismüm cāmesi
Hayf kim alınmadı dest-i ecelden dāmenüm
4. Katre katre hūn şanmañ zaḥm-ı sīnemden revān
Rūzgār itdi perīşān ḥande iken gülşenüm
5. Ben şehīd-i ‘ışkı **H**andī defn iderse dostlar
Kana ğarķ olmış müheyyā bir kefen pīrahenüm

133. Celāl Beg

mef‘ülü/mefā‘ilün/mef‘ülü/mefā‘ilün

1. Ey ğonca-i ḥandānum ḥüsnüñ çü güler güldür
Ağlatma firāķuñla ben bülbülüñi güldür
2. Ölü diri kapuñdan ayrılmağa imkān yok
Luṭfuñla gerek dirgür hecrüñle gerek öldür
3. Cān fikret-i ḥālūñle cismümde karār eyler
Kāfūrı kılan şābit ḥāşiyet-i fülfüldür
4. Firdevs diler zāhid selb eylemezüz ammā
Kūyuñdaki ‘uşşāķa ol ḥaylī tenezzüldür
5. Kūyuñda **Celāl**ıñ efgānına incinme
Gülzāra şeref viren āvāze-i bülbüldür

[38a]

134. Ğazel-i Yahyā

fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilün

1. Seni sevdüğümü cānā saña izḥār idemez
Degme derd-ile günāhın kişi ikrār idemez
2. Yanmayınca niçe yıl şem‘ gibi ‘āşık olan
Kendüyi şoḥbet-i cānāna sezāvār idemez

133/G. 111 D.

4a Firdevs diler: Firdevsi öger D.

134/G. 145 D.

1a cānā: cānum D; 2a şem‘ gibi ‘āşık olan: ‘āşık olan şem‘ gibi D; 3a mağbūnuñ: mağlūbuñ D; 3b kapuñla zār: kapu zār m; 4b anı: beni D; 5b dīvāneye: bī-kāra D, söz: sözüñ D.

3. Aña zulm eyleme kim ‘ışk ile mağbūnuñ ola
Aña raḥm eyle ki varup ḳapuña zār idemez
4. Ḥaṭṭ-ı yāri göricek vālih ü bī-hūş olurın
Kimse bu ḥ^vāb-ı ecelden anı bīdār idemez
5. Zaḥmet olur saña **Yahyā**ya naşīhat itme
Zāhidā ‘āşık-ı dīvāneye söz kār idemez

135. Ğazel-i Emrī
fe‘ilātün/mefā‘ilün/fe‘ilün

1. Dil reh-i ğamda cāna ḳatlanmaz
Cān ten-i nā-tüvāna ḳatlanmaz
2. ‘Aklı ḳodum cünün yolın tıtdum
Yol bilen kār vāna ḳatlanmaz
3. Bāğ-ı kūyuñ hevāsın añduḳça
Göñül āb-ı revāna ḳatlanmaz
4. Kākülün müddet-i medīd ister
‘Ömr ise ol zamāna ḳatlanmaz
5. Olur **Emrī** lebünñde yara görüp
Kimseler zaḥm-ı cāna ḳatlanmaz

[38b]

136. Emrī
mefā‘ilün/mefā‘ilün/fe‘ülün

1. Ḳadeḥle meclis-i nā-dāna girme
Ayağūñla varup zindāna girme
2. Biliş yār ile andan āşinā ol
Degülseñ āşinā ‘ummāna girme
3. İçerler ḳanuñı ey bāde-i nāb

135/G. 220 D.

3a hevāsın: şafāsın M; 3b āb: eşk D; 5b kimseler: kimsene D.

136/G. 482 D.

1b ayağūñla: ayağıla M; 2a āşinā ol: ‘ışkına düş D; 3b leb ile: lebiyle: D; 5a alı: al D, ḳat ḳat giyme: geyme ḳat ḳat D.

Leb ile bahş idüp meydāna girme

4. Dil-i ğam-nāke gelme ey feraḥ gel
Yanarsın āteş-i sūzāna girme
5. Ḳabā-yı alı ḳat ḳat giyme ey gül
Helāk olmasun Emrī ḳana girme

137. Sūzī

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

1. Serv-ḳaddūñ dikmesidür şāḥ-ı gül gülzārda
Eşküñ pervedesidür lāleler kühsārda
2. Vaşl-ı dil-berdür hemīn dünyā metā‘ından ğaraż
Yohsa ‘ışḳ ehli ne aldı şatdı bu bāzārda
3. Yā gönül sīnemde mihrüñ gizledi aġyārda
Yā örümcek perde çekdi Aḥmed üzre ğārda
4. Çīn ü Māçīne giden geldi yine sağ u esen
Bu benüm şūrīde gönüm ḳaldı zülf-i yārda
5. Sūzīñ ma‘nāda rüşendür güneşden her sözi
Gerçi kemdür şūretā kim zerreden miḳdārda

[39a]

138. Ğazel-i Şevḳī

müfte‘ilün/mefā‘ilün/müfte‘ilün/mefā‘ilün

1. Tut elümi ki düşmişem el benüm ü etek senüñ
‘İşküñ-ıla duşmuşam el benüm [ü] etek senüñ
2. Bende-i dil-nüvāzuñam ‘āşık-ı pür-niyāzuñam
Ḥastaca ḳulcaġızuñam el benüm ü etek senüñ
3. Mihrüñ idinmişem şanem şanma ki senden uşanam
Merḥamet eyle ey şanem el benüm ü etek senüñ
4. ‘Āşık isem saña nefer ğayrıya ḳılmazam nazar
‘Āleme ḳoldı ser-be-ser el benüm ü etek senüñ

137/G. *Kımalızade Tezkiresi* s. 452

2, 3 ve 4. beyitlerin sıralaması divandakinden farklıdır.

3a gizledi: şakladı KT; 4a giden: gidenler KT, geldi yine: - KT,

5. **Şevkiyā** ger ire ecel gitmeye tā ebed ezel
Elden etek etekden el el benüm ü etek senün

139. Velehu

mef'ülü/fā'ilātü/mefā'ilü/fā'ilün

1. Evvel kaşuñ mişālını itmiş müsevvede
Yazan hilāl şeklini tāk-ı zebercede
2. Mey-h^vārenün du'āsı nola olsa müstecāb
Her dem kadeh du'āsın okur pīr-i meykede
3. Āşūblar koparsa lebünden haţuñ nola
Şimdi mi oldı bāde-i nāb üzre 'arbede
4. Med çekdi tīg-i ğamzesi başuma luţf idüp
İrdi bu devlet-ile göñül baht-ı sermede
5. Kimdür dir iseñ ey yüzi gün **Şevki**-i ğarīb
Bir gözi yaşlu yıldızı düşkün felek-zede

[39b]

140. 'Ulvi

fe'ilātün/mefā'ilün/fe'ilün

1. Hañçerün kıydı cāna begcegüzüm
Hey meded girme kıana begcegüzüm
2. Taht-ı hüsne geçüp ğurūr itme
Böyle kıalmaz zamāne begcegüzüm
3. Süz-ı 'ışk-ile saña çekdüğümü
Diyeyin yana yana begcegüzüm
4. Bağrumı şāne gibi pāreledün
Hīç düşer mi bu şāna begcegüzüm
5. **'Ulvi** kuluñ kapundan ayrılmaz
Nazar it haqq-ı nāna begcegüzüm

139/G. 181 D.

Divana göre üç beyit eksiktir: 4,5,7.

3a lebünden: lebünde M.

140/G. 454 D.

141. Ğazel-i Ca'fer

fe' ilātün/mefā'ilün/fe'ilün

1. Vaşluñı virme cāna begcegüzüm
Şatma cānı cihāna begcegüzüm
2. Gerek öldür beni gerek dirgür
Çul senüñdür baña ne begcegüzüm
3. Kuluñuz devletüñde hoş geçelüm
Böyle kalmaz zamāne begcegüzüm
4. Der-miyāndur bu 'ālemüñ varı
Seni bir kez kocana begcegüzüm
5. **Ca'fer**üñ kaşdı vaşf-ı hüsnüñdür
Şi'r arada bahāne begcegüzüm

[40a]

142. Livāyī

mefā'ilün/mefā'ilün/mefā'ilün/mefā'ilün

1. Hevā-yı 'ışk-ile tan eylemeñ dīvānedür 'āşık
Maḥabbet cür'asından nüş idüp mestānedür 'āşık
2. Ḥaḳīkat tā ezel ⁸⁸ قَالُوا بَلَى dan 'ışk-ı yār-ile
Enīs ü hem-dem olmış şanmañuz bīgānedür 'āşık
3. Cemāli şem'inüñ bir zerresin 'arz ideli cānā
Gezüp her meclisi bālin yağan pervānedür 'āşık
4. Hezārān zecr ağıyarı çeküp hıç 'aynına almaz
Reh-i 'ışk içre cān baş oynadur merdānedür 'āşık
5. **Livāyī** atlasa şālın değışmez mālā meyl itmez
Fenā baḥrında ḥaḳḳā bir dūr-i yek-dānedür 'āşık

143. Şanī

141/G. 129 D.

Divana göre iki beyit eksiktir: 4,6.

3. ve 5. Beyitlerin sıralaması divandakinden farklıdır.

4a bu: dü D, varı: cānı D.

⁸⁸ Araf 7/172

mefâ‘îlün/mefâ‘îlün/mefâ‘îlün/mefâ‘îlün

1. Niçe bir hûn idersin bu dil-i şeydâyı sultānum
Esirge bendeñi ҡo nāz u istiğnāyı sultānum
2. Ruḥuñ envārını seyr ide çeşm-i cihān-bīnüm
Göze göstermezem mihr-i cihān-ārāyı sultānum
3. Yeler zülfüñ hevāsında dem-ā-dem āhū-yı miskīn
‘Aceb mi dağlara düşse olup sevdāyī sultānum
4. Derūnumda yanan nār-ı ğamı def‘ eylemez hergiz
Eger bir demde nūş itsem yedi deryāyı sultānum
5. Vişālūñ gencine mālīk olursa künc-i ‘ışk içre
Alur mı ‘aynına **Şānī** bütün dünyāyı sultānum

[40b]

144. Laṭīfī

fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilün

1. İtmeyem mihr ü maḥabbet meh-i tābānlar ile
Daḥı cem‘ olmayayın zülf-i perīşānlar ile
2. Baḥtumuz çünki siyehdür ḥaṭ-ı eṣ‘ār gibi
Ḥālūmi şerḥ ideyin defter ü dīvānlar ile
3. Ƙaṭre-i hūn-ı cigerden yaşumuñ sakḳāsı
Gözlerüm ṭāsını zeyn eyledi mercānlar ile
4. Ehl-i ‘irfānla eyleñ gül ü mül şoḥbetini
‘Ārif olup ṭurup oturmaya nā-dānlar ile
5. Bülbül-i ṭab‘-ı **Laṭīfī** çemene kıldı heves
İtdi gül şoḥbetini gonca-i ḥandānlar ile

145. Behiştī

mef‘ülü/mefâ‘îlü/mefâ‘îlü/fe‘ülün

1. Çün tāze ruḥuñ reşki çemende güle düşdi

144/G. *Latifi Tezkiresi* s. 558

2a baḥtumuz: baḥtum M; 3a cigerden: ciger M; 3b: 4b M.

145/G. 541 D.

1a reşk: bezm D; 2b nazar-ı ṭālī‘i: nazarum ṭālī‘i D; 5a fāsık: ‘āşık D.

Ağlarken işitdi anı bülbül güle düşdi

2. Kāküllerüñe t̄alib olup gülşene vardum
Evvel naz̄ar-ı t̄ālī'ī gör sünbüle düşdi
3. H̄üsnüñ gülüñe bülbül olaldan dil-i 'uşşāk
'Ālemlere ey gonca-dehen gulgule düşdi
4. Bezm-i ezelüñ her kişi bir nesnesin aldı
Yağmāda bizüm destümüze bülbüle düşdi
5. Bir fāsık-ı mahrūm idi bezmüñde **Behiştī**
La'l-i lebinüñ mesti olaldan müle düşdi

[41b]⁸⁹

146. Fehmī

fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün

1. Derd ile bīmār-ı 'ışkām baña tedbīr eyleñüz
Ol t̄abībe h̄ālūmi billāh taqrīr eyleñüz
2. Ölürin bārī hayāl-i yār ile cān vireyin
Şūret-i dildārumı qarşumda taşvīr eyleñüz
3. Ben ölicecek dostum seng-i mezārumda benüm
Küşte-i 'ışk-ı fülāndur diyü taqrīr eyleñüz
4. Ben garībi öldi diñ şāyed namāzum-çün gele
Ola kim yārī görem bu nev'e tezvīr eyleñüz
5. Unuduñ yār ışiginde kalsun añmañ **Fehmīyi**
Ol za'īf-i nā-tüvānı öldi taqrīr eyleñüz

147. Şemsī Paşa

fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün

1. Mübtelā-yı 'ışk-ı yāram baña tedbīr eyleñüz
H̄ālīni ben nā-tüvānuñ aña taqrīr eyleñüz
2. Fürkatinde ölürem bārī hayālīn göresin
Şūret-i cānānumı 'aynumda taşvīr eyleñüz

⁸⁹ 41^a'da okunamayan ebrulu sayfa mevcuttur.

146/G. *Heşt Bihişt* s. 132

1a derd ile bīmār-ı 'ışkām: mübtelā-yı 'ışk-ı yāram HB; 2a ölürin: ölürem HB.

3. Çün şehīd-i şāhidem seng-i mezārumda benüm
Vāķī‘-ı aḥvālūmi ḳanumla taḥrīr eyleñüz
4. Ölmedin eydüñ namāzum-çün şalā *māte’l-ğarīb*
Tañ-ıla yāri görem bu nev’e tezvīr eyleñüz
5. İşigiñden dūr iderse **Şemsī**-i bīmārını
Ḥasret-i dārū’ş-şifāda öldi taḥrīr eyleñüz

[42a]

148. Ğazel-i Emrī

fā‘ilātün/fā‘ilātün/ fā‘ilātün/fā‘ilün

1. Dostlar dīvāne oldum baña tedbīr eyleñüz
Kim ḳapusı ḥalḳasını ṭavḳ-ı zencīr eyleñüz
2. Tā anuñla āsitānında beni ḳatl idesiz
Cem‘ idüp na‘l-i semend-i yāri şemsīr eyleñüz
3. Sīnede ‘ışḳ āteşinden dutışur yanar yürek
Ol kemān-ebrū içün bir āhenīn tīr eyleñüz
4. Yār-çün āyīneden ğayrıya ḳılmazmıṣ naḳar
Şeklümüz āyīnelerde bārī taṣvīr eyleñüz
5. Cān virürse ḳaşı sevdāsında miḥrāb āyetin
Emrīnūñ ṭāḳ-ı mezārı üzre taḥrīr eyleñüz

149. Ğazel-i Fevrī

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

1. Kendi miḳdārından ey dil herkesi a‘lā gözet
Zerreyi mihr-i münevver ḳatreyi deryā gözet
2. Meskenūñ sa‘y eyle kūy-ı meskenet ḳıl ey göñül
Mertebeñ eflākden biñ mertebe bālā gözet

148/G. 208 D.

2a idesiz: idesin M; 3b tīr: t M; 4a āyīne: mir’at D, ğayrıya: ğayra D, ḳılmazmıṣ: eylermiş D;
5a sevdāsında: sevdāsına D, miḥrāb: -b M.

149/G. 90 *Cem ‘ü’n-Nezâ’ir*

2 ve 4. beyitlerin sıralaması CN’den farklıdır.

4a ‘āḳil: ‘ārif M; 3b: 4a M.

3. Merd iseñ merdâne baķ mūrı Süleymān añlayup
‘Ārif-iseñ her gedā-yı bī-kesi Dārā gözet
4. ‘Āķil-iseñ kimseye ķılma ĥaķāretle nażar
Şırçayı gevher bil ey dil serçeyi ‘ānķa gözet
5. ‘Işķ içinde genc-i lā-yefnā dilerseñ **Fevriyā**
Her neye olsa ķanā‘at eyle istiğnā gözet

[42b]

150. Ġazel-i Fehmī

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

1. Sen güzeller mülkine sultān olursın ‘āķıbet
Ey ķamer-ruķ āfet-i devrān olursın ‘āķıbet
2. Māh gördüm dün gice yanumda ta‘bīr eyledüm
Ey şanem ķoynumda sen ‘üryān olursın ‘āķıbet
3. Tıfl-iken sen cān-ile oldı görenler saña ķul
Pādişāhum ĥüsrev-i ĥübān olursın ‘āķıbet
4. Bu cemāl u bu kemāl u bu leţāfetle begüm
Pādişāh-ı milket-i ‘Osmān olursın ‘āķıbet
5. Raĥm idüp dil-ber didi **Fehmī** vişālüm ‘ıydına
Şād u ĥandān ol yūri ķurbān olursın ‘āķıbet

151. Ĥālī

mefā‘ilün/mefā‘ilün/mefā‘ilün/mefā‘ilün

1. Gerekmez ‘ālemüñ seyri baña rüy-ı nigār olsa
Teferrüc eylesem her dem cemālī mihr-i yār olsa
2. Çiçekler açılup güller yaķasın çāk idüp gülse
Fiğān itse dil-i bülbül cihān tāze bahār olsa
3. Görinse ālet-i meclis kenāruñ bezmgāhında
Ķadeĥ devr eyleyüp dönse güzel buse kenār olsa
4. Gezüp mey-ĥāne mey-ĥāne iķer miydüm şarāb-ı nāb
Göñül diñlense eglense elümde iĥtiyār olsa
5. Kemāl ü ma‘rifet ehli olurdum **Ĥālīyā** ben kim

Ki raġbet kalmadı ŗimdi kemāle i‘tibār olsa

[43a]

152. Ėazel-i Emrī⁹⁰

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

1. Yār yıksa göñlüñi ġam çekme ey ‘āşık sevin
Seng-i bī-dād-ile bünyād eylemek ister evin
2. Nūr-ı ruḡsāruñ baturdı āfītābıñ lem‘asın
Nitekim maḥv eyledi ḡurşīd-i ‘ālem pertevin
3. Nālesin efzün idermiş yāri gördükçe raḡīb
Seg bigi meh-tāba karşı artururmuş ‘av‘avın
4. Sāye-vār ol serv-ḡametden cüdā olma göñül
Himmeti ‘ālī durur maḡrūm kılmaz peyrevin
5. Gelsün **Emrī** bendenüñ seyr eylesün dīvānını
Görmek isterse Nizāmī mülk-i nazmuñ ḡüsrevin

153. Ėazel-i ‘Ulvī⁹¹

mefā‘ilün/mefā‘ilün/mefā‘ilün/mefā‘ilün

1. Şehā kūyuñda göñlüm kim gedā-yı müstemendüñdür
Erenler ḡaḡḡı baş u cāna kalmaz bir levendüñdür
2. Gülinde gülbüninde güleşenüñ ‘uzlet viren ḡalka
Cemāl-i dil-pesendüñle nihāl-i ser-bülendüñdür
3. Cefā taşın atup incinme yār itdükçe düşnāmı
Gerek söġsün gerek döġsün göñül ḡoş tut efendüñdür
4. Sevüp her bir sitem-kārı şikāyet kıлма tāli‘den
Saña ey dil iden her ne iderse kendü kendüñdür
5. Nazar kııl ‘Ulvīye ḡapuñda şāḡa bunca yıldur kim

152/G. 369 D.

2a ruḡsāruñ: ruḡsārı D; 4b durur: olan D.

⁹⁰ Bu gazel 91^a’da tekrar yazılmıştır. Bu nedenle gazele sadece burada yer verilmiştir.

⁹¹ Bu gazel 62^b’de tekrar yazılmıştır. Bu nedenle gazele sadece burada yer verilmiştir.

153/G. 205 D.

1b baş u cāna: cāna başa M; 2a gülinde gülbüninde: gülinden gülbüninden D; 3b gerek söġsün gerek döġsün: gerek döġsün gerek söġsün D; 4b saña ey dil iden her ne iderse: seni ey dil iden rüsvā-yı ‘ālem D.

Ġarībūndür faķīrūndür ķuluñdur derd-mendūndür

[43b]

154. Nev'î Efendi

fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilün

1. Yâr işi ey dil kolay illâ ġam-ı aġyâr ġüç
Vaşl-ı ġül âsân velî şabr-ı cefâ-yı hâr ġüç
2. Bî-sebeb ġüftâr müşkil âşinâlık mûmteni'
Böyle istignâ şatan dildâr-ile bâzâr ġüç
3. Bir oñulmaz yaradur 'ışķ u maħabbet yarası
Hâşılı şarılmayınca çâre yok tîmâr ġüç
4. 'Arż-ı hâle yok meded kūyına varmak hōd muħâl
Mest-i 'ışķam şöyle kim ġüftâr ġüç refţâr ġüç
5. Nev'iyâ esrâr-ı 'ışķı şaklamak âsân degül
Mey içüp keyfiyyetini itmek izhâr ġüç

155. Beyânî⁹²

mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün

1. Gel ey ehl-i nazar bu ġaymeyi zann eyleme ġâlî
Derūnı pür-'acâyibdür tecessüs eyle ahvâlî
2. Meşeldür bu ġörinürden ġörinmez çokdur 'âlemde
Zuhûr eyler temâşâ eyle bir bir niçe eşķâlî
3. Rüsūmı mün'akis ressâm u şāhib-ġayme nâ-peydâ
ġayâlat üzre taşvîrâtınuñ âyîn ü a'mâlî
4. Bu lu'b u bu uşûlūñ resm-i eşķâline aldanma
Muħaşşal her birinden 'ibret al ketm eyle ihmâlî

154/G. 42 D.

1a illa: ammâ D; 3a u: - M.

155/G. Evliya Çelebi, SYH. s. 654

1a ġaymeyi zann eyleme ġâlî: zann eyleme bu ġāyme-i ġâlî SYH; 1a bu: - M; 2a meşeldür bu ġörinürden ġörinmez çokdur 'âlemde: ġörinürden ġörinmez derler 'âlemde çü pes çokdur SYH; 2b eyle bir bir niçe eşķâlî: ile bir kez nice ahvâlî SYH.

⁹² Evliya Çelebi'nin Seyahatname'sinde ilk iki beyti bulunan bu gazel Seyahatnamede "Taklitçi oyuncularını bildirir" başlığı altında anılan taklitçi "Kör Hasanzâde Mehmed Çelebi" nin gölge oyunu oynatırken okuduġu şiirlere örnek olarak verilmiştir. Bir öncesi şiirin kime ait olduġu söylenirken bu şiir sanki Hasan Çelebi'ye aitmiş gibi verilmiştir. Bu noktada bir kesinlik söz konusu olmadığı için şiir mecmuadaki gibi Beyânî'nin şiiri olarak alınmıştır.

5. **Beyānī** kāyinātı zılle teşbīh eylemiş üstād
Gelüp gitmekte ‘ālem bu hayāl-i zıllūñ emşālī

[44a]

156. Ğazel-i ‘Anḳā

mefā‘īlün/mefā‘īlün/mefā‘īlün/mefā‘īlün

1. Elem çekme rakībā dil-berūñ cevır ü cefāsından
Baña cevır ü cefāsı yig gelür mihr ü vefāsından
2. Semūm-ı āh-ı āteş-bār-ile eşk-i nedāmetdür
Şorarsañ vādī-i ‘ışkuñ gönül āb u hevāsından
3. Bu gün ‘uşşāk-ile geh hañçerin añduğ geh ebrūsın
Birez söyleşdüğ ol māhuñ orasından burasından
4. Naẓar eylerdi gāhī ben gedā-yı bī-ser ü pāya
Eger ‘ār itmeseydi ol şeh-i hūbān gedāsından
5. Eger ‘**Anḳā** gibi meşhūr-ı āfāk olmak isterseñ
Bu dehr-i bī-sebātuñ geç gönül miñnet-serāsından

157. Emirī

mefā‘īlün/mefā‘īlün/mefā‘īlün/mefā‘īlün

1. Senūñ ıapunda sultānum ne mīr ü ne vezīrem ben
Cenāb-ı āsitānuñ bendesi ‘abd-i haḳīrem ben
2. Ğam-āzürde elem-dīde sitem-sencīde miskīnem
‘İnāyet kııl zekāt-ı luṭfuñı ğāyet faḳīrem ben
3. Maḥall-i merḥamet muḥtāc-ı şefkat lāyık-ı raḥmet
Sezāvār-ı şefā‘at mücrim-i bī-dest-ğīrem ben
4. Vaṭandan fūrkat-ile dūr u hem yārāndan mehcūr
Benüm sultānum āzād eyle ğurbetde esīrem ben
5. Ferāmūş eyleme ben kuluñı devletlü sultānum
Emirī ‘abd-i dā‘ī bende-i fermān-pezirem ben

156/G. Yılmaz Top, “Şiirin Ankâ’sı Şirâzî Molla Hüseyin’in Gazelleri,” *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*. 11, (2013), s. 237-272

2. ve 4. beyitlerin sıralaması makaleye alınan gazelden farklıdır.

1a elem: elüm MKL; 1b yig: hoş MKL; 2b gönül: dilā MKL, u: - M.

[44b]

158. Hüsrev

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

1. Söylemez oldı meded cānāne söyleñ söylesün
Bir nefes ol ‘İsī-i devrāna söyleñ söylesün
2. Dostlar bīmār-ı ‘ışkam bir cevāb alan baña
Derdüme dermān nedür Loḵmāna söyleñ söylesün
3. Ta‘n idermiş la‘l-i yāra sözi var ise eger
Gülistānda ḡonca-i ḡandāna söyleñ söylesün
4. Söyledüp şeṣḡānesin muṭrib ser-āḡāz eylesün
Oḡusun eṣ‘ārumı ḡoṣ-ḡāna söyleñ söylesün
5. **Hüsreve** diñ yār geldi bezme ḡāmūṣ olmasun
Vaḡt-i güldür bülbul-i nālāna söyleñ söylesün

159. Ziyā‘ī

mefā‘ilün/mefā‘ilün/mefā‘ilün/mefā‘ilün

1. Girersin ḡabre āḡir faḡrla devrānı neylersin
Ser-ā-ser ḡün kefen giyseñ gerek ḡaftānı neylersin
2. Nesine aldanursın bu ḡarāb-ābād dünyānuñ
Bu dārātı bu ṭavr u ṭumṭurakı ḡanı(?) neylersin
3. Ḥuzūruñ uḡurur zāḡ u zaḡan gibi ‘avām ey dil
Gözet vīrānı büm ol ṭaşrada seyrānı neylersin
4. Tedārik kılmaḡa ḡādir degülseñ yokdur idrāküñ
Yıḡarsın mālı dünyādan gidicek anı neylersin
5. **Ziyā‘ī** ṭotalum kim pādīṣāh-ı mülk-i nazm olduñ
Hüner ḡadrin bilür yok cem‘ idüp dīvānı neylersün

[45a]

160. (?)

fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilün

159/G. 374 D.

1a faḡrla: ḡasr ile D, devrānı: eyvānı D; gerek: ya bu D; 2b ḡanı: fānī: M.

1. Çeker ol sîm-tenûñ bu dil-i şeydâ ğamını
Nite[kim] müflis olan derd-ile dünyâ ğamını
2. Tolalı hûn-ı cigerle gözümün kâseleri
Çekmedüm iki gözüm bir dağı şahbâ ğamını
3. Sâkiyâ bâdeyi şun aña humârını bize
Rind-i ‘âķil yiye mi dünyede ferdâ ğamını
4. Şad zebân olsa dağı süsen-i âzâde gibi
O güle diñledemez bülbül-i güyâ ğamını
5. Bâdeden şüfî geçüp özledi âb-ı kevşer
İbn-i vaķt iken o bilmez idi ferdâ ğamını

161. Ğazel-i Selmân

fe‘ilâtün/fe‘ilâtün/fe‘ilâtün/fe‘ilün

1. Ey gönül ‘ârif iseñ çekme bu dünyâ ğamını
Bârî çek dünyede bir dil-ber-i ra‘nâ ğamını
2. Sâkiyâ bâdeyi şun aña humârını
Rind-i ‘âķil yiye mi dünyede ferdâ ğamını
3. Dil olup söyler ise sînde key şerhalarum
Haşre dek şerh idemez bu dil-i şeydâ ğamını
4. Bir zamân bâde ile def‘-i ğam iderdi gönül
Dün ü gün şimdi çeker bâde-i hamrâ ğamını
5. Yâr ağıyâra ider mihr ü vefâyı **Selmân**
Çekdürür ‘âşık-ı bî-çâreye tenhâ ğamını

[45b]

162. Re‘yî

fe‘ilâtün/fe‘ilâtün/fe‘ilâtün/fe‘ilün

1. Yâr ile ‘âlem iden çekmedi dünyâ ğamını
Haşr olan anuñ-ile çekmedi ferdâ ğamını
2. Leb-i şîrîni aña irse idi Ferhâduñ

161/G. Metâli‘ü’n-Nezâ‘ir, s. 127.

162/G. Metâli‘ü’n-Nezâ‘ir, s. 1273.

‘Ömri oldukça yimezdi bile helvâ gamını

3. Mübtelâ-yı leb-i meygûnuñ olup ehl-i şafâ
‘Aynına almadılar bâde-i şahbâ gamını
4. Yâr-ile zevk u şafâda geçinürmiş ağıyâr
İşidüp ‘âşık olanlar çekeler hâl[?] gamını
5. **Re’iyâ** ‘azm-i sefer ile burayı terk it
Çekmeyem dirseñ eger ta‘ne-i a‘dâ gamını

163. Şadrî

fe‘ilâtün/fe‘ilâtün/fe‘ilâtün/fe‘ilün

1. Añma vâ‘iz bize bu dünyede ‘uqbâ gamını
İbn-i vaqt olana ‘arz eyleme ferdâ gamını
2. Dâğ yakdum tenüme tâze elifler çekdüm
Çekmezem hâşılı serv-i gül-i ra‘nâ gamını
3. ‘İşk-ı pāk-ile belâ bezmünün evbâşları
Sâkiyâ çekmediler bâde-i hamrâ gamını
4. Eyle ‘ibretle nazar hâl diliyle söyler
Her çemen bir dil olup ol haţţ-ı zîbâ gamını
5. Ser-i zülfi elemin **Şadrî**-i şeydâdan sor
Yig bilür Kays-ı belâ-keş yine Leylâ gamını

[46a]

164. Şadık

fe‘ilâtün/fe‘ilâtün/fe‘ilâtün/fe‘ilün

1. Zâhidâ men‘ idelüm cân-ile dünyâ gamını
İbn-i vaqt ol nidelüm kevşer-i ‘uqbâ gamını
2. Geçdük andan leb-i dil-ber yiter ey sâķî müdām
Kim çeker bezm-i belâda mey-i hamrâ gamını
3. Yüklenüp başına sevdâ-yı ser-i zülf gibi
Çekeyin bār-ı belâ niye o bālâ gamını
4. Her biri bir dil olup sînede peykânlarınuñ
Şerh ider bār dem-â-dem dil-i şeydâ gamını

5. Oğ gibi sîneye bir kez çekebilmezse eger
Şadık ol kaşı kemānuñ çeke mi yâ ğamını

165. Bākī

fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilün

1. Getürür başuma sevdaları dünyâ ğamını
Nice ‘ākıldür o kim çekmeye ferdâ ğamını
2. Sākiyâ cür‘a-i cām-ı leb-i cān-bahşuñı şun
Çekmesün ehl-i şafâ bâde-i hamrâ ğamını
3. Alayın başuma ol kākül-i miskīn elemin
Çekeyin her ne bela-y-ise ol bālâ ğamını
4. Kākül-i bend-i belādan beni āzād itsün
Alayın başuma ol zülf-i semensâ ğamını
5. Bu şikāyet nedür inşāf idelüm ey **Bākī**
Sen şafāsın süresin il mi çeker yâ ğamını

[47a]⁹³

166. Behiştī

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

1. Ehl-i ‘ışkı şāhid-i ğazbāndan Allāh şaklasun
Bendeye hışm idici sultāndan Allāh şaklasun
2. Nār-ı düzağ gerçi müşkil nesnedür zāhid velī
Yāra ırmış ‘āşıkı hicrāndan Allāh şaklasun
3. Hāsta hālin şorayorurken tabībi gāh gāh
Derd ü ğam bīmārını dermāndan Allāh şaklasun
4. Bir sa‘ādet-hānede tenhā düşüp bir nīk-baht
‘İyş iderken yār-ile yārāndan Allāh şaklasun

165/G. 506 D.

Divana göre bir beyit eksiktir: 4.

1a sevdaları: ferdaları D; 4a kākül-i: kākülün D; 4b başuma: boynuma D.

⁹³ 46^b’de boş ebrulu sayfa mevcuttur.

166/G. 415 D.

2. ve 3. beyitlerin sıralaması divandakinden farklıdır.

1a ğazbāndan: ğazābdan D; 3a hāsta hālin şorayorurken: derd-mendin şoradururken D;

5. La‘l-i cānān sükkar-i senbūsedür gūyā hemān
Ey **Behiştī** anı bir hayrāndan Allāh şaklasun

167. Remzī

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

1. Bir nihāl-i tāzedür gūyā o serv-i ser-firāz
Şīveler berg anda nāzūk mīvelerdür ‘izz ü nāz
2. Naķş-ı hūsnūñ ‘aqlumuz aldı unutduķ secdeyi
Qalmışsuz mescid temāřasında fevt olmış namāz
3. Dir-imiřsin zūlf ü ruķsārına ‘ömr ü devletüm
Olsun ey dil devletūñ pāyende vü ‘ömrūñ dırāz
4. Nūř-ı mey kıl gūř-ı sāz it ey esīr-i ‘ıřķ-ı pāk
Sāzdur ey çāresüz miskīn bu derde çāre-sāz
5. Açma **Remzī** zāhide yāruñ dehānı sırrını
‘Ārif iseñ degme bir nā-dāna kılma keşf-i rāz

[47b]

168. Hayālī

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

1. Jālelerdür eşk-i çeřm-i hūn-feřānı bülbulūñ
Berg-i güldür penbe-i dāğ-ı nihānı bülbulūñ
2. Beñzedi kanlu gözi hākister içre aķkere
Yanalı odlara çeřm-i nā-tüvānı bülbulūñ
3. Goncayı kan tutdı eylerken řabūhı bāğda
Aldı kanın nīřter oldı zebānı bülbulūñ
4. Aķker-i sūzān imiř her beyza-i alı aña
Olalı tennūr-ı miņnet āřiyānı bülbulūñ

167/G. 68 D.

Divana göre iki beyit eksiktir: 3, 4.

2a ‘aqlumuz: gönlümüz M; 3a ‘ömr ü: ‘ömrüm D; 4a ‘ıřķ-ı pāk: derd u ğam D; 5a zāhide yāruñ dehānı sırrını: kimseye sırr-ı dehān-ı dil-beri D; 5b nā-dāna: nāmerde M, kılma: itme D.

168/G. 296 D.

4a sūzān imiř: sūzānveř M.

5. Ger kulağınca iderlerse gülün her pāresin
Ey **Ḥayālī** gūşuña girmez fiğānı bülbulün

169. Żiyā'ī

mefā'īlün/mefā'īlün/mefā'īlün/mefā'īlün

1. Revā mı iltifātuñ böyle kesmen derd-mendüñden
Gel inşāf eyle hey sultān-ı 'ālem kendü kendüñden
2. Ne derde mübtelādur bu dil-i āşüfte seyr eyle
Ne kapuñdan diler gitmek ne kurtulmak kemendüñden
3. Ża'īf oldum büküldüm fūrkatüñle ey kemān-ebrū
Yoluñda fark olunmaz kālībun na'l-i semendüñden
4. Hevā-yı fūrkatüñ gülşende lerzān itdi endāmın
Ne hālet geldi āyā serve bālā-yı bülendüñden
5. Nedür cevır eyleyüp çaķ böyle i'rāż itmege bā'is
Ne gördüñ hey gözüm nūrī **Żiyā'ī** müstemendüñden

[48a]

170. 'Ulvī

mefā'īlün/mefā'īlün/mefā'īlün/mefā'īlün

1. Şeh-i 'ışķam sipihr ü āfitābı taht u tāc itmeme
Bir abdālam ger ölsem dehre 'arz-ı ihtiyāc itmeme
2. Benüm bezmümde yaşum bādedür hūn-ı ciger aşum
Toķuz ķatdur felek evrāķını şunsa gülāc itmeme
3. Tenūr-ı sīne ķurş-ı dāğ-ı pūr-sūzumla memlūdur
Tevekkül kıl gōñül Ḥaķķa seni herģiz ben ac itmeme
4. Mey-i gülģünüñ ey dil 'aksidür keyfiyyet-i berşüñ
Mizācum şurba māyil berş-ile hīc imtizāc itmeme
5. Çıķup ğam-hāneden ol cān ṭabībi dimiş ey **'Ulvī**
Ölürse cānı çıķsun ben aña herģiz 'ilāc itmeme

169/G. 317 D.

2a āşüfte: dīvāne D; 2b na'l: nūn D; 4a endāmın: 'uşşāķı M; 4b serve: serv M; 5a çaķ: çok D.

170/G. 470 D.

1b ger: ki D; 2a aşum: eşķüm D; 3b herģiz ben ac: ben ihtiyāc M; 4a berşüñ: bī-şekk D.

171. Velehu

mefā‘ilün/mefā‘ilün/mefā‘ilün/mefā‘ilün

1. Beni cān-ı ‘azīzüm kendüsine yār şanmaz mı
Beni cāndan uşandurdı cefādan ol uşanmaz mı
2. Şeb-i ğam zāyil olmaz mı gönül bāġı açılmaz mı
Sa‘ādet şubhı yok mı baht-ı h^vāb-ālūd uyanmaz mı
3. Niçe bir künc-i tārīk içre kılsun hasta-dil yā Rab
Ümīdüm māhı toġmaz mı murādum şem‘i yanmaz mı
4. Tūalum şu gibi dāyım humār için içer kanum
Hayātum çeşmesi maḥv oldu çeşmüñ dahı kanmaz mı
5. Ne deñlü keşret-i imān ile ‘arz-ı niyāz itsem
Yüzüme bakmaz ol şeh bilsem ey ‘Ulvi inanmaz mı

[48b]

172. ‘Ulvi

fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilün

1. Cāna geçdi kad ü zülf ü dehen-i yār elemi
‘Ālemi başuma dār eyledi aġyār elemi
2. Ne muḥaşşal görünür bunca elemden ne me’āl
Hāşılı tūl-i emeldür bu sitem-kār elemi
3. Başuma ta‘ne-i cāhil ne belādur yā Rab
‘Ālemüñ ġayret-i aqrān-ile ḥod-vār elemi
4. Añmayup kıllit-i ‘ömrüñ niçe bir ey h^vāce
Çekesin keşret-i emvāl-ile her bār elemi
5. ‘Ulviyā fenn-i cefāda ne ‘aceb kāmīl imiş
Cāna kār itdi kemāl-ile o dil-dār elemi

171/G. 797 D.

Divana göre iki beyit eksiktir: 4,6.

1b beni cāndan uşandurdı: uşandurdı beni cāndan D, ol: yār D; 4a dāyım: def‘-i D; 5a niyāz:

melāl D.

172/G. 675 D.

2b bu: o D; 3a başuma: başına D; 3b ġayret: ‘izzet D; 4a añmayup kıllit-i ‘ömrüñ: sālīk-i rāh-ı
Ḥudā ol D.

173. Ḥayālī

mefā‘ilün/mefā‘ilün/fe‘ülün

1. Hevā-dāruñ olaldan dūd-ı āhum
Yazar eyvān-ı çarḥa āh şāhum
2. Miyānuñ fikridür eglencem ancak
Alan bir kıldan alur pādīşāhum
3. Benem devrümde sultān-ı ḥarābāt
Başumda bir ḫadeḥ meydür külāhum
4. Ḥabābāsā başum alup elüme
Hevā-yı ‘ışḳa uyupdur sipāhum
5. **Ḥayālī** şāh-ı ğam ḥuffāşıyam kim
Cihānuñ mihrine yokdur nigāhum

[49a]

174. Ümīdī⁹⁴

fe‘ilātün/mefā‘ilün/fe‘ilün

1. Düşeyin ḥāk-i pāyüñe ḳo beni
Dostum sen de gör saña düşeni
2. Naḳd-i cān virmek-ile ey dil-i zār
Bulınur şanma dil-berüñ deheni
3. Tāma‘-ı ḥām ider görüp aġyār
Sīb-ġabġab ile ol bih-zeḳanı
4. Bulup ol tıfl-ı nāzenīni bugün
Yaḳasından geçürdi pīreheni
5. Ölmedin kıl **Ümīdī**ye dermān
Seven ölsün mi ā begüm ya seni

175. Emrī

173/G. 366 D.

4a ḥabābāsā başum alup: ḥabābāsā alup başum D.

⁹⁴ Bu gazel 118^a’da tekrar yazılmıştır. Bu nedenle gazele sadece burada yer verilmiştir.

174/G. 223 D.

175/G. 325 D.

2. ve 4. beyitlerin sıralaması divandakinden farklıdır.

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

1. Hâṭ ki levḥ-i ‘arız-ı cānānı yazmışdur tamām
Şafḥa-i gülde bahāristānı yazmışdur tamām
2. Āferīn olsun ḥaṭ-ı yāra ḥaṭ-ı reyḥān ile
İki gül yaprağına Ḳur’ānı yazmışdur tamām
3. La‘lden bir cāmdur la‘lūn ki eṭrāfında ḥaṭ
Ḳıṣṣa-i cām-ı Cem-i devrānı yazmışdur tamām
4. Ḳıṣṣa-i çāh-ı zeneḥdānın ḥaṭından şor kim ol
Sergüzeşt-i Yūsuf-ı Ken‘ānı yazmışdur tamām
5. Gül yüzün vaşfinda **Emrī** tāze dīvān bağladı
Misk-i terle ḥaṭṭuñ ol dīvānı yazmışdur tamām

[49b]

176. Bākī

mef‘ülü/fā‘ilātü/mefā‘ilü/fā‘ilün

1. Ṭurmaz yanumda ḥaṇçerini vaşf ider nigār
Ya’nī baña ṭoḳındurur ol şūḥ-ı şīve-kār
2. Ğāyetde teşne idi gönül āb-ı vaşluña
Şusuzlığını kesdi o şemşīr-i āb-dār
3. Zülfi elinden almağa cān-ı belā-keşi
Boynın ḳulağın öpdı gırībān u gūşvār
4. Yāḳūt u la‘li birbirine urdı lebleri
İdüp nişār sözde nice dürr-i şāhvār
5. Ḥaylī dimāğ bağladı ‘ālemde **Bāḳiyā**
Ḥāl-i nigāra beñzeyeli nāfe-i Tātār

177. Hüsrev

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

1. Sūziş-i dīdār-ı ‘ışḳ-ile olup bīdār şem‘
Her gice nūr āyetin ezber okur ey yār şem‘

2. Ben de dehrüñ cān-bāzıyam diyü bāzārda
Perçeminden rīsmāna aşılır her bār şem‘
3. Geh yaqarlar geh aşarlar geh keserler başını
Var ise kıldı *ene’l-Haḳ* sırrını izhār şem‘
4. Sūzını her şahşa yanar şevkını iş‘ār ider
Dili ucından olur Manşūrveş ber-dār şem‘
5. Bezm-i gülşenden yaqar bu şeb çerāḡı **Hüsrevā**
Sākī bülbül cām gül mey ergavān gülnār şem‘

[50a]

178. ‘Ubeydī

mefā‘īlün/mefā‘īlün/mefā‘īlün/mefā‘īlün

1. Ayaḡum adım atmaz bir yire mey-hāneden ḡayrı
Elüm bir nesne tutmaz sākīyā peymāneden ḡayrı
2. Koya ḡavḡāyı ey vā‘iz kulaḡum nesne ḡuş itmez
Şürāhī kulkulıyla na‘ra-i mestāneden ḡayrı
3. ‘Aceb mi zāhidā hūr-ı behişte nāzır olmazsam
Gözüm hīç nesne görmez şahid-i kāşāneden ḡayrı
4. Nice rengīn ü şīrīn olmasun ḡüftār-ı dil-sūzum
Dilüm bir nesne zıkr itmez leb-i cānāneden ḡayrı
5. ‘**Ubeydī**nün mekānını şorarsañ ey perī-peyker
Yataḡı yokdur ol dīvānenün vīrāneden ḡayrı

179. Ḥayālī⁹⁵

mefā‘īlün/mefā‘īlün/feülün

1. Niçe bir ehl-i İslāma bu kīnün
Behey kāfir senün de var a dīnün
2. İl ok dir kirpigüne kaşuña yay
Olaldan cān şikārına kemīnün

178/G. 318 D.

2b mestāneden: mestānemüz M; 3b: 4b D.

⁹⁵ Bu gazel 115^a’da tekrar yazılmıştır. Bu nedenle gazele sadece burada yer verilmiştir.

179/G. 299 D.

2a yay: yā D; 4b ki: bu ḡod D, mezhebde görmedük: mezhebinde yok D.

3. Giyüp ay âfitâbum âsumânî
Yağarsın halkını ehl-i zemînüñ
4. Kesüp başlar güç-ile bâc alursın
Ki bir mezhebde görmedük bu dînüñ
5. Müselmân sevmeden geçdün **Hayālî**
Yine bir kâfir oldu nâzenînüñ

[50b]

180⁹⁶. [Hayālî] ⁹⁷

mefâ‘îlün/mefâ‘îlün/mefâ‘îlün/mefâ‘îlün

1. Beni kendüye kûl itdi bugün ol mâh-ı Ken‘ânî
Mübârek ismidür Ya‘kûb u kendi Yûsuf-ı şânî
2. Nola ser-defter-i hûbân-ı ‘âlem olsa ol server
Maḥabbet-nâmesi şimdi anuñla buldı ‘unvânı
3. Baña dil uzadur ey gönca-i nev-reste her bir hâr
Varup seyrân idersem sensüzün şaḥn-ı gülistânı
4. Görenler nîlgün dülbend-ile ol yâr-ı meh-rûyî
Şanur dördüncü kat gökde görindi mihr-i raḥşânı
5. Helâk itdün **Hayālî**yi ümîd-i vaşl-ile âḥîr
Niçün yok yire öldürdün behey kâfir müselmânı

181. Velehu

mefâ‘îlün/mefâ‘îlün/fe‘ûlün

1. Bakup sînemde tâze tâze dâğa
Isındı gice pervâne çerâğa

⁹⁶ Bu gazel 115b’de tekrar yazılmıştır. Bu nedenle gazele sadece burada yer verilmiştir.
180/G. 660 D.

⁹⁷ Müstensih yanlışlıkla gazelin başına Ümîdî yazmıştır fakat makta beytinde Hayālî’nin mahlası yer almaktadır. Gazel de Hayālî’nin divanında bulunduğu için Hayālî’ye aittir.
1a beni kendüye kûl itdi: beni kûl itdi ‘ışkına D, ol: bir D; 2a server: serv M; 2b maḥabbet: melâḥat D; 4a yâr: mâh M; 4b gökde: gökden D, mihr: mâh M; 5a itdün: itdi M; 5b behey: be D, bir müselmânı: müselmânı M.

181/G. 186 D.

1a tâze tâze dâğa: yanan tâze dâğa D; 1b ısındı: indi D; 3b varur: vara D, 3b bıçağa: yarağa M; 5a şafâyı: şarâbı D.

2. Göñül murğı görüp hāl-i ‘izāruñ
Varup düşdi qara zülfünde ağa
3. Kanı pervāne gibi bir dil-āver
Ki meclisde varur yaluñ bıçağa
4. Sımağa revnağ-ı bezm-i şarābı
Urur cām-ı meyi zāhid ayağa
5. **Ümīdī** şun meded cām-ı şafāyı
Yubūsetden yapışdı dil damağa

[51a]

182. Mūyī

mefā‘īlün/mefā‘īlün/fe‘ūlün

1. Dirīgā seni toğru yār şanduk
Ki böyle āteş-i ‘ışkuña yanduk
2. Güzeller ‘ahde durmaz dirler idi
Yalan añlarıduk gerçek inanduk
3. Metā‘-ı vaşluña cehd ide ide
Belā vü derd ü miñnetler kazanduk
4. Qatı gāfil yitürdük bunca yıldur
Bi-ḥamdillāh hele şimdi uyanduk
5. Cihānuñ bī-vefā dil-berlerini
Be hey **Mūyī** seve seve uşanduk

183. Nev‘ī

mefā‘īlün/mefā‘īlün/fe‘ūlün

1. Şikāf oldı tenüm tīg-i cefādan
Qoyup cānum beni çıkdı aradan
2. Koluñ kıldukça ağıyāra ḥamāyil
Unutma ben kuluñ şāhum du‘ādan
3. Dilā el virmedi dāmān-ı vuşlat

Ne aşşı el ucıyla merhabādan

4. Kitāb-ı ‘ışkı fehm itmez muğannī
Def ü ney gerçi söylerler hevedan
5. Bu şi‘rüm sāde-rū bir hūba beñzer
Libāsı Nev‘iyā rengin edādan

[51b]

184. Zihnī

fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilün

1. Ey hadīs-i dehenün vird-i zebān-ı şu‘arā
Vaşf-ı āyāt-ı haṭuñ ḥüsn-i beyān-ı şu‘arā
2. Raḥş-ı fikretle iderler şaf-ı lāhūtda seyr
Muṭlak olsa nola meydānda ‘inān-ı şu‘arā
3. Haḳ budur kim leb-i cānāna ‘aceb ni‘metdür
Hālī ol māyideden olmaya ḥvān-ı şu‘arā
4. Söz güherdür şaḳın eş‘ara ḥaḳir itme nazar
Yoḳsa baḡruñ deler elmās-ı lisān-ı şu‘arā
5. Şöyle vaşf it o sehī kāmeti ey Zihnī kim
Şād ola işidicek rūḥ-ı revān-ı şu‘arā

185. Kerīmī

mefā‘ilün/mefā‘ilün/fe‘ülün

1. Selāmuñ degdi cümle ḥāşş u ‘āma
Dirīgā degmedük biz bir selāma
2. Saña dil mā-cerāsın şerḥ iderken
‘Aceb ḳan ağladı ey dost ḥāme
3. Beyāz-ı şubḥ irişdikçe güneşden
Göñül şanur ki senden geldi nāme
4. Niçe kızdurmasun mey şöḥbetün kim
Ruḥuñ ‘aksinden āteş düşdi cāma⁹⁸

⁹⁸ Nüshada muhtemelen yanlışlıkla “ḥāme” şeklinde yazılsa da anlam “cāma” istemektedir.

5. Ne hikmetdür **Kerimî** ol habîbüm
Benümle kıyıl olmaz bir selâma

[52a]

186. Kānî'î

fe'îlâtün/fe'îlâtün/fe'îlâtün/fe'îlün

1. Âh kim derd ü firâk-ile bükildi bilümüz
Düşmüşüz hayrete hiç kalmadı 'aql u bilümüz
2. Kime kan ağlayalum kime şikâyet kılalum
Kime söz söyleyelüm kimse bilmez dilümüz
3. Zülfinüñ 'uğdesini görelî hayretde kalup
Müftî-i vâkı olan hâl idemez müşkilümüz
4. Yâri âğyâr ile görmeklige tâkat yokdur
Ger refîk olsa ecel bağlamışuz maḥmilümüz
5. **Kānî'î** aḥma şaḳın cennet-i Firdevsi baña
Kûy-ı cānān yiter öldükde bizüm menzilümüz

187. Aḥmed

mef'ûlü/fâ'îlatü/mefâ'îlü/fâ'îlün

1. Ser-nāme-i maḥabbet-i cānāna yazmışam
Ḥasret risālesin varâk-ı cāna yazmışam
2. Nālelerini derd-ile bî-çâre bülbülin
Bād-ı şabā eliyle gülistāna yazmışam
3. Zülfün hikāyetini gönülde mişâl idüp
Ġam kışşasını levḥ-i perîşāna yazmışam
4. Resm itmişem gözümde ḥayālünü güyiyā
Naḳş-ı nigāri sāğar-ı mercāna yazmışam
5. Tāb-ı ruḥuñla sūzını yazarken **Aḥmed**
Şevkından odlara düşüben yana yazmışam

[52b]

188. Muḥibbî

187/G. 199 D.

2a nalelerini: nālîşlerini D.

188/G. 1857 D.

mefâ‘îlün/mefâ‘îlün/fe‘ûlün

1. Delinipdür ğam-ı müjeñle yürek
Biraz ey kaşı yâ oķuñ çekerek
2. Seyr-i bostân ider benümle o yâr
Felege dimesem ‘aceb mi kelek
3. Redd ider kapusunda aĝlarsam
İgitlige dahı sitâre gerek
4. Hâyfdur kullaruñı çignetme
Şehsüvâram atuñ başın çekerek
5. Ey **Muhibbî** daķıķ-i nazmumdan
‘İkd-ı pervîne şab‘um aşdı elek

189. Bākî

mefâ‘îlün/mefâ‘îlün/mefâ‘îlün/mefâ‘îlün

1. Göñül bir rind-i ‘âlem-süz şüh-ı şeh-levend ister
Ki ‘ışķ odına yanmaĝa dil ü cānı sipend ister
2. Belâ-yı bend-i zülfünden ĥalâş it cān-ı miskîni
Esîr-i miñnet-i ‘ışķuñ ne bend ü ne kemend ister
3. Qarâr itmez göñül murgı bu bâĝuñ degme şāhında
Nihāl-i qadd-i dil-ber gibi bir serv-i bülend ister
4. Mezākın zehr-i qahr-ı miñnet-i eyyām telĥ itmiş
Lebüñden ‘āşık-ı bî-şabr u dil bir pâre qand ister
5. Murādı sîneye ol serv-i sîm-endāmı çekmekdür
Semend-i şab‘-ı **Bākî** bir gümüşden sîne-bend ister

[53a]

190. Ahmed Paşa

fâ‘îlâtün/fâ‘îlâtün/fâ‘îlün

2, 3, ve 4. beyitlerin sıralaması divandakinden farklıdır.

2a yâr: mäh D; 2b dimesem: dimezem D.

189/G. 143 D.

1b cānı: cāndan D.

190/G. 308 D.

3a bülbülin: bülbüli D; 5a öldüriserin: öldürürem M.

1. ‘Ahde vefā eylemedüñ eyle mi
Terk-i cefā eylemedüñ eyle mi
2. Bir dem ayağın tozını gözüme
Kuhl-i cilā eylemedüñ eyle mi
3. Gül yüzüne karşı gönül bülbülün
Perde-serā eylemedüñ eyle mi
4. Şemme-i zülfünle meşâmın dilün
Gāliye-sā eylemedüñ eyle mi
5. **Ahmedi** ben öldüriserin dir-idün
‘Ahde vefā eylemedüñ eyle mi

191. Ahmed Paşa

mefā‘ilün/mefā‘ilün/fe‘ülün

1. Gönül gamzen oğından hasta düşdi
Kaşun yâyına cân peyveste düşdi
2. Gözün kanum içre şıhhatler olsun
Ki mahmûr olalıdan hasta düşdi
3. Kaşun dil ‘âbidinün mescididir
Velî nâzırlığı bu meste düşdi
4. Dutıldı zülfüne gönüm ruhuında
Şan âb içinde mâhî şeste düşdi
5. Ne miskîn oldı **Ahmed** zülfün-ile
Ki misk-i Çın aña dem-beste düşdi

[53b]

192. Ahmed Beg

mef‘ülü/mefā‘ilü/mefā‘ilü/fe‘ülün

1. Zeyn itmek için cennete insân iledürler

191/G. 338 D.

1a oğından: ucından M; 4b şeşte: beste M.

192/G. 70 D.

Divana göre iki beyit eksiktir: 4, 6.

4b ber-dâr: giryân D.

Qulluğa aña hūr u ğilmān iledürler

2. Cān Yūsufını Mısr vücūduñda bulursañ
Ken‘ān iline ismüñi sulṭān iledürler
3. Vā‘ız bizi qorqutma cehennemde od olmaz
Yanmağa odın her kişi bundan iledürler
4. Manşūr olanı bend-i melāmetle sürerler
Taḥḫīki fenā dārına ber-dār iledürler
5. **Aḥmed** şaḡın aldanma bugün tāc u ḡabāya
‘Ūryān getürüp dünyādan ‘ūryān iledürler

193. Belāyī

mefā‘ilün/mefā‘ilün/fe‘ülün

1. Belüm bükdi firāḡ-ı ebruvānuñ
Helāk itmek gibi ḡaşdı kemānuñ
2. Açılmaz söylemezsin gülşen içre
Neden teng olmuş ey ğonca dehānuñ
3. Dilā döksün der-i dildāra dürler
Dem-ā-dem dīde-i gevher-feşānuñ
4. Niçe Yūsuf-liḡālar sevdüm ammā
Oñulmaz zaḡmı sīnemde sinānuñ
5. **Belāyīyi** helāk itdün ğamuñla
Begüm oranı yoḡ mı bu cefānuñ

[54a]

194. İshāḡ

fe‘ilātün/mefā‘ilün/fe‘ilün

1. Fülk-i dil çıḡmadın kenāra daḡı
Rūzgār atdı bir diyāra daḡı
2. Beni luṭf idüp ey felek öldür

194/G. 303 D.

Divana göre iki beyit eksiktir: 2, 6.

1b rūzgār: mevc-i ğam D, atdı: şaldı D; 2a luṭf idüp: ‘ışḡında D; 3a gel al kırtar: benüm rūḡum M; borcumuz var mı: gelüp al çekme M.

Mübtelā itme bir nigāra daḥı

3. Ğarazuñ cān ise gel al kırtar
Borcumuz var mı intizāra daḥı
4. Baña cevır itse vechi var ol yār
Noldı bilsem bu rūzgāra daḥı
5. Hecre **İshāq** çāre ölmekdür
Kimse itmez bu derde çāre daḥı

195. Belāyī

mef‘ülü/mefā‘ilü/mefā‘ilü/fe‘ülün

1. Gīsü-yı siyāhuñla gören la‘l-i nebātuñ
Nāmın karañuda aña mı āb-ı ḥayātuñ
2. Cūyān olalı kūyuña seyl-āb-ı sirişküm
Mānendi olupdur didiler Nıl ü Fırātuñ
3. Ol lāle-ruḥuñ āteş-i ‘ışk[ıy]la tutışdum
Ey dil ‘acebā mümkün ola mı ki necātuñ
4. Kāküllerinüñ vaşfını yazmağa dilerken
Ḥayretle gice ağzı açık kaldı devātuñ
5. La‘lünde **Belāyī** görüp ol ḥāl-i siyāhı
Nā-mebnī eger pādişehüm ḥabb-i nebātuñ

[54b]

196. ‘İşretī

fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilün

1. Bire ra‘nā bire zībā bire beg
Yüzi gülden saçı sünbülde yeg
2. Bilsün eksikliğini mäh-ı tamām
Şeb-külāhını meh-i nev gibi eg
3. Murg-ı cān kūyuña uçmağ ister
El ucıyla kafes-i sīneme deg
4. İtme kapuñda rakībī derbān
Der-i devletde yaraşmaz ol seg

5. ‘İşretî görmedi bir sencileyin
Mülk-i hüsne yaraşuk ‘ādil beg

197. Refîkî

mef‘ülü/mefā‘îlü/mefā‘îlü/fe‘ülün

1. Şol başda ki keyfiyyet-i ‘ışkuñ eşeri var
Devletlü zihî t̄ālî‘-i ferhunde seri var
2. Kim şād oluban çekmese dünyāda hîç gam
Şol kimselerüñ tal‘at-ı zībā vü feri var
3. Şol kan dökücü tîğ-i müjeñle ki şehā sen
Yarsañ yüregüm görseñ içinde neleri var
4. Çok cevır ü cefā eyleme ‘uşşākuña ey dost
Zirā ki şaķın anlaruñ āh-ı seheri var
5. ‘Ālemde **Refîkî** kulunuñ şemmesi yokdur
‘İşkuñda fedā itmege cān-ile seri var

[55a]

198. Ğazel-i Muḥibbî

fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilün

1. Nār-ı ğamda nazar iden kişi t̄āb-ı tenüme
Didi fānūs-ı belā örtüsi p̄rāhenüme
2. Bülbül-i cān iremez gülşen-i şādiye velī
Kanda bir h̄ār-ı ğam olsa yapışur dāmenüme
3. Haşre dek rakş uram ey dil-ber alup başum ele
Tîğ-i cān-baḥşuñ eger bir dem ire gerdenüme
4. Ser-i kūyuñda kılam kaddümi yā āhumı t̄ir
Tā ki ol zāğ rakīb ugramaya gülşenüme
5. Ey **Muḥibbî** dime aġyāra seg-i yār şaķın
Ne içün beñzedeyin dostumı [ben] düşmenüme

198/G. 3155 D.

1b örtüsi: perdesi D; 2b: 3a D; 4b ol: her D; 5b beñzedeyin: beñzedesin D, 5b dostumı: dostı M.

199. Aḥmed Paşa

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

1. Hâtırım şād olduğın bir laḥza dildār istemez
Hâşılı budur ki ḥandān olduğum yār istemez
2. Bir nefes ‘ömrümde ḥandān olmağa biñ cānla
İsterem ben lîkin ol şūḥ-ı sitem-kār istemez
3. Baña dirler kim raḳîbi istemez göñlün niçün
İhtiyārum elde yok vallāh nā-çār istemez
4. ‘Anberîn ḥālūñle müşgîn ḥaṭṭuñı medḥ idicek
Ehl-i dilden kimseler dīvān-ı ‘Aṭṭār istemez
5. Naẓm içinde faẓluma şāhid yiter bu resme kim
Aḥmedūñ şî‘rinden özge kimse eş‘ār istemez

[55b]

200. Ğazel-i Zātī

mef‘ülü/fā‘ilātü/mefā‘ilü/fā‘ilün

1. Yūsufcuğum talarsa gözüm nola kan ile
Müjgānuñ urdı sîneme zaḥm-ı sinān ile
2. Devletlü baş ol ki ayağ oluban ele
‘İyş-ı müdām eylesin dil-sitān ile
3. Ḥaṭṭuñ gelince kuzucuğum güdeyin seni
Şāyed ola ki koynuma koyam zamān ile
4. Ey boyı serv cānı revān eyledüm saña
Göñlüm sevüp durur seni ğāyetde cān ile
5. Qandan varursın ol şanem-i serv-kāmete
Zātī cihānı göz yaşı kapladı kan ile

199/G. Tolga Öntürk, “Ahmed Paşa’nın Yayınlanmış Divanı’nda Yer Almayan Şiirleri”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10: 54, s. 125

4. ve 5. beyitlerin sıralaması makaleden farklıdır.

2b ḥandān: hürrem MKL; 4a medḥ: -ḥ M; 4b kimseler: kimsene MKL.

200/G. 1421 D.

2, 4, ve 5. beyitlerin sıralaması ve yazımı divandakinden farklıdır. Sadece 1 ve 3. beyitler ortaktır.

2: 3 D; 3b şāyed: - M, koynuma: koyuna D, zamān: āḥır zemān D.

201. Aḥmed Paşa

fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilün

1. Çekmeyen hecr elemin vaşl şafāsın ne bilür
Düşmeyen derde ğamuñ dār-ı şifāsın ne bilür
2. Niçeler mihr gibi şevkı hevāsında yeler
Pāk-bāz olmayıcağ ‘ışk şafāsın ne bilür
3. Yüzüñ ayında temāşā-yı cemāl eylemeyen
Pertev-i āyine-i nūr-ı Hudāsın ne bilür
4. Dil ü cān vaşf idemez derd-i derūnuñ haberin
Cigeri dāğ olanuñ kimse devāsın ne bilür
5. Tāk-ı ebrūsına peyveste sücūd eylemeyen
Aḥmed ol gūşe-i mihrāb du‘āsın ne bilür

[56a]

202. Ḥayālī

fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilün

1. İnse hūrşid-i felek toğsa girībānumdan
Zulmet-i āhumı dūr eylemeye yanumdan
2. Şanma göz merdümüdür baḥr şanup ebr-i siyāh
Geldi āb almağa bu dīde-i giryānumdan
3. Her düri aḥker-i raḥşende ola bahre eger
Bir şerer düşse benüm āteş-i ḥirmānumdan
4. Bulımazdı beni pīrāhenüm içinde ecel
Uşta yatur dimese nāle girībānumdan
5. Kişver-i ‘ışk **Ḥayālī**ye müsellemler olmuş
Geldi tuğrāsı o sultānlara sultānumdan

203. Zātī

201/G. 59 D.

2a niçeler: ancalar D, şevkı: şevk D, hevāsında: bisātında D; 4b devāsın: belāsın D.

202/G. 406 D.

1b eylemeye: edemeye D; 5a müsellemler: ‘alem: M; 5b sultānlara: sultānlığa D.

203/G. 599 D.

5b bizi ol: vehm M.

mef'ülü/fā'ilātü/mefā'ilü/fā'ilün

1. Bir sîm-ten tırâşı güzel hûb-ı ser-tırâş
Hüsn ü kemâl-i hulk-ile egdürdi halka baş
2. Cism-i laţîfdür dil-i sengîni görünür
Şanmañ şokup durur beline ol nigâr taş
3. Her gâh bî-tekellûf öperduk ayağını
Hammâmına anuñ yüzümüz ferş olaydı kâş
4. Hammâm gibi başuma çıkdı buhâr-ı 'ışk
Dökse 'aceb mi dîdelerüm cām gibi yaş
5. Biz pā-bürehne baş açuk abdâliyuz anuñ
Ol şoydı **Zâtiyâ** bizi ol eyledi tırâş

[56b]

204. 'Ulvi

fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün

1. Men' idersin çengi muṭrib zâhid-i mecnûna da
Diñlesün nâyı uyar çün şer'a da kânûna da
2. Şöyle hayrân oldum esrâr-ı leb-i dil-berle kim
Hâtırum meyl itmez oldu bir şehde afyona da
3. Dil virelden cām-ı la'lüñle gubâr-ı hattûña
Tevbe itdüm bâde-i gülgûna da ma'cûna da
4. Ğarķa virdüm 'âlemi ey Yûsuf-ı Mısr-ı cemâl
Eşk-i çeşmüm gâlib oldu Nîle de Ceyhûna da
5. Ol şehe billâh söyleñ dostlar lâyıķ mıdur
Şâd idüp ağıyârı **'Ulvi** kılını maḥzûn ide

205. Ğazel-i Kāmî

fe'ilātün/fe'ilātün/fe'ilātün/fe'ilün

204/G. 640 D.

Divandaki 4. beyit mecmuada yoktur.

2. beyit: - D.

1a idersin: iderse M; 4a virdüm: virdi D; 5a billâh: billahi D; 5b kılını: bendesin D.

1. Sālik-i 'ışka dime ola mı tevḫ-i refīk
Gir ṭarīke gōñül *Allāhu veliyyü 't-tevḫ*⁹⁹
2. Lücce-i 'ışkuñ olur ğavrına irmek müşkil
Rište-i 'aql-ile ölçülmedi bu baḥr-i 'amīk
3. Āsiyāb-ı felegi dāne-i encümle görüp
Kendümi maḥv iderin eyleyicek fikr-i daḫīk
4. Bār-ı a'māl-i girān za'f u kavī niçe ola ḥāl
Tīğden tīz olup mūdān ola ince ṭarīk
5. Meded ey dost meded **Kāmī**ye ol Hızr yetiş
Baḥr-i ḥayretde o bī-çāre ğarīk oldı ğarīk

[57a]

206. Ġazel-i Hāverī

mefā'ılün/mefā'ılün/mefā'ılün/mefā'ılün

1. Seni gözler dü çeşm-i ḥūn-feşānum niçe demlerle
Gel ey nūr-ı baṣar merdümlük it demler ḳademlerle
2. Ḳad ü zülf ü dehānuñ ḥasreti lām eyledi ḳaddüm
Ḥudā bilür benüm ṣağ olacağum bu elemelerle
3. 'Aceb nice yazıldı başuma bu ḳara yazular
Benüm ḥod miḥnet ü derdüm yazılmaya ḳalemlerle
4. Ġam-ı zülf-ı siyāhuñdan ölüsem āh idüp cānā
Mezārūmdan duram maḥşerde 'Abbāsī 'alemlerle
5. Nice zünnār-ı 'ışka **Hāverī** bel bağlamayam kim
Der ü dīvār-ı deyr-i dil pür olmışdur şanemlerle

207. 'Ubeydī

mefā'ılün/mefā'ılün/mefā'ılün/mefā'ılün

⁹⁹ Başarı Allah'tandır.

206/G. *Gülşen-i Şuara* s. 145

Gülşen-i Şuara'daki gazele göre iki beyit eksiktir: 5,6.

2 ve 3. beyitlerin sıralaması *Gülşen-i Şuara*'daki gazelden farklıdır.

4a ğam u zülf ü siyāhuñdan: Hevā-yı ḳadd ü zülfüñle GŞ.

207/G. 276 D.

2a oldukça: oldukça D; 5a eyleñ didikçe: eylük diseydün D.

1. Ne açılduğ fezā-yı gülşene gül pîreherlerle
Ne şalınduğ murād üzre boyı serv-i semenlerle
2. Fakîr olduğça istîgnâ şatarlar bilmezüz yâ Rab
Neye varur bizüm ahvâlimüz sîmîn-bederlerle
3. Gidüp ‘aql-ile cân zülfinde yâruñ kaldılar gördüm
Dili gönderdüm anlara o da kaldı kalanlarla
4. Ğam-ıla nâfeveş pür-hûn iderler kalb-i ‘uşşâkı
Haţâdur ‘ışk meşk itmek saçı miskîn Hûtenlerle
5. Vefâ eyleñ didikçe incinürler söylemezler hîç
‘Ubeydî söyleşilmez hak budur gonca-deherlerle

[57b]

208. Câmî

mefâ‘îlün/mefâ‘îlün/mefâ‘îlün/mefâ‘îlün

1. Kâmiş barmaklaruñ vaşfı beyân olmaz kâlemlerle
Ne itdiyse baña haţtuñ hesâb olmaz rakamlarla
2. Gönûlden gitmedi hergiz kâmiş barmaklaruñ fikri
Şanasın bir kalem-dândur içi tolu kâlemlerle
3. Gönûl âh ile gögsüñ döğ yanuñca leşker-i eşküñ
Şeh-i mülk-i melâhatsin yûri tabl u ‘alemlerle
4. Gönûl levhinde la‘lûñle güzeller nakşını yazdum
Şanasın deyr-i ‘İsîdür içi tolu şanemlerle
5. Şalınsa her taraf [...] yanınca şîvedür
Câmî Şeh-i mülk-i melâhatdür yürür hayl ü haşemlerle

209. Fiğânî

mefâ‘îlün/mefâ‘îlün/mefâ‘îlün/mefâ‘îlün

1. Metâ‘ı ğam durur hüsnüñ harîdâr olmasun kimse
Belâ dâımı durur zülfüñ giriftâr olmasun kimse
2. Seni dîvâne kılmışdur saçuñ zencîr-i sevdâsı
Senüñ sevdâ-yı ‘ışkuñla dil-fiğâr olmasun kimse
3. Senüñ ol bend-i zülfüñle giriftâr olmasun bir dil

Benüm bu k̄ara bahtumla siyeh-k̄ar olmasun kimse

4. Görelden ‘ışk derdini dilegüm bu durur H̄akdan
Düşüp gönül belāsına dil-āzār olmasun kimse
5. **Figānī** āh u nālemden uyumaz murğ-ile māhī
Benüm gibi ğam-ı ‘ışka düşüp zār olmasun kimse

[58a]

210. Ğazel-i Şādık

fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilün

1. Meskenüm dergeh-i cānān oldu
Menzilüm ravza-i rıdvān oldu
2. Luṭf-ile ‘arz-ı cemāl eyledi yār
Baña ol bābda ihsān oldu
3. Eyledi ḥande tebessümle o şūḥ
Ğonca iken gül-i ḥandān oldu
4. Nāzla nola ḥırām eylese yār
Kāmet-i serv-i ḥırāmān oldu
5. **Şādık**uñ ṭab‘ına cānā taḥsīn
Seni vaşf itmede Ḥassān oldu

211. Aḥmed Paşa

mefā‘ilün/mefā‘ilün/mefā‘ilün/mefā‘ilün

1. Bugün meydān-ı ‘ışk içre şu kim merd-i melāmetdür
Te‘allukdan ḥalāş oldu anuñ yiri selāmetdür
2. Melāmet ḥırkasın zāhid anuñ-çün ihtiyār itdüm
Degül her kişiye lāyık bu bir ‘ālī ‘alāmetdür
3. Kıyāmet ‘arz idüp vā‘iz bizi billāh korkıtma
Kişi yārinden ayrılma hemān ol gün kıyāmetdür
4. Şalāḥ u zūhd ü takvānuñ riyāsından şakınmazsañ
Çürütdüñ ‘ömrüñi zāhid anuñ soñı nedāmetdür

211/G. 51 D.

2, 3 ve 4. beyitlerin sıralaması divandakinden farklıdır.

2a itmez: itdüm M; 3b bizi: beni D; 5b olmaz: olmuş D.

5. Gözüñ yaşın görüp Aḥmed senüñ-çün cümle ‘ālem dūr
Ne hoş deryāya ğark olmaz meger şāhib-kerāmetdür

[58b]

212. Şādık

fe‘ilātün/mefā‘ilün/fe‘ilün

1. Beste-i kākül-i niġāruz biz
Bende-i şāh-ı kām-kāruz biz
2. Deşt-i ğamda hevā-yı zülfüñ ile
Bādveş şimdi bī-ķarāruz biz
3. ‘İşķumuz būyı nola olsa ziyād
Māyil-i ḥaṭṭ-ı müşġbārız biz
4. Merhem-i vuşlatuñla kıl tīmār
Hecr-i ğamzeñle dil-fiġāruz biz
5. Dil virelden o gül-ruḥa **Şādık**
Ḥāsidiñ gözlerine ḥāruz biz

213. Velehu

fe‘ilātün/mefā‘ilün/fe‘ilün

1. Fikr-i ķaddüñle eşķümüz Ceyḥūn
Hecr-i la‘lūñle dīdemüz pūr-ḥūn
2. ‘Ālemüñ ser-be-ser alup ‘aķlın
Fitne-i ğamzeñ eyledi meftūn
3. Ğam-ı ḥaṭṭuñla ey gözi nergis
Beni ķıldıñ benefşeves maḥzūn
4. Destüme şundı sāġar-ı pūr-mey
Okıyup üstine o gül efsūn
5. ‘Ārız u kākülüñden ayrılalı
Şādıkuñ oldu ḥālī dīger-gūn

[59a]

214. Şādık

müstef‘ilātün/müstef‘ilātün

1. Sünbül saçuñla ‘aqlum perīṣān
Dīde ğamuñla her demde giryān
2. Ey serv-i ra‘nā kaldum ayakda
Oldum yoluñda ḥāk-ile yeksān
3. Raḥm itmedüñ sen ey serv-kāmet
Acur yaşuma deryā-yı ‘ummān
4. Yazukdur ey meh kılma cefālar
Terk eyle cevri gel eyle iḥsān
5. Luṭf it nazār kıl **Şādık** kuluña
Ḥüsn-ile olduñ ṣāh-ı civānān

215. Velehu

müstef‘ilātün/müstef‘ilātün

1. Dād itmez oldu bī-dād ğamzeñ
Zaḥm urdı cāna cellād ğamzeñ
2. Ḥūnī gözüñe kan dökmek-içün
Ta‘līm idermiş üstād ğamzeñ
3. Oldum cihānda cān u göñülden
Meftūn-ı çeşmüñ nā-şād-ı ğamzeñ
4. Ben āşināñı itme ferāmūş
Dilden gider mi hīç yād-ı ğamzeñ
5. **Şādık** kuluñdur ey ṣāh-ı ‘ālem
‘Ālemde şimdi āzād-ı ğamzeñ

[59b]

216. Şādık

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

1. ‘Āşık ol bir şūḥa kim ey dil levend-üslüb ola
Şehr-i dil yaġmā ide bir ṣāh-ı şehr-āşüb ola
2. Görmedüm bir gül şebīḥ ola ruḥ-ı rengīnūñe
Bulmadum bir sünbülü zülfüñ gibi mergüb ola
3. Bülbülü ol gülşen-i ‘ālemde bir gül yüzlünüñ

Virmeye her h ara y z  onca gibi ma c b ola

4. M btel dur bir cef -k ru  g   l derdine  h
 tmeye ‘ alemde  abr   a eger Eyy b ola
5. ** ad k** ol meh-r ya c n-ile ma abbet eyle kim
  b ola   sni gibi evz ‘ı bir ma b b ola

217. Velehu

fe‘il t n/fe‘il t n/fe‘il t n/fe‘il n

1. Yine mir’ t-ı ru -ı y ri tem    itd m
Yine t t -i dili ‘   la g y  itd m
2. Bir ru ı g l deheni  oncaya kar u ey dil
Yine c n b lb lini v lih    eyd  itd m
3. B   u r  a nice meyl eyleyeyin ‘ alemde
Yine c n      ni mesken   me’v  itd m
4. A ıdup d de-i  am-d deler m ya larını
Yine bir serv-i rev n ‘   ına dery  itd m
5. H k budur bu  azel-i r  -ı rev n-ba   m ile
 ad k  milket-i nazmı yine ihy  itd m

[60a]

218.  azel-i  ad k

fe‘il t n/mef ‘il n/fe‘il n

1. Leb-i c n-ba  ı c n  atar c na
C n deg l m  [...] deh n-ı c n na
2. H stayam  abra t  atum yokdur
Ey t b b m ne   re derm na
3. Fikr-i c m-ı mey-i leb-i la‘l  le
‘A lumu aldı itdi mest ne
4. Y r ‘u    a lu f-ile s yler
S zleri c mle derd-mend ne
5. ** ad k ** bir civ na dil vird  
Hem z r f ne hem levend ne

219. Velehu

mef'ülü/fā'ilātü/mefā'ilü/fā'ilün

1. Güller açıldı başladı bülbül terennüme
Gonca hezār nāzla geldi tebessüme
2. Āyīne-i cemāline bakdum o mehveşüñ
Geldi zebān-ı tūtī-i ṭab'um tekellüme
3. Künc-i belāda hastaluğum görüp ol ṭabīb
Kılmaz neẓāre ḥālüme gelmez teraḥhuma
4. Üstādlayın civānlaruñ ey māh şivede
Āyīn-i nāzı saña gelürler te'allüme
5. Yāruñ dehānına didiler nokṭa-i cemāl
Şadık bu sırrı bilmege düşdüm tevehhüme

[60b]

220. Fevrī

mefā'ilün/mefā'ilün/mefā'ilün/mefā'ilün

1. Maḥalleñden izüñ tozın alup şanma hebā itdüm
Ayağuñ toprağı ḥaḳkı gözüme tütüyā itdüm
2. Ruḥ-ı dildāra beñzer öpmege bir nesne isterken
Sipīhr üzre görüp māhı ırakdan merḥabā itdüm
3. Ne ḥavfum var münāfıḳdan ne ümmīdüm muvāfıḳdan
Tevekkül eyleyüp faẓl-ı Hudāya ittikā itdüm
4. Şefā'at eyleyüp kurtarmaya mı düzaḥ-ı ğamdan
Niçe yıldur vücūdum ḥāk-i rāh-ı Muştafā itdüm
5. Vefāsı var diyüp bir bī-vefāya göñlümi virdüm
Yazuḳlar **Fevriyā** bilmezlik-ile ben baña itdüm

221. Zātī

fe'ilātün/fe'ilātün/fe'ilātün/fe'ilün

221/G. 1404 D.

Divana göre iki beyit eksiktir: 5, 6.

2a çün gice süze süze içmedüñ ağıyārla mey : dün gice süze süze içmedüñ ağıyār ile çün D ;3b şubḥa: - a M.

1. Yine kim şohbet-i gül itdi gülistānuñda
Var benefşe kokuşu ğonca-i ħandānuñda
2. Çün gice süze süze içmedüñ aġyārla mey
Bu süzülmek nedür ol nergis-i mestānuñda
3. Kanda aĥşamladuñ ey meh nice menzilde idüñ
Kankı sa‘d aĥter idi şubĥa deġin yānuñda
4. Kim ısırdı bu gice şevk-ile ey meh görünür
Bir nice şekl-i meh-i nev meh-i tābānuñda
5. Hey kıyāmet bu gice **Zātī**-ile ĥaşr ol kim
Rüz-ı maĥşerde eli olmaya dāmānuñda

[61a]

222. ‘Ulvī sellemallāhu

fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilün

1. Gerçi kim ‘āleme çok dil-ber-i mümtāz gelür
Ĥaĥ budur kim saña beñzer güzelüm az gelür
2. Ĥaşre dek dāmenüñ elden komaş āvāre göñül
Sen anı şanma cefā itmek ile vāz gelür
3. Ĥasret-i ĥālūñ ile bī-kes ü tenĥa olalı
Bezm-i ġamda meges āvāzı baña sāz gelür
4. Kime kaşd itdi ‘aceb yine ĥarāmī gözün āĥ
Ġuş-ı cāna ser-i kūyuñda bir āvāz gelür
5. Gerçi yüz biñ bulunur yoluña cānlar virici
Şanma ‘**Ulvī** gibi bir ‘āşık-ı ser-bāz gelür

223. ‘Ubeydī nevverahu merķadehu

mef‘ülü/mefā‘ilü/mefā‘ilü/fe‘ülün

1. Şanmañ beni nāleyle cihāndan güzer itdüm

222/G. 142 D.

Divana göre iki beyit eksiktir: 5, 6.

4a gözün āĥ: ġamzeñ M.

223/G. 205 D.

1a şanmañ: şanma D; 2a muvāfiķ: münāsib D; 4b ile: bile D; 5a bir: bu D; 5b miĥnet: ġam D.

Gördüm seni ey gâfil uyursın haber itdüm

2. Gördüm ki kirâ ucuz u yoldaş muvâfık
Cân naqdini virdüm de gamuñla sefer itdüm
3. Yaşumla yudum cevher-i hâk-i reh-i yâri
Ter düşse nola dîde aña çok zarar itdüm
4. Encüm dime hâkister-i pür-aḥker-i çarḥı
Âhum yeli ile tağıdup pür-şerer itdüm
5. Bir şûrete koyınca ‘Ubeydî ben o cânı
Miḥnet ocağı içre niçe cânlar eritdüm

[61b]

224. ‘Ulvî

fâ‘ilâtün/ fâ‘ilâtün/fâ‘ilâtün/fâ‘ilün

1. Biz Hudâdan gayrıya hîç ‘arz-ı hâcât itmezüz
Kâdiyü’l-hâcâtdan gayra münâcât itmezüz
2. Bir ‘abâ yiter bize fâḥir libâsı neylerüz
‘Ârifüz ehl-i dilüz biz meyl-i dârât itmezüz
3. Yâr kaçmaz la‘lin öpmekden velî mümkün degül
Anuñ içün biz de teklîf-i muḥâlât itmezüz
4. Şûretâ zâhid bizi câhil taşavvur eyleme
Degme bir nâ-dâna biz ‘arz-ı kemâlât itmezüz
5. Her gâzel kim diyevüz pür-sûzdur ‘Ulvî velî
Tumturaḫ elfâz ile muḡlaḫ ‘ibârât itmezüz

225. Velehu

fe‘ilâtün/fe‘ilâtün/fe‘ilâtün/fe‘ilün

1. Her kaçan câme-i gülgün-ile cânân görünür
Şafaḫ içre şanuram şems-i dıraḫşân görünür

224/G. 288 D.

2a neylerüz: zenlere M; 4a eyleme: etme kim D; 5a diyevüz: disevüz D.

225/G. 157 D.

3. ve 4. beyitlerin sıralaması divandakinden farklıdır.

3b nez‘a: mevte D, varınca: varursa D.

2. Nāz-ile ‘arz-ı cemāl itse kapusunda nigār
Hāle içinde hemānā meh-i tābān görünür
3. Düşde gördüm dehenümde leb-i la‘l-i yāri
Hālet-i nez‘a varınca kişiye cān görünür
4. Seng-i gam āyine-i kalbi şikest eyleyelü
Niçe yüzden gözüme şüret-i hicrān görünür
5. Gözüme karşı leb-i yāri öpüp durma müdām
Ġāfil olma hele ‘Ulvī gözüme kan görünür

[62a]

226. Velehu

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

1. Rāh-ı kūyuñda sirişküm çeşme-sār itmek nice
Sen perī-rüyı bu al-ile şikār itmek nice
2. Cümle ‘āşıklar olurlar tālīb-i mihr ü vefā
Ben senüñ cevır ü cefāñı ihtiyār itmek nice
3. ‘Āşıka şabr u seferdür lāzım olan dirler āh
Şabra tākāt kalmadı terk-i diyār itmek nice
4. Kalmadı ‘arz u vaķārım hāşılı şimden-gerü
‘Āleme rāz-ı nihānum āşikār itmek nice
5. Kākül-i dil-ber hevāsıyla qarārım yoğ iken
‘Ulviyā fūrķat diyārında qarār itmek nice

227. Velehu

mefā‘ilün/mefā‘ilün/mefā‘ilün/mefā‘ilün

1. Şarāb-ı la‘lūñi nūş eyledüñ hātırda gam neyler
Şafā kesb idecek demler durur dilde elem neyler
2. Seng-i dil-ber sıfālinden mey içmek ağzuña düşmez
Gedā-yı bī-nevāsın sende ey dil cām-ı Cem neyler

226/G. 624 D.

4b rāz-ı nihānum: rāz-ı nihānı D.

227/G. 217 D.

1a eyledüñ: eyledüm D; 3b ‘āşıka: ‘ārifde D; 5a ider: idüp D; 5b ki: kim D.

3. Maḥabbet gencine vīrāne ḳalbi maḥzen olmışken
Ne lāzım kīse-i ‘āşıkda dīnār u direm neyler
4. Cihānuñ tūmturākından ne zevḳ alsun dil-i ‘āşık
Şeh-i iḳlīm-i ‘ışḳa leşker ü ṭabl u ‘alem neyler
5. Nihāl-i bāğa baḳmaz serv ḳaddūñ vaşf ider ‘Ulvi
Şu söz ki levḥ-i dilde yazılır aña ḳalem neyler

[62b]

228. Velehu

mefā‘īlün/mefā‘īlün/mefā‘īlün/mefā‘īlū

1. Dirīgā seyl-i eşküm cūybār olmaḳda gitdükçe
Benüm servüm ḥas u ḥāra kenār olmaḳda gitdükçe
2. Ḳarār itmez o meh ḡam-ḥāneme bir laḫza geldükçe
Anuñçün ‘aḳl u fikrüm bī-ḳarār olmaḳda gitdükçe
3. Müyesser olmadı gitdi vişālūñ şehrine irmek
Ceres gibi işüm feryād u zār olmaḳda gitdükçe
4. ‘Aceb kimdür benüm māh-ı neve teşbīh iden cismüm
O bedr olmaḳda dāyim ben nizār olmaḳda gitdükçe
5. Öpüp iller ayaḡuñ manşıb-ı ‘alāya irmekde
Dil-i ‘Ulvi ayaklarda ḡubār olmaḳda gitdükçe

[63a]

229. Velehu

mefā‘īlün/mefā‘īlün/mefā‘īlün/mefā‘īlün

1. Vefā gelmek muḥāl oldu nigār-ı dil-pesendümden
Ölümüm ihtiyār itdüm uşandum kendü kendümden
2. Beni öldürmege ‘ahd eylemişken şimdi el çekdi
Umulmazdı bu deñlü bī-vefālīḳ şeh-levendümden
3. Nola şekvā idersem rüzgār-ı nā-müvāfıḳdan
Ayırdı cebr-ile dil murḡını serv-i bülendümden

228/ G. 626 D.

2, 3, ve 4. beyitlerin sıralaması divandakinden farklıdır.

2b fikrüm: şabrum D.

229/G. 533. D.

4a ḡarīb-i: ḡarīb ü D.

4. Ğarīb-i bī-kes oldum çāresüz qaldum cüdā düşdüm
Begümden sevdüğümden pādīşāhumdan efendümden
5. Haṭı geldükde didüm yāra zülfi geçdügi bendi
Didi şükr eyle ey ‘Ulvi ḫalāş olduñ kemendümden

230. Velehu

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

1. Ol şeh-i mülk-i melāḫat ben gedāsından kaçır
‘Ādet ancak dil-rübālar mübtelāsından kaçır
2. Āh kim bīgānelik idüp bizi yād eylemez
Ğayrılarla seyre varur āşināsından kaçır
3. Zāhid-i nā-dān cemāl-i yāri görse dūr olur
Beñzer ol ḫuffāşa kim şemsüñ ziyāsından kaçır
4. Tolu içsem tolu mey içmez o dil-ber nāz ider
Bādeden ḫaz eyler ammā merḫabāsından kaçır
5. Tevbe eylerdi şarāba zāhidā ‘Ulvi velī
Ḫavf ider pīr-i muğānuñ bed du‘āsından kaçır

[63b]

231. ‘Ulvi

mefā‘ilün/mefā‘ilün/ mefā‘ilün/mefā‘ilün

1. Ğam-ı la‘lünle kanı göz yaşın kan itdügüm demler
Añılmaz mı kapuñda bunca efgān itdügüm demler
2. Şadā-yı ney şafā-yı mey nedür bilmezdi ‘ışk ehli
Dil-i nālānumı şevkuñla giryān itdügüm demler
3. Vücūdı yoğ-idi gülzār-ı dehrüñ ḫün-ı eşkümler
Ḫarīm-i kūyuñı reşk-i gülistān itdügüm demler

230/G. 112 D.

2a āh kim: ol perī D; 2b Ğayrılarla: yādılar ile D; 3a zāhid-i nā-dān: zāhid-i ḫod-bīn D; 3b şemsüñ: mihrüñ D; 4a tolu mey: toluı D; 5a zāhidā: şūfiyā D.

231/G. 173 D.

Divana göre dört beyit eksiktir: 2, 6, 7, 8.

2a ‘ışk ehli: ‘āşıklar D; 2b şevkuñla: ‘ışkuñla D; 4a çarḫ çevgānın: dahı bir çevgān M; 4b ser-i şad-çākūmi tīgūnla gāltān itdügüm demler: kemān-ebrūlaruñ cānı kurbān itdügüm demler M; 5a süfliden: esfelden D.

4. Zamāne tob-ı mihre urmamışdı çarh çevgānın
Ser-i şad-çākūmi tīguñla ğaltān itdügüm demler
5. Uşandum hāk-dān-ı ‘ālem-i süflīden ey ‘Ulvī
Gözümde uçar oldı yāri seyrān itdügüm demler

232. Velehu

mefā‘lün/mefā‘lün/mefā‘lün/mefā‘lün

1. Lebünle çeşmüne ‘ālem bizi dil-dādedür dirler
Şuşarsak pür-humār ancağ şu içsek bādedür dirler
2. Sözüüm vaşf-ı leb-i la‘lünle hem rengīn ü hem şīrīn
‘Adūlar nüktemi fehmi eylemezler sādedür dirler
3. Nihāl-i serv-i bālāñuñ görenler ‘aksini cūda
Ayağūñ öpmege düşmiş saña üftādedür dirler
4. Cihāmı lā-ile selb eylemek āsān idi ammā
Beķā icābın eyler söz kamu illādadur dirler
5. Yetīm-i eşk-i çeşm-i ‘Ulvīye bakma hākāretle
Nazardan düşmesün lutf eyle merdüm-zādedür dirler

[64a]

233. Velehu

mefā‘lün/mefā‘lün/mefā‘lün/mefā‘lün

1. İrişdi nev-civānum serv-i bālā oldı gitdükçe
Açıldı gün gibi ol ğonca ra‘nā oldı gitdükçe
2. ‘Aceb mi varsalar ol serv-ķaddūñ seyrine ‘uşşāk
Dinilmez vaşf-ı reftārı temāşā oldı gitdükçe
3. Gözümden ķatre ķatre dökülen eşk-i güher-bārum
Dirildi bir yire irkildi deryā oldı gitdükçe
4. Ayakdaşum bulunmazken beyābān-ı maķabbetde

232/G. 93 D.

Divana göre iki beyit eksiktir: 3, 6.

3a cūda: şuda D;

233/G. 625 D.

1a irişdi: yetişdi D; 2a ‘aceb mi varsalar: şalınsa cem‘ olur D; 5b yolu: yolın D.

Reh-i 'ışk içre sâyetem baña hem-pâ oldı gitdükçe

5. Ğamuñ afyomı 'Ulvinüñ şu deñlü 'aqlın aldı kim
Yitürdi gitdüğü yolu müherrâ oldı gitdükçe

234. Velehu

mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün

1. Kemân-keşlikde mâhirdür kaşuñ ğâyet hünerverdür
Velikin tır-i müjgânuñ bahâdırdur ciger-derdür
2. 'Aceb mi sîneye 'üryan çekersem ey kemân-ebrû
Ĥadengüñ serv-kâmet gonca-leb mümtâz dil-berdür
3. Nola cevır eyleyüp her dem niyâz ehline nâz itse
Nigâr-ı nâzenînum haq budur kim nâz-perverdür
4. Levendâne güzeller gerçi çokdur şehr-i hüsn içre
Benüm çok sevdüğüm ammâ fedâyîdür dil-âverdür
5. Ne deñlü derd-i dil-berden ferâğat eylesem 'Ulvi
Niye bir bî-vefâya mübtelâ olmak muqarrerdür

[64b]

235. 'Ulvi

mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün

1. Ne râzum açmağa mahrem ne bir ğam-ı^vâr-ı hem-dem var
Belâ küncinde ancak baña ağlar çeşm-i pür-nem var
2. Gözüm merdümleridür saña hep 'arz eyleyen hâlin
Baña incinme sulţānum ara yirde benüm nem var
3. Añılmaz meclis-i 'irfānda sâķī cām-ı Cem hergiz
Maħabbet bezmidür bunda niçe cām u niçe Cem var
4. Temāşā eyleyenler on sekiz biñ 'ālemi dirler
Bu çeşm ü kâmet ü zülf ü dehende özge 'ālem var
5. Felek cevriñ 'adū ıa'nın güzel derdin çeker gönlüm

234/G. 209 D.

1a ciger-derdür: dil-âverdür M; 3b haq budur kim: ğayet ile D; 5a derd: 'ışk D.

235/G. 198 D.

1b ancak baña: baña ancak D; 2a hep 'arz eyleyen: her dem ağlayan D.

Nice mesrūr olam ‘Ulvi bu deñlü guşsa vü gam var

236. Velehu

fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilün

1. Her kimi görse gönül kendüsine yār şanur
Her vefāsuz güzeli yār-ı vefā-dār şanur
2. Gördügi hūba olur cān u gönülden ‘aşıq
Bī-vefālarda haqīkat eşeri var şanur
3. Aldanur hādesine ‘ākıbetin fikr itmez
Ehl-i dünyā feleküñ işini hem-vār şanur
4. Künc-i gamda ne bilür faqr u fenā ahvālın
Hı‘ace her gördüğünü mālīk-i dīnār şanur
5. Nola ‘Ulvi kılına virmese ol şāh selām
Za‘f-ı cismüm göricek şüret-i dīvār şanur

[65a]

237. ‘Ulvi

fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilün

1. Sīneye dāğ-ı maḥabbet yaqalum lāle gibi
Ḳatre ḳatre dōkelüm göz yaşını jāle gibi
2. ‘Aks-i ruḥsāruñ-ile māh-ı münevverdür cām
Ḥalka-i şoḥbetümüz oldu aña hāle gibi
3. Yine diş yarası gördüm leb-i cān-baḥşuñda
Başlar çıksa yürekde nola tebhāle gibi
4. Gıtdüñ ey kebk-hırāmum baña şayd olmaduñ āh
Cānumı ḥasret-ile ala gözün ala gibi
5. Gerçi kim ‘azm-i sefer eyledi ‘Ulvi-i garīb
‘Aql-ile fikri velī dil-ber ile ḳala gibi

238. Velehu

237/G. 758 D.

Divana göre iki beyit eksiktir: 2, 6.

1a sīneye: sīnede D; 3b başlar çıksa yürekde: yaşlar çıksa gözümünden D.

mefā‘īlün/mefā‘īlün/mefā‘īlün/mefā‘īlün

1. Nedür bu serv-ḳadlık lāle-ḥadlık māh-peykerlik
Nedür bu sīm-tenlik nāzenīnlik nāz-perverlik
2. Niçe başlar kesüp ḳanlar döküp diller alur dirler
Müjeñ tīginde ḥatm olmuş dil-āverlik ciger-derlik
3. Levendāne güzelsin sīne ḳāk olsañ münāsibdür
Senüñ şānuñdadur şāhāne dil-berlik semen-berlik
4. Mesīḥāveş tecerrüd ḳaşdın itse baḳmazın dehre
Aña meyl eylemek erlik degüldür ey göñül erlik
5. Belā vādīlerin geşt eyleyenler post-püş olsun
Yaraşur ‘Ulvīyā seyyāḥ olanlara ḳalenderlik

[65b]

239. ‘Ulvī

mefā‘īlün/mefā‘īlün/mefā‘īlün/mefā‘īlün

1. Ne sensüz gülşene vardum ne bir peymāne gördüm ben
Niçe ma‘müre seyr itdüm niçe vīrāne gördüm ben
2. Temāşā eyledüm cümle cihānı gezdüm aradum
Ne işitdüm senüñ gibi cihān-ārā ne gördüm ben
3. Unutmışlar ḳadīmī āşinālīḳ ḥaḳḳını gitmiş
İşigüñde olan yārānı hep bīgāne gördüm ben
4. Dolaşursın kemend-i kākül-i dildāra ṭurmazsın
Hele ey dil seni bağlamalı dīvāne gördüm ben
5. Düşüp mey-ḥāneye hecr-i lebūñle ḳanlar aḡlarmış
Anuñ-çün ḳan gözinde ‘Ulvīyi mestāne gördüm ben

240. Muḥibbī

238/G. 391 D.

2a dirler: her dem D; 3a güzelsin: gezersin D; 4a itse: it M; 5a olsun: olmuş D.

239/G. 596 D.

2a temāşā eyledüm cümle cihānı gezdüm aradum: cihānı gezdüm aradum ḥabībüm göz kulaḡ oldum D; 5a Düşüp mey-ḥāneye hecr-i lebūñle: lebūñ ‘aksiyle sāḳī bezm-i ḡamda D; 5b gözinde: görindi D.

240/G. 294 D.

1a serv: servi D; 1b ḳopar: ḳoparur D, günde: gün D; 4a şımaḳlık: ufatmaḳ D.

mefâ'ilün/mefâ'ilün/fe'ülün

1. Kıyām itse kaçan ol serv-kāmet
Kopar başuma ol günde kıyāmet
2. Eṭibbā el urup nabżuma didi
Cünün-ı 'ışk ancak bu 'alāmet
3. Olam sālīm baña kılmañ du'āyı
Selāmet istemez ehl-i melāmet
4. Şımaqlık sāğarı zāhid hūner mi
Bütün kılmağ-durur anı kerāmet
5. Ne ğam yoluñda ger ölse **Muḥibbī**
Nigārā tek sen ol şağ u selāmet

[66b]¹⁰⁰

241. Nev'ī

fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün

1. Kalb-i 'āşık gibi vīrān itdiler mey-hāneyi
Bī-vefālar 'ahdine döndürdiler peymāneyi
2. Kahveye tebdīl idüp cām-ı şarābuñ lezzetin
Bağladılar nağş u şavtuñ yirine efsāneyi
3. La'l-i cānān gibi gözlerden nihān olup şarāb
Çeşm-i dil-ber gibi bīmār itdiler mestāneyi
4. Korkarın eyler şikeste dāver-i hükm-i kazā
Sāğar-ı mīnā diyü bu günbed-i vīrāneyi
5. Sen de **Nev'ī** muktezā-yı nefsi dilden dūr idüp
Şāhid-i rūḥa gel ihzār eyle ḥalvet-hāneyi

242. Nev'ī

fe'ilātün/mefā'ilün/fe'ilün

¹⁰⁰ 66^a da okunamayan ebrulu sayfa mevcuttur.

241/G. 469 D.

2b nağş u şavtuñ: şavt u nağşuñ D; 3a olup: oldı D; 4a hükm-i kazā: devr-i kazā D; 5b ihzār: ihsān M.

242/G. 112 D.

2b çeken: ciger D; 5b cāna başa: başa cāna D.

1. Ger kamer māder olsa şems peder
Togmaya bir senüñ gibi ahter
2. Sen gerüp çekdüğüñce yāy kaşuñ
Oqlaruñdan çeken bilür ne çeker
3. Āşiyān ide bām-ı kaşruñda
Murğ-ı cān tenden eyleyince güzer
4. Tutdı haṭṭ-ı gubār la‘l-i lebüñ
İrdi hayfā şarāb-ı nāba keder
5. Bir yalıñ yüzlü hūbdur kılıcı
Nev‘iyā niçe cāna başa deger

[67a]

243. Nev‘ī Efendi sellemallāhu
mef‘ülü/mefā‘ilü/mefā‘ilü/fe‘ülün

1. Meclisde öpüp la‘lini rindāna tıyurma
Ol hāleti ağzuñdaki dendāna tıyurma
2. Rüsivā-yı cihān olmağ ile cān ele girmez
Bilmezlik ile ‘ışkuñı cānāna tıyurma
3. Ol Yūsuf ile vuşlatı sen düşde de görseñ
Erbāb-ı hasedden şaķın ihvāna tıyurma
4. Ben böyle hayātı nideyin rāhat-ı cān yok
Ey h‘āb-ı ecel gel elemüm cāna tıyurma
5. Mey içme güzel sevme dimezler saña Nev‘ī
Ol zevķi hemān zümre-i nā-dāna tıyurma

244. Nev‘ī¹⁰¹

fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilün

243/G. 395 D.

3a düşde de: - de M; görseñ: görürsin M.

244/G. 482 D.

1a meclisümüz: şöhetümüz D; 2a idi: idük D; 2b direm: dirhem D; 3b hum-hāne vü peymāne:
peymāne vü mey-hāne D.

¹⁰¹ Bu gazel 72^a’da tekrar yazılmıştır. Bu nedenle gazele sadece burada yer verilmiştir.

1. Dün gice meclisümüz yār ile rindāne idi
Sāgar idi ben idüm şem‘ idi pervāne idi
2. Çeşm-i bādāmını nuql itmiş idi bezmümüzze
Direm-i eşk-i revān anda harīfāne idi
3. O gice sākī ile sāgara hācet yoğ idi
Dil ü dīdem baña hum-hāne vü peymāne idi
4. Raḥne-i dāğlarum itmiş idüm āyīne
Ser-i gīsū-yı perīşāna elüm şāne idi
5. Her gedā-meşreb olan ol deme irmez Nev‘ī
O da bir luṭf-ı Hudā bahşış-i şāhāne idi

[67b]

245. Zātī

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

1. Kāşki göstermeyeydi baña Allāhum seni
Cān yok bir mürdeyem görmezsem ey māhum seni
2. Cānumı Hāk yolına kurbān iderdüm ‘ışk-ile
Hāk Te‘āla ber-kadem ideydi hem-rāhum seni
3. Ey felek yap yap gönül kaşrın yakup seyr eyleme
Yıldırım urmuş bināya döndürür āhum seni
4. Kanda yaluñ yüzli görseñ mūm olursın yanmağa
Ey gönül yakduñ beni sen yaqsun Allāhum seni
5. Burc-ı dilde mihrüñi Zātī diler kim tır ide
Şevki artar gördüğince yine ey māhum seni

246. Velehu

mefā‘ilün/mefā‘ilün/mefā‘ilün/mefā‘ilün

1. Ğarībem ğurbete düşdüm gönül āvāre yārum yok
Benüm āh itdügüm ‘ayb eylemeñ kim ihtiyārum yok

245/G. 1696 D.

4a mūm olursın yanmağa: mūmsın yakduğına D; 5a dilde: dilden, tır: dūr D.

246/G. 639 D.

2a karşıda: karşığı D; 3b cānā: veh veh D; 4b yanumda: fūrkatde D.

2. Şu karşıda kara tağdan geçem mi ebrveş yā Rab
Hevā-yı zülf-i yār-ile benüm bunda qarārūm yok
3. Raķībe şadr gösterdün didün ol fitneye ulu
Benüm bir it kadar cānā kapuñda i‘tibārūm yok
4. Benümle olmasañ gelmez nigārā yanuma şādī
Melālet deñlü yanumda benüm bir ğam-güsārūm yok
5. Didi yārūm şıyam bir gün şınuķ göñlün gibi başuñ
Eger ‘ahdi bütün olursa **Zātī** inkisārūm yok

[68a]

247. **Zātī**

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

1. Selsebīlün ‘aynıdur şūfī mey-i gülfāmumuz
Yiridür kandīl-i ‘arş olursa şāfī cāmumuz
2. Zāhidā olurdı dil şehbāz-ı şāh-ı lā-mekān
Olmasa sevdā-yı zülf-i dil-rübālar dāmumuz
3. Ger bizümle bir şeb-i rūze o meh aḥşamlaya
Şubḥ-ı mihr-i ‘ıyddan rüşen olurdı şāmumuz
4. Ol yüzi gül māh-ı nev-ebrū gelürse meclise
Nev-bahār ile muķārīn ‘ıyd ola eyyāmumuz
5. Başın irgürdük göge gün gibi nazm-ı rüşenün
Zātīyā ‘ālemde hergiz yirde kıalmaz nāmumuz

248. [**Ṭālī**] ¹⁰²

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

1. Bir leb-i şīrīn şeker-güftār imişsin dostum
Allāh Allāh vāy ne tatlı yār imişsin dostum

247/G. 566 D.

1b şāfī: sākī M; 2a dil şehbāz-ı şāh-ı lā-mekān: biz şeh-bāza lā-mekān D; 3b mihr: Mısr D.

248/G. 67 D.

2a söyledükçe söz yerine lebleründen cān yağar: söz deminde lebleründe la‘l ü güherler yağar D; 3a serv-kad: serv-i kad D; 3b toğrusı: tıyası D; 4a sīm ü sīmā vü melek: semen-sīmā melek D; 5a zülfümde: zülfümle M; 5a Ṭālī‘i: Zātīyi M; 5b iş: sen D.

¹⁰² Velehu yazılarak şiirin Zātī‘ye ait olduğu ifade edilse de şiirin Ṭālī‘ye ait olduğu tespit edilmiştir.

2. Söyledükçe söz yirine lebleründen cân yağar
Bir şekerden tatlı şîrîn-kâr imişsin dostum
3. Bir kıyâmet serv-ğad maḥbûb dirlerdi seni
Toğrusı didüklerince var imişsin dostum
4. Bir dil-ārām u gül-endām u semen-sīmā melek
Bir perî-peyker kamer-ruḥsâr imişsin dostum
5. Olmasun zülfümde bend idem dimişsin **[Ṭali‘]i**
Anı iş bu bend ile bağlar imişsin dostum

[68b]

249. Emrî nevverahu merḳadehu

mef‘ülü/fā‘ilātü/mefā‘ilü/fā‘ilün

1. Çeşm-i nücūma kuḥl-içün ey serv-i meh-liḳā
Her gün izüñ tozın çıkarur göklere şabā
2. Kaşuñ ğamı hilāli za‘îf itdi şöyle kim
Cisminde görünür eyegüsi ḳadi dü-tā
3. Kūyuñda ḥāne yapmağa isterse ‘ankebût
Alsun ten-i nizārumı itsün sûtün aña
4. Gir-dāb-ı ğamdan eyledi dil zevraḳın ḥalāş
Hıẓr irdi ḥattı-ı sebz-i ruḥ-ı dil-rübā baña
5. Tebhāleler çıkardı lebinde degül nücūm
Āhum şadāsı çarḫı belinletdi **Emriyā**

250. Emrî

fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilün

1. Leblerüñ ğonca yañağuñ gül-i ḥandān olmuş
Şanki ey serv-i sehī tāze gülistān olmuş
2. ‘Anberîn kāküline sünbüli beñzetdüğini
İşidüp ol şanemüñ zülfî perîşān olmuş

249/G. 3,1,4 D.

3b alsun ten-i nizārumı: cism-i nizār-ı Emriyi D.

250/G. 242

1b şanki: ḥüsnüñ D; 2a beñzetdüğini: beñzetdi güher M; 5b gözleri: gözlerüm D.

3. Halka halka görinen kākül-i pür-çin degül
Dīdelerdür ki anuñ hüsine hayrān olmış
4. Kāküli cīm anuñ kaddi elif kaşları nūn
Ne diyem aña ki başdan ayağa cān olmış
5. Haset-i la‘lūñ-ile cān virür **Emrī** şanemā
Gözleri kan akıdur üstine giryān olmış

[69a]

251. Emrī

fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilün

1. Beni şol deñlü za‘īf itdi hayālūñ hevesi
Biçsem olurdu kabā egnüme perr-i megesi
2. Müje şanma ki gözüm yire koyup ağlamadan
Yapışupdur gözüm yollarınuñ hār u hası
3. Şanurın hāke şaçar bād-ı şabā berg-i güli
Gelse reftāra ger ol şāh-süvāruñ feresi
4. Kārbān-ı reh-i iqlīm-i ‘adem menzilinūñ
Toķınur oldu katı sem‘üme bāng-i ceresi
5. Murğ-ı hüsini nigār elden uçurdu **Emrī**
Kara telden yine yapar ki haatı bu kafesi

252. Velehu

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

1. Küşte-i tīg-ı ğam-ı ‘ışk olduğum-çün ey melek
Bir zümürrüd türbe yaptı üstüme tāk-ı felek
2. Kehkeşāndur rişte-i tesbīh encüm dānesi

251/G. 236 D.

3. ve 4. beyitlerin sıralaması divandakinden farklıdır. Divandaki 3. beyit mecmuada, mecmuadaki 4. beyit ise divanda yoktur.

1a itdi: eyledi D, hayālūñ: hālūñ D; 1b biçsem olurdu kabā: ger kabā diksem olur D; 2a müje şanma ki gözüm: müjeler şanma ki yüz D; 3a şanurın: şanuram D, hāke şaçar bād-ı şabā: bād-ı sabā hāke döker D; 5b ki: aña D, haatı: haat D.

252/G. 257 D.

1b tāk: çarh D; 3a şanmañ: şanma D; 4a türbem içre: türbetümde D, kandīl-i nücüm: kandıldür D; 4b zerrīn: altun D; 5a üstine: üstinde D.

Üstüme ol türbede tesbîh-ı^vândur her melek

3. Mihr ü mehdür şanmañ iki türbe-dârumdur benüm
Birisi ahşama deg bekler birisi şubha dek
4. Türbem içre her gice yanar kandîl-i nücüm
Meşhedüm üstine örter yâ felek zerrîn benek
5. Qabrüm üstine kurulmuş haymedür çarh **Emriyâ**
Zer tınâbıdur şu‘â‘-ı âfitâb âhum direk

[69b]

253. Ğazel-i Emrî

fe‘ilâtün/fe‘ilâtün/fe‘ilün

1. Ruḥuña beñzedigi-çün gül-i al
Eli üstinde tutar anı nihâl
2. Leblerüñ vaşfını işitdi meger
Kendözinden şogıdı âb-ı zülâl
3. Ağladı ağladı yaşum çıkarup
Qondı göz hânesine şâh-ı hayâl
4. Boynın egmezdi gelüp karşıñda
‘Âşık olmasa ger ebrüña hilâl
5. Öykünürmiş lebine ey **Emrî**
Bulıcaq cām-ı şarâbı ele al

254. Velehu

mef‘ülü/fâ‘ilâtü/mefâ‘ilü/fâ‘ilün

1. Qaddüñ ğamıyla çünki vücūdum tebâh ola
Qabrümde tâze serv yeşil dūd-ı âh ola
2. Çek tıguñ ile sîneme ey serv-ğad elif
Tâ mülk-i cāna gelmege tırüñe rāh ola

253/G. 308 D.

2. ve 4. beyitlerin sıralaması divandakinden farklıdır.
2a leblerüñ: lebleri D.

254/G. 6 D.

1b tâze serv: serv-i sebz D; 4b dil: -M.

3. Mīm-i dehānuñı göricek āh idüp didüm
Bu serv-i gül-‘izār ‘aceb nice māh ola
4. Ğam dāğı sīnem üzre saña āyīne dutar
Ol suhte-dil umar ki aña bir nigāh ola
5. Hindū-yı hāl ‘arız-ı dil-berde **Emriyā**
‘Uryān yatur güneşde ne tañ ger siyāh ola

[70a]

255.Vaḥīdī

fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilün

1. Beni ağlatma iñen dīde-i fettānuñ içün
Yüzüme bir güle bak ğonca-i ḥandānuñ içün
2. Ḥār u ḥaslarla beni iki gözüm bir görme
Kesme benden nazaruñ nergis-i mestānuñ içün
3. İtme yoluñda yaşum seylin iñen ālūde
Pāk dāmānuñ içün çāk-ı girībānuñ içün
4. Toğruyam sāye-i kıddüñ gibi yoluñda senüñ
Kec nazar kıлма baña serv-i ḥırāmanuñ içün
5. Kāfır olmadı şaçuñ küfrine dil virdi ise
Bu **Vaḥīdī**yi esirge gele imānuñ içün

256.‘İşretī

fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilün

1. Şanma ‘ışk ehlini mevt-ile güzār eylediler
Hecre şabr idemeyüp terk-i diyār eylediler
2. Şūretā görmeyelüm diyü rakībūñ yüzini
Bindiler maḥmil-i tābūta firār eylediler
3. Terk idüp tāt u kabāyı şarılup bir kefene
Ḥil‘at-i ‘āriyeti giymege ‘ār eylediler

255/G. 5509 *Pervane Bey Mecmuası*

5a virdi: virür PBM.

256/G. *Kınalızade Tezkiresi* s.565

2b firār: qarār KT.

4. Götürüp ayağı bu milket-i fânide velî
Vardılar ‘âlem-i bâkide karar eylediler
5. Arkası üzre yatup ehl-i kûbûr itdi huzûr
Ġam u miñnet beni ey ‘İşretî zâr eylediler

[71a]

257. Hayretî nevverahu merķadehu

fâ‘ilâtün/fâ‘ilâtün/fâ‘ilün

1. Ehl-i ‘ışķa küfr ü îmân bir olur
Vaşl u hicrân derd ü dermân bir olur
2. Mülk-i ‘ışķ içre kamu bay u gedâ
Bende-i fermân u sulţân bir olur
3. ‘Āşķa cevîr ü cefâ mihr ü vefâ
Ġahr-ı cānân lutf u ihsân bir olur
4. Zülf ü haddüñden cüdâ ‘āşķlara
BâĠ u bostân bend ü zindân bir olur
5. Hayretî gibi harâbât ehline
Tāk-ı eyvân künc-i vîrân bir olur

258. Velehu

fâ‘ilâtün/fâ‘ilâtün/fâ‘ilün

1. Mûşil-i haķdur bilürseñ ‘ışķ-ı pāk
Nûr-ı muţlakdur bilürseñ ‘ışķ-ı pāk
2. ‘Ārif-iseñ kesb-i ‘ışķ eyle müdām
‘İlm-i muţlakdur bilürseñ ‘ışķ-ı pāk
3. Nidügin her bâtıl anuñ añlamaz
Pertev-i Haķdur bilürseñ ‘ışķ-ı pāk
4. Mâ-cerâ-yı mâsivâdan el yuyup
Ġalb ırmaķdur bilürseñ ‘ışķ-ı pāk

257/G.115 D.

5b tāk-ı eyvân künc-i vîrân: tāk u eyvân genc vîrân D.

258/G. 268 D.

2b muţlakdur: muĠlakdur D; 4b Ġalb: Ġalbi D; 5a alduñsa: öldüñse M.

5. Cān virüp alduñsa da ey **Ḥayretī**
Saña aylakdur bilürseñ ‘ışk-ı pāk

[71b]

259. Fiğānī

mef‘ülü/mefā‘lū/mefā‘lū/fe‘ülün

1. Burc-ı şeref üzre görüp ol ruḥları alı
Āhum sevinüp gök yüzine atdı külāhı
2. Vardukça çemen şahına göz degmemek-içün
Ol gözleri mestāneyi sen şakla İlāhī
3. Oğ gibi beni bağına başardı kemānlar
Bir kez göz ucıyla baña kılsaydı nigāhı
4. Dil mürdesini düşde didüm kim ider iḥyā
Gösterdi baña ḥazret-i ‘İsī Memī şāhı
5. Yār ışığını bekle odur maṭlab-ı a‘lā
Terk eyle **Fiğānī** yūri var manşıb u cāhı

260. Velehu

fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilātün

1. Dökmege kanını ḥalkuñ ki müjeñ al eyler
Bize geldükçe toḳınmaz geçer ihmāl eyler
2. Ğam ğubārını elekden geçürüp kılmağa şāf
Tirūñ ey kaşı kemān sīnemi ğırbāl eyler
3. Merdüm-i dīde kenār itmege ol serv-ḳadi
Yetmiş iki dereden şu getürür al eyler
4. Toğrulıḳ itdügüm-içün midür ol serv-i revān
Sāyeveş yirlere çalar beni pā-māl eyler

259/G. 95 D.

1a alı: māhı D; 2a şahına: seyrine D; 3b baña kılsaydı: kıla idi D.

260/G. 12 D.

Divana göre iki beyit eksiktir: 3, 6.

2. ve 3. beyitlerin sıralaması divandakinden farklıdır.

3b getürür: getürüp D.

5. Gül yüzüñsüz idemez tab‘-ı **Fiğānī** efgān
Gülşenüñ bülbulini faşl-ı hāzān lāl eyler

[72a]

261. Nev‘ī

mefā‘ilün/mefā‘ilün/fe‘ülün

1. Ehibbā muntazır meclis müheyyā
Seni gözler dü çeşm-i cām-ı şahbā
2. Beni lu‘b-ile çok ferdāya şaldun
Şaķın vardır efendi rūz-ı ferdā
3. Şehā bir özge ‘ālemdür vişālün
Deger görmek yüzüñi gerçi dünyā
4. Tūtalum jāleyi gökden inermiş
Senüñ pervīnūñe olur mı hem-tā
5. Dehān-ı yār-ile mihr-i ruḥıdur
Gözūñe Nev‘iyā pinhān u peydā

[73a]¹⁰³

262. Zātī

fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilün

1. Her dem ey top-ı elem göñlüme tokunma benüm
Taş mı şanduñ yüregüm kal‘a mı şanduñ bedenüm
2. Nice sengīn-dilmişsin saña kār itmedi āh
Eride od gibi mermere yazsam sühanum
3. Mevlevī gibi neye çarḥa girer döne döne
Çün ney-i nālemi işitmedi eflāk benüm
4. ‘Āşıkuñ gökde kim eydür güzelüm yılduzı yok
Āsitānuñda yir itdi benüm eşk-i perenüm

261/G. 11 D.

Divanda 3. beyit eksiktir.

1b dü çeşm-i: ḥabāb-ı D; 2b şaķın vardır efendi rūz-ı ferdā: deger görmek yüzüñi gerçi dünyā D; 5b gözūñe: gözūme D.

¹⁰³ 72^b de karışık bir şekilde bazı beyitlerin ve notların yer aldığı okunamayan bir sayfa mevcuttur.

262/G. 944 D.

5a yuram: yudum D.

5. El yuram yārsuz ey **Zātī** cinān kaşrından
Āfitābam zer ü sīm olsa eger kim legenüm

263. Velehu

mef‘ülü/mefā‘ilü/mefā‘ilü/fe‘ülün

1. Yir yir göge āteş kor-ise tañ degül āhum
Aḥşamlamadı bu gice ḥücremde o māhum
2. Ey māh felek ḥırmenin od tutdı seḥergāh
Yā yirde mi kalsa gerek-idi benüm āhum
3. Hengāme-i ‘ışkuñda şehā kāse-i çarḥı
Bir barmağı üzre çevirür dūd-ı siyāhum
4. Kañlu diyü cānā kılıcuñ eyledi mecrūḥ
Öldürdüğüne tendeki zaḥm idi güvāhum
5. Şüretlü kişi olur-idüm **Zātī** cihānda
Āyine şıfat kılsa nażar bendeye şāhum

[73b]

264. Zātī

fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilātün

1. Öliceğ lutf idüñ āb-ı yaḥ-ile yuñ bedenüm
Sīnemüñ sūzı-y-ıla tutuşa şāyed kefenüm
2. Töludur āteş-i derd-ile derūnum yūri var
Od tutar ‘ālemi açdurma kerem kıl dehenüm
3. Nār-ı hecr-ile yanan vaşluma irür dir imiş
Bu sözi işideli cānuma od düşdi benüm
4. Nola ‘āşıklar içinde baña bir beñ diseler
Dögüni dögüni taşlarla siyāh oldı tenüm
5. Yana yana dir-isem yār beni yaḥduḡını
Zātīyā od bırağur ḥırmen-i dehre seḥenüm

263/G. 903 D.

1b bu: bir D, hücremde: benümle D.

264/G. 943 D.

2a derūnum: derūnı M; 3a hecr-ile: hecrümle D; 5b dehre: çarḥa D.

265. Velehu

fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün

1. Şāh-ı 'ışķam dūd-ı āhum sāye-bānumdur benüm
Eşk-i çeşmüm leşkerüm tablum figānumdur benüm
2. Ra'd şanmañ kûbbe-i eflâki güm güm gümleden
Yâr elinden na're-i âh u figānumdur benüm
3. Çarh-ı 'azam bâğ-ı 'ışķuñ içre bir dolābdur
Anı gerdān eyleyen eşk-i revānumdur benüm
4. Cismümüñ her cānibinde zaḥm-ı hūn-bārum ki var
Hālüm ağlar yāra çeşm-i hūn-feşānumdur benüm
5. Germ olup āhum eyitdi kim felekler **Zātiyā**
Yakmağa kândil-i 'arşı nerdübānumdur benüm

[74a]

266. Zātī

fe'ilātün/fe'ilātün/fe'ilātün/fe'ilātün

1. Yanayın yanuma gel sīne-i sūzānumdan
Derd-ile ağlayayın çāk-i girībānumdan
2. Bana yirden göge zulm oldu ḥoros-ı 'arşuñ
Uyķusı uçdı bu şeb nāle vü efgānumdan
3. Küllī her yanımı hecr āteşi biryān itdi
Etümi yidi benüm gam daḥı bir yanumdan
4. Merḥamet eyler idüñ görseñ eger geñ yakadan
Sīnemüñ göynüğini çāk-i girībānumdan
5. **Zātiyā** pādişeh-i milket-i 'ışķ olduğımı
Bildiler ḥalk-ı cihān defter ü dīvānumdan

267. Velehu

265/G. 869 D.

Divana göre iki beyit eksiktir: 4,6.

2b na're-i âh: na're vü âh D.

266/G. 1089 D.

1b çāk-i girībānumdan: dīde-i giryānumdan D; 3a hecr: 'ışķ D.

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

1. Piste-i bāğ-ı İrem dirsem ‘aceb mi aña ben
Hey kıyāmet mā-ḥaşal dünyāda yokdur ol dehen
2. İşıgūñ koyup kimesne göge çıkmaz yapışup
Şalsa Zühre yire ger gīsūların idüp resen
3. Kimse zaḥm-ı tīşe-i ‘ışk-ile bilmez derdümü
Ḥāl-i Ferhādı ne bilsün başına tokunmayan
4. Ey dür-i yek-dāne her mähī olursa bir zebān
İdemez evşāf-ı dürr-i eşkümi baḥr-i ‘Aden
5. Yāri gördüm yakamı çāk eyledüm yārān didi
Zātiyā budur seni ‘ālemde gönleksüz koyan

[74b]

268. **Zātī**

mef‘ülü/mefā‘ilü/mefā‘ilü/fe‘ülün

1. Dün geldi daḥı ḡonca şehā şeh-r-i ‘ademden
Bir zerre nişān virmedi çok sordum o femden
2. ‘Aynum baña sen olmayıcaḡ ‘ālem elemdür
Gitme beni billāh helāk itme elemden
3. Benden saña bu dīde-i giryān niçün ağlar
Nemden gile eyler begüm incinmesi nemden
4. Sākī kerem it zevraḡ-ı zerrīni yetiştür
Billāh ḥalāş eyle bizi ḡulzüm-i ḡamdan
5. Dil-ber baña tā kim demüñ olsun didi gitdi
Ḳan ağlayup āh eylerem ey **Zātī** o demden

269. **Velehu**

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

1. Zaḥmete girmeñ ‘ilāc itmeñ baña şimden gerü
Derdüme ölmekden özge yok devā şimden gerü

268/G. 1105 D.

Divana göre iki beyit eksiktir: 3, 6.

3b eyler: ide M; 4b billāh: billāhi D.

2. Āhiret hakkın helāl itsün harāmī gözlerün
Dünyede dirlik harām oldu baña şimden gerü
3. Dost uydı düşmene terk itdi ben dil-ḥastayı
Ey ecel lutf eyle gel bizden yaña şimden gerü
4. Ey felek bir cām-ı zehr-ālūde şundi ğam baña
Anı ben nüş eyledüm yā hū saña şimden gerü
5. Ten şişārın ser-be-ser virdi fenāya ceyş-i ğam
Rıhlet it şehir-i beķāya **Zātiyā** şimden gerü

[75a]

270. **Zātī**

fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün

1. Her kaçan kim sīnemün ey dil nişānı depreşe
El urur ol māh-peyker kıavs ü tır ü tır-keşe
2. Sīnemi çignetdi ol çābük-süvārum atına
Cānı teşhīr itmek için na'l şaldı āteşe
3. Atınun dört ayağı izin bulup kocdum bugün
Ugradum bir çār-ebrū bī-bedel pehlū-keşe
4. Hırmen-i 'aklı yanar kim görse anı şevkden
Şevkumuzdan kim vire rüşen haber ol mehveşe
5. **Zātī** ile ḥaşr olup söyleşmedün itdün helāk
Hey kıyāmet ḥaşr olıcaķ ol senünle söyleşe

271. **Velehu**

mef'ülü/fā'ilātün/mef'ülü/fā'ilātün

1. Gönlüm şaçuña beste kapunda cān şikeste
Bendeñdür ey efendüm bunlar şikeste beste
2. Bu fānī mülke geldüm sen şāha 'āşık oldum
Olmasun ey ṭabībüm ğurbetde kimse ḥasta

270/G. 1258

1b ü: - M; 3a izin: yirin D; 5b ḥaşr olıcaķ ol: ol kıyāmetde D.

271/G. 1403 D.

4b billāh: billāhi D.

3. Ayakladı bizi ğam ğāyet ayakda kalduk
Şunsa ayaklanurduk sākī ayağı deste
4. Gör zāhidi ki cānā ‘uṣṣāka ta‘n idermiş
‘Ākıl olan uyar mı billāh hīç meste
5. **Zātī** kulum dimiş yār aduñ mübārek olsun
Ġāyetde tālī‘uñ hoş fālūñ bugün huceste

[75b]

272. Zātī

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

1. Şevk-ile ‘āşık ki āh u nāle-i şeb-gīr ide
Dūdını meh kubbeye kandīline zencīr ide
2. Çevresinde görinen hāle degül māh ol mehi
Dāyire çizmiş du‘ā-yı Nūrla teşhīr ide
3. İşigüñde kim ki varın terk idüp tecrīd ola
Hāzret-i ‘İsī gibi gökde mücerred yir ide
4. Mısr-ı hüsñüñ h‘yābda seyr itdüm ey Yūsuf-cemāl
Yā Rab ol seyrüñ kişi hāzzın nice ta‘bīr ide
5. Mihri anuñ māh-ı nev gibi beni pīr eyledi
İsterem **Zātī** Hudādan ol civānı pīr ide

273. Velehu

mefā‘ilün/mefā‘ilün/mefā‘ilün/mefā‘ilün

1. Eger kim var-ise bāki getür devrān degül bākī
*Edir ke’sen ve nāvilhā elā yā eyyühe’s-sākī*¹⁰⁴
2. Yetiş tāk oldı tākāt seb‘a-i seyyāle şun sākī
Ferāmūş idelüm bir dem ğam u endüh u nüh tākı
3. Göñül ğam küştesidür üstine nūr-ı şafā insün

272/G. 1295 D.

3a idüp: ide D; 4a itdüm: idem M.

273/G. 1725 D.

2a seyyāle: seyyāra M.

¹⁰⁴ Döndür kadehi, herkese sun ey sākī, bana da ver.

Şarāb-ı nāb-ile şāfi pür eyle cām-ı berrākı

4. Göremez mār-ı gam kalbi zümür-rüd tākūn altında
Ger eksük olmaya şāfi şarāb-ı nāb tiryākı
5. Şarāb-ı surhla **Zātī** humār-ı kalbūni yazmak
Şafādur yile varmadan kitāb-ı ‘ömrūn evrākı

[76a]

274. **Zātī**

mef‘ülü/mefā‘ilü/mefā‘ilü/fe‘ülün

1. Ol gonca yine hār-ı rakīb-ile şalındı
Nesrīn gibi anuñ-içün beñzüm alındı
2. Ol kākül ü ol halka-i zer halk-ı cihānı
Öldür diyü boynına kulağına şalındı
3. Cān nakdini çaldurduğı dil muṭrib-i ‘ışka
Söyleşdi def ü nāy kulağına çalındı
4. Ugurlayuban göz dile virmişdi hayālūn
Ol gamze-i gammāz ucından o delindi
5. **Zātī** o güzel ‘āşıkınuñ cānın alurmuş
Cānuñ var-ise sen dahı meydāna gel indi

275. **Velehu**

mefā‘ilün/mefā‘ilün/mefā‘ilün/mefā‘ilün

1. Yatardum şubḥ-dem yüz şevk-ile bir māvheş geldi
Didi aç gözūn ey dil-ḥasta üstüne güneş geldi
2. Belā vü derd ü endūh u kazā vü āfet ü miḥnet
Görüp bir çār-ebrūyı bu cümle cāna şeş geldi
3. Didüm tīrūn ucından biñden artuk bağırumuñ başı
Ne çok başlu imişsin sen didi ol yāra hoş geldi
4. Didi ḥālūn nedür ḥālāt-i ḥāl-i pādīşāhuñla
Düşümde dün gice ben bendeye şāh-ı Ḥabeş geldi

275/G.1680 D.

3b sen: - M; 5b yavaş: yumış D.

5. Yavuz vaşf itdi yana yana nār-ı dūzahı vā'iz
Baña **Zātī** firāk-ı yāra nisbet ol yavaş geldi

[76b]

276. **Zātī**

fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün

1. Göñlümün olmazdı ümmīd-i vişāl eglencesi
Olmasa dīvānenün fikr-i muḥāl eglencesi
2. Egleyen dāyim beni vaşl-ı miyānuñ fikridür
'Āşık-ı dil-ḥastanuñ olur ḥayāl eglencesi
3. Gelmedi eglendi diñlendi çerāğ-ı şabr-ı dil
Ol göñül diñlencesi şūrīde-ḥāl eglencesi
4. Bir kemālinde güzelsin 'ıyş it ey bedr-i tamām
'İyş u nūş olur müdām ehl-i kemāl eglencesi
5. Leblerin medḥ eyle eglence dilerseñ **Zātiyā**
Çünki tūṭīnün olur şīrīn maḳāl eglencesi

277. **Velehu**

fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün

1. Kānı ol demler ki bir serv-i bülendüm vardı
Sünbülinden her gice boynumda bendüm vardı
2. Medḥ iderdüm ḥüsni mir'atine karşı leblerin
Tūṭī-i gūyā gibi ağzumda ḳandüm vardı
3. Cüst u cū eylerdi kūyın görmesem bir kez yüzün
Eşk dirler adına çābük levendüm vardı
4. Ḥ'āce-yi hicrāna şatdı āh kim ben bendeyi
Bir ḳıyāmet serv-ḳad maḥbūb efendüm vardı
5. Ey ṭabīb-i cān u dil bir gün ola kim diyesin
Zātī dirlerdi benüm bir derd-mendüm vardı

276/G. 1622 D.

277/G. 1480 D.

1a demler: günler D;

[77a]

278. Ḥayālī

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

1. Ol melek-sīmā perī kim beñzemez insān aña
Cān-ile dilden fedā olsun hezārān cān aña
2. Gerdenine hāleyi tavk eyledi ‘uṣṣākvār
Boynı bağılu bir kıl olmışdur meh-i tābān aña
3. Gülşen-i derdün nihālidür bu cism-i nā-tüvān
Mīvedür bağrum başı berg oldı her peykān aña
4. Gördi ekdüm mezra‘-ı dilde maḥabbet dānesin
Dūd-ı āhum ebr olup yağdurdı çok bārān aña
5. Nār-ı hecr ile Ḥayālī şöyle mūnis oldı kim
Rūz-ı vuşlat gibi olmışdur şeb-i hicrān aña

279. Velehu

fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilün

1. Dil-ber oldur ki maḥabbet idene kīni ola
‘Āşık öldürmek anuñ şan‘at u āyīni ola
2. Ḥaṭı sevdāsı-ile ‘anber ide terk-i diyār
Zülfinuñ nāfe-i Çīn ‘āşık-ı miskīni ola
3. Meh-i nev iki hilāline anuñ ide sücūd
Ḥāllerden meh-i ruḥsārına Pervīni ola
4. Görmeden zülf ü ruḥuñ geçse eger zāhid-i şehir
Korkum oldur ki ne īmānı vü ne dīni ola
5. Ey Ḥayālī saña bu şī‘r-i ḥasen-üslūba
Umarın Ḥüsrev-i Rūmuñ yine taḥsīni ola

[77b]

280. Ḥayālī

278/G. 6 D.

Divana göre iki beyit eksiktir: 2, 6.

5a nār-ı hecr ile: yār hecriyle D.

279/G. 600 D.

1a idene: andına M; 4b īmānı vü ne dīni: dīni vü īmānı D; saña: görse D; üslūba: üslūbı D.

mef'ülü/fā'īlātü/mefā'īlū/fā'īlün

1. Yegdür şu kaşrdan k'ola anuñ soñı ħarāb
Rind-i şarāb-ĥ^v āreye cām içre bir ħabāb
2. Cem' it özüñi olma perīşān-raqam mişāl
Fānī cihānı sıfr gibi hīçe kıl ħisāb
3. Sevdā-yı zülf-i dil-ber ider tīre göñlümi
Gün pertevine niteki ħāyıl olur seĥāb
4. Meyl itme yüzde zülfine kim konmaz aña murğ
Bir gülsitān içinde ki aşlsa per-i ħurāb
5. Yerde gerek **Ĥayālī** yüzüñ sāyeveş senüñ
Başuñ irerse göklere mānend-i āfītāb

281. Velehu

mef'ülü/mefā'īlū/mefā'īlū/fe'ülün

1. Bir 'āleme irmiş durur erbāb-ı ħarābāt
Kim düşde daĥı görmez anı ehl-i münācāt
2. Mey telĥ olıcaĥ ĥālet olur anda ziyāde
Zevĥ ehline yiter bu kadar keşf ü kerāmāt
3. Ārām idemez dil göricek sāġarı pür-mey
Ĥürşīd göricek nola raş eylese zerrāt
4. Ferzīn gibi kec-revligi ħo nať-ı felekde
Çarĥ itse gerekdür seni bir lu'b-ile şeh māt
5. Sevdā-yı cihānı ħoma göñlüñde **Ĥayālī**
Ol Ka'be-i 'ulyāyı niçün mesken ider Lāt

[78a]

282. Ĥayālī

280/G. 24 D.

3b niteki ĥāyıl olur: ĥā'ıl olur nitekim D; 4b per-i: bir D, ki: - M.

281/G. 34 D.

2b zevĥ: 'ışĥ D, yiter bu kadar: bu deñlü yiter D, ü: - M; 3b ĥürşīd: ĥürşīdi D; 4a felekde: cihānda D.

282/G. 37 D.

1b şehīdiyseñ: şehīdisin M; 5b geçüp: bozup M.

mefâ‘îlün/mefâ‘îlün/mefâ‘îlün/mefâ‘îlün

1. Dilâ Mecnûn sıfat ‘uryân-ı ‘ışk ol pîrehenden geç
Belâ meydânınuñ gerçek şehîdiyseñ kefinden geç
2. Yüri her serv-i bālāya aķıtma şu gibi göñlüñ
Fenâ gülzârınuñ el çek gülinden gel dikenden geç
3. Çekilmiş düd-ı hasretdür bu bâguñ serv-i dil-cûsı
Dökilmiş zehr-i miñnetdür ruĥ-ı ĥâke çemenden geç
4. Göñül şehbâzını sîmurġ-ı Kâfa hem-cenâĥ eyle
Bu alçaķlarda pervâz eyleyen zâġ u zaġandan geç
5. **Ĥayālî** câme-i zer-beft ü atlasdan olup fâriġ
Libâs-ı müste‘ârîden geçüp belki bedenden geç

283. Velehu

mefâ‘îlün/mefâ‘îlün/fe‘ûlün

1. Gelüp ben ‘andelîbin eylemez şâd
Elinden ol gülüñ feryâd u feryâd
2. Yüzinde ĥâl-i Hindü gibi tarrâr
Düşinde görmedi ‘ayyâr-ı Baġdâd
3. Yazarken şeklin olmuş naķş-ı dîvâr
Baķup sîb-i zeneĥdânına Bihzâd
4. Meh-i nev tîşesine reşk idermiş
Keserken Bî-sütün taġını Ferhâd
5. **Ĥayālî** kaşr-ı ‘ıyşa urmadın el
Ĥabâbuñ ĥânümânı oldu berbâd

[78b]

284. Ĥayālî

fâ‘ilâtün/fâ‘ilâtün/fâ‘ilâtün/fâ‘ilün

283/G. 46 D.

Divana göre iki beyit eksiktir: 3, 5.

1b u: - M.

284/G. 123 D.

1b cāndan: serden D; 4b ‘ummān: ĥayvān D.

1. Ka‘be-i kûyında her kim dil-berüñ qurbân olur
Gerçi bir cāndan geçer ammâ ser-â-ser cān olur
2. Bir tavâşiden gönül kem-himmet olma nefsdan
Eylese kaç‘-ı ta‘alluk mahrem-i sultân olur
3. Bende ol iklîm-i istiğnâda ol sultāna kim
Kem sıfālî kelbinüñ tâc-ı ser-i hâkân olur
4. ‘Aks-i hüsnî zerreyi hürşîd-i ‘âlem-tâb ider
Kaatre feyzinden anuñ ser-çeşme-i ‘ummân olur
5. Hecr-i rûy-ı yâr-ile güller **Hayālî** kendüyi
Pâre pâre itmege her jâle bir dendân olur

285. Hayālî

fâ‘ilâtün/fâ‘ilâtün/fâ‘ilâtün/fâ‘ilün

1. Misk-ile kâfûrdan levh üzre ebrûlar mıdur
Yâ güzellik şühluğ alnuñda yazular mıdur
2. Nâvek-i müjgânıdur her hüsn ili sultânınuñ
Cismüm üzre görinenler demeñüz mûlar mıdur
3. İki yanuñdan iki zülfüñ mi egilmiş la‘lüne
Yâ metâ‘-ı cāna şarkar iki Hindûlar mıdur
4. Hoḳḳa-i yâḳût içre hurdesi her goncanuñ
‘Andelîbüñ çeşm-i giryânında dârûlar mıdur
5. Bu nezâyir kim **Hayālî** şî‘rine dir ehl-i derd
Pâyine bahruñ dem-â-dem yüz sürer cûlar mıdur

[79a]

286. Hayālî

fâ‘ilâtün/fâ‘ilâtün/fâ‘ilâtün/fâ‘ilün

1. Halk‘-ı ‘âlem ‘andelîbi murğ-ı cānum şandılar
İtdügi nâlişleri âh u figānum şandılar

285/G. 80 D.

2. ve 3. beytin sıralaması divandakinden farklıdır.

2a her: bir D; 4b giryânında: giryânına D; 3a yanuñdan: yandan D; 5b cûlar: cādûlar M.

286/G. 50 D.

İtdügi: itdügüm M.

2. Gül nihālinde görüp ḥaddūñ gibi rengīn gülü
Bir ser-āmed kāmētūñ boynında kanum şandılar
3. Jāleden lü'lü' ile zeyn itdiler medḥūñ görüp
Sūsen-i āzādı gülşende zebānum şandılar
4. Dün ḥarābāt ehli mey içre ḥabābı gördiler
Çan yaşumdan seyle varmış ḥānumānum şandılar
5. Ser-fürü itdi **Ḥayālī** baña erbāb-ı kemāl
Bende-i maḳbūl-i şāh-ı nükte-dānum şandılar

287. Velehu

mefā'ilün/mefā'ilün/mefā'ilün/mefā'ilün

1. Belālar bezmine sīnem benüm mey-ḥānedür dirler
Kızarmış dāğuma meyle tolu peymānedür dirler
2. 'Aceb mi āfītāba şa'sa'a zencīr-i zer olsa
Ġamından sen hilāl-ebrū mehūñ dīvānedür dirler
3. Olanlar lücce-i baḥr-i muḥīṭ emvācına nāzır
Gözüm yaşına nisbet bir qurı efsānedür dirler
4. Saña ma'mūr-ı 'ālemdür diyenler baña hem nāşih
Ḥaḳīqat gencine mālīk olan vīrānedür dirler
5. Ḥayālī çār-sū-yı 'ışkda müjgān-ı Mecnūnı
Ḥayālī zūlf-i Leylāya düzilmiş şānedür dirler

[79b]

288. Ḥayālī

fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün

1. 'Āşīqam dīvāne bend itsün beni zencīrler
Lā-cerem zencīr-ile zīver bulurlar şīrler
2. 'Arızuñdur Çīn gülistānı gözüñ miskīn ğazāl
Yā qaşuñ atmış aña müjgānlaruñdan tīrler

287/G. 137 D.

4a nāşih: zāhid D.

288/G. 111 D.

5b degül: mıdur D.

3. Yā meger kāfır gözün imāna gelmiş zeyn olup
Almış eṭrāfın müjeñ ‘uryān idüp şemşirler
4. Yağdılar nār-ı melāmetle fetilin dāğumuñ
Bir çerāğ idindiler ben nā-mūrādı pīrler
5. Fūrkat öldürdi **Ḥayālī** bendeñi luṭf it yetiş
Sen mürüvvet kânına lāyık degül te’ḥīrler

289. Velehu

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

1. Kākül-i miskīn-i cānānuñ perīşān ḥāliyüz
Ğuşşanuñ ser-geştesi derd ü ğamuñ pā-māliyüz
2. İhtiyār itdük ğamı Ferhād-ile Mecnūn-ile
Tekye-i ‘ışkuñ bir iki üç nefer abdāliyuz
3. Qaddümüz yāy itmek-ile menzil alduk ok gibi
Tīgveş ‘uryānlaruz līkin cihān kıttāliyüz
4. ‘Ukde-i çarḥuñ ser-ā-ser añladuk eşkālını
Her ne kim ğāyibdür anı bilmenüñ remmāliyüz
5. Ḥ‘āce-i cāna metā‘-ı ğuşşañı şatmağdayuz
Biz **Ḥayālī** bu fenā bāzārınuñ dellāliyüz

[80a]

290. Ḥayālī

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

1. Būlbül-i ğülzār-ı miḥnetdür dil-i ğamnākümüz
Aña ğūyā kim kıafesdür sīne-i şad-çākümüz
2. Fūrkat öldürse beni āhum yeliyle ḥaşre dek
Gird-bād olup ser-i kūyuñ tolanur ḥākümüz
3. Varmışuz bir māh-rū şevkiyle ğayrı ‘āleme
Dūd-ı āh-ı pūr-şererdür encüm ü eflākümüz

289/G. 202 D.

5a şatmağdayuz: almağdayuz: M.

290/G. 200 D.

2b tolanur: tolane D; 4a her: bir M.

4. Her boyı servüñ düşüp ayağına yüzler sürer
Bir aķar şudur bizüm güyâ ki ķalb-i pākümüz
5. Bulmayayduñ ehl-i nazm içre **Ĥayālî** imtiyâz
Dür-bîn olmazdı böyle dîde-i idrākümüz

291. Velehu

meḥʿülü/fāʿilātü/meḥāʿlî/fāʿilün

1. Abdāl olalı dāğ iledür iftîḥārumuz
Mecnün gibi ocağ eridür ihtiyārumuz
2. Bir bād-ı kudretüz esicek şarsılur zemîn
Bir âteşüz ki göklere irer şerārumuz
3. Mihrüñ yolında eyleyli dehr bizi ḥāk
Ḥürşidle muķābele eyler ğubārumuz
4. Ḥoş-şoḥbetüz ki yār öliceķ ʿāleme bizüm
Göstermeye kıyāmete deñlü mezārumuz
5. Baḥrüz **Ĥayālî** mevcümüz oldu sûtür-ı nazm
Merdüm-rübā neheng-ile pürdür kenārumuz

[80b]

292. Ĥayālî

fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün

1. Ķurş-ı mehle ḥuşe-i Pervîn olaldan zādumuz
Ehl-i fakr içre tenaʿʿumla çıkupdur adumuz
2. Bir şınuķ sāğarda seyr-i mümkināta mālîküz
Biz ḥarābāt ehliyüz böyle olur irşādumuz
3. Tıfl gibi luʿb-ile bir ḥāne ābād eylesek
Girmeden içine vîrān eylerüz ābādumuz
4. Şaydumuz murġān-ı ķudsî-āşiyāndur olalı
ʿAnkebûtî dām-ile nūr-ı başar şayyādumuz

291/G. 207 D.

4a bizüm: bizi M.

292/G. 211 D.

3a ābād: bünyād D; 4a ķudsî: ķuds M.

5. Cism-i pür-peykānumuz görüp **Hayālî** didi ğam
Alıma şāh-ı feraḥ bu ḳal‘a-i pūlādumuz

293. Velehu

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

1. Rūz-ı rūşenden nola envār olursa şāmumuz
Mihr-i ‘ālem-tābdan yaḳar çerāġı cāmumuz
2. Ten ġubār-ālūde dil āvāre-i kūy-ı belā
Gird-bād-ı rāh-ı ‘ışḳa yok-durur ārāmumuz
3. Biz ne ‘ālemde uçar murguz göreydün zāhidā
Gülşen-i ‘ālemde olmasa ta‘alluḳ dāmumuz
4. Vaşl-ile yār olmazuz hecrün ḳulı ḳurbānıyuz
Biz melāmet ehliyüz nā-kāmlıḳdur kāmumuz
5. Ey **Hayālî** ‘ālem-i naẓma Süleymānuz bugün
Ḥātem-i ‘ışḳuñ nigīninde yazıldı nāmumuz

[81a]

294. Hayālî

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

1. ‘Āşıkuz dervāze-i şehr-i melāmet beklerüz
Zāhidāsā şanma kim kūy-ı selāmet beklerüz
2. Bī-sütün-ı ‘ışḳda ḳalındı ṭabl-ı sīnemüz
Biz daḥı Ferhādveş derbend-i miḥnet beklerüz
3. Ḥ‘ āce-i ‘ışḳuz bugün bāzār-ı mihr-i yārda
Naḳd-i cānı almaḡa kālā-yı vuşlat beklerüz
4. Ḥün-ı dil nūş itmege peymānesinden dāġumuñ
Meclis-i ‘uşşāḳda aşḡāb-ı şoḡbet beklerüz
5. Ey **Hayālî** şāh-ı gerdün dergehinde zerrevār
Āfītāb-ı ‘ālem-ārā gibi şöhret beklerüz

293/G. 214 D.

2b ‘ışḳa: ‘ışḳuz D; 5b yazıldı; ḳazıldı D.

294/G. 221 D.

1b zāhidāsā: zāhidā D.

295. Velehu

fâ‘ilâtün/fâ‘ilâtün/fâ‘ilâtün/fâ‘ilün

1. Bî-sütünüñ gördi kim tîğıyla taşu var imiş
Geldi başın eğdi Ferhâduñ tırâşu var imiş
2. Kâmet-i Leylî içün Mecnûn-ı miḥnet-dîdenüñ
Şu‘lesinden âhunuñ zerrîn kumâşu var imiş
3. Yaş añılsa merdüm-i çeşmüm kadar görmiş geçer
Gözlerüm yaşınca ‘ummânuñ da yaşı var imiş
4. Tut dilüñ kendüñde epsem ol be gayretsüz diyü
Şem‘-ile pervâne-miskînüñ şavaşı var imiş
5. Bir şanem sevmiş **Ḥayālî** kıble idinmiş yüzün
Bir ser-âmed kâfirî miḥrâb kaşı var imiş

[81b]

296. Ḥayālî

mefâ‘lün/mefâ‘lün/mefâ‘lün/mefâ‘lün

1. Şabânuñ ḥâtırı kūyında yâruñ pür-ğubâr ancak
Benüm gibi o daḥı bir perîşân rûzigâr ancak
2. İletdüm tuḥfe-i cân-ı ḥaḳîrüm yâra ‘arz itdüm
Gülüp nâz-ile ol gül-ruḥ didi bu yâdigâr ancak
3. Elümde al tûṭiveş mey gördi didi sâḳî
Be bu kendü ayağıyla ele gelmiş şikâr ancak
4. Kamer bir penbe-i dâğum-durur çarḥ üzre her encüm
Derün-ı âteşinümden çıkan birkaç şerâr ancak
5. Şeb-i ‘ıyd eyledi gerdün hilâlüñ cāmını gerdân
Ḥayālî daḥı içmez zâhid-i perhîz-kâr ancak

297. Velehu

295/G. 237 D.

2b kumâşu: külâhı M; 5b kâfirî: kâmeti M.

296/G. 254 D.

2. ve 3. beyitlerin sıralaması divandakinden farklıdır.

3a sâḳî: şüfî D; 4a her encüm: encüm hem D.

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

1. Fer viren māha cemāl-i bā-kemālüñdür senüñ
Mihre hañcerler çeken iki hilālüñdür senüñ
2. Cānına ‘āşıklarūñ ey lāle-ruḥ dāğ-ı belā
Ol leb-i cān-baḥşuñuñ üstinde ḥālüñdür senüñ
3. Kāse-i ḥūn-ı maḥabbet eyleyüp her dāğumı
Cismümi zeyn eyleyen ‘ıyd-ı vişālüñdür senüñ
4. Gerdeninde zülfini gördüm su’āl itdüm didi
Ey fütāde boynuma düşmiş vebālüñdür senüñ
5. Ğayrılarla yārdur şimdi **Ḥayālī** dir iseñ
Ḥāşe-lillāh pādişāhum ol ḥayālüñdür senüñ

[82a]

298. Ḥayālī

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

1. Tenlere rūḥ-ı muḳaddes ‘ışk-ı pāküñdür senüñ
Devlet-i bīdār-ı çeşm-i ḥ^vāb nāküñdür senüñ
2. Götürür koynında bir seng-i siyāhın kūyuñuñ
Vādī-i ‘ışk içre Ka‘be sīne-çāküñdür senüñ
3. Leblerüñ ‘İsī gibi cān-baḥş-ı ‘ālemdür velī
Her nefesde nice ‘ālemler helāküñdür senüñ
4. Kūy-ı Leyliden kopan her gerd-i pāküñ hem-demi
Beñzer ey Mecnūn-ı miḥnet-dīde ḥāküñdür senüñ
5. Ey maḥabbet bādesi kılduñ **Ḥayālī**den zuhūr
Cismi içre her regi bāğūnda tāküñdür senüñ

299. Velehu

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

297/G. 295 D.

298/G. 287 D.

4a gerd-i pāküñ: gird-bāduñ D; 5a bādesi: bāsi M.

299/G. 324 D.

5a zaḥmet: miḥnet D.

1. ‘Ārizūñ meyden ‘arāḡ-rīz olsa ey ḡūr-ı cemīl
Şanuram cennetde tuḡyān eylemişdür selsebīl
2. Āfitābı niçe teşbīh ideyin ruḡsāruña
Sen sa‘ādet nūrisın ol ḡāke düşmiş bir zelīl
3. Bir ḡadem çıkmaz ser-i kūyuñ koyup ‘āşıḡlaruñ
Ṭāḡ-ı ‘arşa nerdübān olursa perr-i Cebre’īl
4. Bezmde bir perde açdı çeng ‘ışḡuñda senüñ
Düşdi nā-geh perdeden taşra hezārān ḡāl ü ḡīl
5. Reşḡ-i a‘dādan **Ḥayālī** çekme zaḡmet şābir ol
Eyledi Ḥaḡḡ āteş-i Nemrūdı ḡülzār-ı Ḥalīl

[82b]

300. Ḥayālī

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

1. Āsitān-ı yārda kendin türāb ister ḡöñül
Ḥaddini bilmez özin ‘ālī-cenāb ister ḡöñül
2. Ḡāḡ ḡözde ḡāḡ ḡöñlümde gerek menzilgehi
Şarḡa ḡarba varmaya bir āfitāb ister ḡöñül
3. Kāfirem ger ārzū eylerse bir ḡün vuşlatın
Yārdan ‘āşıḡ hemān nāz u ‘itāb ister ḡöñül
4. Bir ḡüzeller şāhınuñ uyup hevā-yı ‘ışḡına
Kendüyi deryā gibi pūr-ıẓtırāb ister ḡöñül
5. Ey **Ḥayālī** yāri istifsār ider āḡyārdan
Ḥayretinden seng-i ḡārādan cevāb ister ḡöñül

301. Velehu

mefā‘īlün/mefā‘īlün/mefā‘īlün/mefā‘īlün

1. Tekebbürden berī gerd-i riyādan pākdür ḡöñlüm
Yoluñda pāy-māl olmış bir avuḡ ḡākdür ḡöñlüm

300/G. 326 D.

301/G. 357 D.

Divana göre bir beyit eksiktir: 5.

3b laleler: lāle M; 4a cūyın ele: cūyı elin D.

2. ‘İnāyet nūrınūñ pertevlerinden lem‘adur cānum
Cemālūñ görmege āyīne-i idrākdür göñlüm
3. Dem olur gonca-i dem-beste-i gülzār-ı miḥnetdür
Dem olur lāleler gibi girībān-çākdür göñlüm
4. Yaşum cūyın ele alup ne var ‘ummāna ırgürse
Cihān gülzārınūñ terkin uran ḥāşākdür göñlüm
5. **Ḥayālī** hecr-i dil-berde vişāl ümmīdine ḥayrān
Vişāle irse bīm-i hecrle ḡamnākdür göñlüm

[83a]

302. Ḥayālī

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

1. Ben cünün-ı vādī-i ‘ışķam gedālīķ şan‘atum
Mūy-ı jülīdem-durur başumda tāc-ı devletüm
2. Baña Ferhād ile Mecnūn bu tarīķ-i ‘ışķda
Birisi şeyḥūm ‘azīzüm biridür hem-kisvetüm
3. Cām-ı mey la‘lūñe öykinmiş eyā mestāne-çeşm
Şağ olursam dünyede çokdur anuñla şöḥbetüm
4. Ḥāk-i pāyūñ ḥasretiyle ölür-isem ey perī
Gözlerine tūtiyā ide melekler tıynetüm
5. Ey **Ḥayālī** gün gibi meşhūr olaydum şī‘r-ile
Zerrece ol meh yanında ger olaydı raḡbetüm

303. Velehu

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

1. Cismüm üzre şu‘le-i ḡam ḥil‘atümdür nūrdan
Dūd-ı āhum başuma bir tācdur semmūrdan
2. Kūh olursañ da şaķın berg-i kāha itme cevır

302/G. 373 D.

Divana göre beş beyit eksiktir: 5, 6, 8, 9, 10.

2b biridür: biri D; 4a ger: - M; 5b zerrece: zerre tek D, meh: mäh-rū D, ger olaydı: olsa D.

303/G. 455 D.

3a kāyinātuñ ḥırmenine: ḥırmenine kā’inātuñ D; 5a nūş kıl: eyle nūş D.

Ger Süleymānsaň nola havf eyle āh-ı mürdan

3. Her sehergeh kāyinātuň hırmenine od şalar
Pertev-i hūr kim çıkar bu ser-nigün tennürda
4. Bezm-i ğamda nāyveş cismüň tehī kıl ğayrıdan
Cān kulağıyla işit bu nükteyi tanbürdan
5. Bezm-i vahdetde **Hayālī** ‘ışk cāmın nüş kıl
Ehl-i dil mest-i *Elest* olmaz mey-i engürdan

[83b]

304. Hayālī

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

1. Boynuma aldum o zülf-i ‘anberīnūň minnetin
Ey şabā şahrāya şaldum müşg-i Çīnūň minnetin
2. Yār olursa nāz-perverdüm ğamından ğayrıya
Çekmeyem bir lahza ‘ömr-i nāzenīnūň minnetin
3. Kūy-ı yāruň bir ğubārın kondurursaň çihreme
Ey şabā yüklet baňa rüy-ı zemīnūň minnetin
4. Ğam yeme zāduň tevekkül kapusından kıl taleb
Çekme bu hırmende her bir hūşe-çīnūň minnetin
5. Gevher-i nazmuň **Hayālī** ğuşına zīver yiter
Nazenīnüm çekmesün dürr-i şemīnūň minnetin

305. Velehu

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

1. Çağlayup akar benüm eşk-i revānum sū-be-sū
Olmağa sen ‘ārız-ı dildāra cānā rü-be-rü
2. Bāda virdi cev-be-cev āhum vücūdum hırmenin
Dāne-i hālūň ğamı eşküm idelden cū-be-cū
3. Hey kıyāmet haşre dek dükenmeye bu kıl ü kāl

304/G. 474 D.

1b müşg: misk D; 5a: nazmuň: nazmum M; 5b şemīnūň: yetīmūň M.

305/G. 490 D.

3a haşre: haşr M; 4a şubh-dem: şubha dek M.

Sinede her bir kılum şerh itse zülfüñ mû-be-mû

4. Ey saçı sünbül senüñ her şubh-dem bād-ı şabā
Zülfüñüñ bûyın arar menzil-be-menzil kû-be-kû
5. İtdüğüñ yüz karalığın yüzüne urur şakın
Ey **Hayālī** olma ol mir'āt-ı hüsne rû-be-rû

[84a]

306. Hayālī

fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün

1. Ben belā Ferhādıyam küh-ı ğam-ı dildārda
Şu'le-i āhum başumda lāleler kühsārda
2. Kāküli ucında ol Yūsuf-cemālüñ her beñi
Mısr-ı hüsni içinde şankim bir Hābeşdür dārda
3. Sīne-i sūzānum içre bu hayāl-i kıdd-i yār
Āşiyān itmiş semenderdür derün-ı nārda
4. Hatt-ı gülzārında ol servüñ dehānı gūyiyā
Ġonca-i nev-restedür bitmiş miyān-ı hārda
5. Ey **Hayālī** ol mehüñ dendānı vaşfı şanasın
Bır dür-i yek-dānedür bu nazm-ı gevher-bārda

307. Velehu

fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün

1. Hayret alur 'aqlumı baqsam göziyle kaçına
Şad hezārān āferīn olsun anuñ naqqāşına
2. Qabrümüñ üstinde şerh eyler zebān-ı hāl-ile
Derd-ile cān virdüğüm baqsam mezārum taşına

306/G. 512 D.

1b lāleler: lāledür D; 3a içre: içinde D; 4a hattı: hüsni D.

307/G. 33 D.

2. ve 3. beyitlerin sıralaması divandakinden farklıdır.

4. beyit divandakinden tamamen farklıdır.

2a qabrümüñ: başumun D; 2b derd: cevri D; baqsam: baksañ D; 4 Şöyle kızdı cism-i sīmīnüñ görüp hāmmāmede/Mermerüñ kaynar şular koyıldı cānā başına: İşidüp benden rümüz-ı 'ışkı Ferhād itdi fāş/ Sırrını olmaz imiş açmak kişi yoldaşına D; 5a şah ayağına: yār pāyına D; 5b şad āferīn ol: āferīn olsun anuñ şol D.

3. Meşhedî taşını Mecnûnuñ ‘alâmet şanmañuz
Seng-i miñnetdür ki yağdurdı zamâne başına
4. Şöyle kızdı cism-i sîmînüñ görüp hâmmâmede
Mermerüñ kaynar şular koyıldı cânâ başına
5. Varını itdi **Hayâlî** şâh ayağına nişâr
Âferîn şad âferîn ol tab‘-ı gevher-pâşına

[84b]

308. Hayâlî

fâ‘ilâtün/fâ‘ilâtün/fâ‘ilâtün/fâ‘ilün

1. Âsitânuñda yüzüm ferş eyledüm hâk üstine
Bir kadem başsañ yiridür çeşm-i nemnâk üstine
2. Mâh-ı nevdür ser-‘alem pervâzı durur anuñ şafağ
Bir livâ-yı âh dikdüm burc-ı eflâk üstine
3. Vādî-i hasretde bitmiş lâlelerdür güyiyâ
Yağduğum her dâğlar sînemdeki çâk üstine
4. Yel gibi küyuñda yilmek isterem her dem velî
Korkaram toz konduram ol dâmen-i pâk üstine
5. La‘l-i meygûnuñ firâkıñdan **Hayâlî** virse cân
Dikesüz ol hâksâruñ dostlar tâk üstine

309. Velehu

fâ‘ilâtün/fâ‘ilâtün/fâ‘ilâtün/fâ‘ilün

1. Ana rahminde tenüm şol dem ki şüret bağıladı
Bir şanem yādına zünnâr-ı maḥabbet bağıladı
2. Gördi Mecnûn kim Benî-âdemde yok hergiz vefâ
Vardı ol dîvâne vahşîlerle ülfet bağıladı
3. Maḥmil-i tâbûtda olur metâ‘ı bir kefen
Şol ki birkaç gün fenâ dünyâda şüret bağıladı

308/G. 517 D.

2. ve 3. beyitlerin sıralaması divandakinden farklıdır

2a ser: - M; 3a hasretde: hayretde D; 3b dâğlar: dâğ kim D; 5a virse: olsa, cân: hâk D.

309/G. 611 D.

2a hergiz: resm-i D; 3b şüret: şöhet D; 4b gör: çün D;

4. Genc-i zāta nefis ejderhāsın itdi pās-bān
Gör tılısm-ı ādemī üstād-ı hıkmēt baġladı
5. Yād-ı la‘lūñle **Hayālī** nūş ider hūn-ı ciger
Gör tabīb-i hecr añā cānā ne şerbet baġladı

[85a]

310. Emrī

mef‘ülü/mefā‘lū/mefā‘lū/fe‘ülün

1. Naķşuñla bulur deyr-i cihān revnaķ u zīnet
Taşvīr-i büt-i Çīn şanemā bir qurı şūret
2. Geldükçe okı sīneye oġ dirsın egerçi
Şaķın geçicek virür eyā dil saña zaġmet
3. İncinse felekler yiridür āhum okından
Ey kaşı kemān ötesine geçdi çü kat kat
4. Haţtı gelicek kaķka gele diyü umaram
Dirler ki kıpar fitne çoġaldıkda kıyāmet
5. Dildārla vaşlını eger ceng ider olsaķ
Araya girer **Emrī** aralar bizi fūrķat

311. Velehu

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

1. Şalınur baġ içre gördüm serv ü ‘ar‘ar şāĥ şāĥ
Ķaddūñ añup sīneme çekdüm elifler şāĥ şāĥ
2. Şāneveş zūlfüñe barmaķ tılamadın āh kim
Erre-i ġam bıçdı bu cismüm ser-ā-ser şāĥ şāĥ
3. Zūlfini taġıtdı zībā ĥaddi üzre mū-be-mū
Şaçdı gül üstine sünbül yine dil-ber şāĥ şāĥ

310/G. 62 D.

2. ve 3. beyitlerin sıralaması divandakinden farklıdır.
4. ve 5. beyitler divandakinden farklıdır.
- Divandaki 2. ve 5. beyitler mecmuadakinden farklıdır.
- 2b geçicek: çekilicek D, eyā: ey D.

311/G. 67 D.

- 1a bāġ içre gördüm: gördüm çemende D, ü: - M; 2a tılamadın: tılamadum D; 3a ĥaddi: haţtı M;
- 5a rengin ġazel: şi‘r-i bülend D; 5b ü: - M

4. Bulmadum bir şāḥ-ı gül k'ola müşābih ḳaddūne
Aradum eşcār-ı verdi ey semenber şāḥ şāḥ
5. Serv-ḳadler vaşf idüp didükde bir rengin ḡazel
Emrī taḥsīn eyledi serv ü şānavber şāḥ şāḥ

[85b]

312. Emrī

fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün

1. Gördün ey dil minnet ister virmege dünyā murād
Aña minnet itmeden ḳurtuldum oldum nā-murād
2. Gerçek er oldur zen-i dehre murādın virmeye
İtmeye andan murād almağı hem aşlā murād
3. Tīḡ-i tecrīd ile ḳat'-ı māsivā ḳıldum yine
Ḳalmadı dildārdan ḡayrı baña ḳat'ā murād
4. Çihresi zerd içre pür-ḡündür benüm gibi meger
Almamışdur bāḡ-ı devrāndan gül-i ra'nā murād
5. **Emriyā** devrān murāduñ nice ḡaşıl eylesün
Çün degüldür ṭab'uña dünyā vü mā-fihā murād

313. Velehu

fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün

1. Eylerin zülfün hevāsiyla heves 'ömr-i medīd
Tīḡ-i müjḡānuñ ḡamıyla kesmezin cāndan ümīd
2. Ayırup biri birinden leblerün şorsam nola
Aḡzuñı anlar idüpdür ara yirde nā-bedīd
3. Ḥāk-i pāyünden ḳaranfil eylese kuḡl-i başār
Çeşm-i ma'lūlinde bitmezdi anuñ müy-ı sefid
4. Va'de-i vaşl eyleyüp çeşmün açar dil bendini
Nitekim efsün-ile cādūlar açarlar kilīd

312/G. 73 D.

1a gördün: gördüm D; 2b itmeye: bilmeye D; 4a içre: içi D; 5a devrān: dünyā D.

313/G. 72 D.

3a eylese: olmasa M; 4b efsün-ile cādūlar: cādūlar efsün ile D; 5a vuşlat: vaşlın D.

5. Eyledi ‘azm-i sefer vuşlat umarken ‘an-ķarīb
Veh ki oldı ol perī gitdükçe **Emrī**den ba‘īd

[86a]

314. Emrī

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

1. Āsumān çinī devātum dūd-ı āhum hāmedür
Yazduğum evrāk-ı cān üzre maḥabbet-nāmedür
2. La‘line öykündi diyü şekkerüñ bāzārda
Başına üşmiş megesler bir ‘aceb hengāmedür
3. Ey gönül cān naḳdini vuşlatda teslīm eyle kim
Ḳarż alınmışdur lebinden va‘desi bayramadur
4. Şām-ı zülfünde ruḥ-ı zībāña irmek ḳaşd ider
Anuñ-içün āfitābuñ ‘azmi her gün şāmadur
5. Ḳana yursa tīgi ser-tā-pā beni incinmezin
Emriyā ol baña bir gülgünī aṭlas cāmedür

315. Velehu

fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilün

1. Ehl-i diller leb-i şīrīnūñe şekker didiler
Lebüñ içre sözüñe ḳand-ı mükerrer didiler
2. Nūndur ‘arīzuñ üstinde dehānuñdur mīm
Anuñ-içün ruḥuña māh-ı münevver didiler
3. ‘Anber-ālūd olalı ḥāl ü ḥaṭuñdan ḥaddüñ
Aña dil-sūḥteler şem‘-i münevver didiler
4. Şanma dāğ urduğıña incineler ‘āşıklar
Dāğ kim senden ire aña gül-i ter didiler

314/G. 122 D.

3. ve 4. beyitlerin sıralaması divandakinden farklıdır.

1b evrāk-ı cān üzre: dil safhası üstine D, maḥabbet: miḥnet D; 3a vuşlatda: vaşlına D, eyle kim: eyledüñ D; 3b va‘desi: va‘demüz D; 4b gün: dem D; 5a tīgi: cismi, ser-tā-pā beni incinmezin: incinmem ser-ā-pā tīgi ger D.

31/G. 148 D.

1,2b,3b,4b,5b didiler: dirler; 3a ḥaṭuñdan: ḥaddüñden M, ḥaddüñ: ḳaddüñ M; 3b münevver: mu‘anber D; 5a disem: ü sīm M, ol: - M.

5. Zer disem ayağı toprağına ol sīm-tenüñ
Emriyā baña sözüñ yüzüne beñzer didiler

[86b]

316. Emrī

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

1. Hâtırında nakş olan fikr-i dehân-ı yârdur
Yok degül ‘ışk ehlinüñ göñlinde bir sır vardur
2. ‘İşk deryâdur şadef göñlüm velī bu turfe kim
Ol şadef içinde gevher rind-i ‘ışk-ı yârdur
3. Korkarın hatt-ı ğubâr olur lebünden âşikâr
Ey gözi ser-mest bâde kâşif-i esrârdur
4. Dîde-i bülbülde cây itmiş hayâl-i rûy-ı gül
Çevresinde görinen müjgân şanmañ hârdur
5. Tâkat u şabr u qarâr u ‘aql gitdi **Emriyā**
Şimdi her âh u fiğân kim eylerem nâçârdur

317. Emrī

mefâ‘ilün/fe‘ilātün/mefâ‘ilün/fe‘ilün

1. Qarâr kıлмаğa bir dem mekânumuz yokdur
Mekânı neyleyelüm kim zamânumuz yokdur
2. Vefâya kâyil olur diyü niçe zann idevüz
Dehânı yok idüğine gümânumuz yokdur
3. Efendi biz bir alay adı şanı yok rindüz
Gürûhumuzda fülân bin fülânumuz yokdur
4. Zamânumuz geçicek çok nişân olur zâhir
Zamânumuzda egerçi nişânumuz yokdur

316/G. 100 D.

Divana göre bir beyit eksiktir: 4.

1a hâtırında: hâtırumda D; 2b rind-i: yine D; 3a korkarın: korkaram D; 4a cây: yir D; 5a tâkat u şabr u qarâr u ‘aql: ‘aql u şabr u fikr ü tâkat D, gitdi: gitdi elden D.

317/G. 183 D.

1b mekânı neyleyelüm kim: huzûra varmaga hergiz D; 2b niçe zann idevüz: zannı ko ey dil D; 4a olur zâhir: zuhûr eyler D; 5a gâmze: miñnet D.

5. Hadeng-i ğamze-ile nīm küşteyüz **Emrī**
Bütün cihānda bizüm yār-ı cānumuz yokdur

[87a]

318. Emrī sellemallāhu

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

1. Dilde derdüñle belā vü miḥnet ü ğam vardur
Dīde-i terde ḥayālūñdür daḥı nem vardur
2. La‘l-i dūr-bāruñ kıızıl yāķūtdan bir ḥoķķadur
Anda ḥasret tīġınuñ zaḥmına merhem vardur
3. Lāle-i kabrüm ‘araķ-rīz oldı sūz-ı sīnede
Şanma ruḥsārında kaṭre kaṭre şebnem vardur
4. Sen de şanma ey göñül ancaķ ğam-ı dildār kim
Ḥātırunda her kişinüñ lā-cerem hem vardur
5. Görmemiş kimse vücūdın mişli ma‘düm **Emriyā**
Zerrece yok ol güneş yüzlüde bir fem vardur

319. Velehu

mefā‘ilün/mefā‘ilün/mefā‘ilün/mefā‘ilün

1. Şadāsı nālemüñ bülbül fezā-yı sīne bāġumdur
Nihāl üzre gül-i aḥmer elif üstinde dāġumdur
2. Diyār-ı ‘ışk şāhıyam sūtün-ı āhum üstinde
Güneşdür fülke-i zerrīn felek atlas otaġumdur
3. Kaṭıl-i tīġ-ı hicrānam felek türbem meh ü ḥurşīd
Yanar üstümde rüz u şeb iki altun çerāġumdur
4. Ğamuñ dāġına sīnemde idersem nola cān kurbān
Muḥibb-i pīr-i ‘ışkām ol benüm eski ocaġumdur
5. Şeh-i mülk-i ğamam **Emrī** ḥadeng-i nāle atmaġa
Sūtün-ı āhum üstinde güneş altun kabaġumdur

318/G. 102 D.

4a dildār: dildārı D; 4b ḥātırunda her kişinüñ lā-cerem: her kişinüñ lā-cerem göñlinde D, bir: - M; 5a mişli: meşel M.

319/G. 163 D.

3a fetil: kaṭıl D; 3b u: - M.

[87b]

320. Emrī

mefā‘īlün/mefā‘īlün/mefā‘īlün/mefā‘īlün

1. Dem olur ‘ālemi yaqar bir āh-ı sūznāküz biz
Dem olur āteşi teskīn ider bir āb-ı pāküz biz
2. Gören jülīde-mū içinde rūy-ı zerdümüz şanur
Ġam u miḥnet ocağında duḥān-ı tābnāküz biz
3. İzi tozını şordum kuḥl-ile miske didiler kim
Ġubār-ı rāh-ı kūy-ı yār yanında ne ḥāküz biz
4. Oḳuñdan sīne mecrūḥ olduḡın şerḥ eyledi zaḥmum
Dil ü cān ey kemān-ebrū didi andan helāküz biz
5. Bize çāk-ı girībānın iñen ‘arz itmesün sūsen
Ḳazā tīḡı-ile **Emrī** ezelden sīne-çāküz biz

321. Velehu

mef‘ūlü/fā‘ilātün/mef‘ūlü/fā‘ilātün

1. Didüm ki tīr-i ḡamzeñ dilde neden belürmez
O kaşları kemānum didi geçen belürmez
2. Gezdüm ‘adem diyārın şehr-i vücūda geldüm
Hīç ol miyān görünmez hīç ol dehen belürmez
3. Şöyle ḡubār yazmış kudret debīri hergiz
Ġül şafḥasında ḥaṭṭ-ı ‘anber-şiken belürmez
4. Ol ḥūr-şūretin dil cevır oḡur-ise ṭañ mı
Bir nokṭa ḳomış aḡzı ammā ineñ belürmez
5. Bīmārdur didiler **Emrī**yi göre vardum
Bir nāle işidilür ammā beden belürmez

[88a]

322. Emrī

320/G. 215 D.

2a rūy-ı zerdümüz: cism-i zerdümi M; 3a miske: müşge D; 4a zaḥmum: cismüm D; 5b: ḳazā tīḡıyla: ḳazā-yı tīḡ-ile M, ey: - M.

321/G. 218 D.

4a ol ḥūr şūretin: yāruñ o ḥūr cemālin D; cevır: ḥūr D; 5a göre: şora D.

fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün

1. Yaşumı bir reng ile ol la'l hūnīn eylemiş
Reng geçmiş aña gerçi seyl rengīn eylemiş
2. Ğabğab-ı cānāneye beñzetmemiş gerçi felek
Bir bih-i zerrīn ile bir sīb-i sīmīn eylemiş
3. Dūd-ı sīnem kim müzeyyendür şerār-ı āh-ile
Bir güzeldür zülfin altun telle tezyīn eylemiş
4. Zülfi altında ruḥ üzre ḥaṭ degül ḥallāc-ı şun'
Pisterin sultān-ı Hindūñ 'anber-āgīn eylemiş
5. Āh-ı āteş-bāruñı kaşırında eflāk **Emriyā**
Top-ı sīmīn-i mehe zencīr-i zerrīn eylemiş

323. Velehu

fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün

1. Çarḥ cellād olmağa beñzer ki tedbīr eylemiş
Dūd-ı āh 'āşıkı bir Hindī zencīr eylemiş
2. Ey şanem la'lūñ ḥayālīn dilde nakş itmiş yakīn
Vāy bu kāfir deyrde 'İsīyi taşvīr eylemiş
3. Dāyire çizmiş du'ā-yı Hızrla tā ḥaṭṭ-ı yār
Kendüye mihr ü meh-i tābānı teşhīr eylemiş
4. Her neye degse karardur dūd-ı āhuñ ey gönül
Yār zülfinden aña sevdā mı te'sīr eylemiş
5. Bu dil-i divānesin 'ışkuñda **Emrī** zabṭ için
Halka halka dāğlardan aña zencīr eylemiş

322/G. 225 D.

1a bir reng ile ol la'l: ol la'l-i mey reng-ile M; 1b seyl: līk D.

323/G. 224 D.

2. 3. ve 5. beyitlerin sıralaması divandakinden farklıdır.

Divandaki 2. beyit mecmuada, mecmuadaki 5. beyit ise divanda yoktur. 3. beyit divandaki 5. beyittir.

2 Alına tamğa urupdur ḥākim-i kudret gülün/Rūy-ı yār ile meger da'vā-yı tezvīr eylemiş: - M; 5 Bu dil-i divānesin 'ışkuñda Emrī zabṭ için Halka halka dāğlardan aña zencīr eylemiş: - D.

1a: 1b D; 1b Hindī: Şāmī, zencīr: şemşīr D; 2a yakīn: rakīb D; 5b kendüye: Emriyā D; 4a āhuñ: āhum D.

[88b]

324. Emrî

fe‘ilâtün/fe‘ilâtün/fe‘ilâtün/fe‘ilün

1. Maḥbes-i çāh-ı zekandan gönül olmadı ḥalāş
Muşḥaf-ı ḥüsnine karşı okıdı biñ ihlāş
2. İşigüñ tākına çek tār-ı saçuñla gönli
Ḳubbe-i çarḥda ey meh yine bir ḳandil aş
3. Cānumı buseye bāzār idelüm şun lebüñi
Tiz ey Yūsuf-ı gül-çihre ayaḡuñ bek baş
4. Ruḥ-ı sürḥuñda görüp çeşm-i sefidümi rakīb
Didi bir levḥ-i nuḥas üzre iki pāre raşāş
5. Dür dişüñ vaşfi bulunur şadeḫ-i şî‘rinde
Nazm deryāsına **Emrî** olalıdan ḡavvās

325. Velehu

mef‘ülü/fā‘ilâtün/mef‘ülü/fā‘ilâtün

1. Murḡ-ı ḡam-ı nigāra dil āşiyāne ancaḳ
Eşḳ ü şerār-ı āhum āb-ile dāne ancaḳ
2. Cismüm elifler ile zeyn eyledüm gören dir
Yir yir sūtünü ḳalmış vîrān-ḡāne ancaḳ
3. Sīnemde dāḡ-ı bî-ḡad gördi vü yār didi
Abdālüm olduḡuña bunlar nişāne ancaḳ
4. Çarḥ üzre keḫkeşānı encüm midür şanursın
Cān murḡın avlamaḡa dām-ile dāne ancaḳ
5. Meydān-ı ‘ışḳ içinde ḳoşmaḡa dil semendin
Zülf-i nigār-ı **Emrî** bir tāziyāne ancaḳ

324/G. 244 D.

2a gönli: gönüm D; 3a idelüm: ideyin D; lebüñi: elüñi D; 3b tiz: yiter D, bek: pek D; 4a çeşm-i sefidümi: cism-i sefidüñi M; 4b bir: bu D; 5a bulunur: bilünür M.

325/G. 255 D.

1b āb-ile: āb u dāne D; 2b: 3b D; 3b: 2b D; 3b abdālüm: abdāl D; 4a keḫkeşānı: keḫkeşān ü D; 5a dil: cān D.

[89a]

326. Emrî

fe‘ilâtün/fe‘ilâtün/fe‘ilâtün/fe‘ilün

1. Pây-mâl eyleme gîsû-yı ‘abîr efşânuñ
Kuyruğın başma nigārâ uyur ejderhânuñ
2. Jâleler dürr-i Necef tağdı kulağına anuñ
Oldı gül halka-be-güşı o ruḥ-ı zîbânuñ
3. Añmaduñ hîç günâhın yine yuduñ taraduñ
Yazugi boynuña ol zülf-i ‘abîrâsânuñ
4. Gonca tıflını belîñletdi şadâ-yı bûlbûl
Ağzın açup tükürürse nola şebnem anuñ
5. **Emrîyâ** şanma şafak sille-i âh-ile seḥer
Yüzini kana yudı mihr-i cihân-ârânuñ

327. Velehu

fe‘ilâtün/mefâ‘lün/fe‘ilün

1. Top-ı ğabğab-ile qal‘asın cânuñ
Yıkmağa kıl parankı müjgânuñ
2. Giceyi gündüze katup geliyor
Ruḥuña ḥaṭṭ-ı ‘anber-efşânuñ
3. Dehenüñ hoḳkasındağı dürden
Diş şırıtmadı hîç dendânuñ
4. Katı âhen-dil imiş ey kaşı yâ
Sîne zaḥmın acıtdı peykânuñ
5. **Emrî** gonca lebine öykündi
Ağzını kana yudı bād anuñ

[89b]

328. Emrî

326/G. 269 D.

Divana göre üç beyit eksiktir: 4, 5, 6.

3b zülf-i ‘abîrâsânuñ: ḥaṭṭ-ı ‘abîr-efşânuñ D; 5a âh-ile: âhumla D; 5b yudı: yudum D.

327/G. 287 D.

3b şırıtmadı: şiritmedi D.

328/G. 302 D.

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

1. Şanki bir bülbüldür iki kaşuñ ortasında hāl
Gülşen-i hüsnünde açmış müşg-i terden perr ü bāl
2. ‘Aksidür şanma görinen döymeyüp ey meh-likā
Fırkat-i ebrūña kendün şuya atmışdur hilāl
3. Qaddūñ üzre zülfünüñ abdāl olmışdur ‘alem
Başı üzre na‘l kesdügi degül mi aña dāl
4. Gül degüldür görinenler bülbül-i şeydā-dilūñ
Nālesin güş itmege açmış kulağın her nihāl
5. Her kılı biñ yardı tab‘-ı mū-şikāfūm **Emriyā**
Bağladı ol mū-miyān vaşfında bir ince hayāl

329. Velehu

mef‘ülü/fā‘ilātü/mefā‘ilü/fā‘ilün

1. Kaşuñ ğamını çekmese ey mäh-ı bī-mişāl
Olup hamīde qaddi şararmaz-idi hilāl
2. Beñzetdi kendözini güneş yüzüne bugün
Varmadı gicesine irişdi aña zevāl
3. Gel bāğ-ı sīneme nazar it ey kaşı kemān
Gör nice dikdi tīrlerūñ cā-be-cā nihāl
4. Mihr-i ruḥından ol şanemūñ reng ü bū alur
Gülzāra berg-i sebzle geldükçe verd-i al
5. Zībā yanağı verd-i muşavverdür **Emriyā**
Nūr üzre noqtadur o mehūñ ‘arızında hāl

[90a]

330. Emrī

4. beyit divandakinden farklıdır.

2a ‘aksidür şanma görinen: ‘aks-i mäh-ı nev degüldür D; 2b ebrūña: ebrūñla D; 3a ‘alem: ‘ālem D; 4 Gül degüldür görinenler bülbül-i şeydā-dilūñ/Nālesin güş itmege açmış kulağın her nihāl: Şimdi bildüm ‘arızunda hāl-i müşgīnūñ nedür/Muştafa nūrın görüp imāna gelmişdür Bilāl D; 5a her: bir D.

329/G. 297 D.

1a ğamını: ğamında M, mäh-ı bī-mişāl: meh-likā melāl M; 2a yüzüne: ḥaddüne D; 3b dikdi: çekdi M; 4a alur: umar M.

fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilün

1. Ğam-ı sevdā-yı kākülünle perīşān-ḥālem
Eşk-i çeşmüm gibi üftādeyem ü pā-mālem
2. Şāh-ı ‘ışkam zirihümdür şanemā cismümde
Dāğlar gördün-ise şanma beni abdālam
3. Ehl-i derd olduğına ‘āşık-ı sevdā-zedenün
Dir-imiş kākül-i ‘anber-şikenün ben dālem
4. Şu müzellef kim ola didüm işitdi didi yār
Melek-i sīm-ten ü gül-ruḥ u miskīn-bālem
5. **Emrī**yem sīm-i sirişkümle toludur çeşmüm
Beni ey yār ayağa şalma ki ‘ayn-ı mālem

331. Velehu

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

1. Şāh-ı ‘ışkam dil münakkaş bir otağumdur benüm
Bend-i ğam anda girihler şemse dāğumdur benüm
2. Rīsmān-ı şa‘şa‘a boynumda zerrīn benddür
Şeh-levendem āfitāb altun kabağumdur benüm
3. Ey gözi Tātār idersem derd-i hecr ile sefer
Menzil-i kūy-ı ‘adem evvel konağumdur benüm
4. Dāğ-ı miḥnet sīnede yansun ebed diñlenmesün
Āteş-i hicrān-ile yaqdum çerāğumdur benüm
5. Şanmañuz dāğ-ı siyeh şayd eyledüm ğam zāğını
Cism-i bārīk **Emrī**yā kıldan duzağumdur benüm

[90b]

332. Emrī

330/G. 330 D.

1a eşk-i çeşmüm: ser-i zülfün D; üftādeyem: āşüfteyem D; 4a ola: iki M; 4b sīm-ten: sīmīn-ten M, gül-ruḥ u: gül-ruḥ-ı D; miskīn: müşgīn D.

331/G. 319 D.

2a boynumda: boynında M, benddür: bendidür M; 3a hecr ile: hecrünle D; 4a diñlenmesün: söyüñmesün D; 5a şanmañuz: şanma kim D, eyledüm: eylerem D.

332/G. 315 D.

3a ḥāmuñ: ḥālün D; 3b keffesinde: keffesinden D.

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

1. Haṭṭuñ añup dūd-ı āh içinde kaldı cism-i ham
Döndüm ol şahşa çeker Hızr adına yaşıl ‘alem
2. Görelı gülzār-ı hüsñ içre dehānuñ goncasın
Ağzı her gül-çihrenüñ yanumda olmışdur ‘adem
3. Gözlerüm şol nāfe-i hāmuñ terāzūlar meger
Keffesinde zāhir itmiş ‘anber-i terden direm
4. Hāk-i rāh-ı dehr içinde cism-i pür-dāgum görüp
Şöyle şād oldu ki şan bir kīse altun buldı gam
5. Ol müselsel zülf evşāfını taḥrīr itmeden
Emrī zencīrin sürür dīvāne olmışdur kalem

333. Velehu

mefā‘ilün/mefā‘ilün/mefā‘ilün/mefā‘ilün

1. Maḥabbet āteşi yanar belā ocağıdur başum
Egilmiş dūd-ı āhumdan duḥānıdur iki қаşum
2. Beyābān-ı gam-ı ‘ışkında ol hūrşīd-ruḥsāruñ
Bulınmadı benüm sāyemden özge bir ayakdaşum
3. Gözüm merdümlerine istedüm kim ağlayam gamdan
Nigārā yüzümi ol dem kıızıl қana yudı yaşum
4. Ḥayāl-i dürr-i dendānuñla kılmışdur şadef mānend
Sirişküñ bahri içinde benüm çeşm-i güher-pāşum
5. Şafaқ şanma taқınur pāyına yāķūtdan ḥālḥāl
Diler kim ola ey **Emrī** ‘arūs-ı dehr oynaşum

[91a]

334. Velehu

333/G. 337 D.

1b iki: anuñ M; 2a ol: sen D; 2b benüm: baña D; 4a ḥayāl-i dürr-i dendānuñla kılmışdur şadef mānend: lebünçün la‘l-rīz olmuş deminden sürmeden cānā D; 4b sirişküñ bahri içinde benüm: niçe göz agrısın görmiş-durur D.

334/G. 403 D.

Divana göre bir beyit eksiktir: 3.

2b güzelüm: görelüm D; 3b zülfünde: zülfüñle D; 5a bağruñı: bağrumı D.

mef'ülü/mefâ'ilü/mefâ'ilü/fe'ülün

1. Hâk itse hevâ-yı zeķanuñla benî devrân
Sâgar ide hâküm tuta el üstine devrân
2. Vezn eyleyelüm iki gözüm işte terâzû
Sence güzelüm var mı-idi Yûsuf-ı Ken'ân
3. Hâlûñ şanemâ kılmağı dâneyle ziyâfet
Oldı ser-i zülfünde göñül dün gice mihmân
4. Ağzındağı dendân görünür jâle degüldür
Bülbüllere şol denlü güler gonca-i handân
5. Ğam odı kebâb itmiş-idi bağıruñı **Emrî**
Peykânları yâruñ gelüp urdı aña dendân

[91b]

335. Emrî

fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilün

1. Nola şaklırsam o şacı Leylî mihrin cânda ben
Hây Mecnûn 'ışķ-ı yâri bulmadum yâbânda ben
2. Üstüme yalıñ kılıçla geldi âhum âteşi
Bî-kes ü tenhâ gezerken vâdî-i hicrânda ben
3. İşigin bekler zavâllı ol mehe 'âşık gibi
Bir harâret añladum hürşid-i nûr-efşânda ben
4. Âteş-i 'ışķ ile yakdum hâlûñ içün sînemi
Dil-berâ bir dâğ kodum sîne-i süzânda ben
5. Mülk-i nazmuñ şâhısın dîvânuñı gördüm velî
Görmedüm ey **Emrî** bu tertîbi bir dîvânda ben

336. Velehu

335/G. 375 D.

1a mihrin: 'ışķın D; 2b gezerken: giderken D; 4a 'ışķ ile: 'ışķuñla D; 5a velî: senüñ M.

336/G. 445 D.

1a biñ yâra urduñ cânuma şemşirle: şemşir ile biñ yâra urduñ D; 1b sîne-i 'uryânuma revzenler açduñ tirle: tîr ile revzenler açduñ sîne-i süzânuma D; 2a hûşum: fikrüm D; 2b yanuma kimse getürmem nâle-i şebgîrle: nâle-i şeb-gîr ile kimse getürmem yanuma D; 3b kanuma kaçd itdi la'lûñ hüccet-i tezvirle: hüccet-i tezvîr ile kasd itdi la'lûñ kanuma D; 4b ger leb-i cânânuma

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

1. Ey şanem biñ yara urduñ cānuma şemsîrle
Sîne-i ‘uryānuma revzenler açduñ tîrle
2. Ğam şebinde ‘aql u hūşum gitse ey meh tañ degül
Yanuma kimse getürmem nāle-i şeb-gîrle
3. Hattūñ üzre kaşuñ imzāsın görüp bildüm yine
Kānuma kaşd itdi la‘lūñ hūccet-i tezvîrle
4. Hāsret ile ölse ‘āşık kalsa açuk gözleri
Ger leb-i cānānuma düş olsa çeşmüm dirile
5. Ol şanem dirmiş ki **Emrî** Ka‘be mi şanur beni
Yüz sürüp dāmānuma olur ber-ā-ber yir-ile

[92a]

337. Emrî

fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilün

1. İki kaşuñ iki rā muşhaf-ı ruhsāruñda
İki zülfūñ iki dāl āyet-i dīdāruñda
2. Şanemā ebr-i sepīd içre meh-i nev şandum
Ham-ı ebrūñı görüp gūşe-i destāruñda
3. Bekle kūyını ola kim çıka yāruñ göresin
Başuñā gün toğa ey dil der-i dildāruñda
4. Şa‘şa‘a şanma güneş hāme-i zerle her gün
Ah şāhum yazar ey meh der ü dīvāruñda
5. **Emrî**nüñ dün şanemā ağızına geldi cānı
Bir kez öpince seni la‘l-i güher-bāruñda

338. Velehu

düş olsa çeşmüm dirile: dirile tuş olsa çeşmi ger leb-i cānānuma D; 5b yüz sürüp dāmānuma olur berāber yir-ile: yir ile olup berāber yüz sürer dāmānuma D.

337/G. 452 D.

2a sepīd: sefid D; 3b dil-dāruñda: dīvāruñda M; 4b meh: dil M.

338/G. 453 D.

Divana göre bir beyit eksiktir: 5.

2a duḥān-ı haṭ-ı sebzūñ: duḥānı haṭınuñ D, ‘uşşāk: ‘uşşāka; 3a özledi: özlerdi D; 3b hele: göñül D; 5a ḥaddin: ḥālūñ M.

fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilün

1. Hâṭ-ı sebz ol şanemüñ la‘l-i güher-bārında
Beñzer ol tütīye şekker tuta minķārında
2. Zāhir olmazdı duḥān-ı hâṭ-ı sebzüñ ‘uşşāk
Dil ü cān yakmasalar āteş-i ruḥsārında
3. Dil dehānın görüp özledi diyār-ı ‘ademi
Kaldı bağlandı hele zülf-i siyeh-kārında
4. Elif-i bī-ḥarekāt öyküne mi kaddüñe k’ol
Serv-i bāğı müteḥayyer kodi reftārında
5. Vaşf-ı haddin yazalı deftere **Emrī** okıyan
Gül kokusun işidür defter-i eş‘ārında

[92b]

339. Emrī

mef‘ülü/fā‘ilātün/mef‘ülü/fā‘ilātün

1. Şebdīz-i ḥaṭṭ-ı haddüñ meydāna çıkdı geldi
Gülgün-ı eşk-i çeşmüm yollarda düşdi kaldı
2. ‘Āşıklar öldürici bir sāde-rū güzeldür
Şemşīr-i yār anuñ-çün yanına çekdi aldı
3. Meydān-ı ḥüsn içinde kalbine ehl-i ‘ışkuñ
Kırpüklerüñ alayı ḥançer şıyırdı şaldı
4. Kan olduğı verdüñ ruḥsār-ı gülşen içre
Haddüñe öykünürken bād anı yire çaldı
5. Dür dişlerüñ-çün **Emrī** ğavvāşvār cānā
Deryā-yı eşk-i çeşme bir niçe kerre taldı

340. Emrī

mef‘ülü/fā‘ilātü/mefā‘ilü/fā‘ilün

1. Bir gün dirīğ itmedi bizden cefāsını

339/G. 543 D.

2b yanına çekdi: anı yanına M.

340/G. 521 D.

5a göz yaşı ‘ālemi seyle virdi meger yine: deyr-i cihānı gözi yaşı seyle virdi çün D.

Ey dil olaydı biz de görürdük vefâsını

2. Dil hânesine bu gice beñzer ki ğam gelür
Geydi gözüm yaşı yine rengin kabâsını
3. Misk-i Hıttâyı kâkülüne nice beñzedem
Kendü gözümle göre tûrurken haţâsını
4. Nâlem yürümiş eyledi çarhuñ hişârına
Dikdi hilâl burcına âhum livâsını
5. Göz yaşı ‘âlemi seyle virdi meger yine
Bulmadı **Emrî** ol şanem-i meh-liķâ seni

[93a]

341. Emrî

mef‘ülû/fâ‘ilâtün/mef‘ülû/fâ‘ilâtün

1. Dîvâneyem görelden ol hadd-i lâlegûnı
Artar bahâr irişse şeydâlaruñ cünûnı
2. Haţtın çemen okırlar ağızına yine ğonca dirler
Yokdur nazîri yâruñ ben bilmem anı bunı
3. Meydân-ı ‘ışk içinde Mecnûnı aña baña
Er midür ol kim ola bir ‘avratuñ zebûnı
4. Bir pehlivân er idi ğam ‘âleminde Ferhâd
Kim kesdi niçe müddet derbend-i Bî-sütûnı
5. Top itdi başın **Emrî** zülfi hamını çevgân
Maĥbûblar dirilsün vardur erüñ oyunu

342. Velehu

fe‘ilâtün/fe‘ilâtün/fe‘ilâtün/fe‘ilün

1. Mâr-gîr-i hûr-ı ‘âzam tolanur devrânı
Şa‘şa‘a mârına şokdurmağ-içün insânı
2. Yüri başuñ yarağın gör gözüñ aç zevķ idelüm

341/G. 548 D.

1b irişse: görse D; 5a: zülfi: kıdd M.

342/G. 531 D.

2a zevķ idelüm: sanma nücüm D; 2b taşla tolu: taş ile pür D; 3a çalmağ: çalmadın M.

Felek-i merd-küşüñ taşla tolu dāmānı

3. Başuñı top gibi çalmağa oyun gözedür
Ğāfil olma ki hilāl almış ele çevgānı
4. Şanma encüm ki gurūr ehline her gice felek
Şol kadar hānde ider kim görünür dendānı
5. Rüşen oldı baña **Emrī** bunı fikr eyler imiş
Gice gördüm taña kalmışdı meh-i tābānı

[93b]

343. Raḥmī raḥmetullāhi ‘aleyh

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

1. Yūsuf-ı gül-çihresüz gülzār zindāndur baña
Bezmgāh-ı kaşr-ı ‘işret beytü’l-aḥzāndur baña
2. Dāğlar güller elifler oldı yir yir serviler
Seyr-i bağı neylerem sīnem gülistāndur baña
3. Eyle tolmışdur gözüm göñlüm ḥayāl-i yārla
Kanda kim bakşam görinen naḫş-ı cānāndur baña
4. Mey şarāb-ı kevşer ü sākī-i gül-ruḥ hūrdur
Güşe-i mey-ḥāne zāhid bāğ-ı rıdvāndur baña
5. Rind-i rüsvāyam bugün devr-i felekde **Raḥmiyā**
‘Ār u nāmūs u şalāḥ u zūhd bühtāndur baña

344. Velehu

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

1. Yārsuz peygüle-i hecr oldı çün mesken baña
Ey ḥayāl-i dost eglence yitersin sen baña
2. Bezm-i gülşende şarāb-ı lālegün nūş itmege
Lāciverdī kāsedür her gonca-i süsen baña

343/G. 6 D.

2a serviler: servler D; 4b mey-ḥāne: ḥumḥāne D;

344/G. 1 D.

Divana göre iki beyit eksiktir: 4, 5.

4a şabr: ‘aql D; 5a görüben şi‘rūñ kemāliyle ḥayālātın eger: bu ḥasen tarzūñ kemāl ile ḥayālātın görüp D; 5b Hüsrev diye taḥsīn idüp: taḥsīn idüp Hüsrev ide D.

3. İster iseñ hāl-i Cemden ger haber nūş eyle cām
Açdı bu rāzı sehergeh gonca-i gülşen baña
4. Ān-ı hüsnüñ seyredüp gitdi qarār u şabr u hūş
Düşmen itmez dostlar anı ki itdüm ben baña
5. Görüben şî'rüñ kemāliyle hayālātın eger
Rahmiyā Hüsrev diye tahsîn idüp ahsen baña

[94a]

345. Rahmî

fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün

1. Dil perîşāndur senüñ zülf-i perîşānuñ görüp
Lāleveş yaqdı ciger bu verd-i handānuñ görüp
2. Bülbül ey dil haylice dün germ idi gülzārda
Şıklığı diñdi bugün feryād u efgānuñ görüp
3. Gözine görünmez oldı nergisüñ qadd-i çenār
Bāğda ey gonca-leb serv-i hırāmānuñ görüp
4. Vādî-i hayretde yir yir hār u has kıldum kemān
Sīnem etrāfında cānā yiter tīr-i müjgānuñ görüp
5. Gülşen-i nazm içre teşbīh itdiler bir goncaya
Ehl-i diller **Rahmiyā** bu tāze dīvānuñ görüp

346. Velehu

mefā'ilün/mefā'ilün/mefā'ilün/mefā'ilün

1. Baña pā-būsını dil-ber iderse nola ger himmet
Kulına şāh olanlar pāye-i a'lā ider himmet
2. Çekem el bīve-i zāl-i zamāndan ben 'ale'l-ıtlāk
İderse hānqāh-ı dehr içinde baña er himmet

345/G. 13 D.

4. beyit divandakinden farklıdır.

1a yaqdı: yandı D; 4 Vādî-i hayretde yir yir hār u has kıldum kemān Sīnem etrāfında cānā yiter tīr-i müjgānuñ görüp: Ejder-i āhum çekilür çarha her dem ey felek Genc-i ruhsāruñdaki bu zülf-i su'bānuñ görüp D.

346/G. 20 D.

2, 3 ve 4. beyitlerin sıralaması divandakinden farklıdır.

3b idersem: umarsam D, cer: ger D; 5b şalup: - D, aç: açsa D, per: bāl ü per D.

3. Güneşden nūr alup irer kemāle çünki māh-ı nev
İdersem nola erbāb-ı şafādan ben de cer himmet
4. Ğubārum kuḥl idine ‘ālem-i ‘ulvīde ḳudsīler
İderse gūşe-i çeşm-ile erbāb-ı nazar himmet
5. Sa‘ādet el virüp **Raḥmī** cihān hoş giçe yanumda
Hümāveş sāye şalup başuma ger aç per himmet

[94b]

347. Raḥmī

mef‘ülü/fā‘ilātü/mefā‘ilü/fā‘ilün

1. Vā‘iz ki cām-ı bādeden eyler müdām baḥş
Evrādı yok dilinde ḥelāl u ḥarām baḥş
2. ‘Akl-ı ḥakīm devr-i teselsül diyü müdām
Görüp ruḥuñla zülfüñ ider şubḥ u şām baḥş
3. La‘l-i lebüñi öpdi diyü sākī ellere
Meclisde itdi ḥaylī piyāle-ile cām baḥş
4. Ḥüsni kitābı mübhem iken geldi ḥaṭṭ-ı yār
Aḥşām irişdi olmadı āḥir tamām baḥş
5. Keyfiyyet-i kelāmumı zevk itse **Raḥmiyā**
Bezm-i sūḥanda eylemeye şeyḥ-i ḥām baḥş

348. Velehu

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

1. Sākīyā alsañ ele bezm içre bir la‘līn ḳadeḥ
‘Aks-i ruḥsāruñdan olur gül gibi rengīn ḳadeḥ
2. Gülşen içre lāleye ḳarşu benefşe içmege
Çevresine aḳçeler zeyn eylemiş zerrīn ḳadeḥ

347/G. 23 D.

1a vā‘iz: zāhid M, cām-ı: naḳl-i D; 2b görüp ruḥuñla zülfüñ: zülf ü ruḥsāruñı görüp D; 3a la‘l-i lebüñi öpdi diyü sākī ellere: yüzün kızardup öpdi diyü la‘l-i leb-i dil-beri D; 5b ḥām: cām D.

348/G. 26 D.

1a la‘līn: rengīn D; 1b olur: alur M, gül: gün D, rengīn: la‘līn D; 2b aḳçeler zeyn: aḳça virür D; 3a kellesin: kelle-i D; 3b idüp: itmiş D, ezel: evel D; 4a sīmīnin: sākīyi D; 4b sākīye: dil-bere D.

3. Bezm-i vaşl-ı yāra irmez kellesin cām itmeyen
Böyle vaz‘ idüp komış gitmiş ezel āyīn kadeh
4. Öpdi diyü dest-i sīmīnin şūrāhī al-ile
Ter düşüp meclisde oldı sākīye rengīn kadeh
5. ‘İyş u ‘işret ‘āleminde **Raḥmīyā** İskenderüz
Devr idüp destümde oldı cām-ı ‘ālem-bīn kadeh

[95a]

349. Raḥmī

mefā‘īlün/mefā‘īlün/fe‘ülün

1. ‘İzāruñda bu zūlf-i ‘anber-ālūd
Görinür āteş üzre nitekim dūd
2. Dehānuñ vaşfı cānā cevher-i ferd
Sözün ketm-i ‘ademden oldı mevcūd
3. Buḥūr it nār-ı ‘ışķa cism-i pākūñ
Yanınca āteşe hoş-bū olur ‘ūd
4. ‘Adūlardan varılmaz kūy-ı yāra
Der-i maḳşūdumuz ḥayfā ki mesdūd
5. Vişāl olsa nola **Raḥmīye** hicrān
Ḥālīle gülşen oldı nār-ı Nemrūd

350. Velehu

mefā‘īlün/mefā‘īlün/mefā‘īlün/mefā‘īlün

1. Göñül ehl-i beķā olmağ-ıçün genc-i fenā ister
Gerekmez ḥil‘at-i şāhī mücerred bir ‘abā ister
2. Temennā kılsa ‘ışķ ehl-i ‘aceb mi vaşl-ı cānānı
Taḥayyūr baḥrine ğarķ-āb olanlar āşinā ister
3. Girībān-ı ḥayātın çāk idüp dest-i melāmetle
Göñül Ferḥādveş deşt-i belāda geñ yaķa ister

349/G. 29 D.

2a dehānuñ: dehānı D.

350/G. 53 D.

Divana göre bir beyit eksiktir: 5.

1a olmağ-ıçün: olmadığıçün D; 1b ‘abā: kabā D; 2a ‘ışķ: derd D, ‘aceb mi: nola D, vaşl-ı cānānı: ger vaşl-ı cānānı D; 3a idüp: ider D; 3a melāmetle: melāletle M; 5b bebgā: saķķā-yı M.

4. Ta'alluk itmeyüp dīvāne dil eyvān-ı şāhīye
Tecerrüd 'āleminde gūşe-i vīrān-serā ister
5. Nazar kıl **Raḥmiyā** dīdār-ı yāra ḥüsrev-i 'ışk ol
Senüñ bebgā-yı tab'uñ çünki mir'āt-ı şafā ister

[95b]

351. Raḥmī

fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün

1. Ebr-ile mähı görüp penbe-ile dāğum şandılar
Āfītābı ḥaşre dek yanar çerāğum şandılar
2. Ka'r-ı deryāda şadef seyrin idüp gavvāşlar
Ma'rifet dūrriyle pür olmuş kulağum şandılar
3. Bedr olıcağ mäh-ı nev ḥürşidden alınca fer
Bir gedāya şunduğum zerrīn ayağum şandılar
4. Kevkeb-i baḥtumla şām-ı ğamda kılmağā cidāl
Raḥmiyā mah-ı nevi yalıñ yarağum şandılar
5. Bezm-i gülşende görenler nā-şüküfte ğoncay
Bāde-i gülgünla tolu kabağum şandılar

352. Velehu

mefā'ilün/mefā'ilün/mefā'ilün/mefā'ilün

1. Felek berbād olur āh eylesem sakf-ı semā kalmaz
'Anāşır sūz-ı dilden maḥv olur neşv ü nemā kalmaz
2. Kenāra gelmeyüp bir dem sirişküm cūybār itdün
Benüm servüm gelür āḥir yoluña bu saña kalmaz
3. Aḳar yaşum zebānum lāl olur görsem ruḥ-ı yāri
Dem-i hicrānda yād olmaz velī bir mā-cerā kalmaz
4. Lebün sırrın şabā ger ğoncaya keşf eylese nā-geh
O dem çāk olmaduk bezm-i çemende bir yağa kalmaz

352/G. 92 D.

1b olur: olup M; 2a kenāra: kemāle D; 2a itdün: itdüm D.

5. Çeküp tıguñ döküp kanını **Rahmî**yi helāk itdün
Hazer eyle yanuñda bu senüñ ey bî-vefâ qalmaz

[96a]

353. Rahmî

fâ‘ilâtün/fâ‘ilâtün/fâ‘ilâtün/fâ‘ilün

1. Mey şafaq devr-i felek mey-hâne şeklin bağlamış
Hâle içre mäh-ı nev peymâne şeklin bağlamış
2. Ser-fürü gördüm çemen bezminde nâ-geh lâleyi
Elde cāmın kec tutup mestâne şeklin bağlamış
3. Şem‘-i meclis göricek cānā müselsel kākülün
Düddan zencîri var dīvâne şeklin bağlamış
4. Bir perîdür her biri bāğ-ı İremden geldiler
Şem‘üne per yakmağa pervâne şeklin bağlamış
5. Her büt-i Ferhārî resmin dilde nağş idüp hayāl
Rahmîyā sîneñ senüñ büt-hâne şeklin bağlamış

354. Velehu

mefâ‘ilün/mefâ‘ilün/mefâ‘ilün/mefâ‘ilün

1. Vişâl-i yāra hicrânı dilā olursa ger māni‘
Bu da bir özge ‘ālemdür hayālât-ile ol kani‘
2. Figār olmuş tenüñ ğırbāl idüp bul gevher-i ‘ışkı
Bu āb u hāk içinde nağd-i ‘ömrün eyleme zāyi‘
3. Maḥabbet ḥāletın bilmekde nā-dāndır niçe dānā
Bu sırıñ nüktesin Ferhād u Mecnūn eylemiş şāyi‘
4. Hākīkat nūrınun zerrâtıdur māhiyyet-i eşyā
Anuñ bir lem‘asıdur çihre-i cānāndan lāmi‘
5. İki tāk eylemiş miskīn bir sīmīn sūtün üzre
Bīnā-yı ḥüsn-i yāri **Rahmîyā** bünyād iden şāni‘

[96b]

355. Rahmî

353/G. 101 D.

1b mäh-ı nev: mäh şan D; 3b düddan: düdeden D; 5a her: bir D, 5a ferhārî: ferhār D.

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

1. Dānelerdür hāl-i miskīnün k̄ara zūlfūñ duzağ
Murğ-ı cānı şayd ider dāyim anuñ-çün ol duzağ
2. Kulle-i kūh-ı belā Ferhādıdur dīvāne dil
Gel gel ey şīrīn-dehen tā kim ola dāğ üsti bāğ
3. Gūyiyā āb-ı zülāl üzre düşüpdür berg-i gül
Sā‘idinde görinen o lāle-ḥaddūñ tāze dāğ
4. Lāleler abdāllar gülşen olupdur tekyegāh
Akçe degmiş jāleler her nergis-i zerrīn çerāğ
5. Leşker-i ğam gel meded aldı ayağum **Rahmiyā**
Bu giriftūñ ger ḥalāşın ister-iseñ tūt ayağ

356. Velehu

mefā‘ilün/mefā‘ilün/mefā‘ilün/mefā‘ilün

1. Ele mir’āt alup ‘aks-i ruḥuñdan irse ger revnağ
Gören dir beş hilālūñ ortasında bir güneş ancak
2. Şarāb-ı lālegūn içinde ‘aks-i desti sākīnūñ
Şafağda pençe-i hūrşīde teşbīh eylesem elyağ
3. Kaşuñla sā‘id ü hem gerden ü ruḥsār u bīnūñdür
Hilāl ü ḥāme vü tūmār ü şem‘ ü ğonca-i zanbağ
4. Hilāli bedr olur şanmañ ğam-ı engüşt-i yār-ile
Şarardı kalmadı kaşınmağa destinde bir tırnağ
5. Nigāruñ pençesi vaşfı ile **Rahmī** bu beş beytūñ
Yed-i beyzā-yı Mūsīveş ‘acāyib siḥrdür el-ḥağ

355/G. 108 D.

Divana göre iki beyit eksiktir: 2, 4.

1, 2, 3, 4 ve 5. beyitlerin sıralaması divandakinden farklıdır.

1a dānelerdür hāl-i miskīnün k̄ara zūlfūñ duzağ: ḥalkādur zūlfeyni yārūñ ḥālī yir yir dānedür D; 1b murğ-ı cānı şayd ider dāyim anuñ-çün ol duzāğ: murg-ı cānuñ Rahmiyā şayd eyler ol iki duzāğ D; 3b o: ol D; 4a abdāllar gülşen olupdur tekye-gāh: abdāla beñzer tekyedür gūyā ki bāğ D; 5a leşker-i ğam gel meded aldı ayağum Rahmiyā: küşt-gīr-i ‘ışk elinden çün zebūn olduñ göñül D; 5b ayağ: kulag D.

356/G. 113 D.

3b şem‘ ü ğonca-i zanbağ: şem‘-i ğonça vü zanbağ D; 4b kalmadı: kalmayup M.

[97a]

357. Raḥmī

mefā'īlün/mefā'īlün/mefā'īlün/mefā'īlün

1. Tecerrüd 'āleminde her kim isterse ma'āş itmek
Sirişk-ile maḥabbet dāğı besdür aña aş itmek
2. Dil alur tūr-i dil-ber başı yillü bir dil-āverdür
Revādur ceyş-i hicrāna anı bağrumda baş itmek
3. 'Aceb mi çarḥa tutsa tīg-i āhın ger dil-i şeydā
Raḳībūñ kellesini ister anuñla tırāş itmek
4. Nola ceyş-i maḥabbet gālīb olsa dāğ-ı hicrāna
Kızılbaş-ile āsān oldu şavaş itmek
5. Seg-i dil-ber gibi kūy-ı belāda **Raḥmiyā** her şeb
Saña mı kaldı sīneñ nāḥun-ı ğamla hırāş itmek

358. Velehu

mef'ülü/fā'ilātü/mefā'īlū/fā'īlün

1. Erbāb-ı şevk gerçi virür göz ü kaşına dil
Ben virmişem zamānede bir nev-tırāşa dil
2. Sūzen olup figār ide pāyın 'adūlaruñ
Bir kerre çalsa şīşe-i nāmūsı taşa dil
3. Hem-pister oldu didiler aġyār yār-ile
Āh eyleyüp bu derd-ile düşdi firāşa dil
4. Tīg-i ğam-ile sīnesine şerḥalar çeker
Bezm-i belāda sāğarla kan yalaşa dil
5. Dünyā metā'ı köhne imiş **Raḥmiyā** meger
'Āḳıl odur ki bağlamaya bu ħumāşa dil

357/G. 120 D.

2a yillü: yüklü M; 3a 'aceb mi: yeridür D; 4b şavaş: 'Osmānī firāş D.

358/ G. 123 D.

Divana göre iki beyit eksiktir: 4, 5.

4. beyitin sıralaması divandakinden farklıdır.

1a göz ü: göze D, 1a kaşına: kaşa D; 2a sūzen olup: sözün idüp D; 5a meger: ezel D.

[97b]

359. Raḥmī

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

1. Çeşm-i yāra bir nazar her kim ola aşüfte-hāl
Başını alsun ele evvel kadem nergis mişāl
2. Şām-ı gāmda baña pertāb itmege bu dehr-i dūn
Sengdür seyyāreler gūyā felāḥandur hilāl
3. Tīr-i pūr-ḥūnuñ derūn-ı dilde ey nāvek-figen
Şanki bir fānūsdur rūşen kılpudur şem‘-i al
4. Ḥaṭṭ-ı reyḥānuñ gülistān-ı ruḥuñda dil-berā
Bir bahāristāndur eṭrāfı şebistān-ı ḥayāl
5. Kānd-ı la‘lūñle ruḥuñ āyīnesin vaşf itmege
Ṭab‘-ı **Raḥmī** gibi yokdur ṭūṭī-i şīrīn-maḳāl

360. Velehu

mefā‘ilün/mefā‘ilün/mefā‘ilün/mefā‘ilün

1. Güneş ruḥsāruñ nārını cānā nūra beñzetdüm
Ḥaṭuñ evvel bahāra karşı çıkmış mūra beñzetdüm
2. Şu resme sīnemi efgār idüpdür tīr-i peykānuñ
Göricek anı yir yir ḥāne-i zenbūra beñzetdüm
3. İşigūñ yaşdanurken ḥār u ḥasdan şöyle zevk itdüm
Serīr-i şāhī üzre pister-i semmūra beñzetdüm
4. Elinde nīm nārenc-ile nergis bezm-i gülşende
Ḥumārını yazar vaḳt-i seḥer maḥmūra beñzetdüm
5. Vücūdum penbeveş yakdı o māhuñ ‘aks-i ruḥsārı
Anuñ-çün cism-i yāri **Raḥmīyā** billūra beñzetdüm

[98a]

361. Raḥmī

359/G. 124 D.

3. beyitin sıralaması divandakinden farklıdır.

360/G. 142 D.

2a tīr: nīş D; 2b yir yir: berber D; 3a yaşdanurken: yaşdanuben D; 4b yazar: - D; 5a yakdı: - D.

361/G. 155 D.

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

1. Çek elifler sīneye kıdd-i bülend-i yār için
Dāğdār ol lāleveş bir āteşin ruhsār-içün
2. Şāhid-i gülzāra her şeydā-dili cezḫ itmege
Nola kullāb-ı maḥabbetdür disem her ḫār için
3. Bilmedi esrār-ı ḫaṭṭuñ ḫāletın erbāb-ı ḫāl
Niçeler ser-mest ü ḫayrān oldı bu esrār için
4. Çın-i zūlf-i dil-beruñ büyın alınca Rūmdan
Kokuyı götürdi dirler nāfe-i Tātār-içün
5. Dürr-i nazmuñ kıymeti yokdur ma‘ārif baḫrine
Raḫmiyā ğavvāş olma gevher-i eş‘ār için

362. Velehu

mef‘ülü/fā‘ilātü/mefā‘ilü/fā‘ilün

1. Āsīb irerse sīneye ger rüzgārdan
Düşmezse nola serv-i çemen i‘tibārdan
2. Ālāyiş-i ḫazānı görünce çemende serv
El yudı çekdi dāmenini cūybārdan
3. Cellādvār kaṭ‘-ı yed itdi çemende bād
Olinca el uzunluğı zāhir çenārdan
4. Ḥaṭṭ-ı ruḫuñ firākı ile rüzgārda
Devrān gözümi mi açdurur oldı ğubārdan
5. **Raḫmī** cihānda her dem bī-ma‘rifet hemān
Beñzer şu şāḫa ḫālī ola berg ü bārdan

[98b]

363. Raḫmī

Divana göre bir beyit eksiktir: 3.

4. ve 5. beyitlerin sıralaması divandakinden farklıdır.

1a sīneye: sīneñe D; 1b āteşin: āteş M; 2b maḥabbetdür disem: maḥabbet dir isem D; 3a esrār-ı ḫaṭṭuñ: ḫaṭṭ-ı ğubāruñ D, ḫāl: ‘ışk D; 3b ser-mest ü ḫayrān: ḫayrān ü ser-mest D; 4b götürdi: götür D.

363/G. 201 D.

2, 3 ve 4. beyitlerin sıralaması divandakinden farklıdır.

mef'ülü/mefā'īlū/mefā'īlū/fe'ülün

1. Āhum şereri her gice ol mäh öñinde
Şol meş'aledür kim çekilür şāh öñinde
2. Hāk ol ki ğubāruñ gözine kuhl ide hūrşīd
Cānāne güzer kılduğı çaķ rāh öñinde
3. Kañ eylesesün ğamzelerüñ yoksa lebüñden
Yarın şorılır itdügi Allāh öñinde
4. Ser-'asker-i sultān-ı ğamem haymemüz eflāk
Dikdüm 'alem-i āhı o ğargāh öñinde
5. Gün yüzine meh didigüne **Raħmī** işitmiş
Düşdi yüzümüz yirlere ol mäh öñinde

364. Velehu

fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün

1. Yār bakmaz yüzüme aħvāl bir yüzden daħı
Ṭālī'üm idbārda iķbāl bir yüzden daħı
2. 'Aqlum alan şanma ān-ı hüsñidür cānānumuñ
Zülfi bir yüzden görünür hāl bir yüzden daħı
3. Yāri görsem diyü reml atdum raķīb irişdi āh
Ṭālī'ümde geldi nā-geh fāl bir yüzden daħı
4. Naṭ'-ı gerdün dehr-i lu'bet-bāzīnūñ şandukıdur
Halka her gün 'arz ider eşkāl bir yüzden daħı
5. Rūy-ı yāra ḥaṭṭ-ı 'anber-bār gelmiş didiler
Raħmiyā dillerde bu aķvāl bir yüzden daħı

[99a]

365. 'Ubeydī sellemallāhu

2a ki: - D; 2b çaķ rāh: dergāh D; 4a ser-'asker-i sultān-ı ğamem: ser-'askeriyem şāh-ı ğamuñ D;
5a yüzine meh didigüne Raħmī işitmiş: gün yüzine hūrşīd didüm Raħmī-i şems D.
364/G. 232 D.

2,3 ve 4. beyitlerin sıralaması divandakinden farklıdır.

1a yüzine: hālūme D; 3a yāri: yārumı M, meyl eyledüm: reml atdum M, raķīb irişdi āh: irdi
raķīb M; 5a 'anber: gevher D.

365/G. 3 D.

fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilün

1. Kaşdı budur ki haber göndere ağıyar saña
İstimā‘ itme şaķın söz gelür ey yār saña
2. Kuluñam dirse şehā yavukulayın (?) dime gel
Bulınur ‘āşık-ı güm-geşte çü her bār saña
3. Elüñ öpdürmek-ile ağızını tut ‘uşşākuñ
Dimesün her birisi yār-ı cefa-kār saña
4. Ger yazarlarsa muhāldur buruşur mı şāhā
Yazılı/yazalı bende-i hāliş geçe dīnār saña (?)
5. Ey ‘Ubeydī o şehüñ devlet-i ‘ışkında müdām
Düşelik oldı düşen eşk-i güher-bār saña

366. Velehu

mefā‘ilün/fe‘ilātün/mefā‘ilün/fe‘ilün

1. Hevāyī gönlümi kapdı o kākül-i pertāb
Görenler anı didiler kebüter aldı şehāb
2. Meger ki nergis-i cānānı hastadur didiler
Çemende gülleri gördüm şehergeh açdı kitāb
3. Be şüfī dime şarāb ādemi harāb eyler
Şarāba düşeli sırça sarāy idindi habāb
4. Görince kaşlarıñı hayret aldı anı meger
Ki tekye eyledi dīvār-ı mescide mihrāb
5. ‘Ubeydī kalmasa şebdīz-i āh-ı ‘āşıkdan
Felek semendine urmazdı tāziyāne şihāb

[99b]

367. ‘Ubeydī

fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilün

1a gel: kim D; 2a yavukulayın: bād kıovalayın D; 3b cefa-kār: cefa-kārdur D; 4a yazarlarsa: ezerlerse M; buruşur: yaraşur M.

366/G. 13 D.

1a hevāyī: hevā-yı D; 5b şebdīz-i: şübhe biz D.

367/G. 50 D.

5b olmazsa: itmezse D.

1. Mīve-i la‘l-i revān-baḥşuñ umarmış aḡyār
Olmasun bāḡ-ı cihānda göreyin ber-ḥürdār
2. Luṭf idüp kullarunuñ defterine yazar-iseñ
Dil-i ḡamgīn yazılır ey şeh-i ‘ālī-mikdār
3. Beñzemez zülf-i siyāhına o māhuñ didiler
Kara kayḡuya batup tañ mı qararsa şeb-i tār
4. Ruḥ-ı zerdin görüp ey şeh kuluña meyl itdün
Reşkden yüzini burtarsa ‘aceb mi dīnār
5. Şu kadar nāle ile oldı ‘**Ubeydī** hem-dem
Cāndan olmazsa eger zār olur ey dil bīzār

368. Velehu

mefā‘ilün/mefā‘ilün/mefā‘ilün/mefā‘ilün

1. Gedālīk var iken ‘ālemde sultān olmamak yegdür
Begüm cem‘iyyet-i ḥātır perīşān olmamak yegdür
2. Geyüp ‘āriyyeti tāk-ı zeri şem‘-i şeb-ārāveş
Emīr-i bezm-i dehrüm diyü şādān olmamak yegdür
3. Çeküp cām-ı fenāyı ‘ākıbet çünkim geçersin sen
Bu ‘ālem bezminüñ zevķinde ḡayrān olmamak yegdür
4. Gül evrākı gibi çün rüzgār eczāñ idüp ber-bād
Bir iki gün cihān bāḡında ḡandān olmamak yegdür
5. ‘**Ubeydī** şāh-ı mülk-i fakr olam dirseñ dimāḡuñda
Hevā-yı şevket ü sevdā-yı ‘unvān olmamak yegdür

[100a]

369. ‘Ubeydī

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

1. Göñlüm alduñ hey begüm bu dil-rübālīklar nedür
Kul idindün ‘ālemi bu pādīşālīklar nedür

368/G. 54 D.

3a geçersin: göçersin D; 4a idüp: ider D.

369/G. 47 D.

3a aşınālardan: aşınālarla D, yārlıklar: yadlıklar M, çün: sen D.

2. Senden ayrılmam diyü gön'lümden ayırdıñ beni
Hây 'ömrüm hâşılı yâ bu cüdâlıklar nedür
3. Âşinâlarla idersin yadlıklar çün müdâm
Yadlarla yâ bu deñlü âşinâlıklar nedür
4. Bendeñe 'ahd eylemişdün ki vefâlar idesin
İtmedün 'ahde vefâ bu bî-vefâlıklar nedür
5. Gâh ağlarsın geh inlersin 'Ubeydî derd-mend
Düşmedünse fûrkate bu mübtelâlıklar nedür

370. Velehu

mef'ülü/fâ'ilätü/mefâ'ilü/fâ'ilün

1. Ol nahl-i tâze serv-i hırâmân olup gezer
Dil sâye gibi hâkle yeksân olup gezer
2. Mânend-i zerre dil nice olmaya bî-çarâr
Ol mâh-çihre mihr-i dıraḥşân olup gezer
3. Yâ kaşlarından ayru dem-â-dem ḥadeng-i âh
Gerdûna toğrı derd-ile nâlân olup gezer
4. Bārân mişâl yağduralı cevri oqların
Seyl-âb-ı eşk-i dîde firāvân olup gezer
5. 'Aqlın tağıtmasun mı 'Ubeydî ki rûzgâr
Zülfi hevâsı-y-ile perîşân olup gezer

[100b]

371. 'Ubeydî

fe'ilätün/fe'ilätün/fe'ilätün/fe'ilün

1. Âdemün sâğar-ı 'ömrine zamân bir demdür
Hey dirîğ ol dahı hün-ı dil ile hem-demdür
2. Halkı lâ-yu'kal iden h^v âb degüldür her şeb
Anlaruñ gündüzin içdükleri cām-ı ğamdur

370/G. 56 D.

1a-b, 2b,3b,4b,5b gezer: gider D; 4b dîde firāvân: dîde-i giryân D.

371/G. 58 D.

4b'ibret: ğayret M.

3. Sen gurūr ile içersin haberüñ yok ammā
Çekdüğüñ cām senüñ şīşe-i çeşm-i Cemdür
4. Ser-i fağfūr fenā meclisine kāse iken
Kimse ‘ibret meyın içmez bu ‘aceb ‘ālemdür
5. Yer kara geyse felek göklere girse yiridür
Ey ‘Ubeydī bu cihān cāygeh-i mātemdür

372. Velehu

fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilün

1. Ne Süleymān-ı zamānuz ne Cem-i devrānuz
Gel hārābāta bizi gör ki nice sultānuz
2. Zekānuñ topına karşı boyun egsem nola kim
Dest-i şāh-ı ğam-ı ‘ışkuñda senüñ çevgānuz
3. Ne-içün kayd-ı ta‘allukla mukayyed olavuz
Bir iki gün bu fenā tekyede hod mihmānuz
4. Seyl-i bārān-ı belā bize küdüret viremez
Degme nesne bizi tağyīr idemez ‘ummānuz
5. Nükte-dānlar geçerüz gerçi ‘Ubeydī ammā
Yāruñ esrār-ı lebin añlamada hayrānuz

[101a]

373. ‘Ubeydī

mefā‘ilün/mefā‘ilün/mefā‘ilün/mefā‘ilün

1. Bedenden cān giderse dāguñ ey gonca-dehān gitmez
Uçar bülbül gider şāh üzre kalur āşiyān gitmez
2. Meh ü mihr ü şafağ şanma hazān olmış varaklardur
Cihān bir köhne gülşendür ki hīç andan hazān gitmez
3. Degüldür şeb cihāna bir tabanca urdı āhum kim
Yüzinüñ karası ey mäh-ı enver bir zamān gitmez

372/G. 102 D.

2a boyun egsem: bŷyın eksik D.

373/ 103 D.

5a hayāl-i nār-ı haddiyle: hayāl-i yār haddiyle M.

4. Görüp kan dökdüğünü şakladı peykân-ı hûn-rîzûñ
Anuñ-çün zahm-ı tûrûñ dilden ey kaşı kemân gitmez
5. Degül merdüm hayâl-i nâr-ı haddiyle ezel yandı
‘Ubeydî dahı ol demden berü gözden nişân gitmez

374. Velehu

fe‘ilâtün/fe‘ilâtün/fe‘ilâtün/fe‘ilün

1. İrmeyen bezm-i şafâ-bağşuña hürmet bulımaz
Düşmeyen ayağıña pāye-i rif‘at bulımaz
2. Bil ki ey şāhid-i kâşāne senüñle büt-i deyr
Da‘vî-i hüsn-i cemāl eylese şüret bulımaz
3. Mihr-i ‘uşşāk-ile meh-rûlar olurlar meşhûr
Yoksa anlar yaluñuz hüsn-ile şöhret bulımaz
4. Haşre dek yaralarum ağız açup söyleseler
Kışsa-i derd ü ğam-ı yâr nihāyet bulımaz
5. Maraž-ı ‘ışk ‘Ubeydî ne ‘aceb miñnet olur
Kankı ‘āşık ki aña uğrıya şıhhat bulımaz

[101b]

375. ‘Ubeydî

mef‘ülü/fā‘ilâtü/mefā‘ilü/fā‘ilün

1. Göñlüm harāb olur elem-i ‘ışk-ı yārsuz
Haq bir diyārı eylesün şehriyārsuz
2. Mey-hānede bulunmadı dün pîr-i mey-fürüş
Çekdüm şafâ-ile meyini ihtiyārsuz
3. Her berg-i verd-i ter baña dāğ-ı cefā gelür
Gülzār seyrin eylesem ol gül-‘izārsuz
4. Biñ dil kapuñda nāle iderse ‘aceb midür
Bir murğzār var mıdur ola hezārsuz

374/G. 106 D.

2b hüsn-i cemāl: hüsn ü cemāl D; 3b yaluñuz: bilüñüz D;

375/G. 111 D.

5. Silme yaşıñ ‘**Ubeydî** dilerseñ revâcını
Zîrâ silinmiş akçe olur i‘tibârsuz

376. Velehu

mefâ‘îlün/mefâ‘îlün/mefâ‘îlün/mefâ‘îlün

1. Mesîhâveş nihân olup dehânı sen perî-rûnuñ
‘Ayân gösterdi rûhı ehl-i ‘ışka la‘l-i meygûnuñ
2. Yuvasın hâr u hâşâk-ı reh-i Leyliden itmişdi
Anuñ-çün murğ başı üzre yir eylerdi Mecnûnuñ
3. Yanupdur âteş-i âhumla ‘âlem şanmañuz bârân
Eriyüp dökilür kurşunı yire sakf-ı gerdûnuñ
4. Perî-peykerleri ehl-i ğınâya râm iden oldur
Ele girseydi billâh yüzün bozardum altunuñ
5. ‘**Ubeydî** bezm-i ğamda cür‘aveş pâ-mâl-i miñnetdür
Çadehdür dest-ġiri ancağ ol bîmâr-ı mañzûnuñ

[102a]

377. ‘Ubeydî

mef‘ûlü/mefâ‘îlün/mef‘ûlü/mefâ‘îlün

1. Derdûñ ne be hey ‘âşık-ı bî-çâre neden olduñ
Bir yirde qarârûñ yok âvâre neden olduñ
2. Tokınmadı çün saña tîğ-ı müjesi yârûñ
Ey sîne-i mecrûhum pür-yara neden olduñ
3. Bir gonca sevüp ey dil hâr-ı gama mı düşdüñ
Gül gibi bu gülşende şad pâre neden olduñ
4. Ol mihr-i cihân-ârâ oldı mı gözüñden dūr
Ey gözlerimüñ yaşı seyyâre neden olduñ
5. Pâ-mâl-i mañabbetsin yokdur yaşıña çâreñ
Çak böyle ‘**Ubeydî** sen bî-çâre neden olduñ

376/G. 168 D.

2b yir: yol D; 5b bîmâr-ı mañzûnuñ: bîmâr u mañzûnuñ D.

377/G. 169 D.

5a yaşıña: başuña M; 5b çak: çık D.

378. Velehu

fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilün

1. Dil gidüp kākülüne olalı derd-ile hayāl
Gelmedi yirine şıḥḥat bulup ey ruḥları al
2. Göricek gün yüzünü çarḥ uramam za‘fumdan
Derd-i hicrān ḳomadı zerre ḳadar bende mecāl
3. Şafḥa-i māha yazup mihrini dürdi gerdün
Saḥa irsāl idicek nāmesidür şanma hilāl
4. Kaşuḥa beñzedeyin diyü çeken tuḡrāy
Aduḥı çekdi senüñ ey şeh-i iḳlīm-i cemāl
5. Gül yañaḡuñ öpeyin şun baḥa luṭf it diyicek
Ey ‘Ubeydī güli virdi o boyı tāze nihāl

[102b]

379. ‘Ubeydī

fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilün

1. Taḡlar şabr idemez sūz-ı dile baş degül
Āteş-i ‘ışḳa demürler döyemez taş degül
2. Çeşm-i ḥünīn-ile zaḥmum daḥı ḳanlar aḳıdur
Hālın aḡlar yaluñuz dīde-i ḥün-pāş degül
3. Dest-i ḡam ‘ışḳ-ile bir sille urupdur baḥa kim
Barmaḡı yiri ḳarardı görinen ḳaş degül
4. Niçe bir besliyeyin mülk-i vücūd içre teni
‘Azm-i rāh-ı ‘adem itsem baḥa yoldaş degül
5. Mā-sivāya nazar itme diyü perde iderin
Çeşm-i nemnāki ‘Ubeydī büriyen yaş degül

380. Velehu

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

378/G. 199 D.

2b hicrān: mihrün M.

379/G. 196 D.

380/G. 215 D.

1. Şerh iderdüm sūzumı takrīr olunmaz neyleyem
Hāmenūñ yanar dili taḥrīr olunmaz neyleyem
2. Görse taṣvīrüm baḳaydı belki Mecnūn zann idüp
Bir ḥayāl olmış tenüm taṣvīr olunmaz neyleyem
3. Şol kadar fıkır eylerin hicrān ḳazāsın şavmaḡa
Re'y-ile ammā ḳazā taḡyīr olunmaz neyleyem
4. Bir ḥarāb-ābāddur göñlüm gözüm merdümle
Dökdi dünyā mālını ta'mīr olunmaz neyleyem
5. Ey 'Ubeydī şerh iderdüm vāḳı'āt-ı 'ışḳı ben
Bu 'ibārāt-ile ol ta'bīr olunmaz neyleyem

[103a]

381. 'Ubeydī

fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün

1. 'Işḳ-ile ḡamnāk olan diller şafāyı neylesün
Derd-ile başı ḥoş olanlar devāyı neylesün
2. Şāhlar 'izzet bilürken işiginde ḳulluḡın
Ol şeh-i 'ālī-cenābum ben gedāyı neylesün
3. Hīç olur mı eglene tīrūñ dil-i vīrānede
Şāh-ı 'ālī-menzilet köhne sarāyı neylesün
4. Rūzgāra alınur mı 'āşık-ı sābit-ḳadem
'Işḳ-ile hem-dem olan ḡayrı hevāyı neylesün
5. Mūy-ı cisminde 'Ubeydī ḳara şālı var iken
Sālik-i rāh-ı fenā ḡayrı ḳabāyı neylesün

382. Velehu

fe'ilātün/fe'ilātün/fe'ilātün/fe'ilün

1. Dem-be-dem taḥt-ı Süleymānı göñül yād eyle
Her nefes āhuñ-ile cismüñi ber-bād eyle

381/G. 230 D.

382/G. 262 D.

2. Hâne-i tende dili derd-ile ğam öldüriyor
Meded ey nâle çıkup taşrada feryâd eyle
3. Ol civānuñ ğam-ı hattın çekemez hasta göñül
Çeşmin ey pîr ecel katlûme irşâd eyle
4. Ol boyı serv-i revânsuz olamam ey fûrkat
Kuluñ isem de eger gel beni âzâd eyle
5. Ey ‘Ubeydî müjesi tîri geçer ilmez hîç
Sen gerekse siper-i sîneñi pûlâd eyle

[103b]

383. ‘Ubeydî

fe‘ilâtün/fe‘ilâtün/fe‘ilâtün/fe‘ilün

1. Âşinâdan kaçan ol âfet-i cānı gidere
Yadlarla salınan serv-i revânı gidere
2. Biñ niyâz-ile saña gelmeye de ğayrılara
Bir ħalîle bedelin mûy-miyânı gidere
3. Kec nazar eyleyene mâyil olup el içre
Toğrulardan çekilen ħaşı kemânı gidere
4. Bülbül-i bâğ-ı ğam-ı ‘ışķına yüzini dürüp
Rûzgâra açılan ğonca-dehânı gidere
5. Ey ‘Ubeydî saña gündüz görünüpdür giceler
Ġayrı yirlerde olan mihr-i cihânı gidere

384. Velehu

fe‘ilâtün/fe‘ilâtün/fe‘ilâtün/fe‘ilün

1. Rûze-i ğam-ile geçürsek nola eyyâmumuzu
Bir ħatı kâfir idüpdür ħara bayramumuzu
2. Cām idüp kâse-i serden içelüm ‘ışķ meyin
Bilmezüz nolacağın ħünki ser-encāmumuzu

383/G. 269 D.

5a görünüpdür: görünüp de D.

384/G. 322 D.

1b bir ħatı kâfir idüpdür: eyledi bir ħattı kâfir D; 3a emîr: esîr D; 3b ħomasak: ħomasun D; 5a yaz: yâr M.

3. Bizi ol eyledi iqlīm-i ḥarābāta emīr
Komasak pīr-i muḡāna nola ikrāmumuzu
4. Kaṭresin virür-iseñ aña ḥarām olsun eger
Şūfī gerçek mi şanur iç diyü ibrāmumuzu
5. Meykede kapusına geçdi ‘Ubeydī diyü yaz
Luṭf it ey pīr-i muḡān yırde koma nāmumuzu

[104b]¹⁰⁵

385. Tercī‘-bend-i Yahyā
müstef ‘ilātün/müstef ‘ilātün

I.

1. Şāfī dil olan mānend-i deryā
Görür cihānı kendüde peydā
2. Gözi açuqlar seyyāre gibi
Seyrinde ‘arşı eyler temāşa
3. Dünyāyı görür alçaqdan ancak
‘Arş-ı berīni a‘lādan ‘alā
4. Hāk cānibinden olur muḥakḳak
‘İlām-ı ‘ilm ü ta‘līm-i taḳvā
5. Tağa dağılur ṭāḡī vü bāḡī
Tīḡı uzanur gün gibi zīrā
6. ‘Ayn-ı me‘āşī kūr olmayınca
Bunuñ gibiler olmaz hüveydā
7. Cumhūr-ı bātıl varmaz namāza
Dīvān-ı ḥaḳdur zīrā muşallā
8. Merdūd-ı ḥaḳkı maḳşūd idünme
Dünyāyı sevme *lā ḥayre fihā*

¹⁰⁵ 104^a da okunamayan ebrulu sayfa mevcuttur.
385/TRC. 1 D./MST.

III/1b mevlāyı: mevlāmı D; 4a dīdem: dīnüm D; 27b âteşine: âteşinde D; 35b yār: bārī D; 42a yüzinden: yüzinde D.

9. Menfûrum oldı cānī olanlar
Cān u gönûlden didüm hemānā

10. *Estağfirullāh tübtü ilā'llāh*
*Enheyti qalbī 'an mā-sivā'llāh*¹⁰⁶

II.

[105a]

1. Dergāh-ı haqda yirlerle gökler
Deryāya düşmiş bir kāha beñzer
2. 'Ālī geçünme serv-i bülendi
Her bād-ı şarşar öñürdi şarşar
3. Alçağı elden koma ki görmez
Tūfān-ı Nūhı deryāda gevher
4. Ey vāy eger ki fülk-i vücūda
Lām-ı felāket olursa lenger
5. Her nā-sezāya ālūde itmez
Merd-i mürīdi re'y-i muṭahhar
6. Büyüklenendür ednādan ednā
Allāhu a'lem Allāhu ekber
7. Kudret elinūñ haṭṭıdur ādem
Toğru yola git mānend-i mıstar
8. Cānum gözine olmadı hāyil
Ne dār-ı Dārā ne qaşr-ı Qayşer
9. Maqbūl-i ḥazret olam dir-iseñ
Kıl dil diliyle bu beyti ezber
10. *Estağfirullāh tübtü ilā'llāh*
Enheyti qalbī 'an mā-sivā'llāh

[105b]

III.

1. Halk arasında yil gibi yildüm

¹⁰⁶ Allah'tan bağışlanma diler ona tevbe ederim. Ondan gayrısından kalbimi temizledim.

Mevlāyı buldum kendümi bildüm

2. Görünmeyenler baña göründi
Göñlüm gözinüñ pasını sildüm
3. Hayretde kaldum lāya‘kıl oldum
Güyā ki öldüm girü dirildüm
4. Dīdem çerāğın çekdüm hevādan
Yārenlerümden bir bir kesildüm
5. Şahbāyı deldüm tesbīhi aldum
Hayrānluğumdan elān eyledüm
6. Köhne bināyam pīr-i dütāyam
Haḡ cānibine toğru egüldüm
7. El-ḡamdü lillāh ḡāl oldı ḡalbüm
‘Işḡ āteşine yandum yaḡıldum
8. Bilmezlik itdüm bundan öñürdi
Dīvāne gibi yolum yañıldum
9. Ehl-i günāha ḡarışmaz oldum
Şeytānlarımı āvāre ḡıldum
10. *Estaḡfirullāh tübtü ilā’llāh*
Enheytü ḡalbī ‘an mā-sivā’llāh

IV.

[106a]

1. *El- ‘ışḡu ḡālī ve ‘ş-şevḡu bālī*
El-Haḡḡu ‘ālī a ‘le’l-e ‘ālī
2. ‘Aynı ‘azīzüñ ḡible-nümādur
Ey ehl-i ḡālūñ ferḡunde-fāli
3. Ḳıl ḡāmetüñi serv-i muşallī
Saña baş egsün Sidre nihālī
4. Kendüñi itme Ḳārūna ümmet
‘Aynuña alma māl ü menālī
5. Ḳoynuña ḡoyma mānend-i hāle

Şems ü kamerden ol yār ḥālī

6. El şunma hergiz hem-çü şürāḥī
Her cām-ı Cemdür bir seg sıfālī
7. Dil gülşeninde ḥār-ı belādur
Bir şenligüñ kim ola melālī/zevālī
8. Her ḥük-ḥūya pend itmek olmaz
Güş-ı ḥımāra taḫma gel le'ālī
9. Ehl-i sülūkuñ bāl ü peridür
Bu ḳavl-i hādī bu beyt-i 'ālī
10. *Estağfirullāh tübtü ilā'llāh*
Enheyti ḳalbī 'an mā-sivā'llāh

V.

[106b]

1. İller zebūnı manşib esīri
Ehl-i hevānuñ hengāme-gīri
2. Ma'nī yüzinden şāh-ı cihānuñ
Tābūtı ile birdür serīri
3. Dervīş olanuñ mülk-i beḳāda
Mirḳāt-i rif'at olur ḥaşīri
4. Tārīk-i ḡamda ḳalur erāzil
Zīrā ki olmaz re'y-i münīri
5. Rāh-ı beḳāda yoldaşuñ olmaz
Ḳorsın ḡidersin māl-i keşīri
6. Ḳabrinde tenhā ḳorlar giderler
Cem'ıyyet ıssı şāh-ı kebīri
7. Deryāya döndi şāf oldı ḳalbüm
Gösterdi ḥalkā mā-fi'z-zamīri
8. **Yahyā** berü gel aç güş-ı hüşı

V/8a güş-ı hüşı: güş-ı hüşı M.

Diñle ne söyler hāmem şarīri

9. *Estagfirullāh tübtü ilā'llāh*
Enheytü kalbī 'an mā-sivā'llāh

[107a]

386. Tercī'-bend-i Ža'fī
fe'ilātün/mefā'ilün/fe'ilün

I.

1. Bir tecellidür evvel ü āhīr
Gāh bāṭın olur gehī zāhīr
2. Cümle bir ma'nīdūr bu taṣvīrāt
Şüretā gerçi görünür vāfir
3. Özgedür bu ki bir ḥaḳīkat iken
Kimi mü'min olur kimi kāfir
4. Kimi şāh-ı cihān kimisi faḳīr
Kimi şād olur u kimi ācir
5. Ehl-i 'irfān katında bir görünür
Şāl-i iflās u cāme-i fāhīr
6. Cümle bir baḥrdur Şaṭ u Ceyhūn
Gerçi zāhirde farkı var bāhir
7. Vahdet ü keşret i'tibārīdūr
'Ayn-ı vāḥid durur ki cārīdūr

II.

1. Bir muṣa'bid durur bu dehr-i denī
Oynadur niçe lu'betle seni
2. Gözüñ aç ġāfil olma eyle nazar
Nūr-ı Ḥaḳ rüşen itdi encümeni

386/Zafī Divanı, AEMNZ254 16b-17b.

1b bāṭın olur: olur bāṭın D; 5a katında: yanında D.

- [107b]
3. Şuya at küfrüñi Müselmān ol
‘Āşıkuñ küfri oldı mā’ u meni
 4. Uyma şeytāna nefsüñi tanı
Kendüñe hem-dem itme Ehrimeni
 5. Vaḥdet-i Ḥaḳḳa şāhid oldı şarīḥ
Göre ‘ibret gözi-le her çemeni
 6. Kılma keşretde vaḥdet eyleyi gör
Seni saña gerek diñle beni
 7. Vaḥdet ü keşret i‘tibārīdür
‘Ayn-ı vāḥid durur ki cārīdür

III.

1. Nakş-ı ‘ālem ḥayāl-i ḥāb ancak
Dehr ma‘mūresi ḥarāb ancak
 2. Varlıguñ maḥv idüp fenāya iriş
Sālik benligi ḥicāb ancak
 3. Şūfī ile cidāl itme şakın
Aḥmaḳa dınmamaḳ cevāb ancak
 4. Neylesün ḳıl ü ḳālī ehl-i vuḳūf
‘Ārife her varaḳ kitāb ancak
 5. Kimine çarḥuñ işi mihr ü vefā
Kimine renciṣ ü ‘itāb ancak
 6. Cām bir bāde bir ḥaḳīḳat bir
Görinen kesret-i ḥabāb ancak
 7. Vaḥdet ü keşret i‘tibārīdür
‘Ayn-ı vāḥid durur ki cārīdür
- [108a]

IV.

1. Görinen zāhiren bu dürlü şü’ün

II/4b hem-dem: maḥrem D; III/2a iriş: irse D; 5b renciṣ ü: renc ile D.

Emr-i Hakkur dinildi ¹⁰⁷ كُنْ فَيَكُونُ

2. Hilkat-i mümkünāta oldu sebep
Çünkü terkibe geldi kâf-ile nûn
3. İki harfün rumuzını fehm it
Tâ saña keşf ola zuhûr u buṭûn
4. İki harf oldu çün şehâdet ü gayb
Kâf gayb oldu vü şehâdet nûn
5. İkidür şüretâ vü ma'nî bir
Nitekim nokṭa oldu aṣl-ı fûnûn
6. Vahdet ü keşret i'tibâridür
'Ayn-ı vâhid durur ki cârîdür

V.

1. Zâ'fiyâ koy bu keşret efkârın
Gün bugündür dime bugün yarın
2. Kim ki bugün kazanmasın bir gün
Kanda yarın göriser ol yârin
- [108b] 3. 'Işk bâzârına gedâ olımaz
Çalmayan taşâ şîşe-i 'ârın
4. 'Âşıkun zâhiren nişânı olur
Sende var-ise göster âşârın
5. Şâf olmak gerek 'alâyıkdan
Her kim isterse dost dîdârın
6. Çünkü nakḳâşı birdür eşkâlün
Sen de bir şay nuḳûş tekrârın
7. Vahdet ü keşret i'tibâridür
'Ayn-ı vâhid durur ki cârîdür

¹⁰⁷ Yasin 36/82

IV/1a dürlü: deñlü D; 3a harfün: farḳun D; 4b şehadet nûn: şehâdet ü nûn M.

V/ 2a kim ki bugün kazanmasın bir gün: her ki bugünkü gün kazanmaz yarın M.

387. Müseddes-i Huzûrî

mefâ‘îlün/mefâ‘îlün/mefâ‘îlün/mefâ‘îlün

[109a]

1. Saña hicrân belâsı hep bu çarh-ı bî-vefânuñdur
Şefâ‘at merhamet şefkat Rasûl-i kibriyânuñdur
‘Aţâ vü vird ü bahşış hâlık-ı kevn ü mekânuñdur
Dilâ bîhûde şanma sen bu söz bir nükte-dânuñdur
Erenlerden ümîdüñ kesme himmet evliyânuñdur
Tevekkül kıl vişâl-i yâra çün virmek Hudânuñdur
2. Firâkıñdan şafâ kesb eyle yâruñ olma bîgâne
Derûnuñ derdini cânûnda şakla açma nâ-dâna
Çerâğ-ı sîneñi yandur getir şevk-ile meydâna
Göñül râh-ı maḥabbetde eger düşdünse hicrâna
Erenlerden ümîdüñ kesme himmet evliyânuñdur
Tevekkül kıl vişâl-i yâra çün virmek Hudânuñdur
3. Belâ vâdîsiñün Mecnûnı olma bî-ser ü bî-pâ
Recâyı kaţ‘ idüp hicrândan itme kimseye şekvâ
Olursañ cân-ile tâlib seni maḥrûm ide hâşâ
Eger başuñda ‘aḳluñ var-ise ey ‘aşık-ı şeydâ
Erenlerden ümîdüñ kesme himmet evliyânuñdur
Tevekkül kıl vişâl-i yâra çün virmek Hudânuñdur
4. Ğam-ı hicrân beni öldürdi gördüm ğayra yok tedbîr
Varup ağladum itdüm bir ğayra ḥâlûmi taḳrîr
Firâḳ eyyâmınuñ hep ser-güzeştin söyledüm bir bir
Bu derde çâre olmaz mı didüm baña didi bir pîr
Erenlerden ümîdüñ kesme himmet evliyânuñdur
Tevekkül kıl vişâl-i yâra çün virmek Hudânuñdur
5. Yüri âlûde-dâmân ol maḥabbet ḥâk-râhında
Beḳâ yokdur bilürsin ‘âḳıbet devlet külâhında
Huzûrî aldanup kalma cihânuñ ‘izz ü câhında
Murâda irmek isterseñ bu ‘âlem tekyegâhında
Erenlerden ümîdüñ kesme himmet evliyânuñdur

387/MSD. Ahmet Bellibaş, “Milli Kütüphane 06 HK. 319 No’lu Şiir Mecmuası”, (YL Tezi, Adıyaman Üniversitesi, 2014), s.98

1c vird: luṭf M; 2b söz: sözler M, bir: - M; 3a ümîdüñ: ümîd M, kesme: kesme ki M; 5a yandur: bindür M; 6b yâra: yârdan M, çün: - M; 10b ğayra: ‘azîze M; 11b baña didi bir pîr: tâ ki didi o pîr M; 14a kalma: kılma M.

[110a]¹⁰⁸

388. [Yahyā]

mef'ülü/fā'ilātü/mefā'ilü/fā'ilün

1. Şol dem ki ölem āh ile cismümde cān çıka
Bālāya merkadüm depesinden duḡān çıka
2. Yāruñ evine toḡru götürüñ cenāzemi
Şāyed ki şehsüvārum önümce yayan çıka
3. Ey vāy eger ki rūz-ı kıyāmetde bir kişi
Kendözini eyü şanur iken yaman çıka
4. Biz şūfiye eyü dirüz ol bize kem disün
Maḡşer güninde belki ikimüz yalan çıka
5. **Yahyā** çıkardı illere dīvān-ı nazmını
Sayyāda beñzer ol ki elinden toḡan çıka

389. [Gelibolulu Mustafa 'Alī]

mef'ülü/mefā'ilü/mefā'ilü/fe'ülün

1. Sākī yürisün cām-ı şafā Cem yeñilendi
Dillerde keder kalmadı 'ālem yeñilendi
2. Reşk eyledi dünyā yüzine cennet-i cāvīd
Biñler yaşadı şanki her ādem yeñilendi
3. Bir mātem idi āhiri şādīye mübeddel
Evvel didi herkes ne 'aceb ğam yeñilendi
4. Her baḡşış alan köhne libāsını degişdi
Ser-tā-be-ḡadem her kişi muḡkem yeñilendi
5. Zann eyler idüm ğālib ola ebr-i bahāra
Gördüm kef-i dūr-pāşını şübhem yeñilendi

¹⁰⁸ 109^b de ebrulu kâğıt üzerinde, Hüdâyî-i Kadîme ait olduğu tespit edilen iki beyitlik bir şiir mevcuttur. 388/G.

3a kişi: kişiyi M; 4b ikimüz: ikimüz daḡı M.
389/G. 1404 D.

4a libāsını: kabāsını D; 5b kef-i: leb-i D; 6a ayağı tozu: ḡāk-i ḡademin D; ey zaḡm-ı ciger ağlama: gūyā dil-i mecrūḡuma D; 7a 'Alī: Bākī M.

6. Ayağı tozı dīdelerüm eyledi nemnāk
Ey zaḥm-ı ciger aḡlama merhem yeñilendi
7. ‘Ālī yūri dād eyle aña çarḡ-ı kühenden
Şād ol ki şehenşāh-ı mükerrerem yeñilendi

[110b]

390. ‘Askerī

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

1. Baña virür müşfikāne pend idüp her dem dedem
Çekme dünyā-yı dün içün ey püser bir laḡza ḡam
Ḥāk olursın varlıḡuñ bir gün senüñ olur ‘adem
Aşşı kılmaz gel naşḡat gūş kıl şöñra nedem
Bāḡda bülbul terennüm birle söyler dem-be-dem
Geçdi dün ferdāyı қо ‘ālem bugündür dem bu dem
2. Sen eger Ḳārūn-ı vaḡt olsañ emīrüm māl ile
Yā Ferīdūn u Cem olsañ devlet ü iḡbāl ile
Rüstem ü Sührāb u Sām olsañ da yāl ü bāl ile
‘Āḡıbet dest-i ecel pā-māl ider bir al-ile
Cümle eşyā dil olup söyler zebān-ı ḡāl-ile
Geçdi dün ferdāyı қо ‘ālem bugündür dem bu dem
3. Niçe bir zāyi ‘ola ‘ömrüñ ḡam-ı dünyā ile
Giçe imrūzuñ hemīşe ḡuşsa-i ferdā-ile
Rind iseñ ḡum-ḡāneyi pūr eyle hūy u hāy-ile
Gice gündüz ‘işret eyle bir melek-sīmā-ile
Dir saña ḡabl-ı neḡḡāre dem-be-dem şurnā-ile
Geçdi dün ferdāyı қо ‘ālem bugündür dem bu dem
4. Bu fenā dārından āḡir olısardur rıḡletüñ
Bī-beḡādur pāyidār olmaz esāsı rif‘atüñ
Var ise bir zerre ey ḡāfil başuñda devletüñ

[111a]

390/MSD. Nüzhet Ergun, “‘Askerī,” Türk Şairleri I. s. 507

3,4,5,7,8,11,12,14. bentler TŞ’den tamamen farklıdır.

TŞ’de sekiz bent eksiktir.

1a virür: dirdi TŞ; 1b dün: deni TŞ; 3b bugündür: bu demdir TŞ; 4a emīrüm: a mīrüm TŞ; 4b u: yā TŞ; 17a yāri eyle: eyle bārī TŞ; 18b söyler: dir TŞ; 29a Süleymān ol: Süleymānsaḡ TŞ; 30a kemāñçe dir kopuz tanbūr ile: kopuz dir naḡme-i tanbūr ile TŞ; 38a varmışlardur iltmez kimse re’y: düşmüşler iletmez kimse pey TŞ; 43a Ger murāduñ üzre dönmezse senüñ bu rüzigār: Kimseye virmez murādı üzre çün el rüzḡār TŞ; 43b senüñ: bundan TŞ; 44a yolına: pāyine TŞ; 44b eylesin: eyle TŞ; 46b cehd ile: cehdeyleyüb TŞ, sen: - TŞ; 47b İbn-i vaḡt ol virdüñ olsun her nefes: sen de pendim gūş eyle cān ile TŞ.

Mihrin eyle kendüñe eglence bir meh-ṭal‘atüñ
Kūs-ı şehden gūş kıl bir laḥza rüz-ı nevbetüñ
Geçdi dün ferdāyı ḳo ‘ālem bugündür dem bu dem

5. Bunda ne şāh u gedā ḳalur ne ḥod bay u faḳīr
Nev-civānsın diyü mihr itmez saña bu dehr-i pīr
Bārī bir ḡonca-dehen tıfluñ yolında ol esīr
Ḡuşsa vü şādī gerek ‘ārif olan yanında bir
Āh u efgān eyleyüp her demde dir saña nefīr
Geçdi dün ferdāyı ḳo ‘ālem bugündür dem bu dem

6. Hıḳmet ü faẓl-ile olursañ cihānda zū-fünūn
‘Āḳıbet yeksān ider ḥāke seni bu ḳarḥ-ı dūn
‘Işḳ-ı pāk-i yāri eyle kendüñe sen-reh-nümūn
Kākül-i dil-ber yiter boynuñda zencīr-i cünūn
Hey yabān dīvānesi fehmi it ne söyler erḡanūn
Geçdi dün ferdāyı ḳo ‘ālem bugündür dem bu dem

7. Hoş buyurmışlar ki şād ola ervāḥ-ı selef
Ata pendin gūş iden ferzend olmaz nā-ḥalef
Sīm ü zer üstine müdebbirler gibi gel geçme kef
Kendü elüñle gözüñ görürken it mālūñ telef
Saña meclisde zebān-ı ḥāl-ile dir çeng ü def
Geçdi dün ferdāyı ḳo ‘ālem bugündür dem bu dem

[111b]

8. Ey gedā yitmez mi ‘ibret dünyede Ḳārūn saña
Ṭa‘n iderse ḡam yime var ‘işret it her dūn saña
Ḳan bahādur nūş eyle bāde-i ḡülgūn saña
‘Āḳıbet cām-ı ecel şunsa gerek gerdūn saña
Fehm ḳıldıñ mı ne dir sanṭūr ile ḳānūn saña
Geçdi dün ferdāyı ḳo ‘ālem bugündür dem bu dem

9. Ṭotalum el virdi devlet ṭālī‘-i mes‘ūd ile
Her zamān olmaz muḳārin her ḳişi maḳşūd ile
Ömri geçdi ehl-i dünyānuñ ziyān u sūd ile
‘Ārifūñ nā-būd bir olur ḳatında būd ile
Rüz u şeb dir saña meclisde kemānçe ‘ūd-ile
Geçdi dün ferdāyı ḳo ‘ālem bugündür dem bu dem

10. Bu fenā bezminde yeksāndur gedā faḡfūr-ile
Bu sifāl-ile iḳer ol kāse-i billūr ile
Ger Süleymān ol ber-ā-bersin bir ednā mūr ile

Sīm ü zer yanuñda bir olsun senüñ manķur ile
Şevķ-ile her dem kemāñçe dir ķopuz tanbūr ile
Geçdi dün ferdāyı ķo ‘ālem bugündür dem bu dem

[112a]

11. Merd olanlar ülfet itmez ķahbe-i dünyā ile
Geçinūr ehl-i tecerrūd gibi istignā ile
Rind-i dūrd-āşām olanlar baş ķoşar şahbā ile
Āşinālķ kesbin it bir māh-rū efzā ile
Gūş ķıldıñ mı nedūr barbuķ saña şeştā ile
Geçdi dün ferdāyı ķo ‘ālem bugündür dem bu dem

12. Manşıb-ı dünyāya yokdur ey emīrüm i‘tibār
Kimseye bākī degüldür gözüñ aç bu rūzgār
Zillet ile ‘ākıbet olsañ gerekdür ĥor u zār
Bārī manżaruñ ola cehd eyle bir zībā-nigār
Saña her dem zārılık lar eyleyüp dir mūsikār
Geçdi dün ferdāyı ķo ‘ālem bugündür dem bu dem

13. Kanı Cemşīd ü Sikender kanı Kāvūs-ile Key
Kim ġurūrından dimezlerdi bular insāna şey
Şimdi bir vādīye varmışlardur iltmez kimse re’y
‘Ārif –isen nūş ķıl ġül-ķihrelerle cām-ı mey
Her nefes dir saña āvāz-ile bezm içinde ney
Geçdi dün ferdāyı ķo ‘ālem bugündür dem bu dem

[112b]

14. Var ise bir zerre deñlü sende ger idrāk hūş
Ĥātırın hīķ kimsenüñ rencīde itme eyle ĥoş
Merdüm-āzār olma tek var ol hemīşe bāde-nūş
Çün gidersin fānī dünyādan muķarrer eli boş
Dir saña pend eyleyüp her laĥza pīr-i mey-fürüş
Geçdi dün ferdāyı ķo ‘ālem bugündür dem bu dem

15. Ger murāduñ üzre dönmezse senüñ bu rūzgār
İrmesün āyīne-i ķalbūñe senüñ inkisār
Serv-ķadler yolına ķıl cān u dil naķdın nişār
Sāde-rūlar birle ‘işret eylesin leyl ü nehār
Meclis içre ķār-pāre saña söyler zār zār
Geçdi dün ferdāyı ķo ‘ālem bugündür dem bu dem

16. Ĝāfil olma gözüñ aç gezme hemīşe ser-serī
Pīşvā ķıl kendūñe cehd ile sen bir serveri
Bendeveş ırma irādet āsitānından seri

İbn-i vakt ol virdüñ olsun her nefes ey ‘**Askerî**
İbn-i vakt ol kıl ü kâli terk idüp sen gel beri
Geçdi dün ferdâyı ko ‘âlem bugündür dem bu dem

391. Kıt‘a

fe‘ilâtün/mefâ‘ilün/fe‘ilün

1. Nâ-murâdı murâdına ırgör
İki ‘âlemde ber-murâd olasın
2. Şâd eyle cihânda nâ-şâdı
Ta hemîşe cihânda şâd olasın

[113a]

392. Müseddes

fe‘ilâtün/mefâ‘ilün/fe‘ilün

1. Fitne-i hattı-yâr mı diyeyin
Bend-i zülf-i nigâr mı diyeyin
Hışm-ı çeşm-i humâr mı diyeyin
Gamze-i şive-kâr mı diyeyin
Şiddet-i hecr-i yâr mı diyeyin
Miḥnet-i rûzgâr mı diyeyin
2. Dildeki ıztırâb mı diyeyin
Tendeki tebb ü tâb mı diyeyin
Eşk-i çeşm-i pür-âb mı diyeyin
Hâl-i kalb-i harâb mı diyeyin
Şiddet-i hecr-i yâr mı diyeyin
Miḥnet-i rûzgâr mı diyeyin
3. Beden-i bî-mecâl mı diyeyin
Yâ ser-i pây-mâl mı diyeyin
Gam-ı endûh-bâl mı diyeyin
Bilmezem kanķı hâlümi diyeyin
Şiddet-i hecr-i yâr mı diyeyin
Miḥnet-i rûzgâr mı diyeyin
4. Cevr-i devr-i zamân mı diyeyin
Darb-ı dest-i cihân mı diyeyin

392/MSD. İsa Akpınar, Önder Yaşar, “Ahdî-i Bağdâdî’nin Derlediği Şiir Mecmuası,” *Hikmet-Akademik Edebiyat Dergisi*, (2021 Bahar), s. 165.

1a fitne-i: fitne vü M.

[113b]

Bunca āh u fiğān mı diyeyin
Telef-i nağd-i cān mı diyeyin
Şiddet-i hecr-i yār mı diyeyin
Miḥnet-i rūzgār mı diyeyin

5. Dil-ber-i bī-mecāli mı diyeyin
Şun‘ī-i mübtelāyı mı diyeyin
Ġam-ı endūh-bāli mı diyeyin
Zulm u cevr ü cefāyı mı diyeyin
Şiddet-i hecr-i yār mı diyeyin
Miḥnet-i rūzgār mı diyeyin

393. Müseddes-i Kalendar

mefā‘īlün/mefā‘īlün/mefā‘īlün/mefā‘īlün

1. Derūnum bir müheyyā tekye-i ‘ışk-ı maḥabbetdür
Dil-i sūzānum anda bir çerāğ-ı derd ü miḥnetdür
Niçe demler durur çeşmüm efendi saña ḥasretdür
Göñül künc-i ġamuñda kaldı gitdi niçe müddetdür
Benüm sultānum öldüm fūrkat-ile vaqt-i vuşlatdur
Ele al ḥatır-ı nā-şādumı ġāyet mürüvvetdür
2. Dirīgā eşk-i çeşmüm bir yaña ‘ummāndan geçdi
Ġam-ise ḥadden aşdı cevr-ise orandan geçdi
Cefā bī-ḥad vefā yok zulm ise pāyāndan geçdi
Meded derd-i derūnum bir yaña dermāndan geçdi
Benüm sultānum öldüm fūrkat-ile vaqt-i vuşlatdur
Ele al ḥatır-ı nā-şādumı ġāyet mürüvvetdür

[114a]

3. Ġamuñla ḥatır-ābādumı yiter ḥarāb itdūñ
Teraḥḥum eyle ā zālīm ne çok zulm u ‘itāb itdūñ
Meded oranı yok mı cevrinūñ bunca ‘azāb itdūñ
Neden çaḳ böyle bizden ay efendüm ictināb itdūñ
Benüm sultānum öldüm fūrkat-ile vaqt-i vuşlatdur
Ele al ḥatır-ı nā-şādumı ġāyet mürüvvetdür
4. Nedür bu kannaş u nāz u şīve bunca istiğnā
Maḥabbet itdüm ise saña kāfir olmadum cānā
Fiğān u nāleden kıldum ġam itdi cismümi ifnā
Nazar kıl gūşe-i çeşm-ile aña bārī ahyānā
Benüm sultānum öldüm fūrkat-ile vaqt-i vuşlatdur
Ele al ḥatır-ı nā-şādumı ġāyet mürüvvetdür

5. **Ḳalender** bendeñi ḳaṣuñ ḥayāliyle hilāl itdūñ
 Döküp ḳanın yere müjgānuñ-ile özge al itdūñ
 Ğam-ı zülf-i dü-tāñ-ile elif ḳaddini dāl itdūñ
 Miyānuñ fikri ile cismi ġāyetde ḥayāl itdūñ
 Benüm sultānum öldüm fūrḳat-ile vaḳt-i vuṣlatdur
 Ele al ḥāṭır-ı nā-ṣādumı ġāyet mürüvvetdūr

394. Müfred

1. Lafz eger rāst ola ger
 Hiç ḳayırmaz bize ma'nī gerek

[114b]

395. Ğazel-i Mālik

fe' ilātün/mefā' ilün/fe' ilün

۱. حاصل عمر بیو فای منی
 بیوفا خاصه از برای منی

۲. من همه عمر در وفای توام
 تو چرا در پی جفای منی

۳. سالها کر ده ام چه عجب
 ساعتی کر بمد عای منی

۴. پیش و کم کاه یاد مسکین
 ای که در خد متش بجای منی

۵. کفتمش مبتلا شدم جای منی
 کفت مالک تو مبتلای منی

کفت عصمت 396.

fe' ulün/fe' ulün/fe' ul

۱. جفا کز تو دیدم ندیدم زکس
 مرا دشمن جان تو بودی و بس

۲. کرم بر نیایدم او لی تر ست
 که در نا امیدی بر آرم نفس

۳. کر از جویت آکا ه بودی دلم
 بدین خوردن خون نکردی هوس

۴. شب از ناله پیش سکت جان دهم
 که جانرا جزا و نیست فریاد رس

۵. وصال کجا در خور عصمت است
 که تو پادشاهی و او حیچکس

[115a]

397. Yahyā

fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilün

1. Merhabāsuz geçer ol pādişeh-i pāk-neseb
Edebinden mi ziyāde gāzabından mı ‘aceb
2. ‘Āşıkā mihr ü vefādan dahı yegdür bu cefā
Bī-günāh iken ide sevdügi maḥbūbı gāzab
3. Söylemez yüzüme bakmaz varayın āh ideyin
Ola el vere ḥabībūñ kelimātına sebeb
4. Hāl-i ‘uşşākı bilür mes’ele ma‘lūmı olur
‘Ārif-i cān olıcağ dil-ber-i ‘āşık-meşreb
5. Oldı **Yahyā** kuluña cevır ü cefā mihr ü vefā
Bir olur ‘āşık-ı meczūba begüm rüz ile şeb

[115b]

398. Cīnānī

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün

1. Her seḥer bülbul gibi ‘azm-i gülistān eylerin
Buluram kendüm yine kūyuñda efğān eylerin
2. Nice şerḥ idem ḥaṭ-ı la‘l-i şeker-bāruñ ğamın
Her kime esrārüm açsam deng [ü] ḥayrān eylerin
3. Dün gice zülfüñ ḥayālatıyla ḥāba varmışam
Görürem ṭāvūs-ı kudsīlerle seyrān eylerin
4. ‘Āşıkūñ gönlin didüm nice uğurlarsın didi
Evvelā zülfümle ‘aqlını perīşān eylerin
5. Ey **Cīnānī** kulluğına koymaz ol gül yüzlü çün
Niçe bir bülbul gibi feryād u efğān eylerin

[116a]

399. ‘Ulvi

mefā‘lün/mefā‘lün/mefā‘lün/mefā‘lün

397/G. 22 D.

399/G. 696 D.

Divana göre iki beyit eksiktir: 5, 6.

2a dirseñ: dirken D; 3a bilürdüm: şanurdum D; 4a benüm gibi yüzüñ kara: yüzün kara benüm gibi D;

1. Bu dehr-i bî-sebāta bilsem ey dil inkıyāduñ ne
Yoğ ise inkıyaduñ bunca şekvādan murāduñ ne
2. Benüm dergāh-ı Hāḡdan gayrı yoḡdur mesnedüm dirseñ
Gice gündüz ekābir ḡapısına istināduñ ne
3. Seni bir ‘aḡl-ı evvel kāmīl ü dānā bilürdüm ben
Ne iz‘ān eyledüñ bilsem cihāna i‘tiḡāduñ ne
4. Şaḡal aḡardı ey ḡāfil benüm gibi yüzüñ ḡara
Yöneldüñ rāh-ı Hāḡḡa ḡünkü zāduñ ne zevāduñ ne
5. Gözüñ aç düşürür bir gün felek ‘Ulvi seni ḡāke
Nedür ḡayandüḡüñ dünyāya aña i‘timāduñ ne

400. Vuşulī

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

1. Gerḡi kim pālūde-i cism-i terüñ lezzetlūdūr
Leblerüñ ḡelvēsı ammā ḡaḡ bu kim şerbetlūdūr
2. Leblerüñ ger ḡıḡsa aḡzumdan hemān cānum ḡıḡar
Dutduḡuma dostum incinme kim cān ḡatludur
3. Ey şanem şöyle ḡayālünle muşavver oldu kim
Deyr-i dil şimdi hele büt-ḡāneden şüretlūdūr
4. Devlet-i ‘ıḡḡuñda olsa dil ‘aceb mi ser-bülend
Ol boyı serv-i ser-efrāzum yüce himmetlūdūr
5. Ayaḡın dursa bize ḡañ mı **Vuşulī** mey-fürüş
Rind-i mey-āşāmlar mey-ḡānede ḡürmetlūdūr

[116b]

401. ‘Ulvi

mefā‘ilün/mefā‘ilün/mefā‘ilün/mefā‘ilün

1. Göñül āh itdi hecrünle gözüm dökdi bu şeb-nem hem
Benüm-ḡün inledi bülbul seḡer aḡladı şeb-nem hem

400/G. 27 D.

401/G. 501 D.

Divana göre bir beyit eksiktir: 4.

2. Gözüm cām-ı cihān āyīne-i ‘ālem-nümā gön̄lüm
Benüm bu remzümi fehm itmedi İskender ü Cem hem
3. Ehibbādan şanup rāz açma ey dil kimseye hergiz
‘Adāvetle maḥabbet şimdi birdür medḥ-ile zem hem
4. Sifāl-i ser ḳadehdür meclisümde bāde göz yaşı
Celīsüm derd ü miḥnetdür enīsüm ḡuşsa vü ḡam hem
5. Nice tīmār iderler yarama cerrāḥlar bilsem
Tutuşur ‘**Ulviyā** sūz-ı dilümden penbe merhem hem

402. **Şānī**

mefā‘īlün/mefā‘īlün/mefā‘īlün/mefā‘īlün

1. Dehāñuñ nokṭa-i mevhūm dirler mīm-i mübhem hem
Beni bu sırra vāḳıf eyle tā ḥall ola şübhem hem
2. Ser-i kūyuñda öldüm ta‘ne-i aḡyārı çekmekden
Maḥalleñ ḥalkı eyler bir yañadan ṭurma ver hem hem
3. Beni bu bāḡbān-ı şun‘ bir ḥoş bāḡa şalmış kim
Dıraḥtistānı pīç-a-pīç ü naḥlistānı derhem hem
4. Bu ebyāt-ı şafā-baḡşı iderdi her seḥer evrād
Göreydi bir naẓar şeyḥ-i İlāḥī ibni Edhem hem
5. Reh-i derbend-i ‘ışkı yalıñuz geçmiş gice **Şānī**
Ḥazer idüp ḥarāmīsinden anuñ itmemiş hem hem

[117a]

403. **Faḳīrī**

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

1. Ger keserlerse başum kesilmeyem dergāhdan
Ḳıbleden dönsün yüzüm yüz döndürürsem şāhdan
2. Geh doḡar geh dolanur artar gehī ḡāḥ eksilir
‘Ālemüñ nidüğini fehm eyle mihr ü māhdan

402/G. Ahdi, "Gülşen-i Şu‘arā," s. 126-127

Gülşen-i Şu‘arā’ya göre bir beyit eksiktir: 5.

2a ser-i kūyuñda: reh-i ‘ışkuñda GŞ; 3b naḥlistānı derhem: naḥlistānıdur hem hem GŞ; 4b şeyḥ-i : şeyḥ GŞ; 5b itmemiş: çekmemiş GŞ.

3. Kime yanup yakıla yā kime hālüm ‘arz idem
Kime feryād eyleyem ben bu derūnī āhdan
4. ‘İşkā uydı bu gönül āvāre düşdi cümleden
Kişiye her ne gelür lābūd gelür hem-rāhdan
5. Zāt-i pākūñ hürmeti-çün luṭfuñ ihsān eyle kim
Bu **Fakīrī** derd-mendi ırma toḡru rāhdan

404. Yahyā

fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilün

1. Seni sevdüğümü cānā saña izhār idemez
Degme derd ile günāhın kişi ikrār idemez
2. Yanmayınca niçe yıl şem‘ gibi ‘āşık olan
Kendüyi şöḡbet-i cānāna sezāvār idemez
3. Aña zulm eyleme kim ‘ışk ile maḡbūnuñ ola
Aña raḥm eyle ki varup ḳapuña zār idemez
4. Haṭṭ-ı yāri göricek vālih ü bī-hūş olurun
Kimse bu ḥ^vāb-ı ecelden anı bīdār idemez
5. Zaḥmet olur saña **Yahyā**ya naşīḥat itme
Zāhidā ‘āşık-ı dīvāneye söz kār idemez

[117b]

405. Zātī

mefā‘ilün/mefā‘ilün/mefā‘ilün/mefā‘ilün

1. Cihānuñ kār u bārından benüm ‘uzlet diler gönülüm
Uşandum mülk-i keşretten reh-i vaḥdet diler gönülüm
2. Benümçün şöḡbet-i zikre niçün gelmez dimiş şūfī
Ḳurı ḡavḡā baña ḥācet degül ḥalvet diler gönülüm

404/G.145 D.

1a cānā: cānum D; 2a şem‘ gibi ‘āşık olan: ‘āşık olan şem‘ gibi D; 5b dīvāneye: bī-kāra, söz: sözüñ D.

405/G. 996 D.

1a cihānuñ kār u bārından: cemālūñ kār-bānında D, ‘uzlet: gurbet D; 1b reh-i vaḥdet: benüm vaḥdet D; 3a dīzāra: dīdār D, ḥūrī: ḥavrā D, u: - M; 4b şöḡbet: vuşlat D; 5b Ḥakdan: Ḥaḳḳa D.

3. İki ‘ālemde ey zāhid hemān dīzāra ‘ışk olsun
Ne hūrī vü ne ğilmān u ne hōd cennet diler göñlüm
4. Kimi rif‘at kimi devlet kimi ‘izzet diler halkuñ
Benüm cānān-ile tenhā hemān şöhet diler göñlüm
5. Halāş it **Zātī**yi yā-Rab bu keşretten diyü dāyım
El açup cānib-i Hāğdan benüm hācet diler göñlüm

406. Fakīrī

fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün

1. Pāk idersüñ levh-i kalbüñ her ne kim vardur nihān
Cümlesi bir bir ‘ayān-ender-‘ayān olur ‘ayān
2. Her vücūduñ hāline göre sücūdı var begüm
Kaṭreyi gör baḥr-i vaḥdetden niçe virür nişān
3. Kalma keşret ‘āleminden bir kadem baş ilerü
Bağ bu birlik revzeninden cümle ‘ibretdür cihān
4. Şāni‘i şun‘ında fehmi itmek dilerseñ ‘aql-ile
Cümle eşyā her birinden sırr-ı Hāğ olmuş ‘ayān
5. Ey **Fakīrī** her ne deñlü mücrim isen dutma şek
¹⁰⁹غافر الذنب oldı nāzil uşta āyāt u beyān

[118a]

407. Şāfi

fe‘ilātün/mefā‘ilün/fe‘ilün

1. Gel ey dil-ber yine keşf-i niķāb it
Cihān yüzün ser-ā-ser āfitāb it
2. Şeb-i zülfüñde hayrān kalduğ ey dost
Aç alnuñ ‘ālemi hoş māh-tāb it
3. Lebüñ depret dile dermān bağışla
Şaçuñ çöz cān dimāğın müsteṭāb it
4. Maḥabbet bādesinden bir kadehle

¹⁰⁹ Mü‘min 40/3
407/G. 19 D.

Beni nergis gibi mest ü harāb it

5. Kūdūretten halāş olmak dilerseñ
Şafā bezmine gel **Şāfi** şarāb it

[118b]

408. Aḥmed Beg

mefā‘īlün/mefā‘īlün/fe‘ūlün

1. Şu dil-ber kim yüzinde ḥālī vardur
Lebinüñ sükker ile bālī vardur
2. Yüri zāhid baña pend itme zinhār
Ki her bir ‘āşıkuñ bir ḥālī vardur
3. Şikār itmege cān şīrīn hemīşe
Ol āhū gözlerinüñ alı vardur
4. Ruḥı üstinde zūlfını gören dir
Tılısm altında genc-i mālī vardur
5. Şakın **Aḥmed** anuñ zūlfine uyma
Senüñ gibi hezār abdālī vardur

409. Ferruḥī

fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilün

1. Severem gerçi seni şimdi vefā-dār olasın
Korķaram göñlüm alup soñra cefākār olasın
2. Dile bir dem gamuñı itmedüñ eksük şanemā
Eger ādemlik ise ancaķ ola var olasın
3. Bilesin ḥālını dāyım ne çeker bendelerüñ
Göreyin ‘ışķa düşüp sen de giriftār olasın
4. Be yüri var güzelüm sende ḥaķīķat yoğ-ımuş
Uşanursın bir iki gün kime kim yār olasın
5. **Ferruḥī** yār ile mey içmede şöḥbetde müdām
Engel olmaya hemān muṭrib-ile çār olasın

409/G. 3758 Mecma‘u’n-Nezāir

1a şimdi: şelā(?) M; 5a şöḥbetde: meclisde MN.

[119a]

410. ‘Ubeydī

mefā‘īlün/mefā‘īlün/mefā‘īlün/mefā‘īlün

1. Bu fānī evde tāk-ı künbed-i devrānı neylersin
Yerüñ zīr-i zemīn olur bülend eyvānı neylersin
2. ‘Adem mülkine bir gün yalınız gitseñ gerek şāhum
Öñince şimdi kullar yürüdüp ‘unvānı neylersin
3. Ölürseñ ğayret-i akrān-ile ey tālīb-i manşīb
Yā ‘uqbāda merātīb kaṭ idüp yārānı neylersin
4. Yumazsa āb-ı rahmet ehl-i cürmüñ cürmini yā Rab
Yā ol bī-ḥadd ü bī-pāyān olan deryāyı neylersin
5. ‘Ubeydī ḥāne-i tenden ‘urūc it beyt-i ma‘mūra
Deli olma yūri bu menzil-i vīrānı neylersin

411. ‘Ulvī

mefā‘īlün/mefā‘īlün/mefā‘īlün/mefā‘īlün

1. Günāhum bildüm eylersem nola şefkat recā senden
Benüm devletlū sultānum ḥaṭā benden ‘aṭā senden
2. Beni zulm ile öldürmek diler ḥançer çeküp ğamzeñ
Şehā dīvān-ı ḥüsnuñde şikāyet var saña senden
3. Niçe nevrūzlar geçdi niçe bayramlar geldi
Müyesser olmadı gitdi bize bir merḥabā senden
4. Ḥayāt-ı cāvidānum devletüm ‘ömrüm ‘azīzümsin
Ḥudādan isterem kim olmayam her dem cüdā senden
5. Gerek öldür gerek dirgür seni terk eylemez ‘Ulvī
Cefāña rāzīdür lāzım degül aña vefā senden

410/G. 229 D.

1a devrānı: gerdānı D; 4a yumazsa āb-ı rahmet ehl-i cürmüñ cürmini yā Rab: esīr-i cāh olanlar silsile dīvānesi olur D; 4b yā ol bī-ḥadd-ü bī-pāyān olan deryāyı neylersin: alup boynuña kayd-ı ‘izzet-i devrānı n’eylersin D.

411/G. 591 D.

4a devletüm: şıḥḥatüm D; ‘ömrüm ‘azīzümsin: ‘ömr-i ‘azīzümsin D; 5b bendeye: bendeñe D.

[119b]

412. ‘Ulvī

fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilün

1. Dil ḥarāba varıyor sīneye cānān gelsün
Şehri ḥālī kıomasun taḥtına sultān gelsün
2. Çihre-zerd itdi teb-i ğam bizi sākī demidür
Neşve-i bāde ile beñzümüze kıan gelsün
3. Künc-i miḥnetde dil-i ḥastamuzuñ ḥālını şor
Nefesüñden ten-i fersüdemüze cān gelsün
4. Ḥāne-i dilde ḥayālātuñ-ile eĝlenelüm
Bezm-i ḥās eyleyelüm ḥücreye yārān gelsün
5. Bir varak kāğıt-ile ‘Ulvīyi mesrūr eyle
İltifātuñla şehā bendeye ‘unvān gelsün

413. ‘Ālī

fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilün

1. Söylesem söyleme dir yār baña neyleyeyin
Aña ‘arz itmeyeyin ḥālümü yā neyleyeyin
2. Ney gibi iñleme āḥ eyleme dirler ammā
Neyile eĝleneyin ben ‘acabā neyleyeyin
3. Baña dirler iñen açılma hevāyılıĝı kıo
Güller açıldı eser bād-ı şabā neyleyeyin
4. Günde biñ derde düşen ḥastaya dermān nic’ olur
Bilmezin ey dil-i bī-çāre saña neyleyeyin
5. Ḥamdü lillāḥ kime incinse dir olmış hele yār
Seni ‘Ālī gibi rüsvāy-ı cihān eyleyeyin

412/G. 544 D.

1b taḥtına sultān: taḥta selim ḥān M; 2b neşve-i bāde: teşne-i bāde D; 4b ḥücreye: şöḥbete D;

413/G. 1162 D.

3. ve 4. beyitlerin sıralaması divandakinden farklıdır.

4a nice olur: n’olur D.

3. BÖLÜM

SONUÇ

Klasik Türk edebiyatının önemli kaynakları arasında yer alan mecmualar, zengin içeriği ile araştırmacılara pek çok çalışma alanı ve imkânı sağlamaktadır. Bu tez çalışmasında, Berlin Devlet Kütüphanesi'nde Ms. Or. Oct. 46 numarada kayıtlı bulunan 16. yüzyılda tertip edildiği tahmin edilen şiir mecmuası transkripsiyon harfleriyle okunmuş ve genel hatlarıyla incelemesi yapılmıştır.

Herhangi bir istinsah kaydı bulunmayan mecmuada mürettip/müstensih bilgisi de bulunmamaktadır. Bununla beraber mecmuanın içerisinde yer alan şairlerin 16. Yüzyıl şairleri olması göz önünde bulundurularak 16. yüzyılda tertip edilmiş olabileceği sonucuna varılmıştır.

Mecmua içerisinde muhtelif birçok şairi ve Klasik Türk edebiyatının dil ve üslûbuna uygun birçok şiiri ihtiva etmektedir. Bâkî, Hayâlî, Nev'î, Zâtî gibi 16. yüzyılın önde gelen şairlerine yer verilen mecmuada kaynaklarda haklarında sınırlı bilgi olan, isimleri neredeyse hiç duyulmamış şairlere de yer verilmiştir. Bu nedenle çalışmamızda muhtelif birçok şairin mana ve dil açısından çeşitli zevk ve güzellikleri içeren şiirleri tespit edilip gün yüzüne çıkarılmıştır. Bununla beraber mecmuada, divanları olan şairlerin divanlarında yer alamayan ve diğer kaynaklarda tespit edemediğimiz şiirleri de bulunmaktadır. Mecmuada hem bu şairlerin şiirleri arasında hem de az tanınır şairlerin şiirlerinden bazılarının oldukça meşhur nazire zincirlerine dâhil olduğu görülmüştür. Bu şiirlerin bir kısmı nazire mecmualarında tespit edilirken bir kısmının da hiçbir kaynakta yer almadığı fakat redifi ve mana itibarıyla bir nazire zincirine dâhil olduğu aşikâr olan şiirler olduğu görülmüştür.

Sonuç olarak, çalışmamızda mana bakımından zengin; kimi zaman klasik âşık hallerinin kimi zaman tasavvufi öğütlerin, sevgiliye olan özlemin ve kavuşma arzusunun işlendiği toplam 413 şiirin varlığı tespit edilmiştir. İçerisinde bulunan özgün ve henüz bilinmeyen şiirlerin ve nazire olduğu halde nazire zincirlerine dâhil edilmeyen şiirlerin bulunması araştırma imkânı sunmakta ve yönüyle mevcut sahaya önemli bir katkı sağladığı düşünülmektedir. Bilinmeyen şairlerin tespiti ile birçok mecmua bir

araya getirilip tarandığında çehresi değişmiş bir edebiyat tarihi ile karşılaşılması muhtemel ve elzendir. Çalışmamızın konusu olan bu kıymetli eserin de bu kabilden olduğu dūřünölmektedir.

KAYNAKLAR

- Ahmed Paşa. *Divan*. Haz. Ali Nihad Tarlan. Ankara: Akçağ, 1992.
- Akkaya, Mehmet. “Şemsi Paşa Divanı.” Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, 1992.
- Akpınar, İsa, Yaşar, Önder. “Ahdî-i Bağdâdî’nin Derlediği Şiir Mecmuası.” *Hikmet-Akademik Edebiyat Dergisi*. 2021. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1620514> (erişim 27.08.2023)
- Aksoyak, İsmail Hakkı. “Celâlî /Celâlî, Manastırlı.” Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/celal-celali-manastirli> (erişim 23.08.2023)
- Akün, Ömer Faruk. “Âlî Mustafa Efendi.” DİA. II, 416-421.
- Amrî. *Divan*, Haz. Mehmet Çavuşoğlu, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Yayınları, 1979.
- Arslan, Mehmet. “Mihri”. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/mihri-hatun> (erişim 26.08.2023)
- Arslan, Ömer. “Ubeydî Dîvânı.” Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, 2013.
- Âşık Çelebi, *Meşâ’irü’ş-Şu’arâ* Haz. Filiz Kılıç. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/59036,asik-celebi-mesairus-suarapdf.pdf?0> (erişim 25.08.2023)
- Atik Gürbüz, İncinur. “Husrev”. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/husrev> (erişim 24.08.2023)
- Atik Gürbüz, İncinur. “Sânî, Cân Memî”. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sani-can-memi> (erişim 27.08.2023)
- Aydemir, Yaşar. "Metin Neşrinde Mecmuaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler". *Turkish Studies/Türkoloji Araştırmaları*, Volume 2/3 Summer 2007: 122-137.
- Aydemir, Yaşar. “Behiştî, Ramazan b. Abdülmuhsin.” Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/behisti-ramazan-abdulmuhsin> (erişim 22.08.2023)
- Azamat, Nihat. “Sârbân Ahmed.” DİA. XXXVI, 132-133.
- Bağdatlı Ahdî, *Gülşen-i Şu’arâ*, haz. Süleyman Solmaz. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı. <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/56733,ahdi-gulsen-i-suarapdf.pdf?0>
- Bakî. *Divan*. Haz. Sabahattin Küçük. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı

<https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/10596,bakidivanisabahattinkucukpdf.pdf?0>
(erişim 25.08.2023)

Behiştî. *Divan*. Haz. Yaşar Aydemir. Ankara: Milli Eğitim Basımevi, 2000.

Bellibaş, Ahmet. “Milli Kütüphane 06 HK. 319 No’lu Şiir Mecmuası.” Yüksek Lisans Tezi, Adıyaman Üniversitesi, 2014.

Benli, Şeyma. “Dukagin-Zâde, Ahmed Bey.” Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü.
<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/dukakinzade-ahmed-bey>
(erişim 22.08.2023)

Bursalı Rahmî. *Divan*. Haz. Mustafa Erdoğan. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2017. <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55910,bursali-rahmi-divanipdf.pdf?0>
(erişim 25.08.2023)

Bülbül Tuncay. “Hâverî, Açuk Kadioğlu Ali Çelebi”. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü.
<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/haveri-acuk-kadioglu-ali-celebi> (erişim 23.08.2023)

Cezeri Kasım Paşa. *Sâfi Divanı*. Haz. Ahmet Sevgi, Hakan Sevindik. Konya: Palet Yayınları, 2016.

Çağbayır, Yaşar. Ötüken Osmanlı Türkçesi Sözlüğü, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2017.

Çakmakçı, Hümeysra “Süleymaniye Kütüphanesi Ali Nihad Tarlan Koleksiyonu 68 Numarada Kayıtlı Cem‘ü'n-Nezâir İsimli Şiir Mecmuası (1b-47b),” Yüksek Lisans Tezi, 29 Mayıs Üniversitesi, 2019.

Çavuşoğlu, Mehmed. “Amrî.” DİA. III, 96-97.

Çavuşoğlu, Mehmet. “Bâkî.” DİA. IV, 537-540.

Çelebioğlu, Ayşe. “Huzûrî, Gelibolulu”. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü.
<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/huzuri-gelibolulu> (erişim 24.08.2023)

Derzi-zâde Ulvî. *Divan*. Haz. Büşra Çelik, Muzaffer Kılıç. İstanbul: Dün Bugün Yarın Yayınları, 2018.

Donuk, Suat. “İşretî”. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/isreti> (erişim 26.08.2023)

Durmuş, Tuba. “İshak Çelebi”. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü.
<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ishak-celebi> (erişim 26.08.2023)

Edirneli Nazmi, *Mecma‘u'n-nezâir*, Haz. M. Fatif Köksal. Ankara: Kültür ve Turizm

- Bakanlığı <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/56057,mecmaun-nezair-edirneli-nazmi-pdf.pdf?0> (erişim 23.08.2023)
- Edirneli Şevkî, *Şevkî Dîvânı* Haz. Tuba Işınsu Durmuş, Rıdvan Canım. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2018. <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/59035,sevki-divanipdf.pdf?0> (erişim 25.08.2023)
- Efe, Zahide. “Cinânî, Cinânî-i Semendirevî.” Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü. <https://teis.yesevi.edu.tr/%20madde-detay/cinani-semendirevi> (erişim 23.08.2023)
- Emrî. *Divan*. Haz. Mehmet A. Yekta Saraç, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/10606,giris-emridivanipdf.pdf?0> (erişim 25.08.2023)
- Ergun Nüzhet, “Askerî.” Türk Şairleri I.
- Erünsal, İsmail E. “Sâfi Cezerî Kâsım Paşa”. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/safi-cezeri-kasim-pasa> (erişim 27.08.2023)
- Erünsal, İsmail E. “Tâcîzâde Ca’fer Çelebi.” DİA. XXXIX, 353-356.
- Evliya Çelebi, *Günümüz Türkçesiyle Evliya Çelebi Seyahatnâmesi: İstanbul*. Haz. Seyit Ali Kahraman, Yücel Dağlı. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2008.
- Figânî. *Figânî ve Divançesi*. Haz. Abdülkadir Karahan. İstanbul Edebiyat Fakültesi Basımevi, 1966.
- Fuzulî. *Divan*. Haz. Abdülhakim Kılınç. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2021.
- Gelibolulu Âlî. *Divan*, Haz. İ. Hakkı Aksoyak. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/58695,gelibolulu-mustafa-ali-divanipdf.pdf?0> (erişim 25.03.2023)
- Güneş, Murat. “Manastırlı Celâl Bey Divanı.” Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, 2013.
- Gürbüz, Mehmet. “Şiir Mecmuaları Üzerine Bir Tasnif Denemesi”. *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*. Haz. Hatice Aynur, Müjgân Çakır, Hanife Koncu, Selim S. Kuru ve Ali Emre Özyıldırım. İstanbul: Turkuaz, 2012, 97-112.
- Güzel, Bilal. “Ankâ, Hüseyin (Acem Hüseyin Molla).” Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/anka-huseyin-acem-huseyin-molla> (erişim 22.08.2023)

- Hayretî. *Dîvân*. Haz. Ferhat Musluoğlu, Çanakkale, Pardigma Akademi, 2022.
<https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/56165,hest-bihistpdf.pdf?0&> (erişim 25.08.2023)
- İsen, Mustafa. “Sûzî.” Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/suzi-mdbir> (erişim 27.08.2023)
- Kalyon, Abuzer. “Metâli‘ü’n-nezâir.” Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, 2011.
- Kaplan Yunus. “Gubârî Abdurrahman Efendi”. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü.
<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/gubari-abdurrahman-efendi> (erişim 23.03.2023)
- Kaplan Yunus. “Hâlî, Hâlî Bey”. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü.
<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/hali-hali-bey> (erişim 23.08.2023)
- Kaplan, Yunus. “Belâyî.” Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü.
<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/belayi> (erişim 22.08.2023)
- Kaplan, Yunus. “Câmi‘î.” Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü.
<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/camii> (erişim 23.08.2023)
- Kaplan, Yunus. “Geçmişten Günümüze Manisa-Şehzade II. Mehmed Tarihi-Kültürü-Ekonomisi II.” Manisa Celal Bayar Üniversitesi yayınları, 2018.
- Kaplan, Yunus. “Selmân.” Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü.
<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/selman> (erişim 27.08.2023)
- Kaplan, Yunus. “Ümîdî, Ahmed.” Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü.
<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/umidi-ahmet> (erişim 27.08.2023)
- Karahan, Abdülkadir. “Fuzûlî”. DİA. XIII, 240-246.
- Kayabaşı, Bekir. “Kaf-zade Faizi’nin Zübdetü’l-eşâr’ı”, Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi, 1997.
- Keklik, Murat. “Üsküplü İshak Çelebi Divan,” Doktora Tezi, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, 2014.
- Kılıç, Filiz. “Şâhî, Şehzâde Bayezid.” Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü.
<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sahi-sehzade-bayezid> (erişim 27.08.2023)
- Kınalızâde Hasan Çelebi, *Tezkîretü’ş-Şu‘arâ* Haz. Aysun Sungurhan. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55834,kinalizade-hasan-celebipdf.pdf?0> (erişim 25.08.2023)
- Köksal, Mehmet Fatih, Sedat Kardaş. “Tâli‘î.” Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü.
<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/talii> (erişim 27.08.2023)

- Köksal, Mehmet Fatih. “Aşkî”. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/aski-mdbir> (erişim 26.08.2023)
- Köksal, Mehmet Fatih. “Ca’fer, Tâcî-zâde Ca’fer Çelebi”, Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/cafer-tacizade-cafer-celebi> (erişim 23.08.2023)
- Köksal, Mehmet Fatih. “Fakîrî.” Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/fakiri> (erişim 23.08.2023)
- Köksal, Mehmet Fatih. “Figânî”. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/figani> (erişim 23.08.2023)
- Köksal, Mehmet Fatih. “Remzî”. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/remzi-mdbir> (erişim 26.08.2023)
- Köksal, Mehmet Fatih. “Şevkî, Yûsuf”, Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sevki-yusuf> (erişim 27.08.2023)
- Kurnaz, Cemal. “Hayâlî Bey”. DİA. XVII, 5-7.
- Kurt, Bahadır. “Remzî Divanı.” Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, 2017.
- Kut, Günay. “Ahmed Paşa, Bursalı.” DİA. II, 111-112.
- Latîfî, *Tezkiretü’ş-Şu’arâ ve Tabsiratü’n-Nuzemâ*. Haz. Rıdvan Canım. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı e-kitap: <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/60327,latifi-tezkiretus-suara-ve-tabsiratun-nuzamapdf.pdf?0>(erişim 25.08.2023)
- Levend, Ağah Sırrı. Türk Edebiyatı Tarihi: Giriş. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1998.
- Mihri. *Divan*. Haz. Mehmet Arslan. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/58679,mihri-hatun-divanipdf.pdf?0>(erişim 25.08.2023)
- Mostarlı Hasan Ziyâ’î. *Divan*. Haz. Müberra Gürgendereli. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2017. <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/56211,mostarli-hasan-ziyai-divanipdf.pdf?0> (erişim 25.08.2023)
- Muhibbî. *Divan, I. Cilt*. Haz. Kemal Yavuz. Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, İstanbul, 2016.
- Nev’î. *Divan*. Haz. Mertol Tulum – M. Ali Tanyeri. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1977.

Öntürk, Tolga. “Ahmed Paşa’nın Yayımlanmış Divanı’nda Yer Almayan Şiirleri”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10: 54 (2017), s. 125

<https://www.sosyalarastirmalar.com/articles/ahmed-pashas-unpublished-poems-in-his-published-divan.pdf> (erişim 25.08.2023)

Ördek, Şerife. “İsfendiyar-zâde Şemsî Ahmed Paşa.” *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*.

<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/semsi-isfendiyarzade-semsi-ahmed> (erişim 27.08.2023)

Pervâne b. Abdullah. *Pervâne Bey Mecmuası*. Haz. Kamil Ali Gıynaş. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55832,pervane-bey-mecmuasi-pdf.pdf?0> (erişim 23.08.2023)

Saraç, Yekta. “Emri, Emrullâh.” *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*.

<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/emri-emrullah> (erişim 23.08.2023)

Sarban Ahmed. *Hayrabolulu Melami Şeyhi Ahmed-i Sarban Efendi Külliyyatı (Divanı Ve Mektubatı) ve Vizeli Şeyh Ala'eddin Ali Efendi'nin Şiirleri*, haz. Şaban Er. İstanbul: Kutup Yıldızı Yayınları, 2013.

Sefercioğlu, Mustafa Nejat. “Nev’î, Yahyâ”. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*.

<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nevi-yahya> (erişim 26.08.2023)

Sefercioğlu, Nejat. “Dukakinzâde Ahmed Bey.” *DİA*. IX, 549-550.

Sehi Beg, *Heşt Bihişt*. Haz. Halûk İpekten, Günay Kut, Mustafa İsen, Hüseyin Ayan, Turgut Karabey. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/56165,hest-bihistpdf.pdf?0> (erişim 25.08.2023)

Selvi, Muhammed. “Ümîdî Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Dîvânı.” Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, 2008.

Serdaroğlu Coşkun, Vildan. “Amrî, Abdülkerim Efendi.” *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/amri-abdulkerim-efendi> (erişim 22.08.2023)

Sungurhan, Aysun. “Beyânî, Mustafâ.” *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*.

<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/beyani-mustafa> (erişim 22.08.2023)

Süzen, Hüseyin. “Dukakinzade Ahmed Bey Divanı.” Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, 1994.

Şahin, Esmâ. “Ulîvî, Derzî-zâde Mehmed Ulvî Çelebi.” *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*.

<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ulvi-terzizade-mehmed-ulvi-celebi> (erişim 27.08.2023)

Şanlı, İsmet. “Ubeydî, Abdurrahman Çelebi.” Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ubeydi-abdurrahman-celebi> (erişim 27.08.2023)

Şehzâde Bâyezîd. *Şâhî Dîvânı*. Haz. Filiz Kılıç. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2018. <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/59394,sahi-divanipdf.pdf?0> (erişim 25.08.2023)

Tâcî-zâde Ca’fer Çelebi, *The Life And Works Of Tâcî-zâde Ca’fer Çelebi, With A Critical Edition Of His Divan*. Haz. İsmail. E. Erünsal. İstanbul: Edebiyat Fakültesi Basımevi, 1983.

Tâli’î. *Divan*. Haz. Nusret Gedik. Yeditepe Yayınevi. 2022.

Tanyıldız, Ahmet. “Selîmî, Yavuz Sultân Selîm.” Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/selimi-yavuz-sultan-selim-sultan> (erişim 27.08.2023)

Tatçı, Mustafa. “Hayretî”. DİA. XVII, 61-62.

Uzun Mustafa. “Mecmua.” DİA. XXVIII, 266.

Uzun, Süreyya. “Üsküdarlı Aşkî Divanı Tenkitli Metin, Nesre Çeviri ve 16. yy. Osmanlı Hayatının Divandaki Yansımaları,” Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, 2011.

Vural Çelik, Büşra. “Hayâlî Bey Dîvânı,” Doktora Tezi, Akdeniz Üniversitesi, 2021.

Vusûlî. *Divan*. Haz. Hakan Taş. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2010. <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/10660,vusuli-divanipdf.pdf?0> (erişim 25.08.2023)

Vusûlî, *Divan*. Haz. Hakan Taş. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/10660,vusuli-divanipdf.pdf?0> (erişim 25.08.2023)

Yahyâ Bey. *Divan*. Haz. Mehmed Çavuşoğlu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1977.

Yılmaz, Kadri Hüsnü. “Ferrûhî, Ferrûh Çelebi.” Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ferruhi-ferruh-celebi> (erişim 23.08.2023)

Za’fî. *Divan*. Millet Kütüphanesi Ali Emirî Efendi Manzum Eserler 254.

Zâtî. *Divan*. Haz. Ali Nihad Tarlan, Ali Nihad. Gazeller Kısım I. Cild. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1967.

Zâtî. *Divan*. Haz. Ali Nihad Tarlan, Gazeller Kısmı II. Cild. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1970.

Zâtî. *Divan*. Haz. Mehmed Çavuşoğlu, M. Ali Tanyeri, Gazeller Kısmı III. Cild. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1987.

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve Soyadı	Beyzanur		BEKMEZ
Doğum Yeri ve Yılı			
Yabancı Diller	İngilizce (C2)		Arapça (B1)
Eğitim Bilgileri	Başlama- Bitirme Yılı		Kurum Adı
Lisans	2015	2020	İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı
Lisans	2017	2021	İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi Mütercim Tercümanlık (İngilizce)
Yüksek Lisans	2020	2023	İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı
Çalıştığı Kurumlar	Başlama- Ayrılma Yılı		Kurum Adı / Pozisyon
	2020	2020	İLKE (İlim Kültür ve Eğitim Vakfı)/ İş Ahlakı Dergisi Yayın Sekreteri
	2022	2023	Simurg Dil Evi/İngilizce Öğretmeni
	2023		ÜSMEK/ İngilizce Öğretmeni
Katıldığı Seminer ve Kurslar	Yıl	Kurs-Seminer Adı / Kurum Adı	
	2015-2016	Meridyen Derneği Senaryo Yazarlığı ve Kısa Film Atölyesi	
	2017-2019	İlmi Etüdler Derneği Lisans Programı	
	2021	FSM Minyatür Sertifika Programı/Resimli Tarih Yazımı ve Belge Niteliğindeki Tasvirler	
İletişim (e-posta)			
	Tarih İmza Adı Soyadı		29.08.2023 Beyzanur BEKMEZ